

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

ABDÜLKADİR BUDAK'IN HAYATI, SANATI VE
ŞİİRLERİNİN TEMATİK AÇIDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Figen BULUT

KARS-2007

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

ABDÜLKADİR BUDAK'IN HAYATI, SANATI VE
ŞİİRLERİNİN TEMATİK AÇIDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Figen BULUT

TEZ YÖNETİCİSİ
Yard. Doç. Dr. Mitat DURMUŞ

KARS-2007

İçindekiler

Ön Söz.....	I - II
Kısaltmalar.....	III
Giriş.....	1-5
1.Abdülkadir Budak'ın Hayatı Ve Eserleri	
1.1. Hayatı.....	6-11
1.1.1. Şiir Yazma Ve Yayımlama Serüveni.....	12-30
1.2. Eserleri	
1.2.1.Şiir Kitapları	
1.2.1.1. Geçti İlkyaz Denemesi.....	31
1.2.1.2. Şimdi Yaz:.....	31
1.2.1.3.Gömleğim Leyla Desenli.....	31
1.2.1.4. Bir Gül Çocuk.....	32
1.2.1.5. Sevdanın Son Kerem'i.....	32
1.2.1.6.İmzası Gül.....	33
1.2.1.7. Yanlış Anka Destanı.....	33
1.2.1.8. Kuşların Alfabetesi.....	33
1.2.1.9. Aşk Beni Geçer.....	33
1.2.1.10. Endişeli Fesleğen.....	33
1.2.1.11.Ahşap Anahtar.....	33
1.2.1.12. Ev Zamanı.....	33
1.2.1.13. Sana Bakmak.....	34
1.2.1.14. İşaretler.....	34
1.2.1.15. Dalgın Rüzgar.....	34
1.2.2.Deneme Kitapları	
1.2.2.1.Ayna Sandım Şiiri.....	34
1.2.3. Süreli Yayımlarda Kalan Eserleri ve Yayımlanamayan Eserleri	
1.2.3.1. Süreli Yayımlarda Kalan Eserleri.....	34
1.2.3.2. Yayımlanamayan Eserleri.....	

2. Şiir Dünyası.....	35-48
2.1. Şiir ve Yazının İfade Alanlarına Bakışı.....	
49	
2.1.1. Geleneğe Dayalı Anlatım ve Folklor.....	50-
51	
2.1.2.Esin ve Yaratı.....	51-53
2.2.Şiirinin Kaynakları	
2.2.1. Kültürel Kaynaklar.....	54-55
2.2.2.Etkilendiği ya da Örnek Aldığı Şairler.....	55-
61	
3. Şiirlerinin Tematik Açıdan İncelenmesi	
3.1.Aşk Temi.....	61
3.1.1. Leyla İmgesi ve Aşk Temi.....	61-67
3.1.2.Gül İmgesi ve Aşk Temi.....	67-73
3.1.3.Tinsel Doyum ve Aşk Temi.....	73-79
3.1.4.Kadın ve Aşk Temi.....	80-86
3.2. Mekan Sindirilen Ruh ve Şehir Teması.....	
86-93	
3.3. Avcı - Ceylan İmgesi ve Toplumsal Baskı Temi.....	94-
98	
3.4. Aile Temi.....	99
3.4.1.. Anne ve Baba Olgusu.....	99-
107	
3.4.2. Baba ve Oğul İlişkisi.....	107-113
3.4.3. Abla Kardeş İlişkisi.....	113-115
3.5. Ölüm ve İntihar Temi.....	115-125
3.6. Zorunlu Bir Yaşam Alanı Olarak Ev Temi.....	125-
134	
3.7. Acı ve Yalnızlık Temi.....	135-141
3.8. Çocuk Temi.....	141-143
3.8.1. Çocuk ve Sevgi.....	143-145

3.8.3. Barış, Kardeşlik , Yurt Sevgisi, Özgürlük ve Çocuk.....	145-148
3.8.3. Geçim Kaygısı Teması Ve Çocuk.....	148-150
4.Şiirlerinin Yapı Bakımından İncelenmesi	
4.1.Nazım Şekli.....	150
4.1.1.Düzenli Nazım Şekilleri	
4.1.1.1.İkilikler.....	150-152
4.1.1.2.Üçlükler.....	152
4.1.1.3.Dörtlükler.....	153
4.1.2.Serbest Nazım Şekilleri	

4.1.2.1. Eşit Düzenli Serbest Şekiller.....	153-
154	
4.1.2.2. Düzensiz Nazım Şekilleri.....	
154-155	
4.2. Ölçü, Uyak ve Redif.....	155-160
5. Dil ve Üslup	
5.1. Dil.....	161
5.1.1. Şiir Dili ve Şiir Dilinde Görülen Değişmeler.....	
161-164	
5.2. Üslup	
5.2.1. Soyut Dil, Sembolik Anlatım ve İmge Dünyası.....	
165-169	
5.2.2. Sapmalar.....	170
5.2.3. Öncelemeler.....	170-171
Sonuç.....	172-173
Kaynaklar.....	174-177
Özgeçmiş.....	178

ÖN SÖZ

“Abdülkadir Budak’ın Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinin Tematik Açından İncelenmesi” başlığı altında yaptığımız tez çalışmamızda, modern Türk şiirinin üretken şairlerinden olan, gelenekle bağlarını koparmamakla birlikte modern söyleme sahip olan, kullandığı kimi izleklere bağımlılık derecesinde tutkun olan, Abdülkadir Budak’ın biyografisini, şiir dünyasını, dilini, üslubunu, şiirinin biçimsel özelliklerini ve şiirlerinde yer verdiği temaları ele aldık.

Bu çalışmada Abdülkadir Budak’ın kendi eserleri dışında gazete ve dergilere verdiği röportajlar, Budak’la yapılan söyleşiler, Budak hakkında yazılan makale ve fıkralar incelendikten sonra şairin şiirleri tematik açıdan incelendi. Şairin, üzerinde yoğunlaştığı temalar tespit edilerek, tematik sınıflamaya gidildi. Tespit edilen temalar, yer aldıkları şiir örnekleriyle birlikte sunuldu.

Çalışmamızın giriş bölümünde; Budak’ın dünyasında şiirin yerine ve anlamına, şiir dünyasında kendisini oturttuğu yere, kullandığı imgelere ve şairlik serüvenine kısaca değinildi.

Girişten sonra beş ana bölüm halinde sunulan çalışmamızın birinci bölümünde; Abdülkadir Budak’ın hayatı ve eserleri iki ana başlık altında sunuldu. Hayatı bölümünde ayrıca Budak’ın şiir yazma ve yayımlama serüvenine de yer verildi.

İkinci bölümde; Budak’ın şiir dünyası ve şiir dünyasını oluşturan temel unsurlar hakkında bilgi verildi.

Üçüncü bölümde; Abdülkadir Budak’ın şiirleri tematik açıdan incelendi. Tespit edilen temalar, temaların tespit edildiği şiirlerle birlikte ele alınarak sınıflandırıldı. Tematik inceleme de şairin sıklıkla kullandığı temalar dikkate alınarak, yoğun temadan sığ temalara doğru bir çözümleme yapıldı.

Çalışmamızı dördüncü bölümünde; Budak’ın şiirleri yapı bakımından incelendi. Bu bölümde Budak’ın kullandığı ölçü, uyak, rediflere ve nazım şekillerine yer verildi.

Beşinci ve son bölümünde; Budak'ın dili, üslubu ayrı başlıklar altında ele alındı. Bu bölümde Budak'ın şiir dilinde görülen değişmeler, söz varlığı, imge dünyası, kullandığı soyut dil üzerinde duruldu.

Sonuç bölümünde; Budak'ın dili, üslubu, kullandığı temalar, imgeler ve şairin şiir dünyası hakkında vardığımız kanılara yer verilmiştir. Kaynaklar bölümünde; incelediğimiz eserler ile incelemede yararlandığımız çalışmalar yer verildi. Çalışmalarım sırasında değerli fikirleriyle bana kılavuzluk eden, şahsi kütüphanelerinden istifade etmeme müsaade eden, manevi desteklerini esirgemeyen danışman hocam; Yard. Doç. Dr. Mitat DURMUŞ'a; vermiş olduğu bilgilerle çalışmalarına yardımcı olan, değerli şair Abdülkadir BUDAK'ın kızı Avukat Emel BUDAK'a ve hayatımın her alanında maddi, manevi destekçim olan sevgili annem Birgül KARABAĞ ve babam Ali Osman KARABAĞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

KARS-2007
BULUT

Figen

KISALTMALAR

Ank.	: Ankara
age.	: Adı Geçen Eser
ASŞ.	: Ayna Sandım Şiiri
Çev.	: Çeviren
İst.	: İstanbul
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
Yay.	: Yayıncılık

GİRİŞ

İlk şiirini 1970'te, ilk kitabını ise 1970'lerin sonunda yayımlayan Abdülkadir Budak, 1970 kuşağı şairleri arasında değerlendirilir. Onun şiirlerinde 70'lerin toplumcu-gerçekçi anlayışının, dönemin poetik kronolojisinin izlerini görmek mümkündür. Fakat onun asıl çıkış noktası, kendisidir ve kendi şiir diliyle yeni bir şiir dünyası kurmanın peşindedir. Şiiri, siyasetin eline vermemekle birlikte şiirin kendi siyaseti olduğu düşüncesindedir.

Budak'ın şiirlerinde 1970'lerden gelen izlekler, 1980'lerde yeni bir sesle bütünleşir. Bu açıdan Budak, sesini yenileyen bir şair olarak gösterilebilir. Budak, ilk şiirlerinde daha yoğun bir söyleyişin peşindedir ve kısa dizeleri tercih eder. Bu bakımdan, 1970 kuşağının öteki şairlerinden farklı olma çabası göz ardı edilemez. O, yalınlığı gözetmekle birlikte imge ve sembole dayanan bir anlatımdan da uzak kalmaz.

Bir önceki dönemin içinde şiire başlayan ve halk şiirinin sesini önemseyen Budak'ın, asıl ses getiren şiirleri 1981'de yayımladığı Gümleğim Leyla Desenli ve 1985'de yayımladığı Sevdanın Son Kerem'i adlı kitaplarında yer alır. Bunlar bir bakıma kendini yenilemenin şiirleridir.

Budak için söylenecek kendini yenileme ifadesi, kendini tamamen değiştirme anlamına gelmez; çünkü şiirlerinde sık sık kullandığı izleklere tutkunluğu devam eder, kimi zaman heceye, kimi zaman tekrarlara dayanan sesini korumaya devam eder.

Budak, edebiyat çevrelerinin kendisine bakış açısını, kendisini ve tavrını otobiyografik bir şiir olan Yanlış Anka Destanı'nda yer alan "XXXIII." İsimli şiirinde şöyle dile getirir.

"O'nun için şöyle dendi:

"İlk ürünleri 1970'den sonra gün yüzüne çıkan

kuşağın kişiliği belirmiş şairlerinden

biri olarak görüldü. Dönemin acılarından

kaynaklanan şiirlerinde, kendine özgü sesi,

ince, özgün buluşlarıyla dikkati çekti”
Şiirleri ellerinden tutmasa düşecekti
[...]
Akarsuya düşmüş ince dal gibi
Bir denize varacağı günlere
O sütbeyaz düşlerine ilişkin
Şiirler yazıyor, biliyorsunuz
Yalınlığı öneriyor gizemlerine

(Yanlış Anka Destanı, “XXXIII.” s.

106-107)

Abdülkadir Budak, dünyadan, toplumsal sorunlardan, öteki insanların acıları ve kaygılarından etkilenmekle birlikte daha çok kendinden hareketle yazma serüvenine başlamıştır. Şiirleri, kendi gel gitlerine, inişli çıkışlı ruh hallerine, kişisel acılarına ışık tutmuştur. Kendi deyimiyle, bu yolla acılarını göstermek ve onları bastırmak istemiştir. Şiirlerindeki hareket noktasının kendisi olmasını, içtenliğine, sahiciliğine bağlar. Bunu bencillik olarak değerlendirmez, başkalarının da böyle görmesini istemez. Zaman zaman popüler temalara eğilse de yapaylığa düşmekten, naylon çiçekler üretmekten korktuğu için; duymadığı hissetmediği şeylerin şiirini yazmaktan çekinmiştir. Şairin kendinden yola çıktığını ve yine varabileceği en uzak nokta olarak kendisine varabileceğini düşünen Budak, didaktik söylemden, yanıtlar veren şiirden ziyade, sorular soran, dünyaya merakla bakan şiir anlayışını benimsemiştir. Bu gerçekliği şair Ayna Sandım Şiiri isimli, şiir üstüne yazdığı yazıları bir araya getirdiği kitabında şu cümlelerle ifade eder.

“Zaman zaman şiirsel ortamın da dayattığı , popüler temalara eğildiğin olmadı değil, ama o şiirleri o kadar da sevmedin, yapaylık zorlama buldun onlarda. Süte su katılmış gibi geldi sana. Toplumsal bir varlıktın elbette, şurada akıp giden kana kayıtsız kalamazdın, ama bireydin de öte yandan, ya kendi iç kanamaların ne olacaktı? Nasıl önlenecekti o kanama? Şiirin en başta kendi yararı sarmıyorsa, ötekilerin yaralarını nasıl sarabilecekti? Bunu düşündün. Karakteristik özellikler taşısın istedin şiirinin. Onun içindir ki kendi küçük hayatındaki

küçük ayrıntılar, öteki büyük yaşamaların albenisine kapılmaktan korudu seni ve sen kılmaya çalıştı. Çünkü ancak kendinden yola çıkabilirdi şair ve gidebileceği en uzak yer yine kendisi olabilirdi. Şair başkalarının sözcüsü değil en başta kendinin gözcüsü olabilmeliydi. Bu düşünceyle olsa gerek, öngören didaktik söylemden çok, yanıtlar veren şiirden çok, sorular soran, dünyaya merakla bakan şiir anlayışını, tarzını sevdi.”¹

Budak için şiir, öncelikli olarak şairin kendini tanıma ve sorgulama serüvenidir. Şair dünyadaki yerini şiiriyle belirlemeye çalışır. Şiir, şairin kendini arındırma, kendine bakma yoludur Şiir bir bakıma şairin kendini bir yere oturtma çabasıdır. Bu nedenle *“kendisini bir yana itip başka yaşamalara açılması, hayal ya da gözlem yoluyla bunları vermeye kalkması halinde ortaya çıkan eser, doğal olmaktan çok zihni olacaktır”,“Bir şiir bir ruhtur, bir anlamdır”²* diyen Behçet Necatigil’i kendisine yakın bulur, onun bu söylemini benimser. Başkasına ait güçlü ampulleri değil, kendi isli el fenerinin ışığını tercih eder ve kişisellik taşıyan şiirin arkasından gider. Şiir, bir yoğunlaşma halidir, şairin kişilik olarak metne dönüşmesidir diyen Budak, kendi hayatında anlamı olan temalardan sınırlı da olsa vazgeçmez. Çünkü bu temalar, onun kendi gerçekliği, sıcaklığı, içsel değerleridir.

*“Şairin çapı kadar olmalıdır şiiri diye düşündün, sınırlı temalardan, ama hayatında çok büyük anlamı olan temalardan kopmadın bu yüzden. Işığın etrafındaki pervane örneği sahici duyarlılıklarına, kişilik özelliklerine sahip çıkmaya çalıştın. Onun içindir ki yıllardır **gül** diyorsun, **Leyla** adlı çığlıklar atıyorsun, **avcı-ceylan** gibi kimi imgelere, izleklere ısrarla tutunuyorsun. Onlar senin sahiciliğin çünkü, senin sıcaklığın, ürperişlerin. Bu ve buna benzer temalar işlemeye kalktığında kendini doğal görüyorsun, yapmacıktan, zorlamalardan bu yolla sakındığını sanıyorsun belki de. Cürmün kadar yer yakıyorsun işte.İçtenliği, lirizmi, sahiciliği yakalayamamış bir ruh hali öteki ruhlarla nasıl bir akrabalık kurabilir diye düşünmen de bu yüzden. Dava adamıysa gerçekten şair, şiiri onun dava adamı olduğunu hissettirebilir ancak.*

¹ Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s..109

² Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s..109

Yoksa korkak, çekingen bir yapıya sahip olan şairin dağda ateşler yakmaya kalkması külü göze alması demektir.”³

Şair küçük hayatları seçmişse, küçük hayatların şiirini yazmalı, bu tutumu onu büyütecektir düşüncesinde olan Budak, şairlerin özledikleri büyük hayatları da yazmak isteyeceklerini; ama, bunu yaparken de kendi konumlarını unutmamaları gerektiğini söyler. Budak’a göre; Nazım Hikmet ile Behçet Necatigil, şiirlerini kendi hayatlarıyla doğruladıkları için büyük şairlerdir. Ona göre ikisi de kendi konumlarında samimidirler, birinin ufkunun genişliği onu şair kılarken, diğerini dar ufkun şiirini yazmayı göze alışı büyük şair kılmıştır:

“Şairin hayatı şiirine ne kadar dahilse o kadar sıcaktır ve öteki duygularla o kadar kolay örtüşebilecektir. Gerçekten yaşamadığını değilse bile inanmadığını, yoğunlaşmadığını yazmamalıdır şair, başkalarına bırakmalıdır diyorsun sonuçta. Nazım’daki sınırsızlık, Necatigil’in dar sınırlarına anlam katmıştır diyorsun. Biri büyük ideallerin şiirini yazarken yaşamış, öteki ise küçücük dünyasında içten olduğu içindir ki büyük ateşler yakmayı başarabilmiştir. Okyanus diyen şair oluyor da göl diyen olmuyor mu?”⁴

Budak 16 Aralık 1996’da Makine Mühendisler Odası Ankara Şubesi’nde yaptığı konuşmasında; bir yandan şiirini, kendisini koyduğu yeri (Ziya Osman Saba ve Behçet Necatigil arasında gördüğü yerini), yapmak istediklerini, yaptıklarını, mücadelesini anlatırken, diğer yandan da kendi şiirlerine dışardan bakarak, “şairin hayatı şiire dahil midir? Ya da ne kadar dahil olmalıdır sorusuna yanıt arar ve bu soruları kendi ifadeleriyle şöyle yanıtlar:

*“...kendine bakıyorsun, **Ziya Osman Saba, Behçet Necatigil, Metin Altıok** kaynağından su içtiğini görüyorsun. Ev ile sokak arasında kalmış bir şiir yazdığını, bireysel olanla toplumsal olanı dengeleme çabası verdiğini görüyorsun. Ama kendince önemli buldukların hep kişisel yaşantından ipuçları taşıyanlar arasından çıkıyor, bunda karar kılıyorsun. Sınırlı Sarkaç gibi sürüp giden bir hayatın şiiri de bu saptamayı, kaygıyı hedeflemeliydi. Büyük ateşler yakmayı düşleyen ama gerçekte payına*

³ Budak, ASŞ. s.110

⁴ Budak, ASŞ. s.109

yalnızca küller düşen bir adamın şiiri olmalıydı yazdığın; ancak o zaman kişiliğinin ipuçlarını verebilirdi şiirin, şairini taşıyabilirdi. Ruhsal bir çatışmanın, dinmek bilmeyen iç sızılarının şiirini yazmalıydın, buna mecburdun sonuçta. Çünkü sen neysen o olmalıydı şiirin.”⁵

Budak’a göre şiir, önce şairi içindir, önce şairini ifade eder. Bir şiir, kimse için hiçbir şey ifade etmese de şairinin kimliğidir. Şair, yazmakla kendisini deşifre eder, şairin yazıyor olması çıplak gezmeyi göze alması demektir. Kendisini kederli bir şair olarak gören ve *“hüzün dersi boş geçmiyor”* senin okulunda diyen Budak’ın şiiri, daha çok kırgınlıklarına, acılarına, çağdan yakınmalarına, değişen ve yozlaşan değerlere, saptamalarına ilişkindir. Abdülkadir Budak, kendi şiirlerine başkasının şiirlerine bakar gibi baktığında gördüklerini, içsel çelişkilerini ifade etmekten kaçınmaz ve 16.Aralık 1996’da Makine Mühendisler Odası Ankara Şubesi’nde yaptığı konuşmasında düşüncelerini aşağıdaki şekilde dile getirir:

“Başkasının şiirine bakar gibi bakmaya kalktığında, neleri ne kadar görebiliyorsun; artık ona bakalım. Kederli bir şair olduğunu görüyorsun en başta. Şiirin acılara, kırgınlıklara ilişkin daha çok; çekilmelere ilişkin, karşı koyuşlara, diretmelere değil. Saptamalara ilişkin, çözümlemelere değil. Çağdan yakınıyorsun, kimi değerleriyle örtüşemiyorsun, itiraz hakkını kullanıyorsun, ama sesini yükseltmiyorsun. Sorular soruyorsun, ama alacağın yanıtlar korkutuyor seni. Şunun altını bir kez daha çiz istersen. Şiir önce şairi içindir, önce onu ifade edebilir, edebilirse. Kimse için hiçbir şey ifade etmese bile şiir, senin için çok şey ifade ediyor değil mi?”⁶

Abdülkadir Budak, şiiri kendisi için bir can yeleği olarak telakki eder. O, yazmayınca kirlendiğine inanır. *“Yazınca temizlendi duygularımdaki kir / Yıkadı, ütüledi gömleğimi bir şiir.”*(Aşk Beni Geçer, s. 17) Yazmamak onun için ölmekle eş anlamlıdır. Şiir, onun en büyük cesaretidir.

⁵ Budak, ASŞ. s.109

⁶ Budak, ASŞ, s.112

Budak'ın pop seven çocuklara yaylı tambur dinletmek, gül ve Leyla imgesine tutkun olmak, intihara karşı olmasına rağmen şiirleri aracılığıyla Rus Ruleti oynamak gibi, avcı-ceylan imgesine tutunarak kendisini ve düzeni değerlendirmek gibi vazgeçemediği, kimliğinin parçası saydığı alışkanlıkları ve izlekleri vardır. Şiir onun yaralarına bir ecza dükkanıdır. Budak için "Uçuruma tutunmak gibidir şiir yazmak" (Endişeli Fesleğen , s.22).

Şiirin çocuklar ya da büyükler için değil, insanlar için yazıldığını söyleyen Budak, çocuklara yönelik şiirler de yazmıştır. Çocuk şiirlerini, Bir Gül Çocuk(1981) ve Kuşların Alfabeti(1987) adlarıyla yayımlamıştır. Adı geçen kitaplarda yer alan şiirlerini, bir çocuğun ifade gücüyle ve onun duyarlılığıyla yazmıştır. Onurlu bir yaşam sürmenin inceliklerini çocuklara ve çocuklardan hareketle yetişkinlere aktarmıştır. Onun çocuk şiirleri, aile kavramının yerini, önemini, milli, manevi, ahlaki değerleri, ileten mesajlar taşımaktadır. Budak, çocuğun dünyasını yetişkinlere açarak, hayatta karşılaşılan sorunları çocuğun diliyle ifade ederek, yetişkinlere de mesajlar vermek istemiştir.

Şiirin içtenliğe çok ihtiyacı olan bir terapi sanatı olduğuna inanan Budak'ın şiirlerinde şair olmanın özelinden çok, insan olmanın benzerliğinden hareket ettiği görülür. Onun şiirinin öznesinde her zaman "ben" sesini duyarız; ama bu, pek çok insanın "ben"iyle ortak nabızda atmaktadır. Budak, şiirlerinde yüzünü saklamamış, şiir yoluyla yüzüne bakmaktan korkmamıştır. Onun için şiir, önce kendini arama, bulma çabası iken bazen de kendinden dışarı çıkma, kurtulma çabasıdır. Bu nedenle şiirlerini büyük bir çoğunlukla hep birinci tekil kişinin ağzından yazar.

1.ABDÜLKADİR BUDAK'IN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

Abdülkadir Budak, 23 Nisan 1952 yılında Sivas'ın Hafik ilçesinde, babasının ikinci evliliğinden olan yedi çocuktan ikincisi olarak, dünyaya gelir. Babası, demirci ustası; annesi, ev hanımıdır ve her ikisi de okuma-yazma bilmezler ilkokulu dahi bitirememiştir. Annesi, babasından yaşça oldukça küçüktür. Budak'ın aksi bir adam olarak tanımladığı babası, kendisinden yaşça küçük olan eşini, kıskandığı için sürekli hırpalar, hatta hırsını çocuklarından, özellikle de Abdülkadir Budak'tan alır.

"Annem ilkokulu bile bitirmemiş, doğal olarak da bunca çocuğa bakmak durumunda kalmış bir ev hanımıydı. Babam demirci ustasıydı (ne demekse?). Kendisinden çok daha genç olan annemi çok kıskandığını, sürekli hırpaladığını, hırsını çocuklarından -özellikle de benden- çıkardığını hatırlıyorum. Aksi bir adamdı babam. Ben görmedim, ablam görürmüş, "maviş gözleri dolu dolu olurmuş" bazen. O da okuma-yazma bilmezdi; bana okuttururdu kahramanlık ve efsanevi aşk hikayelerini. Hem de defalarca."¹

Budak'ın demirci ustası olan babası soğuk algınlığına yakalanır ve yatağa düşer. Soğuk algınlığına, nefes darlığı da eklenince baba, bir daha eski sağlığına kavuşamaz, sağlık sorunları nedeniyle çalışamaz olur. O dönemde Sivas'ta doğru dürüst bir hastane olmadığından tedavi amacıyla 1959 yılında aile babanın ilk evliliğinden olan ve Ankara'da yaşayan üvey

¹ "Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.2 (www.dusle.com/icerik/index_10/01/2007)

***Bilgi:** Bu biyografi, Abdülkadir Budak'a ilettiğimiz istek üzerine Düşle Edebiyat Dergisi'ne kendisi tarafından gönderilmiştir.

ablanın yanına taşınmak zorunda kalır. Şair, Düşle Edebiyat Dergisi'nin (Aralık 2004), 39.sayısına gönderdiği biyografisinde konu ile ilgili şu bilgileri verir:

*" Babamı paltolu da görmedim hiç. Sivas'ın müthiş soğuğuna aldırmaksızın, terli terli dükkandan çıkar ve sırtında bir ceketle evin yolunu tutarmış. Annemin korktuğu başına gelir ve babam soğuk algınlığından yatağa düşer sonunda. Hem de bir daha kalkmamak üzere denilecek derecede hastalanır. Nefes darlığıdır bunun adı. Çalışamaz olur babam. O yıllarda Sivas'ta doğru dürüst bir hastane yoktur. Ankara'da yaşayan ablamın (ilk evliliğinden olan ablamın) ısrarları sonucunda dükkan satılır, eşya denklenir ve Ankara'nın yolu tutulur."*²

Ankara'ya taşınma serüveni nedeniyle Abdülkadir Budak, Hafik'te başladığı öğrenimine, Sincan'a üç kilometre uzaklıktaki Saraycık köyünde devam eder. Üçüncü sınıfa geçtiği zaman Sincan'a taşınırlar. Babası çalışmadığı için evin geçimini temin etmek vazifesi anneye düşer ve annesi, Ankara Şeker Fabrikasında çamaşırhane işçisi olarak çalışmaya başlar. Karısının eline bakmak durumunda kalan ve bunu sindiremeyen babası, gittikçe daha da hırçınlaşır, eşine ve çocuklarına yaptığı eziyetin şiddetini giderek artırır:

*"Aldığı kültürün doğal bir sonucu olarak, "hanımının eline bakmak durumunda kalması" babamı daha hırçınlaştıracak, yaralayacak, çekilmez hale getirecekti. Yalnızca anneme değil, hepimize eziyet etmeyi ölümüne dek sürdürür."*³

Hastalığından dolayı çalışamayan, tüm zamanını evde geçirmek zorunda kalan, halk öykülerini çok seven, fakat okuma-yazma bilmediği için bunları okuyamayan babasının can sıkıntısının gidermek vazifesi Budak'a düşer. Babasına okuduğu halk öyküleri, masallar aracılığıyla Abdülkadir Budak, Karacaoğlan'ı, Dadaloğlu'yu, Köroğlu destanını, Kerem

² "Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.2 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

³ "Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.2 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

ile Aslı'yı, Leyla ile Mecnun'u, Ferhat ile Şirin'i, Tahir ile Zühre'yi ve Şahmeran masallarını daha ilkokul sıralarında iken tanımış olur.

Babasının karşı çıkmalarına rağmen Budak, ilkokulu ve ortaokulu bitirir. Daha sonra Sincan Lisesi'ne kaydolar. Özellikle lise öğrenimi sırasında okulun en faal öğrencilerinden biri olur. Bu sıralarda yaptığı resimlerle, yazdığı şiirlerle arkadaşlarının ve öğretmenlerinin dikkatini çeker. Orta hallinin de altında kalabalık bir ailede büyüyen Abdülkadir Budak'ın ailesiyle birlikte Ankara'ya taşınış serüveni, ilkokula burada devam edişi ve ötesi, değişen şehir, onun çocukluk yıllarında tanıştığı halk edebiyatı kültürünü, zevkini değiştirir ve yeni bir okuma zevki edinmesine vesile olur. Lise sıralarında iken okuduğu Zeki Ömer Defne'nin "Kıyıdaki Tekne" şiiri onda derin bir etki yaratır ve bu etki Zeki Ömer Defne'ye karşı büyük bir hayranlığa dönüşür. Budak, bu şiiri kendisinde yazma heyecanı uyandıran bir kırgınlık şiiri olarak tanımlar. Şairin poetik yönelimlerini vermesi açısından adı anılan şiiri alıntılamanın yararlı olacağı görüşündeyim.

*"Kurudum da kadid oldum kumlarda
Sefer bekleye bekleye her gün ben.
Enginlerden bir rüzgar esmez mi serin serin,
Pul pul ürperişler geçer içimden.*

*Bir gün atlayıveresim gelir şu kıyılardan
Işıl ışıl, yeşil yeşil sulara.
Al başını, çek git, der deli gönül,
Verip kendini bir büyük rüzgara.*

*Ta yanibaşında durup da böyle,
Hasretini çektiğin şeylere hasret gitmek!...
Hem tut o sularçin halkol, hayat ol,
Hem tut sonra o sulara hasret çek!...*

*Biraz dalacak olsam, ta içimden bir şeyin
Çıkıp dolaştığını duyuyorum o denizde..
Ama öyle bitirmiş ki kum beni,
Ardından bir türlü gidemiyorum işte.*

*Bazen ayak sesleri duyarım dört yanımda,
Bakarım: masmavi, levent bir umut..
Bakarım: sülün gibi bir serene sarılmış*

Püfür püfür bir bulut.

*Başımı, bordamı dövsün dalgalar,
Tuzlar tahtalarımı kemirsin istiyorum.
Çek beni fırtına, çek beni deniz!
Bırak beni sahil, bırak beni kum!*

İnsaniyetinize sığınıyorum”⁴

Budak'ta daha sonra Cahit Külebi, Behçet Necatigil hayranlığı başlar. Bu etkilenme serüveni geriye doğru devam eder ve onu divan şairlerine kadar götürür. Zamanla yabancı şairlerden de etkilenir; özellikle Neruda, Yesenin ve Boudelaire'den; fakat onun şiirlerini etkileyenler çoğunlukla Türk şairleridir:

"Sonra lise sıralarında Zeki Ömer Defne sevgisi ve bende derin bir etki bırakan "Kıyadaki Tekne" adlı şiiri. Bende şiir yazma heyecanı uyandıran bir kırgınlık şiiri. Ve her dönem "kıyadaki tekne" olmayı yeğleyiş. Daha sonra Cahit Külebi, hele hele Behçet Necatigil hayranlığı. Bize en yakın kuşaktan Ataol Behramoğlu, İsmet Özel, Refik Durbaş tutkunluğu. Daha sonra kazı çalışmaları. Geriye doğru çıkılan yolculuklar. Ülkü Tamer, Hilmi Yavuz, Gülten Akın, Sezai Karakoç, Ece Ayhan, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Attila İlhan, Ceyhun Atuf Kansu, İlhan Berk, Asaf Halet Çelebi, Dağlarca, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat, Ziya Osman Saba, Dıranas, Necip Fazıl, Ahmet Haşim, Yahya Kemal ve divan şairlerine rastlayış serüveni. Elbette yabancı şairler. Ama benim şiirimi etkileyenin daha çok Türk şairleri olduğunu vurgulamalıyım. Buluş, özümseyiş, dönüştürme, kişiliğini geliştirme, ayrıştırma çabaları. Her genç şairde olduğu gibi yani. Şairlerin adları değişir, yöntem değişmez. Trene son istasyondan biniş, ama geride kalan istasyonları merak ediş dönemleri.”⁵

Abdülkadir Budak, 1970 yılında Sincan Lisesi'ni bitirir; fakat ekonomik koşulların yetersizliği yüzünden yüksek öğrenimine devam

⁴ www.teksevgi.com (23.05.2007)

⁵ "Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.3 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

edemez. Bu sırada babası çoktan ölmüştür ve yedi çocuklu anne bir başına kalmıştır. Budak, ailesine yük olmamak, bir an önce hayata atılmak, para kazanmak kaygısıyla hareket eder ve memur olmayı seçer. 1972 yılında, henüz yirmi yaşındayken evlenir. 1974 yılında astsubay olarak ilk tayin yeri olan Kayseri'ye gider. Aynı yıl, iki çocuğundan ilki olan Emel dünyaya gelir, ikinci çocuğu olan Orhan Göksel'de 1976 yılında dünyaya gelir.

Budak, Kayseri'deyken yerel gazetelerin birinde haftalık "sanat sayfası" hazırlamaya başlar, Kayseri'deki şairlerin ilgisini çekmeyi başarır. Bu sırada hayatında ve şiir yolculuğunda çok önemli bir yeri olan Mehmet Çağlıkasap ile tanışır. Birlikte dergicilik serüvenine başlarlar. Çıkaracakları dergiyi, önce **Dağlarca** adıyla yayımlamayı düşünürler, ancak aldıkları ölüm ve matbaayı yakma tehditlerinin sonucunda derginin adını **Ozanca** ile değiştirirler. Başta Cemal Süreya olmak üzere, yılların ünlü edebiyatçılarının da coşkuyla karşıladığı bu dergi, doktor arkadaşları Sadullah Kutluer'in de katkılarıyla ancak yedi sayı çıkar. Bu süreç onları öylesine yorar ve yıpratır ki, derginin kapanışını adete kutlama havası içinde karşılarlar. Budak, yaşadıkları o bu serüveni, *Düşle* dergisinde yayımlanan biyografisinde "O yılların Kayseri'sinde solcu olmak o kadar da kolay değildi. "Sanatta toplumcu, dilde devrimciyiz" sloganıyla çıkmıştık yola ve bunun için de başımız çok ağrımıştı."⁶ ifadeleriyle anlatır.

Yaşanan olumsuzluğa rağmen, Abdülkadir Budak ve Çağlıkasap dergicilik serüveninden vazgeçmezler. Böylece ilkin M. Çağlıkasap'ın çalıştığı gazetenin sanat eki olarak yayımlanan ve değişik evrelerden sonra dikkati çeken bir dergi kimliğine kavuşan Hakimiyet Sanat serüveni başlamış olur. Bu dergi de elli sayı çıkar ve 1980 yılının Eylülünde kapanır.

Astsubay olan Abdülkadir Budak, 1994 yılında kendi isteğiyle emekli olup, kardeşlerinin ve çocukluğunun yaşadığı, ilk gençlik yıllarında da önemli anıları olan Sincan'a (Ankara'ya) döner. 01.11.1994 tarihinde Ankara'da Türk Hava Kurumu'na bağlı Türkkuşu Genel Müdürlüğü'nde

⁶ **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.4 (www.dusle.com/icerik/indeks 10/01/2007)

sözleşmeli uçak teknisyeni olarak çalışmaya başlar. Şair, Ankara'ya dönmüştür dönmesine ama , annesi çoktan ölmüştür, Sincan eski Sincan değildir. Bunun için olsa gerek, Budak'ın kalmakla gitmek, düşmekle tutunmak arasındaki duygulanımlarla kaleme aldığı "Sincan'da Bir Sokağın Balkondan Görünüşü" adlı şiiri de, "Sincan'da Şair Olmak" başlıklı yazısı da burada yazılmıştır.

Budak, 2000 yılının Ocak ayından başlayarak Şiir Odası adlı aylık bir dergi yayımlama işine soyunur ve bunun yayın yönetmenliği görevini sürdürür. Bu dergi de sadece on iki sayı çıkar ve kapanır.

*"İlk şiirimi ne zaman yazdığımı hatırlamam mümkün değil. Ama aşık olduğum komşu kızına Orhan Veli sitiliyle şiirler yazmaya başladığımda orta sondaydım. Onları şiirden çok şiirsel aşk mektupları yerine koyduğum içindir ki, yazdığım ilk şiirden çok yayımladığım ilk şiir esastır bende. O da "Kırık Dallar" adını taşır ve Ankara'da o yıllarda (1970) yayımlanan Defne dergisinde çıkar. Buradan başlatırım şiir serüvenimi"*⁷

"Kırık Dallar" adlı ilk şiiri Mayıs 1970 tarihli Defne dergisinde çıkar. 1970 kuşağı şairleri arasında, geleneksel şiirin imgelerini başarıyla yeniden dile getiren bir şair olarak değerlendirilir. Ötekine bakar gibi "kendine bakmanın şiiri"ni yazdığı ileri sürülen Budak için "şaşırtıcı buluşları, dengeli ironisi ve humoruyla yeni kuşak içinde özgün bir yeri olan şair" denilir(Ataol Behramoğlu).

Abdülkadir Budak, şiirlerini ve şiire ilişkin yazılarını "Varlık, Yazko Edebiyat, Türk Dili, Adam Sanat, Yusufçuk, Yeni Biçem, Defter, Yasak Meyve, Edebiyat ve eleştiri, Şiir Odası" başta olmak üzere çeşitli dergilerde yayımlar.

*"İlk ürünleri 1970'den sonra gün yüzüne çıkan kuşağın kişiliği belirmiş şairlerinden biri olarak görüldü. Dönemin acılarından kaynaklanan şiirlerinde, kendine özgü sesi, ince, özgün buluşlarıyla dikkati çekti.. Kendisinden önceki şiir değerlerini özümlediği sezilen sözcük seçimi ve denge özeniyle başarılı bir düzeye ulaştı."*⁸

⁷ www.turkedebiyat.net (09.01.2007)

⁸ Şükran Kurdakul, Şairler ve Yazarlar Sözlüğü, 1981

Budak'ın kızı Emel, Ankara Hukuk fakültesini bitirir ve avukat olur. Aynı zamanda babasının izinden gider, Emel Güz adıyla şiirlerini yayımlar ve bir şiir kitabı çıkarır. Oğlu Orhan Göksel ise lise mezunudur. Bir dönem müzikle uğraşır, şarkı kaseti çıkarma çalışması içerisine girse de çıkarmaz. Şairlik serüvenine girer, 2007 yılının Şubat ayında "Sala" adlı bir şiir kitabı çıkarır.

Şair Abdülkadir Budak, uçak teknisyeni olarak çalıştığı Türk Hava Kurumu'na bağlı olan Türkkuşu Genel Müdürlüğü'nden 31 Mart 2006 tarihinde⁹ ayrılır. Şair, Ankara'nın, Eryaman semtinde yaşamaktadır.

⁹ Türkkuşu Genel Müdürlüğü ile yapmış olduğumuz 27 nisan 2007 tarihli telefon görüşmesinde Çalışanların işten ayrılma sebepleri hakkında herhangi bir bilgi verilmesi kurum tarafından uygun görülmediğinden Budak'ın işten ayrılış sebebi hakkında bilgi edinmedik.

1.1.1. Şiir Yazma ve Yayımlama Serüveni

İlk şiiri “Kırık Dallar”ı, 1970 yılında Ankara’da Defne dergisinde yayımlayan Abdülkadir Budak’ın şiir serüveni başlamış olur. Her şairin hayatı boyunca bir tek şiir yazdığını söyleyen Budak’ın yazdığı her şiir, bir zincirin halkaları gibi birbirine eklenerek bir bütünü oluşturur. Yazmış olduğu her şiirinin yaşantısıyla dirsek temasını yitirmemesine dikkat eden Budak, her şiir önce kendi şairini vermelidir der. Onun yazmaktaki amacı her şeyden önce kendisi olabilmek ve kendini anlatabilmektir.

Budak, şiirlerinde farklı temalara yer vermekle birlikte, kendi şiir serüvenini anlatan pek çok şiir yazmıştır.

Abdülkadir Budak, şiir serüvenini anlattığı ve uzunca bir şiir şeklinde yazdığı, toplam otuz beş şiirden oluşan, şairin otobiyografisi diyebileceğimiz Yanlış Anka Destanı adlı kitabında; kendisini, yazma serüvenini, ne yapmak istediğini, nerede durduğunu ve beklentilerini anlatır.

“Bir uzun şiirden oluşuyor görünüşte, aslında şiirle dolu birkaç hayattan oluşuyor, demek daha doğru olur. Hem kendisi de bunu doğruluyor:

Diyelim adı şiirdi bu solgun macerada

Ten yerine ruha batan hançerin

*O güzel macerayı, gülü, gurbeti, hanı, hancıyı, yolcuğu, edebiyat dergilerini, yayımlanmış, yayımlanmamış şiirleri, usta şairleri, gençleri, güzü,ceylanları, avcıları, Ferhad’ı, atları, elbette Leyla’yı, Kuyuda Yusuf’u, Behçet Beyi, gülü, ve dahi buraya sığmayan bir hayatı, adeta resimli bir hayat bilgisi kitabını şiir diline çevirerek yazar, Abdülkadir Budak **Yanlış Anka Destanı’nda:***

Serüven sürüyor. İçkanaması

Altı kitap boyutuna eriyor

Altı kitap, altı ceylan avcıya

Altı bıçak, altı ilaç kutusu

Altı kitap bir denizde teknedir

Ya da bir teknenin karada boğulması¹⁰

Yanlış Anka Destanı bir şiir serüveni ve bu serüven içinde kendisini seyreden şairin destanı olarak karşımıza çıkıyor. Budak, yapıta:

"Diyelim adı şiirdi bu solgun macerada

ten yerine ruha batan hançerin

ah yanlış masallara bağımlı çocuklar ah

bir yanlış masal da benden dinleyin" sözleriyle

başlayarak şiirin ve şâirin ortak destanını dile getirir.

Abdülkadir Budak'ın, şiir üstüne özellikle şiirin kendi sorunsalı üstüne yazdığı çok sayıda şiiri vardır. Poetik kaygıyla yazdığı şiirleri de oldukça çoktur. Kimi şiirlerinde de bu bağlamda telaffuz edilmiş birçok mısra vardır. Bazı şiirlerinde de Turgut Uyar'a, Cemal Süreya'ya kimi eleştirmenlere, yanıtlar verdiği görülür. Bir şairin otobiyografisi diyebileceğimiz, Yanlış Anka Destanı'nın tamamı bu tür şiirlerden oluşur.

Budak, Yanlış Anka Destanı adlı şiirinin giriş bölümünde yer alan; *"Yanlış masallara bağımlı çocuklar"* dizesini, öteki çocuk diye adlandırdığı kendinden hareketle şu şekilde açıklar:

" _ Yanlış masallara bağımlı çocuklardan önce o çocuktan söz edelim istersen. Yani Abdülkadir Budak'tan. Şimdiye kadar söylediklerim bu yanlış bağımlılığın itirafı değil miydi? Çağın değil, ötekilerin değil, benim doğrularımdı bu yanlışlar, benim doğru masallarımdı bu yanlış gibi görünen, algılanan masallar. Kimse artık büyük aşkları, hakiki aşkları yaşamak şöyle dursun, öykülerini bile sonuna kadar dinleyemiyor, yarısında alay etmeye başlıyor ne yazık ki. Kime anlatacaksın Ferhat ile Şirin'i, Leyla ile Mecnun'u, Tahir ile Zühre'yi kime ve hangi dille? Abdülkadir Budak'ı kime ve nasıl? İki arada bir derede kalmış bir adamım sonuçta. Ne ona yaranabiliyorum ne buna. "Israrcıydım aşk masalları anlattım/ Yaylı tambur dinlettim pop seven çocuklara" dediğim zaman,

¹⁰ Haydar Ergülen, "Abdülkadir Budak Gömleği Şiir Desenli İmzası Şair", **Hürriyet Gösteri**, 1997, s.19

modası geçmiş, nesli tükenmiş ya da en azından geri kalmış bir adam mı oluyorum? Öyleyse bile ne gam! En azından, bugünün ortalaması içinde olmadığımı görüyorum. Şuara takımında “öteki”yim ben, bu bile farklı bir yaklaşım, farklı bir bakış, farklı bir şiir göstermek adına önemli. İçerik olarak da, biçimsel açıdan da “bugün artık böyle de şiir yazılabilir” denilecek bir yerde durduğumu sanıyorum ya da bana öyle geliyor.”¹¹

Şair, yanlış masallara bağımlı çocuklara bir yanlış masal da benden dinleyin demektedir. Kendi doğruları olmuş yanlışları anlatmaktadır. Yanlış Anka Destanı kitabının sonunda şöyle iki dize daha yer alır: *“Problem sürüyor geliyor sesi/ Şiir zannettiği çılgınlıklarından.”* Hayati Baki'nin Budak ile yaptığı, *“Gül'ün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair”* başlıklı söyleşide Budak, bu dizeleriyle; problemin devam ettiğini buna karşı poetikasını netleştirmeye çalıştığını, çağın değerleriyle çatışan geleneksel yanları bulup çıkarmaya çalıştığını ve modern olanla bir senteze gitmek istediğini ifade eder.

“Şiir serüvenimin uzun bir şiirle anlatıldığı bu kitabın sonlarında şöyle iki dize daha var: “Problem sürüyor geliyor sesi/ Şiir zannettiği çılgınlıklarından.” Evet , bu anlamdaki problem sürüyor ve şair poetikasını böylece netleştirmeye devam ediyor. Çağın yükselen değerleriyle çatışan, geleneksel olanda yaşayan yanları bulup çıkarmaya çalışan, senteze gitme aşamasında da üstü başı kan içinde kalan bir adam var ortada.”¹²

Şiirlerini, ürkekliğini kimliğine ekleyen bir ceylan olarak gören Budak, şiirlerinde acılarını, bu acılara benzeyen yaralı imgelerle anlattığını söyler. O, kendini gizlemekten yana değildir. Kendi özgün kimliğini bulma peşindedir. Yanlış Anka Destanı'nda yer alan “I.” başlıklı şiirinde bu duyguları dile getirir ve kendini yeterince gizleyemediği için yanlış anlaşılmaya, usulca ağlamaya alışık olduğunu söyler:

“Ürkekliği kimliğine ekleyen

¹¹ Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.85

¹² Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.86

Bir ceylanın ikizidir yazdığı şiir

O eski huyudur, bırakamadı

Hep yaralı imgelere rastlar da

Tutar ellerinden eve getirir

Öteki özelliği sürüyor daha

Yeterince gizleyemez kendini

Yanlış anlaşılmaya bu yüzden alıştı

Ve usulca ağlamaya

Avcılardan korktuğunu söyler o

Tutup ikinci dizede açıklar nedenini

Hangi kıyılarda denizi seyrediyor

Arıyordu, buldu mu o özgün kimliğini”

(Yanlış Anka Destanı, “I.”

s.71)

“Yanlış Anka Destanı”nda yer alan “IV.”şiirde şair ilk şiirini hangi heyecanlar içinde yazdığını anlatmıştır:

“Bulutlu bir gökyüzüyle anımsar
İlk dizelerini yazdığı günü
Kırık not aldığı bir okul dönüşünde
Nasıl korktu o şiiri yazarken
Yüreğinin atışını babası duyacak diye

Duymadı babası, bir tarih kitabının
Sayfaları arasında gizlenen
Umutsuz uyakların o derin çığlığını
Yan odaya geçti okudu bin kez
Ertesi sabah yırttı”

(Yanlış Anka Destanı,

“IV.”,s.74)

Mutsuz bir çocukluk geçirmiş olan Budak, çocuk yaşlardan itibaren doktor yerine şiirlere gider. Aksi ve hırçın bir adam olan babasının gözünde değil şair olabilmek, oğul olabilmek bile bir lükstür Budak için. Babası, oğlunun şiir yazmasından hiç hoşlanmaz, yazdığı şiirleri kırık notların sebebi olarak görür. Şiir yazarken yakaladığı oğlunu azarlamaktan, hatta dövmekten çekinmez. Bu nedenle Budak şiirlerini daima babasından gizlemek zorunda kalır. Babası fark etmesin diye şiirlerini Türkçe defterinin değil, tarih defterinin arasına koyar. İlk dizelerini de kırık not aldığı bir okul dönüşü, babasından gizlice yazar ve tarih kitabının arasına saklar.

Abdülkadir Budak, kimya dersinde sözlü olurken kimya öğretmeni, onun şiir yazdığını fark eder. Budak, kimya öğretmenininde kendisi gibi şiir yazdığını öğrenince çok şaşıır. Öğretmeniyle dost olurlar ve öğretmeni Budak'ı şiir yazma serüveninde destekler. Aşağıdaki şiir, o günü ve o olayı anlatmaktadır:

“Örneğin bir edebiyat dersinde
Değil de
Bir kimya dersinde sözlü edildi
Aldanışlı aşklardan dem vuran şiirlerin
Kenarları desenli defterleri geçtiğini
O gün herkes öğrendi

Ne kadar şaşırmıştı
Duyduğunda kimyacının şiirler yazdığını

Arkadaşıydı artık, öğretmeni değildi
Dergiler getirdi, yeni dergiler
Daha önce görmediği”

(Yanlış Anka Destanı,

“VII.”,s.77)

Leyla Akgül'ün Budak ile yaptığı “Şiirden ve Hayattan Şair Abdülkadir Budak'la” başlıklı röportajda Budak, kimya öğretmeni ile ilgili hatırasını şöyle ifade eder:

“Lise öğrenimime yeni başladığımda, edebiyat derslerine giren öğretmenimin değil de, kimyacının şiir sevdiğini fark etmiştim. Ona gösteriyordum yazdıklarımı. Beni kırmamaya özen göstererek aksayan yanları üstünde duruyor, okumam gereken kimi şairlerin adlarını

veriyordu. Şiirlerimi sıkça göstermeye başlamış, öğretmenimi bunaltmış olmalıydım ki, bir gün bana “bak Abdülkadir, şiirlerini Varlık ya da Hisar dergilerinde okumaya başladığımda şair olduğuna inanacağım” deyivermişti. O günden sonra göstermedim yazdıklarımı. Bu iki dergiyi zorlamaya başladım. Gel zaman-git zaman, bu iki dergide de şiirlerimle yer almayı başardım. Bugün kitap sayısı on beşi buldu. Kimya öğretmenim beni izledi mi, inandı mı şair olduğuma? Siz başka şeyleri merak edersiniz, ben ise en çok bunu.”¹³

Budak, Yanlış Anka Destanı’ında yer alan babasından sakladığı, göstermeye cesaret edemediği yazdığı ilk şiirini anlattığı “IV.” şiirinin ardından, “VIII.” şiirinde yayımlanan ilk şiirini babasının görmesini çok istediğini anlatır. Bunu düşünürken babasının, kendisiyle gurur duyması isteğini yüreğinde hala taşıdığını gösterir:

“Ölmemiş olsaydı babam
Görseydi
Diye düşündü dergide
Yayımlanan ilk şiirine bakarken

“Kırık Dallar”dı adı
O adı hiç unutmadı”

(Yanlış Anka Destanı, “VIII.”,

s.78)

Aynı kitapta yer alan, “XXXIII.” şiirde şair, kendisini şiir yazaran öyküsü uzun biri olarak tanımladıktan sonra , Kaf Dağı’nı arayan Anka’ya benzetir. Kaf Dağı’nı kaybeden Anka kendi kimliğini de kaybetmeye mahkumdur. Şaire göre düş dünyasının ögesi olan Kaf Dağı’nın yerini, en geniş düş dünyasına sahip olan çocuklar bilir. Fakat onların cevapları solgundur, çünkü o çocuklar artık yanlış masallara bağımlıdırlar.

“[...]

O şiir yazıyor, öyküsü uzun
Bir Anka Kuşudur: -Kaf Dağı nerde?
Diye en çok çocuklara soruyor
Solgen yanıtlar alıyor”

¹³Leyla AKGÜL, “Şiirden ve Hayattan Abdülkadir Budak’la” www.turkedebiyet.net
(09.01.2007)

(Yanlış Anka Destanı,

“XXXIII”, s. 97)

Otuz beşinci Őir, bir sorgulayışın Őiridir. Bütün kırık dalları bilen Anka, en az onlar kadar kırılmıştır. Onun hangi dallara, hangi uçurumlara vardığını kim bilebilir. Şair, kitabının son Şiirinde sorularını okurlarına yoneltir ve onların yanlış olanın Anka mı, yoksa masal mı olduğunu sileyemelerini ister.

“Bütün kırık dalları bilen bir Anka Kuşu

Hangi uğurumlardan hangi dağlara vardı

Ey örtüyü kaldırıp okumayı bilen okur

Anka mı yanlıştı, yoksa masal mı?”

(Yanlış Anka Destanı, “XXXV.”,

s. 97)

Şair, Abdülkadir Budak, bu sorusuyla okuyucu katında kendisinin ne kadar anlaşıldığını öğrenmek istediğini açıkça ifade eder. Bu durum da onun anlaşılmayı beklediğinin göstergesidir.

Budak, “Duyguların inceldiğı bir yerin adıymış Őir (Kuşların Alfabetesi, s.48)”, “Ona göre Şairlerdir / Dilimizin hekimleri (Kuşların Alfabetesi , s.38)” mısralarında Şiirin ve Şairin tanımını yapar.

Budak, yazdıkça varlığını yeniler. Kendisini yazdıkça sılasına dönen bir gurbetçi olarak tasvir eder. “Yaz Nereden Bilecek” Şiirinde de kendisini, yazma serüvenini, acılarını, yenilgilerini anlatır. “Bir yeni bahçe diye dışladılar mı seni” derken de kendisine yoneltelen haksız eleştirileri dile getirir. Bu kadar olumsuzluklar yaşayan Şairin Şiirleri, elbette acının Türkçesiyle yazılacaktır. Fakat her Şeye rağmen yazmaya karardır çünkü yazmak, onun için yaşamak demektir. Bu Şiirin son bölümünde Şair, kendisine telkinlerde bulunur. Yeniden onar kendini, umutsuzluk ölümdür, kırgın belgeseline yeni sevdalar ekle diyerek kendisini yüreklendirir:

“Bir ormanın kıyıya vurduğu ince ağaç
Düşlerin mi yanlıştı, yazdıkların mı
Örtüleri kaldırıp okumayı bilen okur

Üşüyen bir çiçeğin dilini anladı mı

Gömleğin vardı hani, gizli aşkın diktiği
Hangi otelde unuttun dalgın bir yolcu gibi
Nedensiz olmasa gerek uzun ağlayışların
Eskimiş yöntemlerle yetinen bahçıvanlar
Bir yeni bahçe diye dışladılar mı seni

Eğilip de bakmaya korkulan uçurumdan
Altlarında kaldığın kayalar yuvarladın
Sokuldun hep oyuncak sandığın ateşlere
Yüreğin tutuşuverdi, ardından kirpiklerin
Bu yüzden mi yanık kokar her zaman
Acının Türkçesiyle yazılan şiirlerin

Ölümdür umutsuzluk, yeniden onar kendini
Sözgelimi bir güze yeşil yapraklar öner
Yeni sevdalar ekle kırgın belgeseline
Her sabah sor bir kuşa: -Uçmak mıdır kimliğin?
Yaz nereden bilecek senin üşüdüğünü
Yazdıkça sılasına dönen gurbetçim benim!"

(Sevdanın Son Kerem'i, "Yaz Nereden Bilecek"

s.25-27)

Budak, yazdıklarını, ürettiklerini kaleminin yeni giysileri olarak düşünür. Sözcükler onun dünyasında ceylandır, kendisi ise ceylanların su içtiği bir göldür. Yeni bir şey daha yazmak onu tarif edilmez derecede mutlu eder. Yazınca sevinci dizelerine de yayılır.

"Birden yayıldı sevinç yazdığım dizelere
İlk uyak ilkyazın koynuna girdi
Sözcükler ceylandı ben mavi göl
[...]
Hiç hırçın yırtıcı görmedim onu
Yazarken otlakta seken tay gibi
Yeni bir çiçeğin adını koyup
Kimbilir hangi dergide sergileyecek
Kalemim en yeni giysilerini
[...]

Bağırdım yandaki komşular duydu
-Mutluyum bir şiir daha yazdım ben!"

(Gömleğim Leyla Desenli , "Şiir Yazdım", s. 58-59)

"Karne" şiirine şair, "Dün bir şiir yazdım , ne iyi ettim" diyerek başlar. Şiir onun dünyasını aydınlatan ışık kaynağıdır. "Yazınca temizlendi duygularımdaki kir / Yıkadı ütiledi gömleğimi bir şiir" diyen Budak için yeni bir şiir daha yazmak; yeni kanatlar edinmek, yeniden uçmak, yeni bir

yolculuğa çıkmak, kirlerinden arınmak ve bir yaş daha gençleşmek demektir. Hatta daha da ötesi “Uçuruma tutunmak gibidir şiir yazmak” (Endişeli Fesleğen , s.22) Budak için.

“Dün bir şiir yazdım, ne iyi ettim
[...].
Bir şiir daha yazmakla ne iyi ettim
Yeni kanatlar edindim yeniden uçmak için
Yeni bir sevgili buldum yeniden sevmek için
Yeni yolculuğa çıkar gibi giyindim
Toz kumaşlı elbisemi, adına şiir dedim

Bak yine söylüyorum ne iyi ettim
Bir şiir daha yazmakla bir yaş daha gençleştim
İncelttim kimliğimi, yeniden şekil verdim
Şair olduğuma ne kadar da sevindim

Yazınca temizlendi duygularımdaki kir
Yıkadı, ütüledi gömleğimi bir şiir”

(Aşk Beni Geçer, “Karne” s.

17)

Bir gazetede yer alan altı atın tasvir edildiği “Yalnız At” şiirinde resimde yer alan ve önde giden beş attan ziyade, arkada yalnız kalmış at dikkatleri çeker ve onun arkada kalması şairi incitir. Arkada kalan attan hareketle konumunu, kendisini ve şiirlerini düşünür. Kendini ve şiirlerini sorgulamaya başlar. Bu şiir, Budak’ın incelikli şiirlerinin birbiriyle yarıştığı bir tablo olarak yorumlanır, Haydar Ergülen tarafından.

“Niye önde birlikte giden beşi değil de
Yarısı fotoğrafın dışında kalan
Arkadaki yalnız at ürperti yüreğimi
Nesi dokunaklıydı anlayamadım
Attan çok aynaya benzediği mi

Yeniden okudum şiirlerimi”

(Sevdanın Son Kerem’i, “Yalnız At”

s.34-35)

“Sevdanın Son Kerem’i: Kitap ince olmuştur, şiirlerin incelikte birbiriyle yarıştığı ve yine bir incelik olarak yanyana geldikleri bir resim olmuştur.”¹⁴

(Hürriyet Gösteri, 1997,s.19)

¹⁴ Haydar Ergülen, “Abdülkadir Budak Gömleği Şiir Desenli İmzası Şair”, **Hürriyet Gösteri**, 1997, s.19

“Yalnız At” şiiri hakkında yapılan bir başka yorumda Hüseyin Peker’e aittir. O da bu attan hareketle şairin kişilik özelliklerini değerlendirir ve şöyle der:

“Attan çok aynaya benzediği mi” diyor bir şiirinde . Arkası başka türlü geliyor tabii: “Yeniden okudum şiirlerimi”. Bence Budak, kendiyile tereddütleri olan biri. İnançlı, azimli, yılmayan, korkusuz ama kuşkulu. Her adımında arkasına kuş gibi sekerek bakan bir yanı var.”¹⁵

Budak’ın şiirleri; geceleri yastığına düşen yalnızlığının, bastırılmış duygularının, acıyan yerlerinin dipnotudur. Rus ruleti biçiminde yaşadığı hayatındaki tek sığınağı şiirleridir. Şiirler onun doktoru ve ecza dükkanıdır. Kaybedeceği son düelloya davetiye çıkaran şair, yazdıklarıyla sadece kendi canını yaktığını “Bıçağın kendi canını yakması demek oluyor / Düşlerine konulan sokağa çıkma yasağı” mısralarında ifade eder:

“Umutsuz bir aşkta karar kılınca
İkinci el piyasası yükseldi acıların
Kimseler fark etmedi tozun dumanın içinde
Bastırılmış duyguların ifadesi şiirleri
Çoğunluğu acıyan yerlerinin dipnotu
Geceleri yastığına düşen yalnızlık değil mi?

Ellerini kanattı diken bir gül imgesinde
İmza atmayı denedin, parmakların tutuştu
Sokağa çıkma yasağı koydular düşlerine
Yeniden sığınağına, şiirlerine döndün
Rus ruleti biçiminde yaşadığın hayatına
Kirlenmemiş su kalmadı, hangisinde yıkanasın
Üstelik bir kitabın adında kaldı Leyla

Bıçağın kendi canını yakması demek oluyor
Düşlerine konulan sokağa çıkma yasağı
Kaybedeceğin düelloya davetiye çıkardın
Altı kitap diyordun, buldun işte o sayıyı
(Aşk Beni Geçer, “Son Düello”,s. 56-57)

“Can Yeleği” başlıklı şiirinde; Yazmayınca kirlendiğim doğrudur / Dizeler yazmasaydım kesin ölmüştüm / Kitabıma almadığım şiirde söylemişim / Dizelerimdi benim dizlerimin yarası / Yazdıkça rüzgarla yarışıyor atlarım / Şiirden başka bir günahım yoktur / Uyaklı yalanlar söyledim bir de / Birkaç kitap yayımlama cesareti gösterdim / Kendi

¹⁵ Hüseyin Peker, “Budak Şiirine Yeniden Bakışlar”, **Varlık**, Şubat 2001, s.45

canını acıtan bir bıçak kimliğinde (İşaretler, s.94-95) diyen Budak, şiirin hayatındaki yerini, kendisine kattıklarını anlatır.

“Deri sandığım doğrudur, sözcüklerin ruhuna
Ve oradan bana doğru akmakta kağıt
[...]
Kara yazgı gibi duran tuhaf beyazlık
Üstünde birkaç dize yoksa yokum demektir
Bardağa sığan okyanus desem yeridir kağıt
Bu benim tek övüncüm, daha başka ne olsun
Belki kefenim olacak belki ayak izim
Ötekine gösteriyor bende olan her şeyi
Daha çıplak bırakıyor örtündüğüm her kağıt
Şiir haline getirip aklımı ve duygumu
Zamanın tozlarına emanet eden kağıt

Kağıttır konuşmayan boş olduğu sürece
Kararmak, lekelenmek iyidir sözcüklerle
Arınmaktan sayılır, boşluğu doldurmaktan
[...]
Ve ben kağıt oluyorum ama o yine kağıt

Bir an olsun unutmak, üstünde sözcüklerin
Bir araya gelince nasıl duracağını
Bu bana iyi gelecek ya kağıda gelmezse
Korkusuyla yıllardır yazdım ha yazdım
Yalınlık iyidir de yazısız kağıtta değil
Diyerek doldurdum bulduğum her kağıdı
Beyaz yüzü karardıkça daha güzel geldi bana
Kağıdı bazen anne daha çok da eş bildim
Olursa onların babası olur şair
Bağışlayın çocuklar çünkü sözcükler yetim!

(İşaretler, “Kara Kağıt”, s.

94-95)

“Kara Kağıt”, Budak’ın kağıttan hareketle yıllardır devam eden yazma serüvenini ve kendisini bu serüvene iten sebepleri anlattığı şiiridir. Ona göre üstünde birkaç dize taşımayan kağıt, anlamsızdır. Bir kağıt, üstünde taşıdığı dizelerin anlamı ve dünyası kadar genişler, bu da bir bardağa okyanus doldurmak gibidir. Şair, kağıttan bahsederken sözlerini kalıcı kıldığı için ayak izi, beyazlığı itibariyle de kefen benzetmesi yapar. Yazdıkça kendini ifşa eden şair, düşüncelerini, duygularını şiire dönüştürüp kağıtlara döktükçe, örtündüğü her kağıt üzerinden çekilir ve onu çıplak bırakır. Yazmak onun için bir nevi arınmadır.

Budak, sözcüklerin bir kağıt üzerinde bir araya gelince nasıl duracağını merak ettiği için durmadan yazdığını söyler. Kağıdı bazen anne, daha çok eş olarak görür. Onun şiir dünyasında şair, yetim olan sözcüklerin babasıdır.

Hüzün derslerinin boş geçmediği bir hayat yaşamak zorunda olan şair, elbetteki hüznün en yoğun yaşandığı güz okulundan mezun olacaktır. “Güz Okulu Mezunu” adlı şiirinde Budak, yazdıklarının özetini yapar:

“Yazdıklarımın özeti: kuğuda boğulan havuz
Avcıların yanında poz verdiği ölü ceylan
Kendini kanatan gül imgesi
Leyla içerikli korkak kahraman

[...]
Beni yanlış bir masala kilitledi çağ
Yazdıklarımın özeti: Aşkın kirlendiğidir

Kendine saplana bir hançerle tanıştım
Duydum kuş çılgınlığını fırtınalı günlerde
Raydan çıkacak trene herkesten önce bindim
Umutsuzluğun yakıştığını gördüm bu çağa
Bin bir güçlkle edindim aşk markalı kumaşı
Usta kılıklı çıraklar gömlek dikemedi bana

Daldan düşen yaprağı en iyi ben anladım
Güz okulu mezunu olabildim sonuçta
Onca kitabın özeti: Yama tutmayan yırtık

Pop seven çocuklara yaylı tambur dinletmek
Bunda ısrarcı olmak, yazdıklarımın özeti
Çekilmek konusunda sabırsız tetik
Aşk iksiri biçiminde mermi çekirdekleri”

(İşaretler, “Güz Okulu Mezunu”,
s.83-84)

Yazdıklarının özeti: Leyla imgesine tutkun olmasına rağmen Mecnun olacak -yanmayı göze alacak- kadar cesur olmadığı, yaşadığı çağın onu yanlış bir masala kilitlediği, aşkın anlam kaybından her geçen gün değerini yitirdiği ve kirlendiği, yüreğinde kapanmayan bir yırtık oluşturan acıların hiç bitmediği ve her şeye rağmen pop seven çocuklara yaylı tambur dinletmek arzusundan vazgeçmediğidir.

Bir başka şiirinde de kendini diğer şairlerden farklı gördüğünü “Günümüz şairlerine benzemiyorum / Bu yüzden uzun sürüyor bendeki akşam” (İşaretler, “Babam ve Mehtap”, s.92) mısralarıyla ifade eder.

Budak, “Kısacık” adlı şiiri yazarak kendi tarihine kısacık bir not düşmek ve geçmişinin kısacık özetini yapmak istemiştir. Şair bu şiirde kendisini değerlendirir ve bir yere oturtmaya çalışır. Kendisini; en uzun ayrılıkta kısacık bir kavuşma, uzun aşkta kısacık sevgili, uzun savaşlarda kısacık barış olarak tanımlar. Bu nedenle her yazdığının kendisiyle başladığını söyler. Şairin ifadeleri; hayatın kendisine kısacık mutluluklar sunduğu izlenimini yaratır, bizde.

“Kısacık serseriydim, uzun çeki düzenim
Kısacık yarınım, uzun geçmişim

Kısacık doğurmaydım, uzun bir sancı
Kısacık yolculuğum, çok uzun hancı

Kısacık bıçaktım, uzun bir kınım
Kısacık bir rüzgar, uzun yaprağım

Kısacık zirveydim, uzun bir kuyu
Kısacık uyudum uzun uykuyu

Kısacık fayton atıyım, uzun kan terde
Kısacık odayım en uzun evde

Kısacık meyhaneydim, uzun sarhoşluk
Kısacık doluyum, uzun bir boşluk

Kısacık sevgiliydim uzun bir aşkta
Kısacık kavuşma en uzun ayrılıkta

Kısacık barışım, uzun savaşlar
Onun için her yazdığım kendimle başlar”

(Sana Bakmak, “Kısacık”

s.52-53)

Şair kendi tabularını; okurun, kendisine biçtiği kılıfı “Tabula Rasa” adını verdiği şiirinde anlatır. Budak, daima beklentiler doğrultusunda hareket etmekten, bir takım şeyleri tabulaştırmaktan sıkılmıştır. Gönlünce davranmak, kendisini ezen disiplinden kurtulmak, içinde bulunduğu tabuları yıkmak arzusundadır. Bu şiirin sonunda yer alan “Dannn! Dannn! Dannn!” sesleri; tabulara doğru çevrilmiş, silahların patlama sesleridir.

“Fırtınayla ilişkiye girmemiş sakinliğim
Dostlarım, okurlarım şaşırır küfür etsem
Sıkılğan söz sanatı sanki benim şiirim
Temize çekivermiş aklından geçenleri
[...]

Evcil şiirler gibi duruyor yazdıklarım
[...]
İncir yaprağı bulsa sevinir bu utangaç
Yırtık şiirler yazmayı beceremedi gitti
Su katmaktan sakındı mürekkebine
Öğrenecek rüzgara binip gitmek nasıldır
Saplanmayı öğrenecek, ok yayını terk etse

Duvarlara ayıp şeyler yazanların arasına
Zil zurna sözcüklerin korosuna katılıp
Kırsam bu disiplini; saçmalasam, boşalsam
Kurşun sıkısa tabancam kendine gelse
Yorulduğum namluda çiçekler açtırmaktan

Dannn! Dannn! Dannn!"

(İşaretler, "Tabula Rasa"

s.50-51)

"Çılgılık Dileği" şiirinde şair, kendi tabularından, kendine biçilmiş rollerden kurtulamadığından ve kendisinden öteye gidemeyip hep aynı kalmaktan şikayetçidir. Bir kere denenip sonra tekrar denemeye cesaret edilemeyen çılgılık, ona içinde bulunduğu durumu, korkaklığını, tabularına bağlı yaşayışını hatırlatır ve cesaret etmediği müddetçe hep aynı kalacağını, kendinden öteye asla gidemeyeceğini söyler:

"Çılgılık sana dedi ki: Bıraktığım yerdesin
Irmak yatak değiştirdi, yılan deriyi
Tablodaki ağaçlar ormanın yolunu tuttu
Beni savuruşunun üstünden kaç sessizlik
Kaç örümcek ağından başka bir ağa geçti
Beni bir kez denedin kenara çekildi orman
Hatırlarsın çıkmaz sokak bir caddeye çıkmıştı
Hatırlarsın o anda kımıldamıştı kaya
Sen benden kurtuldun da kendinden asla!

(Sana Bakmak, "Çılgılık Dileği"s.

61)

"Geç Yorum" başlıklı şiirde yer alan "Neyi düşünürsen onu yaşarsın / Altına varamazmış demir düşünen / Düello içimizde, tabancada değildir / Kaldırdım bak içimdeki ölüyü / Neyi düşünürsen onu yaşarsın / Biraz geç oldu ama çözdüm düğümü (Sana Bakmak, s. 64-67)" mısralar; şairin geç de olsa sorunların farkına vardığını, bu farkındalığın kendisini çözüme ulaştırıp, huzura kavuşturduğunu anlatır.

Budak'ın dünyasında şiirin çok farklı bir yeri vardır. Şiir, onu hayat yükünden arındıran, ona kendi olma fırsatını veren, yeni dünyaların

kapılarını açan, onu huzura kavuşturan, yaralarını tedavi eden, anne kadar şefkatli sığınağıdır. Yüreğinde bu duyguları taşıyan şairin dünyasında şiirin anlamı: “Nice güzel şiirlerden avuntular çıkarıp / Kesilmekten kurtardım ince bileklerimi / Yazarak gerçeğe dönüştürdüm düşlerimi”, “Suçsuz ergenliğimin dalıydı şiirlerim / Şimdi açıklıyorum, tutmasam düşecektim / Tüfeğin övüncü olan bir ceylanın yanına (Sevdanın Son Kerem’i, “Asma Köprü”, s:56-57)” mısralarında ifadesini bulur.

“Yazılarını topla böylece aş sıkıntıyla
Toprağın yerini al bırak kendini nadasa
Belki yanılısamaydı yalnızca bir görüntü
Ayna sandım şiiri diyen sensin nasılsa

Sevgiliye armağan et ve üç iyi şaire
Üç ömrün daha olsaydı bağışlardın şiire”
(Ayna Sandım Şiiri, “Bir Kitabın Sonsözü”, s.
117)

Abdülkadir Budak için şiir, bir yaşam şeklidir. Şair, gözünü kırpmadan ömrünü şiire adamaya razıdır; çünkü şiir yoksa, kendisi de yoktur. Bunu da “Bir Kitabın Sonsözü” şiirinde yer alan “Üç ömrün daha olsaydı bağışlardın şiire ” mısrasında dile getirmiştir.

Bu dünyaya şiir yazmak için geldiğine inanan, şiiri yazgısı, çaresizliği olarak gören, yazmayı ruhun için bir yıkanma, arınma olarak kabul eden, “Acılarım azalıyor yazmakla” , “Yazınca temizlendi duygularımdaki kir/ Yıkadı ütüledi gömleğimi bir şiir”, “Yazmayınca kirlendiğim doğrudur”, “Ben şiire başlarken yaşamaya başladım” diyen Budak, yazmamayı kendisi için kirlenme, hatta kirlenmenin ötesinde intihar olarak değerlendirir. Bir zamanlar “Uçurum Hakkı” adlı bir şiir yazarak yazmaya veda ettiğini fakat, yazmamakla hızla kirlendiğini, intihara yaklaştığını hissedince sözünde duramadığını ve şiire geri döndüğünü ifade eder.

“Uçurum Hakkı” adını taşıyan bir şiir yazarak şiir yazmaya veda etmişim bir zamanlar. Yayımlamıştım bu şiiri, kendimi okurlar ve şair arkadaşlarım önünde bağlamak istemişim;ama, ne oldu o şiir çıktıktan sonra? Hayat asıl anlamını tümüyle yitirdi sanki. Bu anlamda sözümde duramadım, hemen döndüm şiire. Hızla kirlendiğimi fark etmişim,

intihar ediyordum sanki yazmadığım zamanlarda. Bu dünyaya şiir yazmak için gelmiş insanlardan biri olarak gördüm kendimi hep. Yazgımdı şiir, çaresizliğimdi. Bakmayın siz “düşerken ellerimden tutmuşsa şiirlerim/ dizlerimde niçin yara var peki?” diye sorduğuma. Geçirdikleri bir kaza sonunda yakınlarını yitiren bir insanın, onların ölümüne ağlarken daha çok kendi kurtuluşuna seviniyor olması halidir belki de. “Külleme ateşimi yandıkça bahtiyarım” demektir olsa olsa.”¹⁶

Budak, Yanlış Anka Destanı'nda yer alan "XI." Başlıklı şiirinde şiirin tanımını, kendisi için anlamını ve şiirinin kendisine öğrettiklerini anlatır. Onun için şiir; kuşa gökyüzü, çatlayan dudağa su, kırık nota aferindir ve şiir, güzün kopardığı yaprağı dalına usulca eklemeyi öğretmiştir.

*“Şiir: Güzel uykusuzluk
Kuşa gökyüzü demek, çatlayan dudağa su
Kırık nota aferin, dersi asmayı öneri
Şiir: güzün kopardığı yaprağı
Bir dala usulca eklemeyi öğretti*

*Ne çok sey öğretti şiir
Hancı kimdir, ne demektir yolcuya
Hanı hangi yoldan ele geçirdi
Şiir ince sorulara her zaman
İnce sorularla karşılık verdi*

*Şöyle dedi şiir: -Uzak dur ey genç
Bir avcıyla yanyana fotoğraf çektirmekten
Yol sana bir kimlik ekleyecektir
Tozu eksik etme gömleklerinden*

*Ne çok şey öğretti şiir
Hangi dille, nerde, nasıl yapılır
Örneğin yaralı kumla söyleşi
Hangi yangınların sularıyla yıkanır*

¹⁶ Budak, ASŞ, s.90

Sevdaya ilişkin iç çekişleri

(Yanlış Anka Destanı, “XI.”,

s. 81)

Hayriye Ersöz’ün Budak’la yaptığı söyleşide Abdülkadir Budak, başladığı bir şiiri en çok üç gün içinde bitirdiğini, hatta bazen trans halinde yarım saat içinde şiir yazdığını söyler. O, üstünde çok durulan yap boz tahtasına çevrilen şiiirden yana değildir. Ona göre üstünde çok uzun zaman durulan şiir, çıkış noktasından uzaklaşmış, varacağı yeri de değiştirmiş olur. Bu nedenle şiiri, yapılan değil, yazılan bir şey olarak görür.¹⁷

Abdülkadir Budak, şiirlerini daktiloda yazdığını, bu yazma çalışması sırasında elindeki kalemle sürekli düzeltmeler, çıkarmalar yaptığını, daktiloda dizelerin görsel anlamda daha fark edilir olduğunu, yazarken şiirinin yayımlanmış gibi görebildiğini, iki ayrı şiiri aynı anda yazmamak gibi, bir şiiri yayımlamadan ötekine geçememek gibi bir huyunun olduğunu, şiirlerinde daha çok kendi yaşantısını ve toplumsal olguları hareket noktası olarak kabul ettiğini açıklar. O bir şiirin yazılış, oluş, yapılaş süreci ve serüvenini kendi ifadesiyle anlatmıştır.

Hayati Baki’nin, Abdülkadir Budak ile yaptığı, “Gül’ün Ölüm Yüzylında Doğmuş Bir Şair” başlıklı söyleşide Budak, şairin şiirini yayımlamasını, bir paylaşım olarak değerlendirir. Bu paylaşımın amacı ona göre; bu işin keyfini yaşamamanın yanı sıra, adını şaire çıkarmak arzusu, başkalarınca onaylanmak, birilerinin duyarlılıklarıyla örtüşme beklentisidir:

“ Elbette bir de şu var : Şiir, kendinden çıkıştır; ama, belki de daha çok kendine, bu arada ötekilere de varıştır. Bir şeyleri paylaşma kaygısıdır. Yazdıklarımızı çekmecelerde kilitli tutmuyorsak, yayımlıyorsak, bunun bir anlamı olmalı. Bu işin keyfini de yaşamak, adını şaire çıkarmak, birilerinin duyarlılıklarıyla bir biçimde buluşmak, örtüşmeyi düşlemek de beklentilerin arasında sayılabilir. Hiç

¹⁷Hayriye Ersöz, “Abdülkadir Budak İle İşaretler”, Abdülkadir Budak, İşaretler, İst., Toroslu Kitaplığı, 2006, s.97-107)

tanımadığımız kimselerce bile onaylanmak kaygısı belki de. Kalıcı olacağını sandığımız bir şeyi yapmak hoşunuza gidiyordur.”¹⁸

Budak için yayımlanmamış şiirler, yazılmamış demektir. Bu düşünceler içerisinde olan Budak, yazdıklarını yeniden gözden geçirir ve yayımlanmaları için dergilere gönderir. Şair bu düşüncelerini ve etkilendiği şairleri, bu şairlerin kendisinde bıraktığı etkileri Yanlış Anka Destanını adlı kitabında yer alan "X." şiirinde anlatır:

*“Şunu kavradı ilkin
Yayımlanmamış şiirler yazılmamış demektir
Yeniden ele aldı bütün yazdıklarını
Yeni çırpınışlarla
Dergilere gönderdi*

*Yeni ustalar tanıdı, sarsıldı
Adı Cemal onlardan biri miydi?*

*Ya da bir çiğ gibi incecik vücudunu
Kar altında bırakan bir Fransız
Nerden, nasıl, hangi yönden
İlkyazına gencecik bir ozanın
Elem adlı çiçekleri getirdi
Bekar odasına çevirdi kafasını
Şiir nedir sorusunu sormasını öğretti”*

(Yanlış Anka Destanı,

“X.”, s. 81)

Şair, Yanlış Anka Destanı adlı kitabını yayınlama isteğine kapılınca bir ozan arkadaşının da fikrini sorar. Bu soru karşısında arkadaşı ona ; *“-Unutma ki şiir deniz, kitap kum”* şeklinde cevap verir. Şair, bu olayı aynı kitapta yer alan “XXII.” Başlıklı şiirinde anlatır. Bu kitapta yer alan “XXV.” şiirde ise, otuz dört şiirini diğer şiirleri arasından seçişini, kitabın hazırlanışını ve yayımlanma serüvenini anlatır.

¹⁸ Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank., İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.86

*“Seçti, yeniden seçti, daha sonra yeniden
34 şiirini ötekiler arsından
İlk merdiven basamağı o kitap
İlk aşk gibi anımsanır
Çiçekler uzatır hala ilkyazdan”*

(Yanlış Anka Destanı,

“XXV.”, s. 95)

Budak, kitapları düşlerinin dinlenme yeri, bir özlemin, bir umudun uğrağı, kurak yalnızlığına sağnak bir yağmur olarak değerlendirir:

*“Kitaplar: Düşlerinin dinlenme yeri
Bir umudun, bir özlemin uğrağı
Kitap kurak yalnızlığa
Bir yağmur sağanağı*

*Kitaplarıdır onun sevdiği sokak adları
Bir bardak demli çaydır, mahalle kahvesinde
Kitaptır ağda çırpınan
Balıkları geri veren denize”*

(Yanlış Anka Destanı,

“XXVIII.”, s.98)

*[...]
Bilirim sevincini bir kitap çıkarmanın
Ön yüzünde adın olur arka kapakta resmin
Dostlarına imzalarırken kabına sığamazsın”*

(Gömleğim Leyla Desenli,

“Cümbüş”, s. 54)

Hayati Baki'nin Budak ile yaptığı söyleşide Budak, altından imzası çekildiğinde dahi kime ait olduğunu ele veren, şairini taşıyan bir şiir yazma çabası içinde olduğunu, temasal bütünlüğünü önemseydiğini, kendi coğrafyasını yaratabilmek için kimi izlekleri, imgeleri sık kullandığını, bugünün dünyasında tensel zevklerin ötesine geçemeyen aşkları sorguladığını söyler. Kendisini, içinde yaşadığı çağla barışık olmayan bir insan olarak tanımlar ve çevresi tarafından da böyle algılandığını belirtir.

Abdülkadir Budak bugünkü şiirin neresinde durduğunu, kendisini, şiirini net ve kesin bir ifadeyle şu şekilde dile getirmiştir:

*“Şairini taşımasını istediğim bir şiiri yazma çabasındayım. Kendi söylemimi yaratma konusunu belki gereğinden fazla ciddiye alıyorum. Temasal bütünlüğü önemsiyorum şiirde. Birinin ötekine el vermesini de. Bir iklim, bir dünya yaratabilmek adına kimi izleklere, imgelere, temalara olduğundan fazla eğiliyorum; değişik versiyonlarını yapıyorum bunların. İçinde yaşadığı çağla barışık olmadığım biliniyor; bugünkü aşkları sorguladığım, iyi bir yere koyamadığım da. Öykülü şiirden de nasibimi alıyor, **kendi içinlik** sorununu ciddiye alıyorum. Kendimi, kendi hayatımı, gel-gitlerimi , çelişkilerimi yazıyor, çığlık biçimi olarak görüyorum yazdıklarımı. Elbet önce şiir olması kaygısıyla güncelden de korkmuyorum, tukaka edilen toplumsal içeriklerden de. **Ben** diyerek yapıyorum bunu, kendimden hareket etmekten korkmuyorum. Altından imzası çekildiğinde kime ait olduğu bilinsin istenilen bir şiir yazma çabası içindeyim. Gül, Leyla, avcı-ceylan gibi içeriklere yüklenmekten, bunları birkaç şiire değil de bütün bir şiir ömrüne yaymaktan kastım anlaşılmalıdır sanırım. Belki dar; ama, kendine özgü bir şiir atlası ya da dünyası. Her şiirde başka bir Abdülkadir Budak’la karşılaşsın istemiyorum ne **aynam** ne de **okurlarım**. Şair bir **kişiliktir** bana göre, kişilikler toplamı değil. Şiirlerimin biçimi göze batan değişiklikler göstermiyor doğru bu; ama, bir şeyi kurduğuma tam olarak inanmış değilim ki, **yıkmayı, yeniden yapılanmayı** göze alayım? Ne modern görünmek adına geleneksel olanı dışlayan, ne de gelenekçiliği tutuculuğa indirgeyen bir anlayışın yanındayım. Yücel Kayıran’ın saptadığı gibi olsa gerek benim şiirim: **“geleneksel olanı yadsımamakla birlikte modernizmi zemin edinmiş bir şiirdir.”** Eh anlayan anlıyor, gören görüyor nasılsa.”¹⁹*

Budak’ın yazma serüveni kendinden hareketle başlar. Onun için şair bir tek kişiliktir, bir çok kişiliğin toplamı değildir, bu nedenle her şiirinde okurun karşısına farklı bir kimlikle çıkmak istemez, amacı kendisi olabilmektir. Bu düşüncede olan şairin şiirleri, hayatıyla olan dirsek

¹⁹ Budak, ASŞ, s.89

temasını hiçbir zaman kaybetmez, şiirlerinde kendi çelişkilerini, içsel gelgitlerini, acıların anlatır. Budak modern görünmek adına geleneksel olanı dışlamaz ve gelenekçiliği de tutuculuğa indirgemez.

Abdülkadir Budak, bir şaire ait tüm şiirleri bir bütünün parçaları olarak algılar. Bu nedenle ona göre kimi şairlerin kimi izleklere tutkun olması ve bunu sıkça kullanması, bütünselliğin sağlanması açısından gerekli olduğu kadar önemlidir de.

“Ozanın, yaşamı boyunca bir tek şiiri yazdığı, yazacağı savı doğru olsa gerektir. Parçalardan bütüne gider ozan.Uzun bir şiiri parçalar halinde yazar; sözünü tamam eder. Ozanın, anlamın damıtık hali sayılabilecek kimi simgelere tutkunluğu da aynı bağlamda açıklanabilir”²⁰

Bir şairin aslında tek bir şiiri parçalar halinde yazdığı fikrine sahip olan Budak, şiirlerdeki tematik bütünlüğün yadırganmaması gerektiğini, temel, vazgeçilmez imgelerin, temaların şairinin adresini belirlediğini, onu ayrıcalıklı, bilindir, bulunur ve bir tek kişilik kıldığını açıklar:

“Kimi izleklere, imgelere ısrarla tutunmak, şiirinin hemen her döneminde sahip çıkmak bir şairin kendine özgü duygu haritasını çıkarmış olmasının da sebebi sayılabilir, yöntemi olarak kabul edilebilir. Kimi temel, vazgeçilmez imgeler, temalar adresini belirleyebilir şairin; onu bilindir, bulunur kılabilir. Ötekilerden yalnızca biçimiyle, içeriğiyle de ayrılabilir. Her şiirinde ayrı bir kişilik olmak yerine bütün şiirlerinde bir tek kişilik olmak kimi şairlere önemli gelebilir, ya da gereğinden fazla abartabilir bu tutumu. Hem ben bir şairin aslında bir tek şiiri parçalar, bölümler halinde yazdığına inanan bir adamım. Sonuçta tek bir şiiri yazıyorsak niçin temasal bir bütünlüğü de önemsemeyelim ki? Ya da ben niçin ciddiye almayayım bunu? “Şiir yazmak kolaylaşır Leyla diye seslenince” demiştim bir şiirimde. Gül de öyle benim için, yeni bir aşk da . Belki de işimi kolaylaştıran, sahici olduğu için de, gerek dış ve gerekse içi dünyamda karşılığını rahatlıkla bulabilen bir yanı var, ne bileyim?”²¹

Ozanın izleklerine; bir bakış açısının, bir dünya görüşünün, özgün algılayışın, yansıtışın ipuçları olarak bakan Budak, kimi izleklere tutkun olmanın bir yinelemeye düşmek anlamına gelmediğini söyler. Ona göre

²⁰ Budak, ASS, s.14

²¹ Budak, ASS, s.83

sıkıcı olan; izleklerin sıkça kullanılması değil, aynı biçimde yorumlanmasıdır. İzleklere yeni anlamlar kazandırılırsa yinelenmeden yenilenmeye geçilecektir.

“İzlekler, yeni algılayışlara, yeni yorumlara uğratıldığı oranda ‘yinenleme’ durumundan ‘yenilenme’ durumuna geçerler; bir şiire gövde oluştururlar. Her şiir özgün bir yinelemedir aslına bakılırsa.”²²

Şairin sıkça kullandığı izlekler, bizi ozana götürür; onun derinliklerine davet eder. Böylece okuyucu, şairin tutkuyla bağlı olduğu izleklere tutunarak şiiri çözümler ve şiiri, şairin dünyasındaki yerine oturtur.

1.2. ESERLERİ

²² Budak, ASŞ, s.14

Kendi şiirini yazmak, kendi sesini bulmak ve onu korumak isteyen Budak'ın ikisi çocuk şiirleri kitabı olmak üzere toplam on beş şiir kitabı bulunmaktadır. Ayrıca şiir üstüne yazdığı yazılarını topladığı bir de düzyazı kitabı vardır. Budak'ın eserlerini şöyle sıralayabiliriz:

1.2.1.Şiir Kitapları

1.2.1.1. Geçti İlkyaz Denemesi: Abdülkadir Budak, ilk kitabını Geçti İlkyaz Denemesi adıyla 1978 yılında Kayseri'de yayımlar, bu kitabı ile dikkatleri üzerine çeker. Behçet Necatigil, Yaşar Nabi, Memet Fuat, Ülkü Tamer, onun şiirleri üzerine olumlu yorumlar yaparlar ve Budak'ı, bu şiir serüveninde desteklerler. Gösterilen bu ilgiden sonra Budak, şiirlerini yayımlama konusunda cesaret bulur, böylece İstanbul ve Ankara' da çıkan tanınmış dergilerde şiirlerini ve şiir üstüne yazdığı yazıları yayımlamaya başlar.

Yaşar Nabi Nayır'da, Budak'a Varlık'ta her ay yazabileceğini söyler. Bu teklif neticesinde Budak, "Çiçekleri Koklamak" başlığını taşıyan aylık yazılarını yayımlamaya başlar. Yayımladığı aylık yazılarını Yaşar Nabi'nin ölümüyle de son verir.

1.2.1.2. Şimdi Yaz: İkinci kitabı Şimdi Yaz adıyla Hakimiyet Sanat Yayınları arasında Kayseri'de 1980'de çıkar. Şimdi Yaz öte yandan Geçti İlkyaz Denemesi'nin bir devamı gibi okunabilir. Benzer dize yapıları, serbest söyleyişe verilen ağırlık, bir şairin ilk dönemini başarıyla tamamladığı bu iki kitabın ortak özellikleridir. Budak'ın imge katına çıkardığı ceylan, geyik, Ferhat, Krem, Aslı sözcükleri ise ikinci kitapta şiirlere bolca serpiştirilmiştir.

1.2.1.3.Gömleğim Leyla Desenli: Budak, üçüncü kitabı olan Gömleğim Leyla Desenli'yi Kayseri'de Adam Kitaplar yayınları arasında 1981 yılında yayımlar. Şair, renkli bir dille yazmayı yoğunlaştırırken, şaşırtıcı imgeleriyle de şiirini başkalarından ayırmaya başlar. Bu kitap Leyla ile Mecnun'un harmanlandığı yerdir.

Gömleğim Leyla Desenli adlı üçüncü kitabı da edebiyat çevrelerinde beğenilir ve adı "gömleği Leyla desenli şair"e çıkar. Ece Ayhan ve başkaları da onu bu isimle anarlar.

"Gömleğim Leyla Desenli, Budak şiirinin önemini ve güzelliğini, gerek okur, gerek şair katında tescil ettirmesi açısından belirleyici bir kitaptır. Onun şair kimliğinin, bundan sonra nerelere uzanabileceğini ve hangi yataklara akacağını gösterirken, Türk şiirinin özgün şairlerinden birini de işaret eder. Kimlik dedim de, o güzel ironisiyle, kimliğini de bildirir Abdülkadir Budak, hem de Leyla'ya!
Gül benim kimliğim, kıskanma Leyla!"²³

1.2.1.4. Bir Gül Çocuk : 1981 yılında İstanbul'da Can Yayınları arasında çıkar. Çıkardığı ilk çocuk şiirleri kitabı olan Bir Gül Çocuk ile Budak, ilk ödül sevincini yaşar, dönemin en önemli ödülllerinden sayılan Türk Dil Kurumu'nun verdiği "Çocuk Yazını Ödülü"nü 1982 yılında kazanır. Bu ödülü kazandığını Cahit Külebi adıyla çekilen bir telgraftan öğrenir. Budak, o günü ve aldığı ödülü şöyle anlatır:

" Yıl 1982. Görevim gereği Kayseri'deyim, Otuzundayım henüz. Bir gece Cahit Külebi adıyla bir telgraf alıyorum. O zamanın en değerli edebiyat ödülü olan Türk Dil Kurumu Ödülü'nü çocuk edebiyatı dalında kazanmışım; Can Yayınları'ndan çıkan Bir Gül Çocuk adlı kitabımla. Manevi değeri ölçülemez, anlatılamaz da maddi karşılığı da şaşırmıştı beni. Memursun, kirada oturuyorsun, bir eş ve iki çocuğa bakıyorsun. Kıt kanaat bir hayat işte. Ödül tutarı maaşının en az iki katı, ikramiye gibi bir şey. Hayır, bu kadarla kalmıyor. Ödül töreni için Ankara'ya gittiğinde, yine Cahit Külebi tarafından bir çek uzatılıyor sana. "Kaybetme çocuk" diyor Külebi. Konuşma sıranı beklerken çaktırmadan, utana sıkıla çeke bir göz atıyorsun. O da ne? İki maaş tutarı sandığın ödül parası altı maaş tutarına yükselmiş. Bir yanlışlık olmalı diyerek Külebi'ye açıyorsun konuyu, "bir yanlışlık yok, o para senin hakkın" diyor ve açıklama gereğini duyuyor usta. Yönetim kurulu ödül tutarını iki katına çıkarmış ilkin, bazı dallarda ödül verilemeyince ödenekten ayrılan para ödül kazanan bizlere aktarılmış meğerse. Buna piyango demez de ne dersiniz? Şiirden bu kadar büyük para alınacağını söyleseler inanmazdım. O da ilk ve son oldu. % 10 olan telif hakkı dışında para kazanamaz oldum kitaplarımdan. Ne demişti Necatigil? "Ne ki para etmiyor, biz onun ardındayız". Yine de

²³ Haydar Ergülen, "Abdülkadir Budak Gömleği Şiir Desenli İmzası Şair", **Hürriyet Gösteri**, Ocak 1996, s.18

şairin bir emek işi olduğuna inandığımdan ötürüdür ki belli bir maddi karşılığı olmalı diyenlerdenim. Yeri gelmişken, emeğin hakkını savunan sendika yöneticilerine, etkinliklerine davet edip de yol parasını (şehir içi ise taksi ücreti) bile ödemeyen sanatseverlere bunu hatırlatmak isterim.”²⁴

1.2.1.5. Sevdanın Son Kerem'i: 1985 yılında **Sevdanın Son Kerem'i** adlı beşinci kitabını Kayseri’de Aday Kitaplar arasında çıkarır ve Kayseri’den ayrılır. Yeni görev yeri Malatya’dır ve burada yedi yıl kalır. **Sevdanın Son Kerem’i** ceylanların yanında avcılara karşı saf tutmanın haklılığını dile getirirken, sesini yükseltmeyen ama sözünü sıkı söyleyen şiirlerle dolu bir kitaptır.

1.2.1.6.İmzası Gül: Abdülkadir Budak’ın Malatya’da kaldığı yedi yılın sonunda yazdığı şiirlerini topladığı Haydar Ergülen'in deyişiyle" uzun bir hüznün arası"nı²⁵ işaretleyen İmzası Gül adlı kitabı, ilk şiirinden başlayarak sonuna dek hüznle yüklüdür. Bu eser 1993'te İstanbul’da Armoni Yayıncılık tarafından yayımlanır. Budak, kitabı ile de "1994 Ceyhun Atuf Kansu ve Orhan Murat Arıburnu Ödüllerini" kazanır.

1.2.1.7. Yanlış Anka Destanı: Şairin otobiyografisi diyebileceğimiz, uzun bir şiirden oluşan Yanlış Anka Destanı tematik bütünlük gösteren bir eserdir. Otobiyografik özelliği olan Yanlış Anka Destanı 1994 yılında İstanbul’da, Era Yayıncılık tarafından yayımlanır.

1.2.1.8. Kuşların Alfabetisi: Budak, ikinci çocuk şiiri kitabı olan, Kuşların Alfabetisi’ni(İstanbul, Era Yayıncılık) 1997’de çıkarır. Bu kitabı ile de "1998 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü" kazanır.

1.2.1.9. Aşk Beni Geçer: Şair, 1997’de Aşk Beni Geçer (İstanbul Era Yayıncılık) adlı kitabını çıkarır ve bir ödül sevinci daha yaşayarak "1998 Halil Kocagöz Ödülü"nü alır. 1997 yılı Budak’ın en üretken olduğu yıldır. Aşk Beni Geçer “*Sevdanın Son Kerem’i*” olan şairin Kendisini Leyla desenli gömleğe özenen çocuktan öteye koymamasının sonucu kaleme alınır

²⁴ www.turkedebiyat.net(09.01.2007)

²⁵ Haydar Ergülen, “Abdülkadir Budak Gömleği Şiir Desenli İmzası Şair”, **Hürriyet Gösteri**, Ocak 1996, s.18

1.2.1.10. Endişeli Fesleğen: 1999 yılında Ankara'da Öteki Yayınevi tarafından yayımlanır. Şiiri kendisi için bir terapi kabul eden Budak, zaman zaman daha eleştirel, daha can yakıcı bir söylemle iç hesaplaşma içine girer. Endişeli Fesleğen şairin bu tutumunun ilk yansımasıdır. Bu eser Budak'ın yeni imge alanları yarattığının, öncesini hissettirmekle birlikte yeni bir dil edindiğinin göstergesidir. Budak'ın söylemleri Endişeli Fesleğen'den başlayarak daha sivri, daha ironik bir dile dönüşür.

1.2.1.11. Ahşap Anahtar: Endişeli Fesleğen' in ardından gelen Ahşap Anahtar, tematik bütünlüğe sahip olmasının yanı sıra Budak'ın Endişeli Fesleğen'le hedeflediği amaca ulaştığını gösteren bir kitaptır. Şair, Ahşap Anahtar'da baba-oğul-kendi oğlu üçgeninde yaşananları ve bunların ruhsal dünyasındaki yansımalarını ele alır. Bu eser, şairin babası ve oğluya yüzleşmesinin ardından kendisiyle yüzleşmesini de içerir. Psikolojisi şiirlerini değil, şiirleri psikolojisini yazdırmıştır. 2000 yılında, İstanbul'da Can Yayınları tarafından İstanbul'da yayımlanır.

1.2.1.12. Ev Zamanı: İstanbul'da 2002 yılında, Can Yayınları tarafından yayımlanır. Şair, bu kitabında yer alan şiirlerinde ev uzamını ve evlilik kavramını sorgular.

1.2.1.13. Sana Bakmak: İstanbul'da 2004 yılında Can Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Şair Abdülkadir Budak'ın, öteki hayatlara aşk duygusuyla dokunma isteği içinde yazılmış şiirlerini içerir. Budak, bu eseriyle kendi şiir evreninde yeni bir sayfa açar.

1.2.1.14. İşaretler: Budak, yukarıda saydığımız şiir kitaplarında yer alan şiirlerinden seçtiklerini İşaretler adıyla bir araya getirmiştir. Bu eser Toroslu Kitaplığı tarafından 2006 yılında İstanbul'da basılmıştır.

1.2.1.15. Dalgın Rüzgar Budak'ın şimdiye dek yayımladığı on bir şiir kitabını bir araya getirdiği Dalgın Rüzgar- Toplu Şiirler'i Yapı Kredi Yayınları arasında 2007 yılında yayımlanmıştır.

1.2.2. Deneme Kitapları

1.2.2.1.Ayna Sandım Şiiri: Budak, söyleşilerini, poetik yazılarını Ayna Sandım Şiiri adlı deneme kitabında bir araya getirir. Budak'ın bu eseri 1997 yılında Ankara'da İlkayaz Kitaplığı tarafından yayımlanır.

1.2.3. Süreli Yayınlarda Kalan Eserleri ve Yayımlanamayan Eserleri

1.2.3.1. Süreli Yayınlarda Kalan Eserleri

Abdülkadir Budak'ın süreli yayınlarda kalan, şiir kitaplarına almadığı şiirleri de vardır. Bu şiirleri kendisine yöneltilen eleştirilere cevap vermek amacıyla yazmıştır.

1982 yılında düzenlenen, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever'in katıldığı bir açık oturumda, Uyar'ın genç şairlere yönelik; mükemmeliyeti ararken kişiliklerini yitirdikleri kanısına karşılık yazmış olduğu ve Varlık dergisinin Mayıs 1982, 908. sayısında yayımlanan "Ustaya Yanıt Yerine" süreli yayınlarda kalmış, Budak'ın kitaplarına girmemiştir.

Ayrıca Cemal Süreya'nın yeni şairleri değerlendirirken Budak için "Necatigil'in Havarisi" ifadesini kullanması üzerine Budak'ın yazmış olduğu, Yazko Edebiyat dergisinde yayımlanan "Havari" şiiri de süreli yayınlarda kalan bir başka şiirdir.

1.2.3.2. Yayımlanamayan Eserleri

Hayriye Ersöz'ün Budak'la yaptığı ve İşaretler kitabının sonunda yer alan "Abdülkadir Budak İle İşaretler..." adlı söyleşide Budak, Kağıt Kefen adını taşıyan bir dosyasının olduğunu; fakat bunu kitaplaştırmaktan vazgeçtiğini söyler.²⁶

2. ŞİİR DÜNYASI

Budak'a göre şiir; yeni bir gerçekliktir, şairin kendi duyuş gücüyle ortaya koyduğu bir gerçekliktir. Şiir, bir kişilik sanatıdır. Şaire göre; ozan bu dünyadan geçtiğini resimleriyle değil, şiirleriyle kanıtlamak ister ve

²⁶ Hayriye Ersöz, "Abdülkadir Budak ile İşaretler", Abdülkadir Budak, İşaretler, İst., Toroslu Kitaplığı, 2006, s.97-107)

istemelidir. Ozan, yazarak yaşama isteğini şiirlerine yeni şiirler katarak somutlar ve bu tutku giderek varlığının temelini oluşturmaya başlar. Resimlerdeki nesnel çizgiler, yerlerini şiirlerdeki imgeselliğe bırakır. Resimlerin yerini, kişiliğinin ipuçları olan kişisel kimi izlekler alır. Böylece dış dünyanın gerçekliği ozanın düşsel dünyasıyla yeni bir vücuda bürünerek bir kimlik kazanır ve farklı bir gerçeğe dönüşür. Böylece yeni bir ruh ve beden uyumu ortaya çıkar.

Abdülkadir Budak farklı şiirlerinde geçen; *“Şiirlerim elimden tutmasa düşecektim”, “Yazınca temizlendi duygularımdaki kir/ Yıkadı ütüledi gömleğimi bir şiir(Aşk Beni Geçer, s.17)”, “Yazmayınca kirlendiğim doğrudur / Dizeler yazmasaydım kesin ölmüştüm / Dizelerimdi benim dizlerimin yarası (İşaretler,s.94)”, “Ben şiire başlarken yaşamaya başlarım”, dizeleriyle şiirin kendisi için önemini ve şiirin her şeyden önce şairine ilişkin olduğunu, şiirin şairi için elle tutulur, gözle görülür bir nesneye dönüştüğünü ifade etmektedir. Budak şiiri neden tercih ettiğini de Hayati Baki ile yaptığı, “Gül’ün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair” başlıklı söyleşide şu şekilde açıklar:*

“Başlarda aşklarımı bu yolla itiraf aracıydı şiir; artık yaşama biçimi. Bugün ateşleyici, esinleyici yanını dışlamamakla birlikte aşkları araç etmeyen, aşkı amaç boyutunda yaşamaya, yansıtmaya çalışan bir şiir elbette. Kendini estetik boyutta ifade edişin, biçimleyişin yolu belki de. Şiirin kuşa kanat dersleri anlamına geldiği de düşünülebilir. Bundan olsa gerektir, şiir yazmadığımda uçamayacağımı, bir yere konamayacağımı düşünmüşümdür. Kendime, kendimden hareketle ötekine, dünyaya daha büyük gözlerle bakmamı sağlayan da şiir oluyor; kendimi temize çekme, arındırma, kirlenmekten kurtarmanın yolu da.”¹

(Ayna Sandım Şiiri,

s.86)

Budak’a göre şiir, yeni bir söz söyleme sanatıdır; sözün güzel söylenmiş olması da şiirin yapısı gereğidir. Ona göre kötü bir ozan, yaşamın değişmez güzel doğrularını dahi savunmaktan acizdir. Bunun yanı sıra iyi bir ozan yanlış, yalanı güzelleştirip yaygınlaştırabilir. Budak

¹ Hayati Baki, *“Gülün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair”*, Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank., İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.86

için önemli olan, yaşananla yazılanın sanat değeri taşıyan bir noktada buluşturabilmektir. Yaşamın ham hali şiirde olgunlaşmalıdır. Şiir, yazılana kadar şairine ait iken; yazıldıktan, yayımlandıktan sonra okuruna aittir. Okur için önemli olan, şiirin gücüdür. Mesela, aşk her zaman iki kişiye aittir diğerleriyle paylaşılmaz , diğerlerinin onayı ya da reddi göz önünde bulundurulmaz. Ama yayımlanan şeyin şiir olup olmadığı okurların umurundadır. Yazdığı şiir değilse, şairin aşkından kime ne?

“Yaşanılan ham acıların, şiirlerinizde olgunlaşmasına özen göstereceksiniz.Aşkın göz bağını çözmek durumundasınız gözlerinizden, şairseniz. Şiire oturduğunuzda aşık, kalktığınızda şair olmak zorundasınız.[...] Şairin içinde bulunduğu ruh haline değil şiirin ruh haline bakılacaktır sonuçta.”²

“Kitap, kapıya anahtardır ve bu anahtar okura aittir.” diyen Budak, şairin eserle okur arasından çekilmesi gerektiğini vurgulayarak son sözü okura bırakır:

*“Kitap adı anahtardır kapıya
Ve okura aittir, aradan çekilmeli
Evin hangi odasına girerse girsin
Yazan değil, okuyan verecektir kararı
Kağıt yerine derimi kullanmış belki de ev
Belki de o yazmıştır ben olarak zamanı”*

(Ev Zamanı, “Ev Zamanı”, s. 12-

13)

Hayati Baki'nin, Abdülkadir Budak ile yaptığı, söyleşide; şiiri duvar yapmaya, imgeyi de duvarı oluşturan taşlara benzeten Budak, imgesiz şiir olmayacağını, fakat şiiri sadece imgeye indirgemenin de yanlış olduğunu savunur. Çünkü önemli ve gösterişli olan taş olsa da harcın katkısı olamadan taş, duvara dönüşemez. Elbette ki şiir, bir üstdil oluşturabilme, gündelik dili aşabilmektir; fakat konuşulan, günlük dili görmezden gelmek doğru değildir. Budak'a göre şiire ruh kazandırmak biraz da yalınlıktan korkmamakla mümkündür, fakat bugünkü şiir üst üste yığılmış imgeden öteye geçememekte, şiirsel değere ulaşamamaktadır. Ona göre bunun

² Abdülkadir Budak, “Şiir Geyikler Öldükten Sonra Yazılır”, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.69

sebebi de günümüz şairlerinin birincil öge olarak imgeyi kabul etmiş olmaları ve günlük dili tamamen dışlamış olmalarıdır:

*“İmgeyi başat, birincil kaygı gibi gören, üst üste bindirilmiş göz kamaştırıcı dizelerden oluşan bir şiiri sonuna kadar okunmakta zorlanırsınız. Duvarın yalnızca taşlardan oluştuğunu görmüş gibi olursunuz, yıkılacağından da kaygı duyarsınız. İmge anaforuyla,kaosuyla karşı karşıya getirilmiş olan, parlatılmış birçok sözün şiir değerine ulaşamadığını kavrarınız. İşte bugün genelde yapılan budur. **İnsansız ev gibi** bugün yazılan şiir, en azından çoğu öyle. Sıcaklığı yok, ruhu yok, hayat bağlarını koparmış bir şiir. **Sözcük deformasyonlarının** şiir sanıldığı, şairinin ne kadar zeki bir adam olduğunun göstergesi olduğu bir süreci yaşıyoruz. Sanki şiir sözcükten sözcük türetmeymiş gibi; tire işaretleriyle, bölü çizgileriyle ikinci bir anlam üretme kaygısına kapılmış gidiliyor işte. İçimizi titretmiyor, yeniden okunma heyecanı vermiyor neredeyse.”³*

Budak, Sevdanın Son Kerem’i kitabında yer alan ve “Ağır Suç” ismini taşıyan şiirinde sözünü sözlükle sınırlayan ozanın, kan kaybından öleceğini savunurken gerçek ozanın sözcükleri günlük kullanımının dışında, imgesel derin anlamında kullanması gerektiğini vurgular.

*“Kan kaybından ölüyorken görmüşler
Sözünü sözlükle sınırlayan ozanı
Sonunda tükenişin konağına sığınan
İç cebine koymuştu incecik kitabını*

*(Yapay esen yelin çıkarttığı hışırtı
doyurur mu kişilikli yaprağı)”*

(Sevdanın Son Kerem’i, “Ağır

Suç”, s.40)

Budak’a göre dize sadece şiirin bir birimidir ve şiir asla dizeye indirgenemez. Bir dizenin bir şiirde çok ayrıcalıklı yeri olsa da, hatta

³ Hayati Baki, “Gülün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair”, Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.88

bütün bir şiirin o dize üstüne kurulduğu duyumsansa da, şiiri oluşturan tek tek dizeler değil, dizelerin oluşturduğu bağıdır:

“Dize şiirin birimidir, tek başına şiirin kendisini oluşturma yetisine sahip değildir.[...] Dediğim gibi, şiiri oluşturan tek tek dizelerden çok yine bu yolla elde edilen atmosferdir, şairin bakış tarzının ifadesidir, poetikasıdır. Doğaldır ki şiir söz konusu olunca, tek tek dizelerden değil, dizeler arasındaki organik bağdan, Necatigil’in vurguladığı gibi bu yolla “yaratılmak istenen iklim”den, dahası bir yapı’dan söz edilebilir.”⁴

Budak’a göre şiir kişiselliğini korumalıdır, şiirin kişiselliğini kollaması, toplumcu olmasına engel değildir. Yaşamla bağını koparmış şiir, heyecansız şiirdir. Yaşamla bağını koparmış bir şiirin, heyecansız bir şiirin etkileme yanından bahsetmek de mümkün değildir. O, şiiri değiştirici olarak değil, uyarıcı olarak görür.:

“Şiir, sonuçta dış dünyanın maddi gerçeklerini, öznel olana dönüştürerek yansıtır, imgesel bir gerçeğe ulaşır. Şiirin kişiselliği kollaması, toplumcu olmadığı anlamına gelmez. İnsanal olmayan her durumun estetik düzeyde karşısındadır. Ozanın dünya görüşünden, seçmeci tutumundan kaynaklanan, onları bir çağrışım sağanağı içinde sunan ise imgelerdir. Yapısı gereği açmaz, açıklamaz, anlatmaz şiir; duyumsatır. Bu yüzden değiştirici değil uyarıcıdır. Tutup ayağa kaldırmaz şiir; “kalkar mısın” der.”⁵

Çağdaş ozan, toplumsal olan her şeye duyarlıdır. Bu duyarlılığın yanında kendi kişiselliğini de korumayı bilir. Çağdaş ozan, özgün sözünü nereye yönelteceğinin bilincindedir. Neyin yanında ya da neyin karşısında olacağını saptamıştır. İnsanı savunan her şeyin yanında, insana acı veren her şeyin ise karşısındadır. Çağdaş ozan adeta bir kılavuzdur; fertlere, yaşadığı topluma kılavuzluk eder çünkü onlara karşı sorumludur. O toplumsal hafızanın taşıyıcısı ve yaşatıcısıdır. Ozanın görevi; popüler olanı değil, kendi özgün sözünü söylemektir. Çünkü temelinde pazar olgusu yatan hiçbir çıkış güzelliğini koruyamaz ve haklılığını kanıtlayamaz. Budak, tektip şiire, popüler üretime karşıdır, ona göre önemli olan; her şairin kendisi olabilmesidir.

⁴ Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank., İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.40

⁵ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.10

“Çağdaş ozan sevdalara el verir; sevginin, dostluğun, kardeşliğin yayılmasını özler, geçmişte kalan kimi güzel değerleri anımsatarak yeni güzelliklerin yeşermesi gerektiğini vurgular. Ormanın dışladığı bir ağacı anlamaya çalışır;kuğuya havuzu, yolcuya tozlu gömleği önerir. Yorganı kaymış çocukların üstünü örter, acının kimliğini ışıktta çıkarır hep.”⁶

Budak'ın fikrinde şair, aynı zamanda aydın olmak zorundadır. Şair bu sorumluluğu taşımalı, pratiğe geçirme çabası içinde olmalıdır. Aydın, aynı zamanda şair ise, sözü ancak şiir değeri taşıdığı oranda doğru ve geçerli olacaktır. Aydın olmak, iyi şairin yükümlülüğüdür. Ama, Budak bu konuda kendini yeterince yürekli bulmaz ve bunu acısını, utancını taşıdığını itiraf eder. Ona göre, yaşadığı toplumdaki aksaklıkları görmezden gelenler, yapılan haksızlıklar karşısında ses çıkarmayanlar kül üretmekten öteye gidemezler:

*“Ben, kendi payıma yeterince yürekli olamadım bu anlamda. Bunun acısını hep çektim utancını yaşadım kendi içimde. Koşulları yeterince zorlayamadım, olduğu kadarıyla yetindim. Bu duygu , zaman zaman öyle baskın oldu ki kendimi paylamayı bile göze aldım, özeleştiride buldum, günah çıkardım belki de. Geçen yıl yayınladığım “**Kalbin Öteki Yarısı**”, bir iç hesaplaşmanın, vicdan muhasebesinin şiiri değilse ne idi.*

*Konuşma ustasıyız kısık seslerimizle
Habire kül üretiriz ateşlerden habersiz
Körükleriz bir yangını söndürmek umuduyla
Kendimizi temize çektik sanırız*

“Bir köyün boşaltılması nasıl şey” sorusuyla”⁷

Abdülkadir Budak, Türkiye'deki aydın şair kavramını değerlendirirken şairlerin kendi şiir yapılarını kurmakta gösterdikleri özeni, ne yazık ki aydın sorumluluğunu taşıma konusunda göstermediklerini,günümüz şairlerinin aydın kimliğine gittikçe yabancılaştıklarını, şairlerin hayat tarzlarıyla yol gösterici olma konumlarını da unuttuklarını belirtir. Budak'a göre şairin işi siyasal devrim değildir. Şiir, siyasetin emrine amade olmamalı, şiirin kendine has

⁶ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.16

⁷ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.103

politikası olmalı ve şairin ana hedefi, kendi ana dilini zenginleştirmek olmalıdır. Ona göre Türkçe'nin hekimi olmak, toplumun hekimi olmakla eş anlamlıdır:

“Şiirin dünyayı değiştirmek gibi bir gücü, işlevi yok belki; ama insan olarak bir şairin pratikteki hayat tarzıyla önde olması gerekmez mi? Güçlü ampuller oluşturmaktan geçtik, hiç olmazsa yazdıklarımız , şiirlerimiz isli bir el feneri kadar bile aydınlatıyor mu dünyayı, ona bile bakmıyoruz. Şu iddia edilebilir ve doğrudur da üstelik. Şairin işi , en başta kendi ana dilini zenginleştirmek, ona yeni kanatlar takmak, açılımlar kazandırmaktır. Türkçe'nin hekimi olmak, toplumun hekimi olmak anlamına gelmelidir. Şairin işi , siyasal devrimi oluşturmaktan çok , dediğim gibi dilde, yapıda, anlayışta bir devrimi gerçekleştirebilmektir. Şiiri gündelik politikanın emrine amade etmek has şairin tercih edebileceği bir şey değildir; ama, şiirin politikasından da söz edilemez mi? Avcının yanında olabilir mi şair?”

Yukarıdaki alıntıdan anlaşıldığı gibi, şiirin dünyayı değiştirmek gibi bir gücü ve işlevi yoktur. Fakat şairin görevi; topluma yol göstermek, model olmaktır. Şair, her zaman doğrunun yanında olmalıdır. Budak'a göre kafasında kafesler taşıyanlar ve çevresinde olup bitenlere kayıtsız kalanlar, elbetteki şair olma yürekliliğini de gösteremezler:

*“Merhabasız adamlardan korktu, bir
Kafasında kafesler taşıyanlardan, iki
Şurada kan akarken kayıtsız kalanlardan
İster bir çınarın gün görmüş gövdesinden
İsterse tomurcuktan*

*Tomurcuk deyince anımsar işte
Büyüme için seçtiği o yanlış bahçeleri
Başını taşlara vuran çocukluk
Bir sabah
Yaralı buldu incecik gövdesini”*

(Yanlış Anka Destanı,

“XVII.”, s. 87)

Ozan, şiiri yaşamından çıkarıp düşlerini de içeren bir yere taşır. Şiirin temel besin maddesi, şaire göre düşlerdir. Ozan için şiir; bir yaşam biçimidir. Ozan için şiirden söz etmek, yaşamdan söz etmekle birdir. Şiir, ozanın varolma sebebidir.

“Şiiri bir oyalanma, bir doyum aracı olmaktan çıkarıp, bir yaşam biçimine dönüştüren ozan, “yazıyorum o halde varım” demez de ne der?”⁸

Budak için şiir, yalnızca yaşanana değil, düşlenene de ilişkindir. Ama, insanın düşlerini belirleyen de yaşadığıdır. İnsan yaşadığı kadar düşleyebilir. Elbetteki şiir şairin günlüğü değildir. Fakat, şair yazdıklarını yaşadıklarıyla onaylamalıdır. Onun isteği; şair, ister yaşadığını, ister düşlediğini, isterse gerçeklerini yazsın, neyi yazarsa yazsın kendisi olarak kalmayı başarması ve kendi biçimini oluşturma kaygısını taşımasıdır. Önemli olan yazılan her şiire şairin kendi kişiliğinin damgasını vurabilmesidir. Şair yeniliklere açık olmakla, kendini her şeye uydurma anlayışını bir birine karıştırmamalıdır. Ortamı fark etmekle uyarlanmak farklı şeylerdir. Ona göre iyi şiir de şairinin kişilik özelliklerini, yani biçimini taşıyan şiirdir.

“Şair imgesini hak etmek için, yazılan onca şiirde bir ortaklık, paralellik sağlamak gerekir ilkin. Yani zor olanı başarmak, yazdığı her şiire kişiliğinin damgasını vurabilmektir önemli olan. Hem yeniliklere, gelişmelere açık olacaksın, hem de asıl kişiliğini hiçbir zaman yitirmeyeceksin, kolay mı bu? Neyi yazarsanız yazın “o” olarak kalacaksınız”⁹

Her şiirde şairin kendi izlenimi, bakış açısı, kişiliği vardır. Aynı toplumsal olaya tanıklık eden iki ozanın hareket noktaları aynı olsa da vardıkları yer farklıdır. Olayın yerini ozanların algılamadaki ayrıcalıkları, etkilenme paylarının farklılıkları, zekaları, yansıtmadaki yetenekleri almıştır. Budak’a göre has şiir; bireysel olana ilmekler atan bir yapıya sahiptir. Şiirdeki gerçeklik nesnel olanı aşmalı, düşsel olana ilmekler atmalıdır. Bu bağlamda varolanı aşip varolması gerekene taşıyarak yeni bir gerçeklik ortaya konmuş olur.

⁸ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.14

⁹ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.66

*[...]
Düşlerini kattı yaşadığına
Yaşadıkları aştı yazdığı*

(Yanlış Anka Destanı, "XIV.",
s.84)

Budak, şiirin kendine özgünlük ve bir kişilik sanatı olduğu görüşünü savunur. Budak, 1982 yılında düzenlenen, Cemal Süreya, Edip Cansever ve Turgut Uyar'ın katıldığı açıkoturumda Turgut Uyar'ın genç şairlere ilişkin; "şiirlerinde hata bulunmadığı, mükemmeliyeti ararken kişiliklerini yitirdikleri" şeklindeki toptancı kanısına karşılık "Ustaya Yanıt Yerine" adlı şiirini yazar ve bu şiirinde kişiliğin bir şiire başlamakla belirildiğini ifade eder.

"USTAYA YANIT YERİNE

*Her an hata yapıyorum doğru bu
Bir yolu tozutturken yuvarlandığım oluyor
Diplerinde çakıllar olan uçurumlara
Su vermeyi unuttuğum oluyor
İçine kapalı çiçeklere saksıda*

*Her an hata yapıyorum
Denizi çılgın haliyle özlemek gibi
Dostları incitmekten ölesiye korkmak gibi
Sevdiğimin adını koymak gibi kitaba
Yakıştığını sormadan kendime usta*

*Bir ceylanı yeterince anladım mı bilmiyorum
Hata işte, avcılarını sevmemek
Kuğularla düşünmek bir havuzu
Hata işte, her gülene denk düşmek
Genç yaşta eşit olmak olmadık acılara
Mükemmel olmasın mı yazdıklarım
Bunca yanlışlıktan sonra*

Hiç olmazsa onların

(yani dizelerimin)
Yüzlerine bakılsın istiyorum, hakkım bu
Terazinin kefelere eşitlenir diyorum
Onlar mükemmel oldukça
Kişilik bir şiire başlamakla belirir
Bitmiş hali sonra gelir ey usta!

(Varlık, "Ustayaya Yanıt Yerine", Mayıs 1982,

Sayı: 908)

Biçem, şairin kişiliği, kimliğidir, dünyaya bakışı, duruşu; dünyayı algılayışı, yansıttığı farklılığı ve şairin ötekiliğidir. Şiir en başta şairini verebilmelidir. Şairini veremeyen bir şiir, ötekileri nasıl verebilir? Ona göre bir kişilik sanatı olan şiir, şairin farklı özelliklerini taşımalı, bir bakıma kusurlu olma cesaretini gösterebilmelidir. Budak için şairinin kişilik özelliklerini barındıran şiir, kusurlu olmaktan çıkar başka bir şey olur. Bu nedenle şair, çapından büyük görünmeye kalkmamak, yapaylığa düşmemek, içtenliğini yansıtabilmek için, acemilik sürecini bir bakıma yaşamı boyunca sürdürme eğilimi içinde olmalıdır. Şair başkalarının ağzıyla usta görünmektense, kendi ağzıyla çırak kalmayı göze almalıdır.

Kusursuzluk çabası şairi yapaylığa düşürür. Kusursuzluk kaygısının yapaylıkla çakıştığı yerde şiirin şairini bulmak mümkün değildir. Şiirin yaşananı değil de yaşanması gerekeni vermesini, bu nedenle yapay görkeme kapılanların haklı olabilecekleri tezini savunanlara karşı Budak; ne olursa olsun şiirin, şairin kişilik özellikleriyle bağını tamamen koparmasının mümkün olmadığını söyler. İçinde şairin izi olmayan bir şiirin okurla yeterince buluşması, Budak için kuşkulu bir durumdur. Ona göre esas şiir; şaire özgü kurgu tekniğini veren, sıcaklığını, doğallığını aktaran, kokusunu , rengini duyuran, şiirdir.

*"Cürmü kadar yer yakmalıdır şair, inandırıcı olmalıdır. İçtenlikli olmalıdır. Kusursuzluk çabası yapaylığa düşüldüğünde şairini zavallı eder, gülünç duruma düşürebilir. Böylesi kusursuzluk kusurluluğun ta kendisidir."*¹⁰

[...]

¹⁰ Abdülkadir Budak, "Kusursuz Şiir", Ayna Sandım Şiiri, s.51

*(Yapay esen yelin çıkarttığı hışırtı
doyurur mu kişilikli yaprağı)"*

(Sevdanın Son Kerem'i, "Ağır

Suç", s.40)

Şiir, şairin aynası olmaktan öte yüzü olmalıdır. Şair ve şiiri etle tırnak gibi olmalıdır. Şiirin altından şairin imzası çekilse dahi, şiir şairinin izlerini taşımalı ve ona ait olduğunu bu izler aracılığıyla haykırmalıdır.

"Şiir maskesi olur şairin, kiminse yüzü." diyen Budak, her zaman için maske yerine kullanılmayan, şairin kendisi olan şiiri tercih ettiğini, iyi şairin aynı zaman da iyi adam olması gerektiğine inandığını açıklar. İyi adam olma hali, onun için olduğundan farklı görünmemek, ikiyüzlü olmamak, gerçek yaşamdaki halini yansıtmak, yapaylığa düşmemektir. Korkağın cesur olmama halidir, şiir. Şair şiirlerine benzeyen bir adam olmalıdır. Önemli olan şairin şiirleriyle örtüşmesi, onunla bir yerlerde buluşabilmesidir. "Büyük Kendi" başlıklı şiirinde Abdülkadir Budak, her şeyin kendisi olduğu oranda büyük olacağını dile getirmiştir:

"Selimiye mi Sinan mı

Büyük ya da kendi olan

Yahya Kemal büyük şair

Ahmet Haşim kendi olan

Nazım Hikmet büyük şair

Hem büyük hem kendi olan

Yükselmek! Adı üstünde

Düşmelerdir kendi olan

[...]

Yazdığım kağıt büyüktü

Yırttığımды kendi olan

(İşaretler,"Büyük Kendi", s.

66)

Şiirlerinin yaşamıyla olan dirsek temasını yitirmemesine özen gösteren ve sınırlı sarkacı andıran yaşamından şiirleri aracılığıyla kesitler sunan Budak, “Şairi Görmek”¹¹ adlı yazısında; şiir yazarken kendini dünyanın merkezi gibi algıladığını, kendi sorunlarını bütün insanların ortak sorunu, kendi acılarını bütün insanların acısı gibi hissettiğini söyler. Bunu yaparken önemseydiği şeyin; mükemmeliyet peşinde koşarken kişiliksizleşme tehlikesiyle yüz yüze gelmemek olduğunu belirtir. Kendi şiirlerinde; ötekilerden kendine değil de, kendinden ötekilere geldiği zaman daha içtenlikli, sıcak, sahici bir şiir yazdığını gördüğünü bu nedenle de kurmacaya düşmediğini, düşmüşse de kusur sayılmayacak ölçülerde düştüğünü söyler. Şiirleri onun için gerçek boy aynasıdır. Dolayısıyla yaşamından kopuk içerikler taşıyan şiirlerinden zamanla rahatsızlık duymuştur. Bu tarz şiirlerini yapay bulduğu için kitaplarına almamıştır.

“Kendi payıma,; şiirimden yaşamımla olan dirsek temasını yitirmemesine özen gösteririm hep. Ruhsal med-cezirimi vermek isterken bile çelişkiye düşmekten korkarım. Üşüyorsam yandığımı, düşüyorken kalktığımı söylemekten sakındım olabildiğince; sınırlı sarkacı andıran yaşamımdan kesitler verdi şiirim; sarkaca kopmayı, savrulma alanını genişletmeyi de önerdiği oldu zaman zaman. Başaramadıysa onu ima etti, o acıyı, tedirginliği, umarsızlığı ima etti. Cürmü kadar yer yaktı yani. Şunu açık yüreklilikle söylemek isterim ki, zaman zaman kimi etkilenimler sonucu olarak “odalara kapalı ruh halim” alanlardaymış gibi gözüktü, görünmek zorunda kaldı. Ya da yaşamak istediklerini yaşadığını sandı. Ama ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar , o sıralarda kendi yaşamımdan kopuk olan bir içeriği taşıdığından olsa gerek zaman içinde o tür şiirlerimden rahatsızlık duydum doğrusu.”¹²

Şairlerin bazı şiirlerini mürekkeple, bazı şiirlerini ise kanlarıyla yani yaşamlarından izlerle yazdığını söyleyen Budak, kanımı mürekkep sandığım sıralarda yazılmış olmalı dediği; “Kırgın, Arkan Bakma”, “Ablam Ablam”, “Sınırlı Sarkaç”, “Kadın ve Nehir”, “Bekle Beni” , “Sincan’da Bir Sokağın Balkondan Görünüşü” adlı şiirlerinin kurgudan çok yaşantı yükü

¹¹ Abdülkadir Budak, “Şairi Görmek”, Ayna Sandım Şiiri, s.53-56

¹² Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.55

taşıdıkları, şairinin iç sızılılarıyla birebir örtüştükleri için gerek şair, gerek okur katında kendilerine ayrı bir yer açtıklarını, gördükleri ilgi ve başardıkları duygu buluşmalarını şiirin daha çok şaire ilişkin bir şey olduğunu ortaya koyduklarını ifade eder. Ona göre bir şair ne kadar kendi dışına çıkmayı denerse denesin, aslında her seferinde kendi içine doğru bir yolculuğa çıkmaktadır. Çünkü şair, kendi imge sistemini kurmakla, kendi iklimini yaratmakla yükümlüdür. Şair kendi şiirsel gerçekliğinin önemli olduğunu fark etmeli, etinde ruhunda duymadığı iğreti duyarlılıklara misafir olmak yerine, kendine ait olana ev sahibi olmalıdır. Şiir elbetteki düşlere de ilişkin olmalı, yaşanması gerekeni de içermeli; fakat şair kendi olabilmeyi, kendi kalabilmeyi başardığı oranda gerçek şair olabilir.

“Şiir, yaşananın yanı sıra yaşanması gerekeni de içermelidir. Düşlere ilişkin olduğu da asla unutulmamalıdır elbette. Ama, şairin “ etinden kopardığı o tuhaf kağıtlara” yazdığı zaman şiirini; gerçek anlamda şair olabilirdi ya da Abdülkadir Budak böyle düşünürdü.”¹³

Aşağıya aldığımız "Sınırlı Sarkaç" başlıklı şiir; en büyük lüksü, etinden kopardığı tuhaf kağıtlara dizeler yazmak olan Abdülkadir Budak'ın yaşantısını ve yazma serüvenini anlattığı, kendini sorguladığı, yaşantı yükünü taşıyan şiirlerinin en güzellerinden biridir:

*“Salınımı sınırlı sarkaç olan hayatım
Her akşam eve dönüyor koltuğunda ekmekle
En büyük lüksüm oluyor kapıda karşılanmak
Yastığı paylaşılan bir kadın tarafından
Saksı çiçekleriyle, kafesteki bir kuşla
Sokaklara, alanlara sığmamayı isterdim
Ah şimdi küçücük küçücük odalarda...*

*Sanırdım ki depremlere dayanıklıdır kalbim
Atım yarış kazanır, yaprağım küsmez dalına
Balkonda kır türküsü söyleyen bir adamım
Mutfak dolap istiyor duygularımsa yama*

¹³ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s58

*Ceplerimde rüzgar vardı yola çıktığım zaman
Hangi kuytulara düşürdüm bilmem
Bir nehre yol gösterdim yırtık haritalarda
Hiza- istikametime dağlara bakmak isterdim
Ah şimdi kaya artığı çakıltısıyla...*

*Şiir yazarken mürekkep dökmüş olabilirim
Beni en iyi anlayan çalışma masasına
Ev hali her şey olur, yemek yanar ocakta
En büyük lüksüm olur dizeler yazmak
Etimden kopardığım o tuhaf kağıtlara
Ormanlara sözüm geçsin isterdim
Şimdi yapraklarına güz dadanmış ağaçla...*

*Lorca kimdi, Neruda kim, ipek sesli Yesenin?
Ve söğüt gölgesinde uyuyup kalmış ben kimim?
Geçip gideceğim belki bir ünlem bırakarak
Karşılığında korkan sorular sora sora
Büyük ateşler yakmayı ne kadar çok isterdim
Ah sonunda yalnızca küller benim payıma”*

(Aşk Beni Geçer,“Sınırlı Sarkaç”,

s.46-47)

Budak’a göre simge ve imaj şair için tehlikelidir. Çünkü simge şairin yaratıcılığına engel olur, onu belli kalıplara hapseder. İmaj ise, popüler olma eğilimidir. Bu da şaire kendisi olarak kalmasına fırsat vermez. Dolayısıyla şair, simgeden imgeye geçmeli ve imaj yerine kendi olmayı tercih etmelidir.

“Simge ön kabulleri, dayatılmış anlamları içerdiği için şairin yaratıcılığına, anlamı yeniden üretmesine engel olabilir. Bayrak vatanın sembolüdür; ama “Türkçem benim ses bayrağım” denildiğinde simge(sembol) aşılmış, bildik anlamın birkaç adım önüne geçilmiştir

İmaja gelince: İmaj popüler olma eğilimidir. Ben ise, şairin kendisi olarak kalma konusundaki mücadelesinden söz ediyorum. Günün isterlerine karşılıktır imaj sahibi olmak; böyle bakıldığında şair için tehlike arz eder doğal olarak.”¹⁴

Onun şiirleri daha çok sorulara ilişkindir. Yanıtını içinde barındıran sorular tiplemesindedir. Budak’a göre şiir, çözümlenmelere gitmez, sonuçlara ve çözümlenmelere götürür ve orada bırakır okuyucuyu:

“Yanıtları içerdiği olursa da, daha çok sorulara ilişkindir şiir, Yanıtı içinde olan sorular düzeyindedir desek daha mı doğru olur? Çözümlenmelere, sonuçlara gitmez şiir; götürür ve orada bırakır. Ozan(buna bağlı olarak şiir), okurla birlikte -omuz omuza- araştıran , yoklayan, alçakgönüllü kimliğini, yalvaç rolünü üstlenen ara kimlikle değiştirdiğinde, yanındakini karşısına alır okuyanın kendisinden daha akıllı olabileceğini unutmamalıdır ozan.”¹⁵

Okur, ozanın birincil uğrak yeridir. Şiir yazılana kadar şairine, yayımlandıktan itibaren ötekiler, yani okurlara aittir. Dolayısıyla şair özgün sözü gözetmeli, bilincini öneren biçimde değil, sezdirenen biçimde aktarmalıdır okuruna. Ona göre şair, okurun yanında olmalı, onunla birlikte araştırmalı, öğrenme çabaları göstermelidir:

“Şair, hayatının her döneminde öğretmen değil de öğrenci gibi duyumsamalıdır kendini. Dünyaya, insana yönelik meraklı bakışlarını yitirmemelidir. Okurun önünde değil yanında olmalıdır. Birlikte araştırmalı, öğrenme çabaları vermelidir. Didaktik bir söylemin iticiliği, sorular soran meraklı, çocuksuluğa bırakmalıdır yerini.”¹⁶

Has şiirin yanıtları değil, soruları içermesi gerektiğini savunan, yanıtları edilgen, soruları etken olarak değerlendiren Budak, başlangıçta yanıtı içinde olan sorular sorduğunu, yanıtlar vermeyi önemseydiğini, fakat zamanla şiirin aslında soru sorma sanatı olduğunu kavradığını söyler. Ona göre şiir; sınır tanımazlıktır, özgürlük arayışıdır. Bu bağlamda bakıldığı zaman; dini, yanıtı verilmiş, sonucu baştan belli olan bir kavram olarak

¹⁴ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.93-94

¹⁵ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.13

¹⁶ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.92

değerlendiren Budak'a göre şair için din de anlamını yitirir. Çünkü ona göre din, itaati beklerken, şiir muhalif olmayı tercih eder.

“Gide gide öğrendim ki, şiir aslında soru sorma sanatıdır ve felsefeyle tam da burada buluşmaktadır.[...] Şiir; inanmak, bağlanmak değildir. Özgürlük arayışlarıdır, sınır tanımazlıktır. Din, bu anlamda bile anlamını yitirir şairde. Yanıtı verilmiş, sonucu baştan belli olan hangi şey insanın ilgisini çeker, ufuklarını genişletir ki? Din, onaylanmayı, itaati bekler; şiir, muhalif olmayı.”¹⁷

Abdülkadir Budak, “Yanlış Anka Destanı” adlı eserinde yer alan “XXVII.” şiirinde, kendi şiirleriyle yapmak istediklerini, imgelerini, kullandığı simgelerin amacını ve şiirlerinden hareketle genel olarak şiirin işlevini sorgular. Şiirin sıralaması gereken soruları belirttikten sonra, şiirin özgün bir uyarıda bulunması gerektiğini vurgular:

*“Bir yürek yangınıyla acıları kınasın
Göğsüne bastırsın üşüyen sevdaları
Işığı önersin, incelikleri
Kargışlasın avcıları
Susuzluğu önersin çöl kumlarında
Su yerine yutkunsun bir Leyla’yı*

*Leyla’yı bir söylenceden çıkarıp
Simge etsin bir sevdaya
Söğütlere dönüşün şiirin içeriği
Dal uzatsın yaralanmış kuşlara*

Sözcükler ürpersin

Ve

Şuna benzer sorular sıralasın şiirler

*“Kendi ormanında geyik
Niye yitirmiş yolunu
Niye uzak bahçelerde*

¹⁷ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.92

*Kalmış çiçek kokuları
Niye onca çoğaltmışlar
Suretini sapanların
Niye kuşlar yok çatıda”*

Özgün bir uyarıda bulunsun şiir:

*Yakışır mı insana
Kuyuda Yusuf daha*

(Yanlış Anka Destanı, “XXVII.” s. 97)

Budak, “Ayna Sandım Şiiri” kitabındaki “Şiire İlişkin Kenar Notları” başlıklı yazısında; önceleri yanlış kavranılan bir toplumculuk adına şiirlerinin okura öneride bulunan, yönlendirici bir imgeyi taşıması konusunda özel bir çaba gösterdiğini itiraf eder:

“İtiraf edeyim; önceleri -yanlış kavranılan bir toplumculuk adına- şiirlerimin okura öneride bulunan, yönlendirici bir imgeyi taşıması konusunda özel bir çaba gösterdiğim olurdu. Giderek vazgeçtim bundan. Sözümü iletmeyi amaçladığım okuru bile beklentileriyle buluşsun, onlarca olumlansın, tüketilsin diye değil, kendi imgelemine yönelik sorular bağlamında yeniden üretilsin istedim.”¹⁸

Yine aynı yazısında çok özel durumlarda yanıt olsun diye şiir yazdığını (“Havari”, “Ustaya Yanıt Yerine”) ama dolaylı bir yanıt içeren, göndermeler düzeyinde olanları kitaplarına almadığını, bu bağlamda da kendisini öz çocuğuna üvey baba olarak gördüğünü söyler.

*“Cemal Süreya, yeni şairleri değerlendirirken benim için **“Behçet Necatigil’in havarisi”** demişti de kendisine **“Havari”** adlı bir şiirle yanıt vermiştim. Esinleyen bir söz vardı; ama, ilk dizeden son dizeye kadar yapmaydı o şiir. Başka bir örnek: Turgut Uyar’ın **“genç şairler mükemmelliyeti ararlarken kişiliklerini yitiriyorlar”** yollu saptamasına da **Ustaya Yanıt Yerine** başlıklı bir şiirle karşılık vermiştim. Kitaplarımda yok bu şiirler. İlki Yazko Edebiyat dergisinde, ikincisi Varlık’ta çıkmıştı.”¹⁹*

¹⁸ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.13

¹⁹ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.96

Çağın hızlı tüketilme mantığına ve popüler şiir anlayışına karşı çıkan Budak, şairini veren şiirler yazmanın peşindedir. O, altından imzası çekildiğinde dahi kendi kimliğini taşıyan, hayatıyla temasını yitirmeyen, kendi içinde bütünlüğünü koruduğu gibi yazdığı diğer şiirlerle de bütünlük oluşturan şiirin peşindedir.

2.1. Şiir ve Yazının İfade Alanlarına Bakışı

Budak için; şiir ve yazının ifade alanları farklıdır. Ona göre söylenen aynı olsa bile yazıda ve şiirde söylenen farklıdır. Şiirle, şiir üstüne yazılan yazı ozanı çelişik bir duruma düşürmekle kalmaz, tamamen zıt bir durumla yüz yüze getirir. Bu nedenle şiiriyle çelişik olan ozanın görüşleri ona göre, tutarsızlık değildir.

Ozanlar şiirlerini düz yazı ile açıklamaya kalkışınca, yapmadıklarını yapıyorlarmış gibi gösterme hevesine kapıldıkları için okuru hayal kırıklığına uğratırlar. Çünkü şiir; matematiksel doğruları barındırmayan bir yapıya sahiptir, şiirin sağlaması yoktur. Ozanın has sözü şiirlerindedir. Şiir üstüne yapılan hesaplı kitaplı açıklama şiirin doğal sıcaklığını kaybettirir.

“Şiirin, hele hele yazanı tarafından açıklanması çoğu kere bir şenlik havasındadır. Ozanlar, genelde yapmadıklarını yapıyormuş gibi gösterme eğilimindedirler. Bu tutumlarını yazılarında açığa vururlar; genellikle de düş kırıklığına uğratırlar okuyucuyu.

Rastlantının güzelliğinden de payını alan şiirin, işçilikle, bilinçli bir tutumla doğrudan ilişkisi vardır kuşkusuz. Ama bu bilinç payı üstüne

eğilen yazıda değil de şiirin kendisinde görülmelidir. Ozanın has sözü ancak şiirlerindedir; aslındadır yani, payandasında değil.”²⁰

Turgut Uyar'ın “Sadece şiir yazmak istiyorum, şiir üstüne düşünmek değil” ifadesi üstüne kalem aldığı yazısında Budak, şiir üstüne yazanların şiir üstüne düşündüğü; yazmayanların ise düşünmediği kanısı yanlıştır. Şairlerin şiir üstüne düşünüp düşünmedikleri ya da ne oranda düşündükleri şiirlerinden bellidir. Ozanın söylediği de söylemediği de şiirindedir. Düzyazıları ise sadece açıklamacıdır, der.

“Yaygın bir kanı varsa, o da şudur: Şiir üstüne yazanların şiir üstüne düşündüğü, yazmayanların ise düşünmediği kanısıdır bu. Buradan yola çıkarsak şiir üstüne hemen hemen hiç yazmayan Dağlarca'nın şiir üstüne düşünmediği yanılıgısına düşebiliriz. Yani bir ozanın şiir üstüne düşünüp düşünmediği ya da ne o aranda düşündüğü öncelikle şiirlerinde gösterir kendini.”²¹

Yazı, düz anlama yönelik iken; şiir, çok anlamlılığa açılan bir penceredir. Yazının akılcı, hesapçı yanı ağır basarken, şiir yapısındaki hesapsız doğallık duygusuyla örtüşür. Budak'a göre şairin söylediği de söylemediği de şiirlerindedir.

2.1.1. Geleneğe Dayalı Anlatım ve Folklor

Halk edebiyatındaki kimi izlekleri sıkça kullanması nedeniyle gelenekçi çizgide görülen Abdülkadir Budak, çocukluk yıllarında babasına sıkça okuduğu halk hikayelerinin kendi kültürünün temelini oluşturduğunu kabul eder; fakat kendisini gelenekçi çizgiden modern çizgiye geçiş yapan bir şair olarak değerlendirir. Bu bağlamda çalışmamızın bu bölümünde Abdülkadir Budak'ın folklor bakışını vermeyi uygun gördük.

“Şair Abdülkadir Budak, dünyevi nitelikli Anadolu- Türk şiirinin 20.yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkmış temsilcilerinden birisidir aynı zamanda. Hem Anadolu güzellik ve aşk düşüncesinin en geniş anlamda poetik ifadesi olan aşkınlık özellikleri gösterir, hem de halk kültürünü ve

²⁰ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.12

²¹ Budak, Ayna Sandım Şiiri, s.12

imgelerini dünyevi bir tarzda yorumlar. Onun ontolojik bir ilgi içinde incelenebilecek ifadelerinde hem soyutlama iç-tepisi vardır, hem de katılım iç-tepisi. Zaman zaman birinin ağır basmış olmasının burada pek bir anlamı yoktur.”²²

Budak, Karacaoğlan'ı, Dadaloğlu'nu, Köroğlu destanını, Kerem ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Tahir ile Zühre ve Şahmeran gibi halk anlatılarını çalışamayacak derecede hasta olan, bütün vaktini evde geçirmek zorunda kalan ve okuma-yazma bilmeyen babasına okumaya başlar. İlkokul sıralarında iken başlayan bu okuma serüveni neticesinde halk edebiyatıyla tanışmış olur. Onun kültürel altyapısını, ilkin halk masalları, onların olağanüstü atmosferi, kahramanlarının gizemli dünyaları oluşturmuştur.

"Bir şairin asıl coğrafyası, anayurdu dilidir kuşkusuz. "Şairin anayurdu çocukluğudur" sözünde de haklılık payı varsa, bütün bir inşaatın bir "temel" üzerine atıldığı gerçeği de gözden ırak tutulmamalıdır.”²³

Şiir, yazın türleri içinde evrenselliğe en yatkın olandır. Bu nedenle yerel özellikler gösteren folklor ile evrensel özellik taşıyan şiir, çelişik konular sergiler. İşte burada folklorun şiire hazırladığı tuzak ortaya çıkar. Çünkü yöresel söyleyiş farklılıkları, anlamlandırmada farklılıklar yaratır.

Budak'a göre kimi folklorik öğeler hareket noktası olarak alınabilir, fakat varılan yere iyi bakılmalıdır. Folklorik öğeler, başka bir dilsel boyuta dönüştürülmesi, anlam katına yükseltilmesi şartıyla şiire düşman olarak görülmeyebilir. Sabit Kemal Bayıldırın'ın da dediği gibi folklor "şairin kira arabası" olarak görülebilir, fakat şahsi arabası olarak değildir.²⁴

Budak'ın şiirleri geleneksel olanı yadsımayan, modernizmi zemin edinmiş bir şiirdir.

"Ne modern görünmek adına geleneksel olanı dışlayan, ne de gelenekçiliği tutuculuğa indirgeyen bir anlayışın yanındayım. Yücel

²² Haydar Ergülen, "Abdülkadir Budak Gömleği Şiir Desenli İmzası Şair", **Hürriyet Gösteri**, 1997, s.16

²³ "Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.3 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

²⁴Budak, ASŞ, s20

*Kayıran'ın saptadığı gibi olsa gerek benim şiirim: "geleneksel olanı yadsımamakla birlikte modernizmi zemin edinmiş bir şiirdir." Eh anlayan anlıyor, gören görüyor nasılsa."*²⁵

Budak, halk kültüründen gelen izlekleri kullanmakla birlikte, onlara daha yeni ve modern ortamlarda yer verir. "Yaz Nakışlı Bir Anıdan Alıntı" adlı şiirinde Leyla'yı halk masallarından çıkarıp şehir hayatına taşımıştır.

"Yazdı kuşların çizdiğinde gökyüzünü
Bir önceki mevsimin suluboyalarıyla
Çiçeklere ad koyarken güzeldi
Parkın yeşilinde gelinlik Leyla

Ben Leylayı orda sevdim, bir yazın
Bakır alaşımli akşamüstünde
Ne mümkün anlatmak o bıçak sırtı
Yontan biçim veren insan düşünce
İlk görüşte kalbe inen acıyı"

(Gömleğim Leyla Desenli, s.7)

Folklorik ögeler bir ulusun sınırları içinde dahi farklılıklar gösterir. Bir bölgenin yöresel ağzında yer alan bir sözcük, başka bir bölge insanı için hiçbir anlam ifade etmez. Bu nedenle Budak, şiirlerinde folklorun hazırladığı tuzağa düşmez. Ona göre bir ozana düşen ilk görev yerel sözcükleri dize içerisinde anlamlı kılacak olan ögelerle birlikte kullanmaktır. Budak, halk edebiyatında yer alan imgeleri şiirlerinde kullanırken bu imgeleri halk edebiyatının alışılmış kalıplarından çıkarır, modern söylemle birleştirir.

2.1.2.Esin ve Yaratı

Budak, ilhamı şiir yazmak için tek etken olarak kabul etmez. Onun için şairin çabası ilhamın her zaman önünde yer alır. Çünkü şiir yazmanın

²⁵ Budak, ASŞ, s.89

bir tekniği vardır. Şiirin kültürle, araştırmayla, yapmakla çok yakın ilgisi vardır.

Duygu tonu ağır basan Şiirleri daha çok sevdiğini ifade eden Budak, Şiirlerinde lirizm ağır bassa da Şiirlerinin akıldan da payını aldığını ifade eder. Budak için esin, Şiirin kapıyı alması için tek etken değildir. Esin, Şiir için bir başlangıçtan öteye gitmez, Şiiri asıl tamamlayacak olan Şairin işçiliği, kendi çabasıdır. Kendisine yöneltilen “*Şiirde duygu mu akıl mı; esin mi, yapma mı?*” sorusuna verdiği cevapta; esini Şiirin kapıyı alması için tek etken olarak yeterli bulmadığını, fakat bunu bir başlama vuruşu olarak gördüğünü söyler. Ona göre Şiiri bitirecek olan asıl unsurlar; Şairin inşası, işçiliği, çabasıdır. Şiirin kltrlenmeyle, araştırma yapmakla yakın ilişkisi vardır. Budak, bu işin tekniğini kavradığı zaman kendisine verilen her hangi bir konunun, nesnenin, adın Şiirini rahatlıkla yazabileceğini söyler:

“Belli ölçülerde, tartımlarda hepsi belki de; ama, benim Şiirimde lirizm ağır çeker. Akıldan da payını aldığı olur Şiirlerimin; ama, duygu yn ağırlıktadır.

[...]

Esin mi, yapma mı sorusuna gelince. Bir Fransız Şairinin szyd sanırım. “*İlk dize tanrı vergisidir, gerisi Şairin işidir*”. Paul Valery’ nin... *esin dediğimiz Şey yoğunlaşmaya verilen ad olsa gerektir. Akşam sizi çok meşgul eden dünyasal bir sorunu ya da kaygıyı gece ryanızda sürdürmeniz, çözümlemeye kalkmanız anlaşılır bir Őeydir. Esin de buna benzer bir Őeydir; ama, elbetteki Şiirin kapınızı alması için tek etken değildir. Başlama vuruşudur belki; ama, maçı bitirecek olan sizin abanızdır. Yapmanızdır, inşa etmenizdir, işiliğinizdir yani. Şiirin kltrlenmeyle, araştırmalarla, yapmakla çok yakın ilgisi vardır. Bu işin tekniğini kavradığımdan ya da öyle sandığımdan olacak bana verilecek her hangi bir konunun, adın, nesnenin Şiirini yazabilirim.”²⁶*

Şair “Ustayaya Yanıt Yerine” ve “Havari” adlı Şiirlerinin ısmarlama Şiir olduğunu fakat, bu Şiirleri kitaplarına almadığını, çünkü bu Şiirlerinin kendisi olarak kalma çabasına ters düştüğünü söyler. Budak bu Şiirlerinin

²⁶ Budak, ASŞ, s.95

şiiir tekniğiyle yazılmış olmasına karşı, esinle yazmış olduğu bazı şiiirlerin gerisinde kaldığını itiraf ederken esini tamamen devre dışı bırakmadığını da itiraf etmiş olur.

“İyi bir şiiir, bana şiiir yazma heyecanı verir vermesine de, ben şiiiri daha çok kendi yaşantımdan, gündelik ilişkilerimden, toplumsal olgulardan çıkarabiliyorum. Yürürken de bir dize düşüyor dilime örneğin, eve gelince o bir şiiir oluyor. İlk dizesi de olabiliyor yeni şiiirin, son dizesi de.

Hemen her şairde olduğu gibi olmadık yerlerde çalıyor kapımı, içeri buyur etmemi bekliyor benden. Bir çırpıda yazıldığı da oluyor, günlerce süren bir çalışmanın sonucunda da. Dediğin gibi yoğunlaşmayla ilgili daha çok. “Yapma” dediğimiz şey bende de oluyor. Özellikle kitap çıkarmaya karar verdiğim günlerde, temasal bir bütünlük oluşturmak kaygısıyla belirlenmiş konuda bir şiiirin değişik versiyonlarını yapabiliyorum. Leyla ağırlıklı olacaksa kitap, Leyla imgeli şiiirleri özellikle yazıyorum, sayısal açıdan da yeterli olsun istiyorum.”²⁷

Budak, şiiirlerini daha çok gündelik ilişkilerinden, toplumsal olaylardan ve kendi yaşantısından çıkarmakla beraber “Havari”, “Ustayaya Yanıt Yerine” gibi ısmarlama şiiirler de yazmıştır.

²⁷ Budak, ASŞ, s.105

2.2.Şiirinin Kaynakları

2.2.1. Kültürel Kaynaklar

Çocukluk dönemini, şairin kültürel coğrafyasının temeli kabul eden Budak, kendi şiirlerini çocukluktan gelen temel üzerine kurmuştur.

Budak'ın demirci ustası olan babası hastalanınca çalışamaz olur. Babayı tedavi ettirmek için aile Ankara'ya taşınır. evin geçimini temin etmek anneye düşünce baba hastalığı nedeniyle bütün vaktini evde geçirmek durumunda kalır. Halk hikayelerini çok seven; fakat okuma-yazma bilmediği için bunları okuyamayan baba, hikayeleri okuma görevini Abdülkadir Budak'a verir. Bu okuma serüveni Budak'ın küçük yaşlardan itibaren halk edebiyatıyla haşır neşir olmasına vesile olur. Bu kültür Budak'ın şiirlerinin geleneksel zeminini oluşturur.

Aynı öyküleri babasına tekrar tekrar okumaktan sıkılan Abdülkadir Budak, babasının rahatsızlığı nedeniyle unutkanlık yaşadığını ve dinlediği öyküleri her seferinde yeniden dinliyormuş gibi heyecanlandığını fark edince; okuduklarına kendi düş gücünü de eklemeye başlar. Bu tavır ilerleyen zaman içinde Budak'ın şairlik serüveninde yerini alır, hatta onun belirgin kimliği olur, geleneksel imgeleri modern söylemi içinde eritmesine vesile olur. Şair, Düşle Kültür Edebiyat dergisine gönderdiği Biyografisinde bu hatırasını şöyle anlatır:

" Orta hallinin de altında, kalabalık bir ailenin içinde bulmuştum kendimi. Babam hastaydı ve dolayısıyla da işsizdi. Evimize kolay beri kitap, gazete girmiyordu. İlkokulu okuduğum sıralardaydı. Ve Kerem ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Tahir ile Zühre, Hazreti Ali'nin cenk hikayeleri, Battal Gazi destanları küçücük kitaplığımızın varı yoğuydu. Hastalığı unutkanlık doğurmuştu babamda. Aynı kitapları bana defalarca okutuyor, ilk kez dinliyormuş gibi heyecanlanıyordu her defasında. Bu, bende giderek bıkkınlık yaratmaya başlamış ve ben kendimce bu tekdüzelikten kurtulmanın yollarını aramaya başlamıştım. Artık kitapları ezberlediğim bir noktaya geldiğimde, bu monotonluğu aşmanın, bu okuma işini daha çekici hale getirmenin yolunu bulmuştum. Babamın unutkanlığından yararlanarak, kitabı elime alıyor, okur gibi yapıyor, okumuyor, uyduruyordum. Ferhat'ı, Mecnun'u, Leyla'yı, Aslı'yı değişik mekanlara sürüklüyor, değişik davranışlara, tavırlara zorluyor, kafamdaki konularına kavuşturuyordum. Babam masalların değiştiğini fark etmiyor, aynı heyecanla dinliyordu beni. Başlangıçta sıradanlıktan kurtulmak için oyun haline getirdiğim bu okuma (yaratma) yöntemi, yıllar sonra şiirlerime bu tarzda yansyacaktı. Ferhat'ın ekmek parası için külüngünü dağ önünde bırakıp denize indiği, balıkçıların arasına karıştığı günler o günlerdir işte. Bir oyun, varlığı ifade biçimine dönüşebiliyormuş demek ki."²⁸

Sürekli temas ettiği, halk şiirleri, halk edebiyatı, şiirlerinde sıkça kullandığı izleklerin temelini oluşturmakla birlikte yazmış olduğu ilk şiirlerine aşık edasını sokar, hatta Abdülkadir Budak bu temayülün devam etmesi halinde Karacaoğlan'ın ikinci bacanağı olarak kalacağını, bu etkiyi üzerinden atmak ve modern bir şair olmak için çok çaba verdiğini söyler. Düşler dergisinin Ocak 1985 tarihli sayısında yer alan söyleşinin bir yerinde, şair Adnan Özer'in "şiirinizin beslendiği kültürel coğrafyayı bize anlatır mısınız?" sorusuna Abdülkadir Budak bu serüvenini anlatarak cevap verir:

"Her şairde olduğu gibi şiirimi besleyen kültürel coğrafyayı, kulağıma fısıldanan masallardan tutun da, okuduğum şairler, kitaplar,

²⁸ "Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.3 (www.dusle.com/icerik/indeks 10/01/2007)

konuya ilişkin birikimlerim belirlemiştir. Ben Karacaoğlan'ı, Dadaloğlu'yu, Koroğlu destanını, Kerem ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Tahir ile Zühre ve Şahmeran masallarını doğal olarak çağdaş şairlerimizi tanımadan okudum. Kültürel altyapımı ilkin halk masalları, onların olağanüstü atmosferi, kahramanlarının gizemli dünyaları oluşturmuştur. Sivas'ın küçük bir ilçesi Hafik'te doğmak, orada yaygın olan alevi-bektaşî kültürünün ezici etkisi altında kalmak, S.K.Bayıldıran'ın da saptadığı gibi, yıllar sonra ilk şiirlerime reaya (aşık) edasını sokacak, şiirlerime nefes edasını taşıyacaktır. Şiirimi bugün görünür kılan kimi izleklerin, çokluk çocukluğumda, önce dinlediğim, daha sonra binlerce kez okuduğum halk hikayelerinden çıktığını söylemem bile fazla. Halk kültürü, halk şiiri başlangıçta öylesine derinden etkilemişti ki beni, az kalsın Karacaoğlan'ın ikinci bacanağı olarak kalacaktım. Bu etkiyi üzerimden atmak için çok çaba verdim; modern bir şair olmanın olanaklarını aradım. İmgelerim hala yalın, duru sular gibi hala. Yok yok, bundan şikayetçi değilim. Yalın ama yalınkat değil, bunu biliyorum. Cesur, çıplak dolaşır. ”²⁹

Onun şiirlerindeki izlekler, halk edebiyatı kültürünün yansımaları olmakla birlikte Budak, bu imgeleri modern söylemin içinde eritmeyi başarmıştır. “gül, Leyla” gibi imgeleri kullanmak şairin bilinçli tercihi olmasının ötesinde bilinçaltının yansıması olarak da değerlendirilebilir.

2.2.2.Etkilendiği ya da Örnek Aldığı Şairler

Budak, havarisi olarak değerlendirildiği Necatigil'i ruh akrabalığı kurduğu ustası olarak görür. Necatigil'den şiirin bir kişilik sanatı olması gerektiğini öğrenmiştir, Necatigil şiirleriyle bir yol göstericidir onun için.

“Necatigil ruh akrabalığı kurduğum ustalardan biriydi. Şiirleriyle yol gösterici oldu bana, dersler verdi. Şiirin bir kişilik sanatı olması gerektiğini daha öök ondan öğrendim. Kendine özgü bir şiir yaratmanın gerekliliğini de. Bu yetmiyormuş gibi daha ilk kitabım çıktığında yüreklendirici bir mektup aldım ondan. “Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü”nün yeni basımına almak istediğini; ama, biyografimi

²⁹ “Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak”, **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.2 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

bulamadığını yazdı. Bir gazetede “ bu şairimiz bundan sonra da adını unutturmayacağına benziyor” diye yazdı, adıma zar attı yani.”³⁰

Budak, “Ayna Hep Yüzü Önerir” başlıklı yazısında; Necatigil’in daha çok ideolojik boyutta eleştirildiğinin, estetik boyutta gelişen dünya görüşünün gözden kaçırıldığının altını çizer. Onun şabloncu bakış açılarına uğrama talihsizliğini yaşadığını belirtir. Başka sularda yüzmeye kalktığında boğulacağını bilen, ayrıcalıklı bir şair olarak gördüğü Necatigil’i rahatı kaçan bir ağaç olarak düşünür. Onun politik olanı şiirsel olduğu oranda önemsemiş olmasını kolaycı yaklaşımların kavrayabileceği bir gerçek olarak görmez. O, yalnızca neyi yazması gerektiğini değil, neyi yazmaması gerektiğini de saptamıştır. Ona göre; Necatigil isteseydi politik tavrını zahmetsizce ele veren şiirlerin belki de en yetkin örneklerini verebilirdi, fakat o, bunu yapmayarak kargışlanmayı göze almış bir şairdir.

Necatigil, sanattaki tek tipleşmenin ölüm demek olduğunu daima anımsatmış, biçemin usta bir elde bağlayıcı değil, belirleyici olduğunu kanıtlamıştır. Ozanın kendi yerini saptaması zorunluluğunu anlatmıştır der, Budak:

“Necatigil isteseydi, politik tavrını zahmetsizce ele veren şiirlerin belki de en yetkin örneklerini verebilirdi. Yapmadı bunu. Bu bakımdan kargışlanmayı göze almış bir ozan olarak, Türk şiirinde tekil örneklerden biri olmayı başardı. Sanat alanındaki tek tipleşmenin ölüm demek olduğunu daima anımsattı bize. Bir görev paylaşımının gerekliliğini o öğretti. Biçemin usta bir elde bağlayıcı değil, belirleyici olduğunu kanıtladı. Ozanın kendi yerini saptaması, gözden geçirmesi zorunluluğunu anımsattı. Gözalcı olanı değil, üstümüze yakışan gömleği önerdi. Yapaylığı değil, içtenliği önerdi. Şabloncu yaklaşımlara yüz vermeyen, dahası uzak duran bir şiir yazdı, geliştirdi.”³¹

Budak, “ Necatigil’e benzetilmesi hakkında; her yeni ozanın diğer ozanlardan daha farklı sevdiği, kendi şiirseline katkıda bulunacak, çakıştığı bir başucu ozanı olmalıdır, der. Bir bakıma aralarındaki bağlantıyı usta-çırak ilişkisi içinde ele alır. Ona göre gerçek bir usta her

³⁰ Budak, ASS, s.99

³¹ Budak, ASS, s.24

zaman yüzü öneren bir ayna olmalıdır. Gerçek ustalar yazılanlarda kendi yansımalarını değil, yazanın yansımalarını görmek isterler. Usta, şiirsel bir gelenek bağıdır, zincirin halkasıdır. Kendi şiirini yaza yaza kuracak olan genç ozan, ustasından işin teferruatını öğrenecek, fakat yazdıklarını ustasına gönderip onun fikirlerini alma gereğini duymayacaktır. Usta da genç ozanın kendisini sevdiğini, önemseydiğini doğrudan bilmeyip sezecektir. Böylece bir başucu ozanı seçmek, seçilene öykünüp onun yörüngesine girme tehdidini barındırmayacaktır. Zaten kişiyi ozan katına çıkaracak olan da; yararlanma ile öykünme arasındaki farkı bulup anlamasına ve kendi şiirseline sahip çıkmasına bağlıdır. Usta, genç ozan için bir çiçektir, bal değil. Necatigil'in de dediği gibi; "Kendi şiirine güvenmeyen, güvenilir şiirin uzağında kalır.

*"Usta bir çiçektir genç arıya, bal değil. Ustasını anlamış, kavramış olduğunu farklı bir şiir geliştirmekle kanıtlayacaktır ozan, başka türlü değil. Her gerçek şiir ustası kişiliği önerir de ondan. Onlar, hep yüzü öneren aynalara benzerler. Yazılarında kendilerinin değil, yazanın yansımalarını isterler, önemserler bunu. Yararlanma ile öykünme arasındaki farkı bulup çıkarmak, kendi şiirseline sahip çıkma düşüncesine varmak kişiyi ozan katına çıkaracaktır.estetik değerini onaylatmış şiirlerin, kişiliğini onaylatmış ozanlardan çıkması rastlantı olmasa gerektir."*³²

Budak, "Kitap İnce Olmalı" şiiriyle Necatigil' e göndermede bulunur. Nezaketi elden bırakmadan mecaz yapar ve şiirinin inceliklerle örülmüş olduğunu söyler. "İnce şiir" onun bütün kitaplarının belirgin özelliğidir. Güle yenilmiş bir şairin sesini duyarız mısralarında. O sesin her sözcüğü; tartılmış, fazlalıklardan ve cimri davranmak kaygısında arınmıştır. "Hep sorarım, yine sordum kendime / Şiirin ince diliyle: - Ben kimim? // (Gökyüzüne bakarken yakalanmış biriyim) (Sevdanın Son Kerem'i, s.61)."

*"Başı önünde kentin ama utandığı yok
Bu duygudur ateşin kılpayı serinliği
Diye düşünüyordum, bir dize geldi aklıma*

³² Budak, ASŞ, s.25

Kitap ince olmalı şiirler gibi

*(Bir şey daha var, acaba söylesem mi
Kendine gözgü olarak kendine özgü olmuş
Doğrulamış Behçet Beyi
Ama ozansılığı cinayet işletecek
Zindana düşeceğim, önleyin beni*

*Ey “meyyus bir papağan gibi tenhada
bırakılmış”*

*Kasketli resimler çektirmeyi seven usta
Dilinin belasını yalnız bülbül mü çekti
Tarih üç ad veriyor
Bir sen, bir Hallac Mansur, bir Nef’i)*

*Neyse, parantezin dışı önemli
Yinele okuruna derin anlamı olan
Yarı sarhoş bıraktığın o dördüncü dizeyi*

Kitap ince olmalı şiirler gibi”

(Sevdanın Son Kerem’i, “Kitap İnce Olmalı”,

s.51)

Şair, kendinden önceki şairleri izlediği gibi kendinden sonra gelen şairleri de izlemelidir, Budak’ a göre. “*Kendinden Sonra Gelenleri İzlemek*” başlıklı yazısında Cemal Süreya’nın “*Mektup Yaz*” başlıklı yazısından yaptığı alıntılarla kendi fikrini desteklemiş ve şairin, önce kendi kuşağınca, sonra kendinden önce gelen şairlerce, daha sonra da ardından gelenlerce farkedilmeyi istediğini ve bunun onaylanma, icazet almak, usta çırak ilişkisinin çok ötesinde olduğunu, şairin kendi kıraatını öğrenme meselesi olarak gördüğünü ifade etmiştir:

“Cemal Süreya özetle şunları söyler sözkonusu yazısında: Şair, şiirsel coşkusunu tıkamamak için kendinden sonra gelen şairleri de izleyecek, onların neler yazdığını merak edecek, böylece kendi şiir

serüvenini yeniden gözden geçirmiş olacak, bir bakıma tazelenme fırsatını ele geçirecektir. Çünkü, yeni şairler eliyle gelişen, yeni doruklar kazanan dil değerleri, ayrı bir basamak, hatta gizli bir güç oluşturabilir, kendi alanında yeni sınama olanakları yaratabilir şair kişide.”³³

Budak için kendinden sonra gelenleri takip etmek; yenilenmek, kan tazelemek, kendi şiirini sınava sokmak, şiirsel coşkularının önünü açmak, gizli bir güç kazanmak ve erken ölümden kurtularak her zaman genç kalmanın formülüdür.

Hayati Baki, Budak’la yaptığı “*Gül’ün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair*” başlıklı söyleşisinde Budak’a yönelttiği “*Metin Akbaş, Beşir Fuat, Nilgün Marmara, şiirine konuk oluyor. Ülkü Tamer, Behçet Necatigil, Cemal Süreya, Van Gogh, Memet Fuat... gibi özel adlara yer veriyorsun. Özel adları pek seviyorsun; ama, belli bir amacın olmalı, nedir bu?*” sorusuna karşılık Abdülkadir Budak, iyiliklerini gördüğü insanları hemen untabilen bir adam olmadığını, Vefa’nın kendisi için sadece İstanbul’da bir semt ismi olmadığını, bundan dolayı gönül borcu duyduğu insanları anmayı sözde bırakmadığını ve bu insanlara şiirlerinde yer verdiğini anlatır:

“Ülkü Tamer’i şair olarak seviyordum, insan olarak da çok sevdim. Sanat Olay dergisinde” genç ozan” adlı şiirimle başlayarak bana yer verdi, destekledi; unutmadım bunu. Şiiri de esinledi beni, bende şiir yazma isteği uyandırdı, onun için andım bu güzel adamın adını. Cemal Süreya’ya gelince... Başlangıçtan beri aynı ülkede, aynı çağda yaşadığımdan ötürü sevinç duyduğum bir şairdi. Onunla da tanıştık, şiirden konuşma fırsatını bulduk. Onu da sevmiştim insan olarak. Yazdıklarına benzettim sanki. Onu da anmaktan, üzerimdeki hakkını teslim etmekten geri kalmadım. Mehmet Fuat var bir de. Yeni Dergi’inde şiir yayımlamamış olmanın ezikliğini duydum hep. Göndermek cesaretini gösterememişim de ondandı; ama, yine de o treni kaçırdığıma hala üzülürüm. Sonra, ben Kayseri’deyken, henüz yolun başlarında iken şiirlerimi toplu olarak peşpeşe yayımladı Yazko Edebiyat dergisinde. Sonraları da Adam Sanat’ta buluştuk kendisiyle, kendisiyle tanışalı

³³ Budak, ASŞ, s.47

birkaç yıl oldu. Şiir serüvenimi anlattığım kitabımda , **Yanlış Anka Destanı**'nda onun da adı geçiyor. "Vefa" bir semt adı değil benim için, bu adları anmamın başka ne amacı olabilir ki?

Şu da var. Benden hemen sonra gelen şairlerden birinin , Haydar Ergülen'in adını da andım bir şiirde . "Ben yine kırgınım kime gideyim / Evde midir acaba Haydar Ergülen" diye sorduğumda hiç karşılaşmamıştık bu şairle ve dolayısıyla evine falan da gitmemiştim; ama, bir ruh akrabalığıydı kurduğum, başka bir amacım da yoktu.

Metin Akbaş, sanat çevrelerinin aşinası değildi. Kendince bir şairdi. Kayseri'deyken arkadaşımdaydı. Malatya'da görev yaparken öğrenmişim intihar ettiğini ve bu beni çok üzmüştü. "**Gizli Cam Parçaları**" şiiri ona adanmıştır. İntiharı sorgulayan bir şiirde intihar etmiş öteki şair ve yazarların, Nilgün Marmara ile Beşir Fuad'ın adı geçebilirdi, doğaldı bu."³

4

Budak'ın, Endişeli Fesleğen kitabında yer alan "21Necatigil ve Nazım" başlıklı şiiri, onun bu iki önemli şaire bakışını yansıtır.

[...]
Necatigil geceleri okunur
Nazım günün her vaktinde
İki usta iki dünya
Alanlarda Nazım Nazım
Behçet Behçet odalarda

Biri devrim biri evrim gibiydi
Onlardı ruhumuzun damak tatları
Nazım çağlayandı Behçet "saklı su"
Biz okurduk Haydar yorum yapardı
Döndük baktık Ferit yoktu

(Endişeli Fesleğen ,

s.29)

En baştan beri kendi şiirini kurmak çabasında olan Budak, ilk kitabında özellikle sözcük tasarrufu konusunda yer yer Behçet

³⁴ Budak, ASŞ, s.98-99

Necatigil'in etkisinde kalır. Daha sonra yayımladığı kitaplarında bu etkiden kurtulur. Hece tadında modern şiirler yazmak peşine düşer. Onun şiirlerinde ses ve müzik esastır. Dış uyak biçimine bağlı kalmakla birlikte sese değer verir. Türk şiirinde kendine özgü bir yer açma eğilimindedir, bunun için sürekli çabalar.

Leyla Akgül'e verdiği röportajda Budak, etkilendiği, kendisinde iz bırakan şairleri şöyle anlatır:

“En başta Orhan Veli'den, Faruk Nafiz Çamlıbel'den, daha sonra Zeki Ömer Defne'den etkilendim. En çok da bu şairin “Ziller Çalacak” ve “Kıyadaki Tekne” adlı şiirlerinden. Ama beni asıl etkileyen, şiirim omurgasını oluşturan usta Behçet Necatigil olmuştur. Daha az olmakla birlikte Ziya Osman Saba ve daha başkaları. Nâzım Hikmet fazla etkilememiştir beni, dünya görüşüme uzak olmakla birlikte alttan alta bir Necip Fazıl uğultusu vardır şiirlerimde. Bu da yazıldı zaten. Neşe Aksakal durdu bu konu üzerinde. Külebi'nin yalınlığı da yol gösterici olmuştur benim için. Dünya şiirinden Lorca ve en çok da Yesenin'dir beni etkileyen. Ama başından beri kendi şiirimi kurmak, yazmak, belirleyici kılmak çabası içinde buldum kendimi. İlk kitabımda yer yer Necatigil etkisi (sözcük ekonomisi ve küçük şeylerin şiirini yazma anlamında) vardır ama hemen uzaklaşmaya çalıştım oradan. Bir ustaya borcunuzu onu taklit ederek değil, kendi şiirinizi kurarak ödersiniz de ondan. Hece tadında modern şiirler yazmak, bir geleneğe bağlanırken o geleneği dönüştürmek de istedim. Şiirdeki ses, müzik başından beri esastır bende. Dış uyak biçimine bağlı kaldım ama uyağı a sesine, i sesine indirebildim, kendi deyişimle “çeyrek uyaklı” şiirler yazdım. Varolagelen Türk şiirinde kendine özgü bir yer açmak için çok çaba verdim. Özel kitaplar yaptım örneğin; Yanlış Anka Destanı, Ahşap Anahtar bunlardan ikisidir. Eve, evlilik kurumuna Necatigil'den, Ziya Osman Saba'dan farklı bakmaya çalıştım. Ev Zamanı böyle bir kitaptır. Şiirlere olduğu kadar kimi kitaplara da çalıştım. Güzel şeyler yapmak önemliydi ama özel şeyler yapmak daha da önemliydi benim için. Şairlik aynı zamanda bir iddia işidir de; böyle de düşündüm, yazdım.”³⁵

³⁵ Leyla AKGÜL, “Şiirden ve Hayattan Abdülkadir Budak'la” www.turkedebiyet.net (09.01.2007)

Yazmış olduğu tüm Şiirlerinde kendisini anlatma çabası içinde olan Abdülkadir Budak, kendisini bireyselliğinin kısır döngüsüne hapsetmemiŐtir. Necatigil'i başucu ozanı, ruh akrabası olarak görmekle beraber; kendinden nceki Şairleri takip ettiği gibi kendinden sonrakileri de takip etmeği sürdürmüŐtür. Fakat onun amacı bir başka Şairin soluğunu devam ettirmek değil, kendi Şiirini kurmak, yazmak, belirleyici kılmaktır.

3. ŞİİRLERİNİN TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ

3.1.AŞk Temi

Budak'ın en yoğun Şekilde iŐlediđi tem, aşk temidir. Geleneksel kültür üstüne kurduğu Şiirlerinde Budak, halk edebiyatında sıkça kullanılan imgeler üstüne aşkı temellendirir. Budak'ın Şiirlerinde aşk temi farklı imgeler çevresinde Őekillenir. Budak, aşkı geleneksel imgeler çevresinde "gl ve Leyla" stne kurarken, ilerleyen dönemde aşk, gl ve metafizik boyutlu denilebilecek Leyla kimliğinden sıyrılıp ete kemiğe bürünmüŐ bir kadına dönüşür. Budak'ın Şiirlerindeki aşk temini, bir tek başlık altına sığdırmak mümkün değildir. Bu nedenle aşk temini Şairin kullanımına uygun olarak alt başlıklara bölmeyi uygun bulduk.

3.1.1. Leyla İmgesi ve AŞk Temi

Budak için, Şiirle aşk arasında çok derin bağlar vardır. Her ikisi de ona göre özgürlük arayıŐı anlamına gelir. Şiir, aşk halinden başka bir Şey değildir. O, gerçek aşkı sorgular, hakiki aşkın ağırlığı altında ezilir. O, kitabının adını "*Gmleğim Leyla Desenli*" koyduktan sonra, gerçek aşkı ve bu paralelde kendini sorgular, sorgulamasının sonucunda da gerçek aşkın hakkını veremeyeceğini, böyle bir aşka ancak zenebileceğini ifade eder ve bu düşünceler iŐıđında sonraki kitabının adını "*AŞk Beni Geçer*" koyduğunu açıklar:

"Gmleğim Leyla Desenli koyduğumda kitabımın adını, daha gençtim,toydum. Hakiki aşkın üstünlüğü altında bugün olduğu denli ezilmemiŐtim. Cahil adam, cesur olur hesabı, böyle bir kitap adı

koyabildim. Gerçi en çok sevilen, akılda kalıcı bulunan kitap adı da bu oldu ya, neyse... Aşkı, gerçek aşkı sorgulamayı sürdürdüm; aşkın hakkını teslim edemediğimi gördüm ve sonunda (Leyla desenli gömleğe özenen çocuk) andığın dizeyi yazdım. Bu dize şiirsel değerinin dışında bir anlam taşır benim hayatımda. "Gömleği Leyla desenli" olmakla "Leyla desenli gömleğe özenen çocuk" olmak aynı şey değil görüldüğü gibi. Sonunda anladım ki ancak özenebilirim böyle bir aşka, gerçek hakkını veremem. Ne yapsam ne etsem eksik kalır. Burada karar kıldığım şurdan belli ki önümüzdeki aylarda çıkacak olan yeni kitabımın adı Aşk Beni Geçer olacak."¹

Budak için Leyla, aşkın bir diğer adıdır. Adına nice kitaplar adanan kırık bir sevdadır. Leyla, şiirin vazgeçilmez unsurudur. Leyla, deyince kalem, kağıt dile gelir, sözcükler kendiliğinden yerli yerine oturur. Leyla, aşkın boy aynasıdır. "L" deyince dahi" aşk şiir yazmak kolaylaşır. Şair, aşkını doğrulayan ozanlık belgesine, yani kitabına Leyla adını vermekten çekinmez. Aşağıdaki şiiri Budak'ın bu duygulanımlar içinde kaleme aldığı açıktır. Bu şiir, adeta Leyla imgesinin ön sözüdür.

"Al şunu bir yana koy
Yüzünün allığı say, gözlerinin rimeli
Boy aynası niyetine al şunu bir yana koy
Kitaba dönüşecek defterden bir şiir seç
Aşkını doğrulayan ozanlık belgesine
Elbette uygun düşer adını ver çekinme

Şiir yazmak kolaylaşır L diye seslenince
Kanım kaynar, kalem işler, sözcükler
Oturur yerli yerine
"İşgalci bir aşk bu"²
Kars'ı öyle seven ozanın deyimiyle
Al şunu bir yana koy

Sonra geri ver bana, yürekte isteyince"
(Sevdanın Son Kerem'i, "L", s.10)

"Leyla" Budak için aşkın sembolüdür. O, ancak Leyla deyince şiir yazmayı bilir. Leyla, dokunduğu her şeyi değiştiren, güzelleştiren sihirli

¹ Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank., İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.96

² Bu mısra, Cemal Süreya'ya aittir.

bir sözcüktür. Leyla, aşkın öteki adıdır. Bu yüzden şair, şiirine “Önce Leyla’nın Adıyla” diyerek başlar.

“[...]
Leyla dedim, taş dönüştü yastığa

Leyla dedim , ateş güle dönüştü
[...]
Leyla dedim , şerbet ettim zehiri

Leyla dedim, dere indi denize
Kuş öğrendi kanadıyla uçmayı
Acının mürekkebine divit bandırıp
Leyla dedim, bildim şiir yazmayı”

(Sevdanın Son Kerem’i,

s.17)

Leyla, öncelenmiş bir aşkın imgesidir ve kendisine hayat veren şairden de önce gelir. Leyla, şairin tüm görüş alanını kaplayan ufkudur.

“[...]
Sen kimsin, o kimdir, bilmiyorum, bildiğim
Leyla benden önce gelir; ateşten, sudan önce

-Sevdanın otobüsü nerden kalkıyor?

-Nereye varıyor sonra?

Bütün sorulara bir tek karşılık:

-Hem koynumun sıcaklığı hem de ufkumdur Leyla!”

(Sevdanın Son Kerem’i, “Bir Aşk Önceleme”,

s.20-21)

Abdülkadir Budak, “Mecazi” şiirinde de dile getirdiği gibi tıpkı Mecnun gibi kendi adının da Leyla ile beraber anılmasını ister. Çünkü o, “Leyla”sız yarım, eksiktir, kimliksizdir. Leyla, aşkın kiblesi; şairin kimliğidir. Budak, yaralarından hoşnuttur. Yaralarını gizlemek şöyle dursun, duyurmak, göstermek, sergilemek gayretindedir. Ahşap Anahtar kitabının son dizesi de “*Eylülde yaralarım bütün kitapçılarda*” dır.

“Çöl kumuyla teyemmüm eyledi Mecnun
Kapanmak için alevden damıtılmış secdeye
Yüzünü dönderdi Leylaya doğru
Yani aşkın kiblesine

Sol göğsünün altından yükseldi sesi:

-Soğutma yüreğimi, yandıkça bahtiyarım

Adım Leyla ile anıla tanrım!”

(Gömleğim Leyla Desenli, “Mecazi”, s.

32)

Aşık, aşkından ötürü kendini bilmez hale gelir, çılgına döner, kendini rezil eder, dile düşer. Budak'ın durumu da bundan farklı değildir. "En Son Nerde Karşılaştık Seninle?" şiirinde de ifade ettiği gibi artık dile düşmüştür

"En son nerde karşılaştık seninle?
Yarım bir şiirde belki, tamamlanmamış acıda
Yeni kamçı siparişi veriliyorken
Yarası kabuk tutmayan atın adına

[...]

En son nerde karşılaştık seninle?
Kırık aşk öyküsünde, bir kitap kapağında
Ok terketmiş yayını, dile düşmüşüz artık
Sana Leyla diyorlar, Abdülkadir Budak bana"
(Aşk Beni Geçer, "En Son Nerde Karşılaştık Seninle?",

s.20-21)

Şair, Leyla'yı kimi zaman bir simgeye dönüştürmekten çekinmez. Leyla, Kays adlı ağacın dalı ve sevdanın son depresimidir. Budak'a göre Leyla'yı anlatan şiirin sesi çığlık, kafiyesi vahadır.

"-Leylayı anlat bana

Ey şiir, sesin çığlık
Uyağın vaha
Leylayı anlat bana
[...]
Yeldirmesi aşk oyalı
Etekleri yangın yeri
Kays adlı ağacın dalı
Bir sevdanın son depresimi
Olan o güzel Leylayı
Anlat bana çölün dili"

(Gömleğim Leyla Desenli, "Bağışlı Bana

Adını", s. 39)

"Diyet" adlı şiir Leyla'nın aşkı uğruna Kays'ın ödediği diyeti anlatmaktadır. Şair her ne kadar "akıllı gidip Mecnun dönmek değildir sevda" dese de; Mecnun kendisine biçilen diyeti ödemeseydi Leyla da Leyla olmazdı demekten kendini alamaz. Sevda yanmayı önerir. Yanmayı göze alamayan şair, Mecnun benim demek yerine, Leyla benim der.

"Akıllı gidip Mecnun
Dönmek değildir sevda

Demek üzereydim ki
Çölü gösterdi Leyla
[...]
-Her kim aşk şarabını
İçmek ister cihanda
Mezesi çöl kumundan
Olacak dedi Leyla
[...]
Dedim: Sevdayı değil
Yanmayı önerdin sen
Dedi: Ben Leyla değildim
Mecnun ateşe girmeden”

(Gömleğim Leyla Desenli, “Diyet”

s. 40-42)

Şiiri, aşk hali olarak gören Budak, aşk için eğildiğini, kırıldığını; eğildiğinde gerçek manada doğrulduğunu, kırıldığında ise yeniden yapılandığını, tazelendiğini söyler:

“Dedim sevdayı değil yanmayı önerdin sen ? Dedi ben Leyla değildim Mecnun ateşe girmeden” diyen de benim. Leyla’yı Leyla eden, Mecnun’un aşkıdır, yanmayı göze alışıdır. Başka anlamlarda da ben yanmayı göze alamadığım için olsa gerektir ki “Mecnun benim” demek yerine Leyla benim demek geçiyor içimden.”³

“Tanım ve Konum” şiirinde şair aşkın tanımını kendince yapar, ona göre aşk, su alan bir teknedir, ben de su alan teknenin içinde kaldım, der.

“Aşk su alan bir tekneymiş, inandım
Su alan teknenin içinde kaldım”

(Aşk Beni Geçer, “Tanım ve Konum”,s.23)

Şairin şiire bulaşma sebebi, Leyla’dır ve Leyla yüzünden her bir imgesi acıya boyanır.

“Ben Leyla’yı orda sevdim, bir yazın
Bakır alaşımli akşamüstünde
Ne mümkün anlatmak o bıçak sırtı
Yontan biçim veren insan düşünce
İlk görüşte kalbe inen acıyı
[...]
Giydiğimde yazdı Leyla desenli
Sırtıma yakışan aşk gömleğini
Şiire bulaştım canın ucunda
Acıya boyandı her bir imgesi

³ Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.93

Yazdı kuğunun ince boynuyla havuzun
Hafifçe ürperen ılık suyuna
Şiirini okuduğunuz sevdalı
Yazdı bir önceki mevsimin uzattığı kalemle
Leyla'nın da kendinin de adını"
(Gömleğim Leyla Desenli, "Yaz Nakışlı Bir Anıdan Alıntı",

s.7-9)

Sevdayı değil, yanmayı öneren için kuşa kanat olmanın simgesi (beş harften oluşan); *Leyla*'dır. Çelimsiz kör bir bıçak dahi sevda öykülerini dinleyince, Leyla'yı bilince, keskin olmayı öğrenir. Tüfek yönünü ceylandan çevirir, avcıya döner; geceler sevdayla karanlıktan sıyrılıp sabaha döner. Leyla, ateşi güle çevirendir ve yanmayı önerene yeni bir kimliktir.

"Bir çelimsiz bıçak keskin olmayı
Sevda öykülerini dinleyince öğrendi
Avcısına döndü tüfek böylece
Yeni bir kimlik edindi o yanmayı öneren
Ateşin güle dönüşen sıcacık ellerinde

Maviliğin beşiğinde kuşa kanat olmanın
Beş harften oluşan simgesi varya
-Kimileri kızlarını o adla çağırıyor-
Şu anlamı içerir; gece döner sabaha

Öğretti keskin olmayı, çelimsiz kör bıçağa"
(Sevdanın Son Kerem'i,

"İşlem", s.12)

Abdülkadir Budak, yüzyıllardan beri dilden dile, kulaktan kulağa dolaşan "Leyla ve Mecnun" anlatısı çevresinde aşkı yeniden yorumlar. Onun için Leyla, aşkın adıdır. Kendisini sevdanın son Kerem'i olarak gören Budak, Leyla imgesine öylesine tutkundur ki; zaman zaman Leyla'ya mı yoksa bu aşkın imgesine mi tutkun olduğunu sorgulama ihtiyacı hisseder.

"Yalnızca hayattan sanat yapılmaz, sanattan da hayat yapılır " diyor Murathan Mungan; doğru söylüyor. Aşktan şiir yapmaktan çok, şiirden aşk yapmayı denemeli, başarmalıdır şair. Yani doğruya tersinden ulaşabilmelidir. Şair Leyla'ya mı aşıktır, yoksa bu aşkın imgesine? "imgesine" demek cesaretini gösterebilmelidir şair. Böyle demekle;

yaşadığı bir aşkı da Leyla'yı da yadsıyor değildir. Şair bir aşkıtan söz ediyorsak, şiirden aşka geçmek durumundayızdır da ondan.”⁴

Budak, aşkın kendisine değil, imgesine aşık olmakla, şair aşkı yadsıyor olmaz der. Ona göre şair, her zaman aşktan şiir yapamaz, yerine göre şiirden aşk yapmayı da denemeli ve bunu başarmalıdır. Şiir aşkın kuralsızlığına yenilmemelidir; çünkü şiir, duygu yoğunluğunun yanı sıra belli bir disiplin de gerektirir.

“Edebiyatın, sanatın kuralları aşkın kuralsızlığına yenilmemelidir. Aşk, hesap-kitap tanımayan bir duygu yoğunluğu, şiir ise belli bir disiplin, bir arınmadır. Aşk arı ise şiir baldır. [...]aşkın gözü kördür; şiirin ise binlerce göze gereksinmesi vardır.”⁵

Abdülkadir Budak'ın, şiirlerinde yer alan “Leyla”, Fuzuli'nin “Leyla”sından farklıdır. Budak Leyla'yı sadece metafizik boyutlu bir imge olarak kullanmaz. Onun dünyasında Leyla, aşkın imgesidir. O, “Leyla ve gül”, imgelerini çağın yozlaşan değerleri karşısında sürekli kan kaybeden aşkın, kaybettiği değeri ona tekrar kazandırmak amacıyla kullanır. Bu imgeleri kullanan Budak, günümüz insanına bu imgeler aracılığıyla hakiki aşkın tanımını, değerini, anlamını, durması gereken yeri hatırlatır.

3.1.2.Gül İmgesi ve Aşk Temi

Budak, şiirlerinde “gül” imgesini de tıpkı “Leyla” imgesi gibi sıkça kullanır. Onun şiirlerinde gülün ayrı bir yeri ve önemi vardır. Gül de tıpkı Leyla gibi şairin işini kolaylaştıran, şairin iç dünyasında yerini kolaylıkla bulabilen bir imgedir.

⁴ Budak, ASŞ, s.70

⁵ Budak, ASŞ, s.70

“Şiir yazmak kolaylaşır Leyla diye seslenince” demiştim bir şiirimde. Gül de öyle benim için, yeni bir aşk da. Belki de işimi kolaylaştıran, sahici olduğu için de, gerek dış ve gerekse içi dünyamda karşılığını rahatlıkla bulabilen bir yanı var, ne bileyim?”⁶

Şiirlerinde gül’e de sıkça yer veren şair, zaman zaman gül ile Leyla imgesini karşı karşıya getirir ve bu çatışmadan hareketle kendi dünyasında bu iki imgenin yerini dile getirir. ikisini de farklı yerlere otururken, onlara yüklediği anlamı da vermiş olur. Bunu daha net ifade edebilmek için “Gül benim kimliğim kıskanma Leyla” der.

Hayati Baki, Budak ile yaptığı söyleşide⁷ Budak için gül imgesinin yerini, önemini, onun bu imgeye bu kadar tutkun olma ve gül imgesini sıkça kullanma sebebini öğrenmek amacıyla yönelttiği; “_Sevgili Abdülkadir, “gül’ün adıyla başlamaya ne dersin?; ‘koklanmayan gül’; ‘imzası gül’... ‘gülün çalımına bak’alım mı?” sorularına Budak, şöyle karşılık verir:

“ _ Gülün çalımına bakmadan önce acısına bakalım istersen. Koklanmayan gülün üşüdüğünü hissettiğimde karşılıksız bir aşkı yaşıyordum ve şiire tutunmaya başlamıştım. Çok gençtim, 16-17 yaşlarındaydım daha. Hece tadında aşk şiirleri yazıyordum ve hemen her şiirimde gül sözcüğünün geçtiğini görüyordum. **Bir şiir’** e başlangıç olan bu sözcüğün, bütün bir şiir serüveni boyunca başat izlek olacağını nereden bilebilirdim? Gül, adını söylemeye çekindiğim bir aşkın simgesi oldu belki de. Leyla demeye başlamam da gül’ü sözcük anlamına ya da bildik anlamına indirgemeye yetmedi, yetemedi ya da. Şiirimin sözcük haritasında çok önemli yerleri vardır gül veya Leyla’nın. Biri, simgesi de, öteki adı mıydı, bu konuda konuşamam. Bu iki sözcüğün birbirlerine üstünlük sağlamak istercesine zaman zaman çatışmaya girdiklerinde şair araya girer ve söz alır. Der ki :“Gül benim kimliğim kıskanma Leyla” her ikisi de sözcük değerini, tartımını aşip kitap adlarına dönüştü. **Gömleğim Leyla Desenli** diyen de benim, **İmzası Gül** diyen de.”⁸

⁶ Budak, ASŞ, s.83

⁷ Hayati Baki, “Gülün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair”, Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank., İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.86

⁸ Budak, ASŞ, s.81-82

Gül, Budak için adını söylemeye çekindiği bir aşkın simgesidir. Leyla, demeye başlaması da gülü sözcük anlamına indirgemeye yetmez. Onun şiirlerinde gülün de Leyla'nın da kendine özgü yerleri vardır. bazen gül ile Leyla karşı karşıya gelse de şair, birini diğerine tercih etmez.

"Gömleğim Leyla Desenli, Budak şiirinin önemini ve güzelliğini, gerek okur, gerek şair katında tescil ettirmesi açısından belirleyici bir kitaptır. Onun şair kimliğinin, bundan sonra nerelere uzanabileceğini ve hangi yataklara akacağını gösterirken, Türk şiirinin özgün şairlerinden birini de işaret eder. Kimlik dedim de, o güzel ironisiyle, kimliğini de bildirir Abdülkadir Budak, hem de Leyla'ya!

Gül benim kimliğim, kıskanma Leyla!"⁹

Budak, yine aynı söyleşide "Gül ve Leyla" nın kendisi için öyle vazgeçilmez bir hale geldiğini hatta bu iki sözcüğün yasaklandığı taktirde şiir yazamayacağını düşündüğünü itiraf eder. Bu iki imgenin kendisinde bir hayat tarzına dönüştüğünü belirtir. Bu imgelere bu kadar tutkun olmasını; kendini tekrar olarak değil, pervanenin ışık etrafında dönme hali, şairin kendisinden kopamama hali olarak görür. Hatta şiir geleneğimizdeki gül kültürünün olağanüstü çaplı yeri bilindiğinde, gül yazmanın, anonimleşmiş bir imgeye tutunmanın akıllıca bir iş olmadığını, fakat bu imgeyi şiirlerine bir anahtar olsun diye tercih ettiğini söyler.

Budak, ilk kitabı *Geçti İlkyaz Denemesi'* nin bölümlerini "koklanmayan gül", "hıncın ucu gül" ün oluşturduğunu, bu eserin son şiirinin "Gül Sıcağı", son dizesinin ise "gülün çalımına bak" olduğunu belirttikten sonra; 1978-1996 arasında *İmzası Gül* adlı bir başka şiir kitabının olduğunu, bunlardan da anlaşıldığı gibi gülün bütün şiir yaşamına serpiştirilen, elinden bırakılmayan bir tema olduğunu, göğsünden bir gül yarasının eksik olmadığını söyler. Böyle düşünen şair için "gülün çalımı" şairin çalımıdır, cakasıdır, fiyakasıdır.

"Gül diyorki:
Tozlarıma dokunduğunuz zaman
Işır parmağınız
Ama benden ne kalır

⁹ Haydar Ergülen, "Abdülkadir Budak Gömleği Şiir Desenli İmzası Şair", Hürriyet Gösteri, Ocak 1996, s.19

Gül olarak geriye
Hani yeri gelmişken
Söylemek isterim size
İncelik koklamada beni
Koparıp götürmekte değil
Sevdiklerinize

Isınıyor gül
O'nu senin yanına getiririm diyince

Gülün çalımına bak"
(İmzası Gül, s.28)

Aşkların tensel zevklerden öteye gidemediği, insanların da, aşkların da kirlendiği bir çağda yaşamak Budak için gülün ölüm yüzyılında doğmaktan farksızdır. Bu durumda şair kaybettiklerinin ardından ağıt yakar:

"Yüzüne kepenk kapanmış dükkan camı gibiyim
Gittikçe azalıyor çarşıda ayak sesleri,
Son kekliğin kanadını kim kırdı
Sorusuna yanıt arar biriyim
Yüzümü sorgularken bir ağustos güneşi
Ağlamaklı geceler geçmiyor mu düşümden

"gülün ölüm yüzyılında doğdum" ben

Bahçeler ufacıktı, bahçıvanlar bıçaklı
Derin nefes almaları özledim
Düşleriyle avunup serin dağ yellerinin
Son kekliğin kanadını kıran şiirini
Yazmaya yargılıyım, bunu herkes biliyor
Kim çekti sorusuna karşılık bulamadan
Ayışığı desenli bir yorganı üstümden

"gülün ölüm yüzyılında doğdum" ben

Ne bir havuz , ne bir kuğu, ne sevda
Külhanbey yürüyüşlü kentlerin ortasında
Ne yazdıysam boştu, biraz da yalan
Öksüz sevinçleriyle en ahşap konaklarda
Ancak acının diliyle konuşup da anlaşılan
Beton yığınlarına benzeyen adam mıyım
Çiçek tozları bile çıkmıyor ceplerimden

"gülün ölüm yüzyılında doğdum" ben"

(İşaretler, "Çağcıl

Ağıt", s.18-19)

“Çağcıl Ağıt” adlı şiirde yer alan ve üç kez yinelenen “Gülün ölüm yüzyılında doğmuş bir adam” dizesini şairin değil de, içinde yaşadığı çağın göstergesi olarak yorumlanabilir. Budak kendisini “Gülün ölüm yüzyılında doğmuş bir adam” olarak görme sebebini yine aynı söyleşi de şu şekilde açıklar:

“Geleneksel kalıtın, yaşayan, iyi yanlarını alıp bugüne taşımayı önemseyen bir şairim. Şiirimin bu anlamda kültürel köprü olmak gibi bir kaygısı, tabanı, atlası, belki de coğrafyası var.[...] bu yükselen değerler çağında, artık kimsenin ceplerinden çiçek tozları bile çıkmıyorsa, aşklar günebirlik tensel temas seanslarına indirgenmişse, “vefa” yalnızca İstanbul’da bir semtin adı olarak kalmışsa, aşkın sergi salonunda antika eşya gibi duyumsuyorsan kendini ne yaparsın? Gülün ölüm yüzyılında doğmuş bir adam gibi algılar, algılanırsın.

Aynı anda birden fazlasını yaşamak, yaşamamaktır aslında. Aşk iki kişiliktir çünkü. Üçüncü girerse araya o aşk olmaktan çıkar, başka bir şey olur ya da hiçbir şey olmaz, olamaz. Aksini düşünenlerin hızla çoğaldığı bir çağda yaşıyor olmak “gülün ölüm yüzyılında doğmuş olmak”la eşanlamlıdır bana göre.”¹⁰

Hayati Baki ile yaptığı söyleşide, Modern olmanın, çağcıl içeriği yakalamakla mümkün olacağına bilincinde olduğunu söyleyen Budak, yine de şairin kimi değerlere itiraz etme hakkının elinden alınamayacağını söyler. Bu fikrinden ötürü bazı eleştirmenler tarafından; çağla barışık olmadığı, yitik moral değerlerin üretim ilişkileriyle bağlantılarını kavrayamadığı bu sebeple de ilerici öznel niyetine karşın zaman zaman geri konuma düştüğünün söylenmesinden şikayetçidir. Böyle bir çağda kendini neyden çok inleyen neyzen olarak değerlendirir.¹¹

“ ‘Saç takma kirpik boyalı/ Bir öpüşme boyudur aşk/ Kays Mecnun oldu olalı’ demişim çünkü, gelişmeyi, değişmeyi kavrayamamışım(!). Evet kimi değersizliklerin , yozlaşmaların, çürümelerin mübah sayıldığı, bir değer ya da doğal bir yaşam tarzı sayıldığı bir çağda ‘neyden çok inliyor neyzen’. Ve o neyzen de benim.”¹²

¹⁰ Budak, ASS, s.84

¹¹ Hayati Baki, “Gülün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair”, Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank., İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.81-105

¹² Budak, ASS, s.85

Gül, şairin en tutkun olduğu imgedir. “İmzası Gül”, olarak andığı kişi de kendisidir.

[...]
İmgeydi gül derin avcı izinde
Ezilmiş ceylan bakışı imgesi
İmgeydi gül, elyazması kitaptı
Sığ okumaların göremediği
Gül imgesi sırtı dökülmüş ayna
Nasıl göstereceğini inceliğini?

İmgeydi gül, yani hekim çantası
Bir ecza dükkanı yaralarım
Büyümeyi öğretirken sudaki halkalara
İmgeydi gül, bileğine çiviymiş
Göndermeydi çarmıhtaki İsa'ya
[...]
İmzası gül, bir hançere oyulmuş
Kanayan bir kalbin üzerindeki
Yazmıyorum ölüyorum diyerek
Güllerle örtüyor bir şair cesedini”

(İşaretler, “İmzası

Gül”, s.39-40)

Gülü kendisi için, yaralarına bir ecza dükkanı, bir hekim çantası olarak gören, bunu “İmgeydi gül yani hekim çantası / Bir ecza dükkanı yaralarım” diyen Budak, gül imgesine o kadar tutkundur ki , cesedinin güllerle örtülmesini, tabutuna çivi yerine gül çakılmasını ister. Bu isteği aynı zamanda onun vasiyetidir. Bu vasiyetin imzası gül olan bir şaire çok görülmemesini ister:

“Erken öleceğim göreceksiniz
İçimden uzaklaştı bir atın kışnemesi
Gül soldurdum, dışlandım bir bahçeden
Duvar sandım bileğime çaktım çiviymiş

Tabut sözcüğündeki ürpertinin anlamı
Lekesiz beyazlık verir umarım kefenime
Annem öldüğünde öyle yapmıştım
Gül çakın tabutuma çivi yerine”

(İşaretler, “Vasiyet”, s.

75)

“Her şair örtmeyebilir; ama, ben cesedimi güllerle örtmek istiyorum ya da örtülmesini. Nitekim, bu dilek bir şiirimde “vasiyetim” oldu benim ve Varlık dergisinde yayımlandı. “**Annem öldüğünde öyle yapmıştım / Gül çakın tabutuma çivi yerine**” dizeleriyle bitiyordu söz konusu şiir.

İmzası gül olan bir şairin bu dileği çok görülmemeli. Lütfen öldüğümde öyle yapın ve gül çakın tabutuma çivi yerine. Ve ben merakla seyredeğim, gerçekten gül mü çakılacak tabutuma, yoksa onun derinlerdeki ve bence asıl olan imgesi mi?”¹³

Gül, sözcüğü şiire düştüğü zaman her şeye rağmen şairi gülümsetmeyi başarır. Yanlış Anka Destanı adlı kitapta yer alan “II.” başlıklı şiirde şair, gül imgesini sıkça kullanmasının yineleme sayılmaması gerektiğini söyler. Gül’ü bir gurbetçi sayar ve onu adına ozan dediği otelin göğsünde konaklatır:

“Gül dedim de anımsadım, sahi o
Gülümserdi bu sözcük şiire düştüğünde
İnciten, horlayan yanıyla ama
Bahçe gelir gözlerinin önüne

Yinelemek sayılmaz sık kullanması
Kokusunu taşıyan dizelerinde
Gül nerde konaklar? Gurbetçi gibi
Ozan denen bir otelin göğsünde

(Eski sözdür: Büyütür karlar dağı
nerden geldi, ozana çıktı adı?)”

(Yanlış Anka Destanı, “II.”,

s.72)

Şair Abdülkadir Budak, koklanmayan gülün üşüdüğünü, karşılıksız bir aşkı yaşadığı on altı, on yedi yaşlarında iken fark ettiğini söyler. Gül aşkın simgesiye şayet, hak ettiği değeri bulamayan gül, elbetteki üşümeye mahkumdur.

“Uzun bir öyküdür, anlatanı bulunmalı
Bir dizeyle özetlenir: **Koklanmayan gül üşür**
Ama açmalı onu, birazcık kanatmalı
Şiiri, sevdayı içerir öykü
Yolcu düşkünü hanları”

(Yanlış Anka Destanı, “III.”,

s.72-73)

“Kazı” şiiri de koklanmayan gülün serüveniyle alakalıdır. Yaşam belirtisi olan ayak seslerinin duyulmadığı odalar da koklanmayan gülün kaderini taşır, çünkü her şey hak ettiği değeri bulduğu zaman anlam kazanır.

¹³ Budak, ASŞ, s.94

“Koklanmayan gül üşür
Ayak sesi duyulmayan oda dar
Sevgisizliği dene
Kar kar”

(İşaretler,

“Kazı”,s.81)

Gül imgesi şairin bilinçli tercihidir. O, asla bir tesadüf eseri değildir. Şair bu imgeye tutkunluğunu anlatmak amacıyla Aşk Beni Geçer kitabında yer alan bir şiirine “Fanatik” adını verir. Gül; umudu, sevinci, cesareti, direnişi, hayatı, aşkı tek başına temsil eden bir simgedir. Şair de fanatik gül taraftarıdır. Onun için fanatik gül taraftarın ölmesi, gül kıyımı demektir. Çünkü güle onca anlamı yükleyen kendisidir. Tıpkı, Leyla’yı Leyla yapan Mecnun gibidir.

[...]

Gül bir tesadüf olmadı asla
Gül tekneyi bir denize sürmekti
Uçmak duygusuydu, bir aşk ateşi
Saksılara direnmekti pencere diplerinde
Dağın eteğinde mola vermek örneğin
Yeni tırmanışlar göze almak demekti

Gül bir tesadüf olmadı asla
Avcının dehşetini tercüme edip
Ceylanın gözlerinde öldürmekti
Anma zamanıdır sevdiği sözü:
*-Vurgunu göze alanların hakkıdır
Denizin dibindeki korsan hazineleri*

Fanatik gül taraftarı öldü ya
Gül kıyımı anlamına gelir bu
Diyorum ki yanılısama çağında
Bahçıvan kazandığını sanıyor düelloyu”

(Aşk Beni Geçer, “Fanatik”,

s.35)

Kokusu sevdayı anımsatan gül, zamanla şairin kimliği olur ve onun her halini deşifre eder. Şairin kimliği artık gül ile açıklanır olur.

[...]

Diken biçiminde sormaya geldim,
Dağlamaya gülün güzelim ellerini
Yüreği bahçe biçimli bahçıvan
Kokusu sevdayı anımsatan gül
Niye saklar oldu içeriğini

[...]

Bahçivanda iş yok, konuş suskun gül
Aramızda kalsın senle

Açıklanır oldu benim kimliğim

Sevdaların son örneği Kerem'im"

(Sevdanın Son Kerem'i, "Suskun Gülün

İçeriği", s.52-55)

"Son Duruma Üç Beşlik" şiiri, gül hakkında bunca şey yazan şairin günah çıkarma töreni gibidir. Kendini aklamaya çalışır, çiçeğe gül adını ben vermedim, ama içimdeki boşluğu dolduracak olan sadece güldür, yani aşktır der.

"Yemin ederim çiçeğe gül adını ben vermedim

Ama kuyudan gül çektim su yerine, bilinir

Güller atın n'olursunuz içimdeki kuyuya"

(Endişeli Fesleğen,

s.42)

3.1.3.Tinsel Doyum ve Aşk Temi

Gülten Akın'ın "Şiir, geyikler öldükten sonra yazılıdır"¹⁴ savı çerçevesinde Budak, yaşananın yazılanı geçme konusunda usta olduğunun düşünülmesi gerektiğini ifade eder. Aşk şiirlerini de içeren kitabının adını "Aşk Beni Geçer" koyma sebebini de bu şekilde düşünmesine bağlar.

"Şiir geyikler öldükten sonra yazılıdır" diyor Gülten Akın. Bu sözü anımsatmakla, iyi bir aşk şiiri yazmak için ille de aşkın bitmesini beklemek gerektiğini söylemek istemiyorum; ama, yaşananın yazılanı geçme konusunda usta olduğunu da düşünmek gerek demeye getiriyorum. Aşk şiirlerini de içeren kitabımın adını Aşk Beni Geçer

¹⁴ Gülten Akın, "Şiir, Geyikler Öldükten Sonra Yazılır", Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.68

koymamın nedeni, belki de böyle düşündüğümünden ötürüydü. Aşk insanı (burada şairi) geçtiğinde, şiir geride kalmış olurdu”¹⁵

Budak, “*Şiir, geyikler öldükten sonra yazılır*” başlıklı yazısında Gülten Akın ve “Yalnızca hayattan sanat yapılmaz, sanattan da hayat yapılır “ diyen Murathan Mungan ‘ın düşünceleri çerçevesinde “Aşk Beni Geçer” kitabını tekrar gözden geçirme gereği duyduğunu ve bu kitapta geyikler ölmeden önce yazılmış birkaç aşk şiirine rastladığını belirtir. Daha sonra kitabındaki şiirleri bu akış açısıyla şöyle sınıflandırır:

“Sözgelimi, kitaba adını veren şiir “Aşk Beni Geçer”, geyikler öldükten sonra yazılmışlara, “Aşk Var” adını taşıyanı ise, avcı korkusunun bile duyulmadığı bir zamanda yazılmışlara örnek teşkil ediyordu. Bu nedenle olsa gerek , ilki ikincisine göre daha şiirdi.”¹⁶

Budak’ın, avcı korkusunun bile duyulmadığı bir zamanda yazdığını söylediği “Aşk Var” şiirinde aşkın gücü anlatılmıştır. Aşk, şairin coğrafyasına yeni dağlar ekler. Sevgi, her şeyi değiştirir, güzelleştirir ve yeniler. “Aşk Var” şiirinde, şair sevgiyle birlikte kırgınlığa uyaklı şiirler yazmaktan uzaklaştığını ve yazdıklarının aşka ilişkin olduğunu söyler. Aşk, şaire yeni incelikler kazandırır, en az kırk yerinden yırtık olan kalbi iyileşmeye başlar:

“Yıkandım bütün sular tenime değdi
Atlasıma yeni dağlar ekledim
Yeniden tasarladım kitabımın kapağını
Seni sevdim, yazdıklarım aşka ilişkin

Bana yeni incelikler kazandıran sevdanın
Sularında yüzüyorum, ruhuma değişiyor sular
Evet seni sevince öyle oldu, şaşırıdım
Dallarım zerdali, yelkenimdeyse rüzgar

Kırgınlığa uyaklı şiirler yazıyordum
En az kırk yerinden yırtıktı kalbim
Gör yarışa kalktım büyük akan nehirle
Aşk var, köprü aramam karşıya geçmek için”

(Aşk Beni Geçer, “Aşk Var”, s.26-

27)

¹⁵ Budak, ASŞ. s.71

¹⁶ Budak, ASŞ. s.71

Çağın değişen değerleriyle birlikte yozlaşan aşkı da sorgulayan, aşkın düştüğü bu durumu kabullenemeyen, kendisini *Sevdanın Son Kerem'i* ve *Gömleği Leyla Desenli* çocuk olan yorumlayan şair Abdülkadir Budak, gerçek aşkın hakkını veremeyeceğini düşünür, bu nedenle de kendisinin ancak Leyla desenli gömleğe özenen çocuk olabileceğini söyler. O, ne kadar çabalarsa çabalasın aşk karşısında yenilmeye mahkumdur ve aşk, her koşulda onu geçecektir. “Aşk şiiri yazdığımı sanırım, ne hafiflik”¹⁷ diyen şair, “Aşk Beni Geçer” şiirini bu düşünceler çerçevesinde yazmıştır:

“Çünkü bacaklarım uzun, mesafe tanımıyor
Çünkü rüzgarın atında, büyük deneyiminde
Elbette aşk beni geçer, haritayı kendi çizmiş
Dağları iyi biliyor, nehirleri de

Bir ateşin koynunda uyurken bile geçer
Serin su başlarında dinleniyorken bile
Ve ben onun peşinden kurşun olsam yetişemem
Okyanusa vardığında göle gelmiş olur muyum?
O çınar olduğunda yaprak olur muyum ben?

Bir dille yetinirim, bütün dilleri öğrenmiş
Duman tanım ararım, yangınlardan geçmiş o
Ben merdiven arıyorken çoktan çıkmıştır göğe
Bir kadının saçlarına takılıp kalmış iken
Ruhunu ele geçirmiş binlerce sevgilinin
Bende bir esimlik yel, onda her zaman deprem
Elbette aşk beni geçer
Tren rayların üstünden

Aşk şiiri yazdığımı sanırım, ne hafiflik
Destanı bitirmiş olur ben çıkarken ilk dizeden
Uçup gitmiştir evet dünyayı kanat eyleyip
Ben iki teleği yan yana getirmişken

Aşk beni bir daha geçer
Tren rayların üstünden

(İşaretler, “Aşk Var”, s. 54)

Necatigil'in şiir hayal ve hatıradan doğar söylemini anımsatan Budak, Aşk Beni Geçer kitabındaki “*Kadın ve Nehir*” şiirinin hatıradan doğduğu için, kendi ölçümlerinde iyi bir şiir olduğunu söylerken; coşkun bir ruh haliyle yazılan “*Bekle Beni*” şiirinin bütün içtenliğine karşın çok

¹⁷ Abdülkadir Budak, İşaretler, İst., Toroslu Kitaplığı, 2006, s.54

öznel bir yerde, dahası “kişiyeye özel” bir aşk mektubu gibi durduğunu söyler. Bu kadarının da, “Aşk Var” şiirinde dediği gibi; “Aşk şiiri yazdığımı sanırım, ne hafiflik” diyen bir şaire çok görülmemesi gerektiğini, şair olsa da insan olduğunun unutulmamasını, bile bile yenildiğini, dahası yenilgiyi yengi saydığını, sevgiliyi binlerce okurun yerine koyduğu zamanlarının, zaafplarının olduğunu, aşk mektubuylay aşk şiirini karıştırdığı, bunları postaya vermek yerine kitaplarına almak gibi masum sayılacak dönemlerinin olduğunu söyler.

“Geyiklerin ölmesini beklemeyecek kadar aceleciyse, hiç olmazsa şiirde, aşk haline en az yenildiğimiz yerde olmak için çaba vermeliyiz diyorum.”¹⁸

“Adını anmaktan korktuğum bir şehir var
İçinden ırmak geçmiyor, tren gitmiyor oraya
Yer ayırttım uçuruma düşecek otobüsten
Pijama ve şarkı sözü koydum çantama

Adını anmaktan korktuğum bir şehirde
Saçlarını rüzgarla tarıyordur bir kadın
Aşkın masumluğunu herkese anlatıp da
Uçuruma düşecek otobüsü yakaladım

Sen orda olmasaydın saklamazdım adını
İçinden ırmak geçirdi, tren giderdi oraya
Bir şiir kitabımı okuyor olmalısın
Ben kanatsız kuş resmi çiziyorken otobüste

Yüksek sesle söylesem dokunaklı şarkıyı
Dinler mi beni yokluğun ya da şoför, muavin
Bindim işte uçuruma düşecek otobüseye
Bekle beni, geliyorum sevgilim”

(Aşk Beni Geçer, “Bekle

Beni”, s. 16)

“Üşüyen” şiirinde sevdanın her çiçeği dikeniyeyle sınıadığı anlatılır. Bu şiire göre sevda, şaire yeni kapılar açar, ona çiçek olmayı, coşkularla konuşmayı, bir ağaca ormanlardan bakmayı, gizli gizli ağlamayı öğretir.

“Küskün kalmak pahasına bahçeyle
Sözünü sakınmaz çiçek olmayı
Coşkularla konuşmayı sevdandan

¹⁸ Budak, ASŞ. s.71

Bir ağaca ormanlardan bakmayı
Gizli gizli ağlamayı sevdamdan
Dost edinip en geçimsiz kuşları
Bulutları kızdırmayı sevdamdan
Çocukların arasına karışıp
Akşam eve geç kalmayı sevdamdan
Azar işitmeyi, dayak yemeyi
Sonra koklanmayan bir gül örneği
Sevdamdan öğrendim, anlattım sana
Yüzüm ışık demetiydi, anımsa

Sevdamın peşinde avcı sürüsü
Sevdam narin benim, ince gülüşlü
Uçurum kıyıları bilir adını
Rüzgarla çekişen çatılar bir de
Yürekleri yangınlara denk düşen
Bütün sevdalılar bilir adını
Ne çok üşür parmakları sevdamın
Sımsıcak bir merhabadır yazdığı”

(Sevdanın Son Kerem'i, “Üşüyen”,

s.14-15)

“Şiir bana daldan düşen yaprağı / Bir dala usulca eklemeyi öğretti” dediği halde, kendisi şiir yazarken güzün dalından yaprakların düştüğünü ve bu nedenle “Hüzün dersi boş geçmiyor” senin okulunda diyen, ayrıca bütün sınavlara silgisiz girdiği için hep kaybettiğini söyleyen Abdülkadir Budak; içinde yaşadığı çağı, değişen, yozlaşan değerleri, sürekli kan kaybeden aşkı, hüznün içerisinde seyreder. Kitabının adını “Gömleğim Leyla Desenli” koymasına karşı, aşkta hep kaybettiğini söyleyen Budak, yaşanan çağda sürekli değer kaybeden aşka sahip çıkarcasına bir diğer kitabının adını “Sevdanın Son Kerem'i” koyar.

“Ve bütün sınavlara silgisiz girdiğin için de doğal olarak hep kaybediyorsun. Bir kitabın adını “Gömleğim Leyla Desenli” koymana karşın, özellikle aşk sınavlarında hep zayıf alıyorsun. Aşklar mı çok geniş, sen mi çok darsın, bilemiyorsun. Üstüne üstüne varmak istiyorsun aşkları örselenmiş, bir öpüşme boyuna indirgemiş bu çağın. Bu inatla bir başka kitabın kapağına da “Sevdanın Son Kerem'i” yazdırıyorsun, gerçek aşka bir ben kaldım sahip çıkan dercesine. Bu son'luk duygusu ağır basıyor sende, kitabına “antika eşya gibisin aşkın sergi salonunda” dizesiyle başlıyor, gerçek aşkın ölçütlerini anımsıyor, hak etmediğin sanısına kapılıyor ve çılgılığının dozunu artırıyorsun. İşte belki de bu yüzden

“gölün ölüm yüzyılında doğdum ben” diyorsun, “sürekli kül üreten bir yangın yeri” olarak

algılıyorsun kendini, “ancak acının diliyle konuşup da anlaşılan / beton yığınlarına benzeyen adam mıyım” diye soruyor, yanıt alamıyorsun.”¹⁹

Abdülkadir Budak, kendisini aşkın son savunucusu, “Sevdanın Son Kerem’i” olarak görür. O, yanlış düşler içinde yürüyen, ara sıra başını gerçeğe çarpıp kanatan, gerçeğe karşılaşıncı daldığı düştüden uyandığı için yaralanan bir kişidir. Onu bu kadar inciten gerçek; değışen çağla birlikte değerini kaybeden, yozlaşan aşkın düştüğü durumdur. Bu durumda “gölün ölüm yüzyılında doğdum” diyen şair, elbetteki “Sevdanın Son Kerem’i” olacaktır.

“Yanlış düşler içinde dalgın dalgın yürüyen
Başını çarpıp kanatan ara-sıra gerçeğe
İkide bir karıştıran ağaçta
Bir dal mı olduğunu yoksa yaprak mı
Yoksalmaya çalışan alaycı bir ormanı
Sensin toz kumaşlı giysiyi seven
İnce bir uğultunun küçük kardeşi
Sevdanın son Kerem’ine benzeyen

Seni bir yerlerden ısırıyor gözleri
Antika eşya gibisin aşkın sergi salonunda
Görkemli gösterilerin yapay oyuncularını
Tükrük üretmeye alışkın ağızlarca
Bilgiç laflar ediyorlar karşında
Konuşsun susmayı beceremeyen
Sen dinle, üstünü kül örtmüş ateş
Sevdanın son Kerem’ine benzeyen

Eskimiş öykülerde kimlik arıyor değilim
Yazıyorum acıyla, yanlış yorumluyorlar
Yaralı hayvan gibi soluyup, iç çekerek
Pazarlığa giriştiğini söylüyorum aşkların
Geçmişini özlediğini sanıp aldanıyorlar
Anımsat onlara n’olur gömleğimin deseni
Yazdığımın aynası, ikiz kardeşim benim
Göster yaz sıcakında üşüyen yüreğimi

Üstüme yorgan getir, koklamaya bir çiçek
Otur söyle yanıma duygularıma benzeyen
Yenik düşmüş gibiyim aşkın tartışmasında
Yeniden onar beni ve beni haklı çıkar
Taşlanmayı göze alan antika

¹⁹ Budak, ASŞ, s.70

Süte su katanları kargışlama işini
Unutursam anımsat, dalgın bir adamım ben
En yüksek yapıların alçak gönüllü temeli
Sevdanın son Kerem'ine benzeyen

(İşaretler, "Sevdanın Son

Kerem'i", s. 41-42)

Yukarıya aldığımız şiirin üçüncü bölümünde şair, kendisini acımasızca eleştirenlere cevabını verir. Yazdıklarını boy aynası olarak gördüğünü, eskimiş öykülerde kimlik aramadığını, sadece duyduğu acıyı dile getirmek için yazdığını söyler.

"Bu kısacık ömürde aşka ara verilmez / Örnek olmak zorundayım ütopyasız çocuklara" diyen Abdülkadir Budak, kendisine *" En kötü durumlardan bile şiirin sayesinde çıkmaya bak."* şeklinde öğüt verir. "Aşk ve Ülke" şiirine "Ülkem kötüye gidiyor bendeki aşk iyiye" diye başlayan Budak, bu şiirinde aşkını ve ülkesini kıyasladıktan sonra aşk bahsinde cesur, ülke bahsinde korkak olduğu tespitini yapar. Ülkesinin içinde bulunduğu durum ona uçurumu çağrıştırırken; aşk, ona uçurumları birbirine bağlayan köprüyü çağrıştırır. Birinden düşerken öteki onu tutar. Şair, aşkını ve ülkesini iyiye gitme yönünde dengelemek ister. Ülkesinin ancak aşkı kadar güçlü olursa her şeyin üstesinden geleceğine inanan şair, "Ülkem de aşkım kadar iyi olsun isterdim" diyerek şiirini bitirir:

“Ülkem kötüye gidiyor bendeki aşk iyiye
Bir yanda aymazlığım çılgınlığım bir yanda
Çölde çiçek açıyorken kopuyor dalında yaprak
Aynı anda taşıyorum iki değişik duyguyu
Aşk bahsinde cesurum
Ülke bahsinde korkak

Ülke diyorum uçurum, aşk deyince köprüler
Birine düşüyorken tutuyor beni öteki
Dengelemek konusunda yetersiz kalıyorum
Aşkımı ve ülkemi

Kolay mıdır suları ateşlerle söndürmek
Elinde harita yoksa yol göstermek kolay mı
Dağların arasında rastladığın bir nehre
Ülkeysen yavaş yavaş
Aşıksan birdenbire

Ülkem de aşkım kadar iyi olsun isterdim
Kuğuyu özlemiyor havuzu çekilmiş de

Üstesinden gelirdi yangınların, depremin
Aşkı kadar güçlü olabilseydi ülke”
(İşaretler, “Aşk ve Ülke”, s.
10)

“Onun dalgınlığı cam kırıkları
Eşyaları odayla bırakıyor sokağa
Unutuşları ona iyi geliyor
Bir de sevgilinin yüzü olmasa

Aşkları yazmaya kalktı ateş kağıda
Dalgınlığından olacak buzdun harflerle
O kalışlar, o gidişler, o ikisi arası
Alnına çiviye duvar yerine

Üst katlar su alıyor dalgınlığından
Unutuşlarından sular sızıyor
O güneşler, o gölgeler, o ikisi arası
Aşk denilen dalgınlığı kalıyor”
(Sana Bakmak, “Dalgınlığa Övgü”, s.
58)

Onun için aşk, bir dalgınlık halidir. Kalışlarla gidişler arasında kalan şair, dalgınlığından çiviye, duvar yerine alnına çakmak ister. Aşk gelince akıl gider ve Kays, Mecnun olur. Onun dalgınlığı cam kırıkları gibidir, unutuşları ona iyi gelir, çünkü unutuşlarından geriye aşk kalır.

Bu tema altında topladığımız şiirlerde görüldüğü gibi şair, gül ve Leyla imgesini bir yana bırakarak aşkı tinsel doyum açısından ele almıştır.

3.1.4.Kadın ve Aşk Temi

Abdülkadir Budak, 2004 yılında yayımladığı Sana Bakmak adlı kitabında aşkı metafizik bir boyutta ele almayı bırakır ve onu bir kadın figürüyle birlikte ele alır. Bu kitabındaki şiirlerde şair, daha önceleri Leyla imgesi çerçevesinde ele aldığı aşkı, bir kadının kimliğiyle birleştirerek ete-kemiğe büründürür.

Abdülkadir Budak “Sana Bakmak” kitabındaki şiirlerini “*Hayata daha tutunduk özellikle de aşka*” dizesiyle özetler. Öteki hayatlara aşk duygusuyla dokunma isteği içinde yazılmış şiirleriyle, Budak, kendi şiir evreninde yeni bir sayfa açar.

“Göge bakmak gibi bir şeydi anlaşılan

Açık mavi bir göğe, gündüz yıldızları olan

Sana bakmak gölde kayık olmak
Kış günü köy evinde soba olmak birde
Yaz günü bir ağacın gölgesinde uyumak
Elma soymak gibiydi, kavun kokusu
İçimdeki hastaneden taburcu olmak
Sana bakmak bana hep iyi geldi
Sanki saç örgüsüydün salkım söğütte
Sana bakmak güzel olan her şeydi

Sokak kedisine şefkat, baltalara merhamet
Sana bakmak ağaçlardan yana olmak demektir
Bahçe mahkemesinde nergisin tanıklığı
Yoksul öğrencilere defterlerdi, kalemdi

Heyecanını yitirmiş istasyondum belki de
Gelen hiçbir tren beklediğim değildi
Yalnızlığa sarılmaktan kurtuldum
Çünkü yüzüne baktım çünkü yüzün ay
Işıtıverdi birden içimdeki geceyi

Sana bakmak yastan çıkıp dörtnala
Lunapark şenliğine geçmekti bir bakıma

Teneffüs zili kadar sevimli derslerdi yüzün
Çiçekten karneyle eve dönmektir
Bitmiş gibi konuştum, şaşkınlıktandır
Sana bakmak iyi değil, pekiyi”

(Sana Bakmak, “Sana Bakmak”, s.

30-31)

Sevgi, yürekteki yaraları iyileştirir. Her şey sevgiyle güzelleşir, anlam kazanır. Sevgilinin yüzü şairin içindeki geceyi ısıtır, onu yalnızlığa sarılmaktan ve heyecanını yitirmiş istasyon olmaktan kurtarır. Şair için sevgiliye bakmak, yastan çıkıp çocuksu sevinçlere kavuşmaktır. Sevgili, şefkatin, merhametin, iyiliğin temsilcisidir.

Budak, “Sana Bakmak” şiirinde sevgilinin varlığının yarattığı sevinçli havayı anlatırken, “Sağlama” şiirinde sevgilinin yokluğunun yaratacağı boşluğu, huzursuzluğu, hüznü anlatmıştır. Bu iki şiir birbirinin sağlaması durumundadır.

“Düğünden cenaze törenine geçilir hani
Yokluğun öyle bir şey, ölüm tetikte
Boş konserve kutusunun tekme yemiş haliyim
Çok ağır kokuyorum yalnızlık çöplüğünde

Sevgiliye özlem bir bisiklettir
Öte yandan yoksul çocuk düşünde
O kadar özledim ki sevgilim seni
Bütün yoksul çocuklar bisikletlerde”

(Sana Bakmak, “Sağlama”, s.

38)

Sevgilinin yokluğu, düğünden cenaze törenine geçmek gibidir, bu yoksunluk hali insanı; içi boşaltılmış, anlamını yitirmiş, konserve kutusuna çevirir. Şaire göre sevgili yoksul çocukların sürekli düşlerinde gördükleri ve daima özledikleri bisiklet kadar değerli ve erişilmezdir.

“Seni Beklemek” şiiri toplumsal içerikli bir şiirdir. Şair Amerika’nın, Bağdat’ı işgalinden sonra devam eden boğucu ve yıkıcı havanın orada yaşayan insanlar üzerindeki etkisinden hareketle bu şiiri yazmıştır. İşgal altındaki Bağdat’ın içler acısı durumunu, sevgilisini bekleyen insanın durumuyla özdeşleştirmiştir. Şair, toplumsal bir olayı bireysele indirgeyerek yaşanan acılara insanların dikkatini çekmek istemiştir. Bu şiirde beklenen sevgili, kadın sembolüyle gösterilmiş özgürlüktür:

“Yaralı Bağdat’ım, Amerika’nın
Şefkatli kollarında; bakar mısın sen?

İşte böyle bir şeyim seni beklerken
Kaç askerin ansızın kan dolar matarası?
İntihar saldırısı; kaç ölü, kaç yalnızlık?
Demeç, demeç, demeç ve başsağlığı

Soluduğum hava mayınlanmıştır
Gelsen de savaş bitse; en azından içimdeki
Ormanı bir kibritle dolaşıyorum
Bu benim yaptığım normal değil ki

Seni beklemek var ya, iki kol iki ayakla
Gidip en az birini bırakarak dönmektir
Seni beklemek var ya , bir tavan arasında
Ölmüş annemin gelinliğini bulmak gibidir.”

(Sana Bakmak, “Seni Beklemek”, s.

32-33)

Budak, “Seni Beklemek”, “Senden Önce ve Sonra” şiirlerinde toplumsal sorunları bir sevgiliye atfederek dile getirmiştir. Bu şiirlerde yer alan; savaş, bomba yüklü araçlar, intihar saldırıları, parçalanmış

cesetler Amerika'nın Irak'ı işgalinin ardından yaşanan manzaraları gözler önüne sermektedir.

“Senden önce cepheye mermi taşırdı kadınlar
Senden sonra savaş kazanıldı mı?

Kazanılan savaş yoktur ama sen
Barışı kutlayan havai fişeğimdin
Gittin, kayboluverdi göğün ışıklı dansı
Gecedен patlama haberi geldi
Bomba yüklü bir araç, kol ve bacak parçaları
Senden sonra bunlar; yazık değil mi?

Yokluğun öyle bir şey; gözyaşı, acı
Beni bırakıp gidişin toplumsal bir olaydı

Senden önce çok satan bir romandı ‘Açlık’
Tuhaftır ‘Açlık’ romanı senden sonra da
İşte bunu anlamakta zorlanıyorum
Kara geceye direnen isli lambada

Hayat yine sürecek hani öyle denir ya”
(Sana Bakmak, “Senden Önce ve Sonra”,s.
34-35)

Sevgili, en çok özlenen ve beklenendir. Kavuşmanın tadını bilenler ancak bu kadar özler ve bekler sevdiğini. Sevgiliden öncesi ve sonrası kıyaslanır yukarıdaki şiirde. Sevgilinin yokluğu, gidişi, toplumsal bir olaydır. Fakat günümüz toplumunu oluşturan insanlar yaşadıkları çağa ve bu çağdaki haksızlıklara tepkisiz kaldıkları sürece hayat değişmeyecektir.

Budak, Aşk Beni Geçer kitabında, “Kadın ve Şehir” adını taşıyan, tematik bir şiir olan ve birbirini tamamlayan toplam on şiire yer vermiştir. Bu on şiir bir kompozisyon bütünlüğü içinde yazılmıştır. Şair, ilk şiirden başlayarak kendisine seslenir. Özlediği kadını ve kadının yaşadığı şehirden hareketle isteklerini, beklentilerini sıralar. Şehri anlamlı kılan, orada yaşayan kadındır. Kadın, bulunduğu şehri değiştirir, güzelleştirir. Özlenen kadın ve şehir bir araya gelince her şey değişir, değer kazanır. Adeta acıdan iyileşmeye gidiş söz konusu olur.

“O şehre bir daha gitsen
Susuz kurbağa gidip göl olup dönsen

Açık şehir, kapalı bir kadına
Otobüsle değil coşkun ırmakla

O şehre bir daha gitsen
Mola gidip yolcu dönsen
[...]
Uyku gidip rüya dönsen
Hastane gidip lunapark

Karmaşık gidip de yalın
Teneke gidip de altın "

(Sana Bakmak, "Kadın ve Şehir 1. ", s.
10-11)

Şiirde sözü edilen şehre gidiş sebebi, özlenen kadına kavuşma isteğidir. İkinci şiir bu duygular ve beklentiler içinde kaleme alınmıştır. Şair, o şehre giderken yanına yolluk ya da valiz almaz, onlardan daha kıymetli olan aşk sözcüklerini yanına alır. Şair için aşk dümdüz giden hayatın içinde bir çelişkidir.

"Sarmaşıktın, yola çıktın
Bir kadına sarılmaya

Ne valiz ne de yolluk
Güzel bir cümle yanında

Sözlüğünde onun adı
Kimin gücü kazımaya

Gidiyorsun zifte batmış
Bir çift kartal kanadıyla

Göl az sonra görünecek
Birazcık sabır kurbağa

En ince harami sen ol
Suç olmaktan çıksın yağma

Dümdüz gidiyorken hayat
Aşk bir çelişkidir sorma"

(Sana Bakmak, "Kadın ve Şehir 2." s.
12-13)

"Bir kadına gitmek mi zor bilmediğin bir şehre mi" diye başlayan üçüncü şiirde şair, şehre gidiş sebebinin bir kadın olduğunu açıkça dile getirir. Asıl amaç özlenen kadına varmaktır. O şehre, özlenen kadını içinde barındırdığı için büyük bir coşkuyla gidilir.

"Bir kadına gitmek mi zor bilmediğin şehre mi?"

Şehre gidilir sanırdım oysa ki akıyorsun
Manzaraya sürekli bir kadından bakarak
Ne otobüs ne tren elbette yüreğinle
Bir kadına gidilir, şehir bahane

Kim yazmıştı unuttun, şu iki dize:

*Sığınağım oldu deniz
O da ben de kimsesiz”*

(Sana Bakmak, “Kadın ve Şehir 3.” ,s. 14-

15)

Aşkı, bir kum tanesinin kayalara kafa tutma hali olarak yorumlayan Budak, kendisini kayanın altında kalan kuma benzeter. Budak, dördüncü şiirde kendisiyle hesaplaşır. O, kendi canını yakmak konusunda ustadır. Çıktığı her yolculukta gittiği de döndüğü de kendisidir. O şehri, kadını anlamlı kılan kendisidir.

“Başkasının payına düşse dünya duyardı
Sen ki içli bir aşkı hasır altı yaşadın
O şehir, o kendine yolculuk
O gizlilik, o ürperiş, o **kadın**

Bilinir ustasıdır, kendi canını yaktın
Şehri derin bir uyku, kadını rüya sandın
Uyandın ateşler içinde hemen
O hastalık, o acılar, o **kadın**

*Ardında enkazlar bırakmak istemezken
Kendin enkaza dönmedin mi sonunda
Bir kumun kayalara kafa tutmasıdır aşk
Sen benzedin kayanın altında kalan kuma*

Her yolculuk kendine dönmek gibi, geliyor
Gittiğin aslında döndüğün sensin
Yoruma bağlı rüya, yoruma bağlı şehir
O yolculuk, o şehir, o rüya, **kadın**
İnsan biraz da kendini yaşadığı içindir”

(Sana Bakmak, “Kadın ve Şehir 4.”, s.

16-17)

Üçüncü şiirde “sığınağım oldu deniz, o da ben de kimsesiz” mısralarının kime ait olduğunu sorgulayan şair, beşinci şiirinde “şehir liman olur, kadın iç deniz” diyerek bahsettiği kadının ve şehrin kendisi için taşıdığı anlamı anlatır. Kendi öyküsüne inanan adamın inandığı şehir hem kadındır, hem de şaşkınlık halidir.

“O şehir hem kadın hem şaşkınlık demektir

Baltayı sormaktır ağaç bulmacasında
Kağıt yüzeyine derin yazmaktır
Kendi öyküsüne inanan adam
İnanır o şehrin aşk öyküsüne
[...]

Şehir liman olur, kadın içdeniz”

(Sana Bakmak, , “Kadın ve Şehir 5.”, s.18-19)

Altıncı şiirde, zamanın aşkla yenileceğine inanır. Bu düşünce gündeme gelince bütün karanlıklar ışığa yenilir. Hedefe ulaşmayı bekleyen kurbağa hedefine ulaşır, göl olup çıkar. Bahsedilen şehri diğer şehirlerden farklı kılan özlenen kadının orda bulunuyor olmasıdır.

[...]

O kadının orda oluşu var ya
O şehrin en büyük farkı

Sen ki yonta yonta geldin kendini
Yaprağından soluyan ağaç gövdesi
Zaman denen acımasız baltanın
Elinden aşk kurtaracak sanmıştın
Senin şehrin şimdilik o yanda kaldı
Bu şehir, bu ürperiş, bu **kadın**

Bunları düşünürsün ne zaman yola çıksan
Karanlıklar yenilmiştir içindeki ışığa
Göl olup çıkmıştır susuz kurbağa”

(Sana Bakmak, “Kadın ve Şehir 6.”, s.20-21)

Aşkın insana yaşattığı yoğun duygular karşısında akıl, noksan kalmaya mahkumdur. Budak, aşağıdaki şiirde kendisiyle şehri özdeşleştirmiştir. Bir öykünün bölümlerini andıran bu on şiire şair, belki de bu yüzden kendince “sen ve ben” anlamını taşıyan “Kadın ve Şehir” ismini koymuştur.

“Noksan akıl, yoğun duygu, pervasız

Bir gün daha yaşatacak o kadın
Bir şehrin tenine senin teninde
Dokunacak, dokunacak, dokunacaktır
Noksan akıl, yoğun duygu ve şehir
Dedin ya bir daha
Yol ile otel arasında bir yerde
Akıl ile kalbin tam ortasında

(Sana Bakmak, “Kadın ve Şehir 7.”s. 23)

Kadın ve şehir bir araya gelince, her şey rüya güzelliğine bürünür.
Şayet gerçekler taş ise, rüya taş sarılı bir ipektir.

“Gerçekler taş ise rüya bir ipek
Taşa sarılı ipek
Hayat senin kucağına bıraktı
İşte şehir işte kadın
Ve günün saltanatı

Yine de içinde derin bir korku
Ya ipek taş olursa, ya rüyaysa bu?

(Sana Bakmak, “Kadın ve Şehir 8.”, s. 24-25)

Şair, yüreğinde bu hayalden uyanma, gerçeklerle yüz yüze kalma korkusunu taşır. Taşa sarılı olan ipek onun düşleridir. Kuzu dışına çıkıp, kurt içine dönerek kendini parçalar. Onun hesaplaşması sadece kendisiyle değil, aynı zamanda içinde yaşadığı çağlardır.

“Korkulacak şey yoktu, taş yerine oturdu
Kuzu dışına çıktın ve döndün kurt içine
Bir güzel parçaladın kendini
Öte yandan bir romantik
Halinde
Denizi taradın kadının saçlarında
İçtiğiniz şarap değil mehtaptı
Romantizmin yok olduğu bir çağda
Gece, kadın -ne yazık ki unuttuğun o şarkı-“

(Sana Bakmak, “Kadın ve Şehir

9.”s. 26)

Bahsedilen şehre gidişin amacı, düşlere dönüşmek ve onlarla kalmaktır. O şehir, şairin kendi iç dünyasıdır. Fakat düşlere yeterince tutunamaz ve sonunda gerçekle karşılaşır. Anahtar gidip kilit döndüğü yere, düşlerle gidip gerçeklerle döner.

“İpek gidip taş mı döndün,
Anahtar gidip de kilit?

Artık sorular anlamsız,
Yanıtların ne anlamı?

Rüya dönmekti maksadın
O şehri bir uyku sandın

Şimdi burdasın, kendinde
Taşa sarılı ipekte

Biri sonsuz uzundu, biri kısacık; geçtin
Hangi kadın, hangi gece ve kendin?”

10.”s.27)

(Sana Bakmak, “Kadın ve Şehir

Maksadı rüya olan şair, o şehri uyku sanır, fakat bu sanısı yanılığdan ibarettir. Ne yaparsa yapsın, taşa sarılı ipek olan kendisinden kurtulamaz.

Aşka, Leyla'nın, gülün veya bir kadının kimliğinde tutkun olan şair; yaşadığı çağın da tıpkı kendisi gibi aşka hakkettiği değeri vermesi gerektiğine inanır.

3.2. Mekan Sindirilen Ruh ve Şehir Teması

Budak'a göre şairin coğrafyasının sınırlarını çizen, dilinin sınırlarıdır. Şairin coğrafyası, şiirin çizdiği, coğrafyadır. Şiir, şairin coğrafyasını arama, coğrafyasını oluşturma çabasıdır. Şair, şiiriyle kendi coğrafyasını oluşturma ya da coğrafyasını yaratma peşindedir. Böyle bir arayışa girme sebebi, bir coğrafyasının olmamasıdır. Bu çaba yani şiir serüveni, şairin kendini bir yere koyma çabasıdır. Coğrafyasız ruh hallerinin coğrafyasını şiirle arama çabasıdır. Onun için de şair coğrafyasını sözcüklerin dünyasında, imge alanlarında oluşturmakta, kendine ait olacağına inandığı şiirlerde aramaktadır. Öteki şairlerden ayrılan imge alanları, biçemi şairin asıl coğrafyasını belirler.

Her şair bunun yanı sıra yaşadığı somut coğrafyadan izler taşır. Ona göre, dünyanın bütün iyi şairlerinin ortak özelliklerinden biri; yaşadığı toprağın rengini, soluduğu havanın kokusunu taşıyor olmasıdır. Budak, “*Şairin Coğrafyası*” başlıklı yazısında, kendini hiçbir yere ait hissetmediğini, Adnan Özer'in , “*Düşler*” dergisi için kendisinden şehrini anlatmasını isteyince de ona; “benim hiç şehrim olmadı ki” cevabını verdiğini söyler. “*Bir Şehri Terkederken*” adlı şiirinden hareketle şehrini aramaya, ona bir ad koymaya çalıştığını açıklar.

“Acemiydi, aşklara sahip çıktı bu

çağda

Sorguladı bir gülün geçmişini

derinde

Yenilginin zaferini kutsuyor

şimdi

Adım çekilip giderken usulca bu
şehirden”

(İmzası Gül, “Bir

Şehri Terkederken”, s.31)

Kendisine ait olan, şiiriyle özdeşleşmesini istediği imgelerle bir coğrafya oluşturma arzunda olduğunu söyleyen Budak; imge alalarındaki darlığı, dilsel coğrafyasının mekansal coğrafyası gibi geniş olmamasına bağlar. “Kayseri Kayseri” şiirinin kendisi için coğrafi bir anlam taşıdığını belirtir. Halk kültürünün dönüştürülmesi çabalarının temelini de, Sivas’ın Hafik ilçesinde geçen çocukluğunun ve oradan edindiği kültürün oluşturduğunu, başlarda bu coğrafyanın şiirinin coğrafyasını da oluşturduğunu açıklar. Ona göre şair nerede yaşarsa yaşasın, aslında dilde yaşıyordur. Onu asıl kuşatan, oluşturan, belirgin kılan dildir, dildeki serüvenidir. Oturtan da dilidir, yeni yolculuklara çıkararak da:

“Kendi şiirime dönüp baktığımda, birkaç örneğin dışında, mekanların, yaşanan coğrafyanın flu olduğunu görüyorum. İkinci kitabım Şimdi Yaz’ da yer alan “Şehir” adlı şiirde olsun, son kitaplarımdan İmzası Gül’de bulunan “Bir Şehri Terkederken” olsun, bulunduğum yerin adı değil, imgesi olmuşlardır. Nereyi istediğim, özlediğim bellidir de, nereden özlediği belli değildir, “Göçmen” adlı şiirimde olduğu gibi. Bir başka şiirimde de “Kayseri’den gelirdim belki de Malatya’dan” dediğimi görüyorum. Onda bile bir kuşku söz konusudur. Belki de...” şiirin sonunda Ankara’ya geldiğim sezilmiştir, ama, gerçekten gelmiş midir? “Kırgın, Arkana Bakma”, “Nil Nehrine Dökülüyor Afrika” gibi şiirlerimde geçen ve anılmayan şehrin Sivas olduğunu şairlerden ve Ful Ege gibi dikkatli birkaç okurdan başka kim bilebilir? O şehrin Sivas olması, Kahramanmaraş, Çorum ya da İstanbul Olması, hatta Paris olması neyi değiştirir ki? İnsanlık ayıbıdır söz konusu olan ve onun şiir yoluyla sergilenişi, lanetlenmesidir. “Sabun arıyor şehir ellerini yıkayacak / benim içimden gelmiyor başkası versin” dediğim şehir, bir de benim doğduğum,

çocukluğumun geçtiği coğrafyanın adıyla, doğaldır ki acı, üçe, beşe, bine katlanacak demektir. Şehir bir simgedir bilindiği gibi, önemli olan insanın bu çağın sonlarında bile vahşiliğini, kirliliğini koruyor olması ve buna yapılan itirazdır, karşı çıkıştır.”²⁰

Budak, Kayseri’de geçirdiği zamanları en yararlı dönemleri olarak görür. Şair burada 1974 ile 1985 yılları arasında kalmıştır. Kayseri’de iken arkadaşı Mehmet Çağlıkasap ile *Ozanca* ve *Hakimiyet Sanat* dergilerini çıkarmıştır. Şiir yazma ve yayımlama serüveni de burada epey yol kat etmiştir. Abdülkadir Budak, adını şaire çıkaran, ilk görev yeri olan Kayseri’ye özlemini "Kayseri Kayseri" şiirinde dile getirmiştir:

ucundan
“Bana bir Kayseri bulun, kırılmış dalın

Yere düşüp ezilmiş bir çiçeğe benzesin
Su içen ata benzesin, kanat tazeleyen kuşa
Ayna olup göstereceğin en yararlı dönemimi
Zaten kan kaybetmeye alışkın bir adamım
Bana bir Kayseri bulun, o yitik hançeri

Bir dergiden söz açın, kitap çıkarmalardan
Yarışır gibi şiirler yazdığımız günlerden
O şehir o yanda kaldı burada bırakıp beni
Çivisini arıyor, yüreğime asılacak
Erciyes’in önünde çekilen hatıra resmi

Bana bir Kayseri bulun, akşamüstü çay içerken
Elimden düşürdüğüm bir bardağa benzesin
Yıkanmış, ütülenmiş masa örtülerine
Bana bir Kayseri bulun, burada çok üşüyorum
Yorgan niyetine atıverin üstüme

Adımı şaire çıkaran bir Kayseri bulun bana
Şiir yazmayı bırakmış dostlar da olsun içinde

Bana bir Kayseri bulun, geçikmeniz halinde...”
(Aşk Beni Geçer, “Kayseri

Kayseri”, s. 36)

Yaşadığı şehirler, Budak’ın şiirlerinde anıları, arkadaşları bağlamında ve kır-kent çatışması bağlamında yer almıştır. Kendini milattan önceki bir Sivaslı olarak değerlendiren Budak, “*Sivaslı bir*

²⁰ Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank., İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.76-77

Selçuklu gözyaşıydı” benim için derken bu şiiri kendisine yazdıran şehrin on beş yıl sonra *“Kırgın Arkan Bakma”* adlı şiiri de yazdığını söyler:

Budak’ın şiirlerindeki coğrafya; yaşamını sürdürdüğü mekanlar olmuştur. Şiirlerinde; Sivas, Ankara, Kayseri ve Malatya’nın önemli yerleri vardır.

Pir Sultan Abdal Derneği’nin 1989’dan beri düzenlediği Pir Sultan’ı Anma Şenlikleri, 1993 yılında çıkan ayaklanma, aydınlara karşı saldırı ve otel yangınıyla tam bir katliama dönüşür. Şairin gönülden bağlı olduğu Sivas’ta, 2 Temmuz 1993 yılında çıkan, otuz yedi kişinin ölümüyle sonuçlanan Madımak Oteli’ndeki yangın, Budak’ın Sivas’a bakışını değiştirir. Şair, *“Kırgın, Arkana Bakma”* adlı şiirini bu duygular etrafında kaleme almıştır. Kırgınlığından dolayı o şehri unutmak ister:

“O şehrin salıncakları düşürdü çocukları
İtfaiyecileri sözleştiler yangınla
Irmağının kıyısına çadır kuramam artık
Elimi uzatamam kapı tokmaklarına

Çarşafı kirli artık, yatamam otelinde
Çaylarını içemem bildik park kahvesinin
Irmağının kıyısına çadır kuramam artık
Halam beni bir daha o şehre beklemesin
O gün düşürdüm cebimden, getirmesin bulanlar
O şehirde çektirdiğim son hatıra resmini
Artık her yerim üşüyor, o şehir benim için
Avcı duvarında asılı ceylan derisi

Bastırılmış duyguların şiirini yazmalıyım
Mezun verdi güz okulu bu yıl da
Kelebek kanatlarını kopardığı doğrudur
Bahçelerini kuşatan dikenli çit tellerinin
Sabun arıyor şehir, ellerini yıkayacak
Benim içinden gelmiyor, başkası versin

Bilmiyorum ne kadar sürecektir kırgınlığım
Yama tutar mı bilemem yüreğimdiki yırtık
Arada bir giderdim çocukluğumu bulmaya
Gitmek gelmiyor içimden, büyüdüm artık”

(Aşk Beni Geçer, *“Kırgın, Arkana Bakma”*, s. 48-

49)

O şehrin salıncakları çocukları düşürmüştür, itfaiyecileri yangının tarafını tutmuştur. Bu nedenle şair, artık eskisi gibi elimi o şehrin kapısının tokmağına uzatıp oraya gidemem, halam beni o şehre

beklemesin der. Olanlardan sonra düşürdüğünü söylediği hatıra fotoğrafı, şairin kimliğidir, geçmiştir ve yaşadığı kırgınlık o kadar büyüktür ki; onu bile hatırlamak istemez.

Budak, “Sabun arıyor şehir, ellerini yıkayacak/ Benim içimden gelmiyor, başkası versin” mısralarında şehri kişiselleştirmiştir. Onun gözünde yaşanan olaylar, o şehri kirletmiştir. Kirlenme fikri de arınmayı çağrıştırmaktadır. Şehir de içinde bulunduğu bu kirlenmişlikten huzursuzdur ve kirinden arınmak, elerine bulaşan kanı yıkamak için şairden sabun ister. Fakat şair, o kadar kırgındır ki oraya ait her şeyi, hatta çocukluğunu dahi arkada bırakmak ister ve şehrin arınmasına yardımcı olmayacağını söyler. Şiirin son bölümünde ise içindeki bu kırgınlığın ne zaman geçeceğini bilmediğini, yüreğindeki yırtığın yama tutup tutmayacağından emin olmadığını, arada bir çocukluğunu bulmaya gittiği şehre artık gitmek istemediğini belirtir.

“Nil Nehrine Dökülüyor Afrika” şiirinde de Budak’ın anlattığı mekan Sivas’tır ve şair, bu şiirini de “Kırgın, Arkana Bakma” şiirindeki olaylar, duygulanımlar paralelinde kaleme almıştır:

“Kendime bakıyorken bir tanım buluyorum
Nil’in yeri büyüktür elbette Afrika’dan
Bu buluş bana ait diye seviniyorum
Oh savaş bitti!derken-bana böylesi yakışır-
Rastlıyorum adıma bir kılıç anısında
Yine beni buluyor acemi fotoğrafçı
Gövdemi çekiyor yalnız, ruhum kare dışında

Bayram günü alınmıştı, bisikletim benimle
Eziliyor bir kamyonun altında
Ülkelerin birinde bir karanfil düşüyor birden
Bir otel yakılıyor, tel kopuyor kemanda

Kendime bakıyorum, korku dağıtan ıslık
Yalnızlığı suya vuran nilüferler boyunca
Şehrim bana kirli oluyor
Nil nehriyle yıkanırken Afrika

Kendime bakıyorum ceylan içeriğinde
Söylemek bile fazla, avcının odasında
Şehrim bana daha uzak oluyor
Nil nehriyle buluşurken Afrika

Nasıl geçsin Kızılırmak oradan

Ülkemin bir yerinde yırtılmışken harita
O bilinen nedenle sabunlar yetersiz kalır
Nil'e rağmen kirlenmişse Afrika"
(İşaretler, "Nil Nehrine Dökülüyor Afrika", s.21-
22)

Kendisine bakıp "Nil Nehri, Afrika'dan daha büyük" buluşun yapan şair, şiirin ilerleyen bölümlerinde Afrika'yı, Nil ile yıkanıyor diye tanımlar. Fakat Nil'in büyüklüğüne ve Afrika'nın onca yıkanmasına rağmen, Afrika'nın kirinden arınması mümkün değildir onun gözünde. "Bir otel yakılıyor, tel kopuyor kemanda" mısrasında da ifade edildiği gibi yıkanıp da arınamayan Afrika ile anlatılan mekan, otel yangınıyla kirlenen Sivas'tır. Bu mısradaki Yahya Kemal'in "Bir tel kopar, ahenk ebediyen kesilir" ifadesine atıfta bulunur. Bu ifadeyi kullanarak Sivas'taki ahenksizliği dile getirir. Şair, bu olaydan ötürü ülkemin bir yerinde harita yırtılmıştır der ve yapılan bölücülüğe dikkatleri çeker. Nil'e rağmen Afrika kirlenmişse, onun tekrar arınması için bütün sabunların yetersiz kalacağını söyler.

"Ben taşradan gelmiştim, ara-sıra gelirdim
Gelirdim ıssızlıktan, yalnızlıklardan
Onunla sakin bir gün geçirmek umuduyla
Kayseri'den gelirdim, belki de Malatya'dan"
(Aşk Beni Geçer, "Masal Gibi", s. 25)

Kendi coğrafyasını sözcüklerin dünyasında arayan şair, şiirlerinde daha çok kendi yaşadığı mekanları anlatmayı tercih etmiştir, çünkü onun şiirleri hayatıyla dirsek temasını hiçbir zaman kaybetmez. Şairin, birincil amacı ve şiir yazma sebebi kendisini anlatmaktır. "Masal Gibi " şiirinde anlattığı, " Kayseri'den gelirdim, belki de Malatya'dan" dediği şehir, Ankara'dır.

Budak, 1994 yılında emekli olunca kardeşlerinin yaşadığı, çocukluğunun, ilk gençliğinin geçtiği Sincan'a döner. Fakat hiçbir şeyi umduğu gibi bulamaz. Zamanla birlikte, mekanlar, insanlar değişmiştir. Eşi çalışamayacak kadar hasta olduğu için, bir fabrikada çalışmak, eşine ve yedi çocuğuna bakmak durumunda kalan, onları büyütme ve okutmak için saçını süpürge eden annesi çoktan ölmüştür. Onun sığınak olarak gördüğü şehir geçmişin izlerini silmiş, yaşanmaması gereken olaylara

tanıklık etmiştir. Şair, bu duygulanımlar içinde "Sincan'da Bir Sokağın Balkondan Görünüşü" adlı şiiri kaleme almıştır.

"Balkondan bir sokağa bakış mı, yoksa sokaktan bir balkon bir balkonda oturan bir şaire bakış mı bu şiir, tartışılabilir. Şairden Sincan'a gidilebileceği gibi, Sincan'dan (bulunduğu mekandan) şaire de gidilebilir elbette."²¹

Kendine bile açılmayan bahçenin kapısından
Çocukluğumun yitik lale çalma girişimleri
Korkuları görünüyor sokak adlı bu aynada
Düşük ölçekli depremi andıran bir ihtiyar
Son kez dokunuyor sanki gecenin saçlarına

[...]

Yerde pankart yırtıkları, güz resminin üstünden
Koşarak geçtiğini görüyorum gençlerin
Birisi bana benziyor, lise sonda olmalı
İzmaritli günlerimi, ilk içkimi andırıyor
Çantasında şiir vardır, yüreğinde Leyla'sı

Annemin öldüğünü hiç kimse fark etmemiş
Saçı sarmaşık ablamın, sesi kuş çığlıkları
Balkonumdan bakıyorum, kendi içime çıkıyor
Parka teğet geçmiyor, sokak değil iç kanama
Şiirini yazmalıyım bana benziyor çünkü
Akrabalar arasındaki müthiş yalnızlığımıza

Bol gelirken gündüze gecenin elbisesi
Ankara'da başladım yeni bir gurbet faslına
Ben gelince gitmiş herkes çiğdemler, çiçeklerle
Hiçbir şey görünmüyor, Sincan'da bir sokağa
Ya bir perde çekilmiş ya da perde gözlerimde"

(Aşk Beni Geçer, "Sincan'da Bir Sokağın Balkondan Görünüşü"s. 54-55)

Şair sılasına dönmüştür, dönmesine; fakat mekanları güzelleştiren insanları bulamamıştır. Bu nedenle Ankara'da onun için yeni bir gurbet faslı başlamıştır. Hatıralarını, çocukluğunu bıraktığı şehir, her şeye bir perde çekmiş, olanı biteni sahneden silmiştir. Artık hatıraların da hatırlatacağı bir şey kalmamıştır.

²¹ Budak, ASŞ. s.58

Budak, çocukluğunun, ilk gençlik dönemlerinin geçtiği, ilk aşklarının yaşandığı, sigarayla, içkiyle, kimi serseriliklerle tanıştığı, ilk şiirlerini yazmaya başladığı Sincan'a, bu şiiriyle biraz nostaljik bir bakış açısıyla bakmıştır. Şair bu tutumunu; yitirilenlerin yerine yeni bir şeyler koyamamış olmanın ya da bu anlamdaki umutsuzluğun yarattığı ruh hallerinin şiir yoluyla ifade edilmesi olarak değerlendirir.

“Şiir, yaşananın yanı sıra yaşanması gerekeni de içermelidir. Düşlere ilişkin olduğu da asla unutulmamalıdır elbette. Ama, şairin “ etinden kopardığı o tuhaf kağıtlara” yazdığı zaman şiirini; gerçek anlamda şair olabilirdi ya da Abdülkadir Budak böyle düşünürdü. Onun içinde “Sincan’da Bir Sokağın Balkondan Görünüşü”, Sincan’da Şair Olmak adlı yazının açılarını sağlayabilir, bir şiirin bir hayat demek olduğunu bir kez daha kanıtlayabilir.”²²

Şair, basın yoluyla “İslam cumhuriyetine” neredeyse başkent olduğu ileri sürülen, içki yasağı, hindi yasağı derken Kudüs gecesi ve tankların yürüyüşüyle ülke gündemine oturan bir ilçede demokrat bir kimlikle, bir şair sıfatıyla yaşamak durumunda kalışını ve her şeye rağmen yaşadığı mekanı terketmeyişi; kaçmanın bir kurtuluş olmadığına, sadece mevzilerini kendi eliyle teslim etmek olduğuna bağlar.

Yöneticilerin, sosyalist dünya görüşüne sahip şairlerden ve bu şairlerin şiirlerinden niçin korktukları mevzusu hakkında Budak, felsefenin soru sorma sanatı olduğunu bu yönden felsefe ile şiirin ortak bir noktada kesiştiğini ifade ettikten sonra; oturmuş düzeni sorgulayan şairin ve şiirin yöneticileri korkuttuğunu açıklar. Fikirlerini şu şekilde dile getirir:

“Niçin bizde hep sosyalist dünya görüşüne sahip şairlerden korkulmuştur? Felsefeyi önemsemiştir o şair, rahatsızlık verici soruları sıralamaya başlamıştır da ondan. Kurulu, kanıksanmış düzeni de sorgulamıştır, yerleşik dili de sarsmıştır çünkü.[...] hizayı bozan adamdır şair, fark edilmesi de rahatsızlık getirecektir.”²³

“Seçkin acılar olur, eskimeyi bilmezler
Ormanın dışladığı kimi ağaçlar gibi

²² Budak, ASŞ. s.58

²³ Budak, ASŞ. s.92-93

Önce ırmaktır onlar, sonra deniz, okyanus
Ben tarihim, derim ki: -İki arada kalma
Ya çığlığa sal dünyayı, ya ölümler gibi sus
(Sevdanın Son Kerem'i, "Yüz Yıkama Önerisi",

s.47)

Budak'a göre şair, içinde yaşadığı çağa, çağın sorunlarına tepkisiz kalamaz, kalmamalıdır da. "Yüz Yıkama Önerisi" başlıklı şiirde şair öteki şairlere, iki arada kalmamalarını önerir. Ona göre sorunlar karşısında dünyayı çığlığa salmayı bilmeyen kişi, ölümler gibi susmayı bilmelidir.

Abdülkadir Budak, şiirlerinde mekan olarak yaşantısının geçtiği şehirleri (Sivas, Kayseri, Malatya, Ankara) kullanmıştır. Onun şiirlerinde yaşadığı coğrafya sıradan bir şehir olmaktan çıkar ve bir kimliğe bürünür. Şiirlerinde yaşadığı şehirleri kişiselleştiren Budak, o şehre kendi penceresinden bakmakla kalmaz, onlara bir ruh vermenin yanı sıra şehirleri kendi ruhsal dünyasının yansımalarını gösteren bir ayna olarak kullanır. Zaman zaman bahsettiği şehirlerle çatışmaya giren Budak, "Kırgın Arkana Bakma" şiirinde olduğu gibi bahsettiği şehre tavır takınır ve ona karşı cephe alır. Onun bu tavrı, Sivas'ta yaşanan otel yangınına tepkidir. Şair böylelikle yaşananlara tepkisiz kalmadığını gösterir. Budak, şehir temini göndergesel işlevde kullanmış olur.

3.3. Avcı - Ceylan İmgesi Ve Toplumsal Baskı Temi

Abdülkadir Budak, şiirlerinde sıkça kullandığı "avcı, ceylan" imgesiyle içinde yaşadığı ezici düzeni ve ezilenleri ele almıştır. Onun şiirlerinde kullandığı avcı imgesi, ezici düzeni; ceylan ise, ezilenleri temsil eder.

Hayati Baki'nin yönelttiği; " 'Kuşlar ve geyikler'; 'sarı çiğdem ve elbette gül'; 'ilkyaz ve erken ölüm'; 'evler ve kentler'; 'bulut ve çöl...',

neler söylemek istersin?”²⁴ sorusuna karşılık Abdülkadir Budak, şiirlerinin zıtlıkların buluşmasından, aynılıkların ayrışmasından oluştuğunu, bunları bir arada düşünebildiğini, karşılaştırmalardan hoşlandığını, bunun da kendisini sorular sormaya yönelttiğini ve bu soruların kendisini nerelere götüreceğini merak ettiğini, bu nedenle bu izlekleri sıkça kullandığını açıklar. Örneğin avcı-ceylan karşılığının ya da iç içeliğinin kendisine çok şiir yazdırdığını, kendisini ceylan gibi hisseden bir adamın elbette avcılarla bir hesabı olacağını ve bu izleklerin zamanla şiirsel bir tema ya da simge olmaktan çıkıp kendisinde bir yaşam şekline dönüştüğünü, bir zamanlar mesleği gereği kendisini ceylan olarak gördüğü zamanların çok olduğunu, bu duygunun içini çok acıttığını, kimi şeylerden yazarak öğ aldığını hissettiğini de ifade etmekten çekinmez:

*“Elbette , avcının ezici; ceylanın da ezileni imlediği ortadadır; ama, bende kişisellik de taşır avcı-ceylan imgesi, kendi dramını verir daha çok. Bu nedenle olsa gerektir, **“Avcı-ceylan imgesi üstüne zorunlu bir açıklama”** başlıklı bir şiirimde şöyle dizeler vardır. **“İzlek, imge olmaktan çikalı epey oldu/ Avcının karşıtı olmaktan çıktı ceylan.”** Ceylan avcının ta kendisi oldu sonuçta. Acıyor, acıttığından ötürü. Artık karşılaştırmaktan değil de iç içelikten söz edilebilirdi.”²⁵*

Şair, “Avcı Dostu” şiirinin ilk bölümünde; kuşun sapan taşlarıyla anımsanmasına rağmen, sapan taşlarının yanında olmama yönünde okura telkinde bulunur. İkinci bölümde ise, ağaçların kuşlara dal uzatmasına karşı kendisinin bir sapan ve tüfek alarak avcılara dost olmasını kınar. Böyle bir durumda avcı ve ceylan iç içe geçer ve ceylan avcı olup çıkar.

[...]
Ucu açık kalemler, beyaz kağıtlar verdim
Azığına silgi koymayı unuttuğum bir sabah
Uğurladığımda seni tozlu yollara
Sözümü şöyle bağladım, yazarken
Kuşu sapan taşlarıyla anımsa
Sapan taşlarının yanında olma

Yaprağını güzden geri isteyen
Ağaçlar dal uzattı da kuşlara

²⁴ Hayati Baki, “Gülün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair”, Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank., İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.97

²⁵ Budak, ASŞ. s.98

Ya sen ne yaptın, ne yaptın
Kendine bir sapan, tüfek edinip
Dost oldun avcılara

(Sevdanın Son Kerem'i, "Avcı Dostu" ,

s.42-43)

Abdülkadir Budak, 16 Aralık 1996'da Makine Mühendisler Odası Ankara Şubesi'nde yaptığı konuşmasında da avcı-ceylan imgesini sıkça kullanma sebebi olarak; bir dönem iş hayatı içinde kendini avcılarının peşinde olduğu bir ceylan olarak göstermekle beraber kendisini sorgulamaya devam eder hatta avcılarını kendisinin yarattığı şeklinde bir sorgulamaya da gider.

*"Ya ceylan imgesine ne demeli? Niye onsuz olamıyor yazdıkların? Avcı bağlamında ceylan ne ise sen de o musun yoksa? Özel hayatın, bir zamanlar içinde bulunduğun iş hayatın mı buna sebepti, gerçekte yoktu da sen mi yarattın avcılarını? Ne kadar çok dizen var konuya ilişkin, ne kadar çok şiir adı? "Avcı Ceylan Günleri mi" senin şiirin; "geyik balosunda avcı dansları" mı yoksa? "avcı izini süren ceylanın macerası" olmasın sakın. Doğduğun, büyüdüğü masallarıyla büyüdüğü, kültürel coğrafyanın temelini oluşturan Sivas'a, o bildik kıyımdan sonra yine bu imgeyle eleştiri yöneltmeyi seçiyor, "artık her yerim üşüyor, o şehir avcı duvarında asılı ceylan derisi"(Kırgın Arkana Bakma) diyorsun."*²⁶

"Kırgın Arkana Bakma" şiirinde Sivas'ta yaşanan o korkunç kıyım anlatılmaktadır. Yaşanan olaylardan sonra o şehir, şair için ölmüştür. Avcının duvarında asılı ceylan derisinden farksız olan şehir, duvarda asılı olan hatırasıyla her an kendisini hatırlatmaktadır. Şiirin ikinci bölümünde şehrin bulaştığı kirden arınmak istediğini dile getirir. Bu içsel çekişmeye karşılık şair olanları affetmekte zorlanır, arınmak isteyen şehre sabun vermek içimden gelmiyor, başkası versin der. Duvarında asılı ceylan derisi ona olanları hatırlattığı müddetçe, o şehre kırgınlığı devam edecektir:

"[...]

O gün düşürdüm cebimden, getirmesin bulanlar
O şehirde çektiğim son hatıra resmini
Artık her yerim üşüyor, o şehir benim için
Avcı duvarında asılı ceylan derisi

²⁶ Budak, ASŞ. s.113

Bastırılmış duyguların şiirini yazmalıyım
Mezun verdi güz okulu bu yıl da
Kelebek kanatlarını kopardığı doğrudur
Bahçelerini kuşatan dikenli çit tellerinin
Sabun arıyor şehir, ellerini yıkayacak
Benim içinden gelmiyor, başkası versin

Bilmiyorum ne kadar süreceğim kırılganlığımı
Yama tutar mı bilemem yüreğimdiki yırtık
Arada bir giderdim çocukluğumu bulmaya
Gitmek gelmiyor içimden, büyüdüm artık”

(Aşk Beni Geçer ,“Kırgın Arkana Bakma”,

s. 48-49)

Avcılar, önlerine çıkan her şeyi yıkıp, yok etmeye yeminlidirler. Onların ormana girmesi demek, yeni bir yangının başlaması demektir. Kendini özel ulak olarak gören şair, bu yangını söndürmek için, avcılarının fişeklerine gül tozu serpiştirmek, böylece onları huzura, barışa, sevgiye davet etmek ister. Fakat avcılar için bunun değeri yoktur, çünkü onlar inceliklere inanmazlar.

“Yine bir ormanı yangın bürümüş
Ceylanlara kaçışacak yer de yok
Eğilip bakıyoruz, ne yana ilerliyor
Diyerek avcılarının taze ayak izlerine
İçimizden gül tozu serpiştirmek geçiyor
Çapraz taktıkları fişekliklere

Avcının gülmesi eşittir çünkü
Bir kuş sürüsünün eksilmesine
Ey hüznünü gizleyen dost
Alnındaki perçemiyle

Avcılar inanmaz inceliklere”

(Sevdanın Son Kerem’i,“Özel

Ulak”, s.50)

“Ama Olmuyor İşte” şiirinde şair çok iyi niyetli olmasının hiçbir şeyi çözmediğini dile getirir. Güzel resimler çizmek, umutlu olmak istese de avcılara rastlamaktan bir türlü kurtulamaz. Avcılar bütün renklere siyah katar. Onlar; sevginin, umudun karşısındadırlar, daima ölüme yaslanarak iz sürerler, güzel şeyler üretmekten değil, güzel olan her şeyi tüketmekten yanadırlar.

“Çok iyi niyetliyim bu konuda, kuşum yok
Güzel resimler çizmeyi nasıl da istiyorum

Tam yeşil bir ormanı göreceğim sırada
Ama olmuyor işte, bütün renkler siyahlı
Bir aşkı uğultuya çevireceğim sırada
Bir kuğuyu havuza bırakacağım sırada
Ceylanları, geyikleri göreceğim sırada
Tam umutlu bir ozan olacağım sırada
Ölüme yaslanarak iz sürmekten yorulmuş
Avcılara rastlıyorum, çabalarım boşuna

(Çiçeğe hücum diyorum, kırık dalın ucunda)”
(Sevdanın Son

Kerem’i, s.62)

“Geçen Yazı Sorma Bana” şiiri, bir dönemin siyasal olayları ve bunların yarattığı acı sonuçları dile getirmektedir. Şair, yaşanan bunca olumsuzluğu hatırlamak istemez, geçen yazı yaşadım mı ben diye kendini ve olayları sorgular. Geçen yazı hatırladıkça aklına üstlerine gazete örtülmüş genç ölümler ve kan gelir. Bu şiirde avcı ve ceylan açık seçik ortaya konmuş olur:

[...]
Üstlerine günü geçmiş gazeteler örtülen
Genç ölümler geçen yaz mı yoğundu
Uçları çiçekli kırık dalları
Anlatan (ki yazarı acı olan) kitabın
Karıştırmak istemiyorum sayfalarını
[...]
Sahi geçen yazı yaşadım mı ben
Ne zaman düşünsem aklıma kan geliyor
Avcı okunuyor ceylanın gözlerinden

Sahi geçen yazı yaşadım mı ben”
(Gömleğim Leyla Desenli,
s.17-19)

Şair, şiirine “Yaz Okusun” başlığını koyarken, yazdıklarıyla avcı olarak gördüğü kimselere vermek istediği mesajı açıkça dile getirir. Avcılara biçilmiş kaftanı, onlara karşı geliştirilen önyargıları ifade ederek avcılara yol göstermeye çalışır. Onlara, ellerinde tüfek taşımaya devam ettikleri müddetçe, ceylanları vursalar da vurmasalar da tüfeklerinin kan kokmaya devam edeceğini söyler:

[...]
Yaz okusun geyiklerin izini
Yitiren esrik avcılar

Avcuların vurmasa da
Tüfekleri hep kan kokar”

(Gömleğim Leyla

Desenli, s.17-19)

“Geyik Balosunda Avcı Dansları” şiiri, Budak’ın avcı ve ceylan imgesini sadece zıtlıklar boyutunda ele almadığı bir şiidir. Bu şiirde avcı ve ceylan imgesi iç içe geçer. Geyiğin yansıması avcı biçiminde suya düşer. Şiirin ikinci bölümünde şair, olayların akışını tersine çevirir ve ceylanı avcuların peşine düşürür. Bu durum gün gelip ezilenlerin ezici düzeni sorgulayacağını göstergesidir:

“Gizli geyik su içti gizli bir sudan”
Avcı biçiminde suya düştü yansıması
Bu dehşet anının şiirini ben yazdım
Tenha bir yapraktım güzün önünde
Bir kışa ev sahibi olmak zorunda kaldım

Şaşırtıcı gelebilir, tez konusu belki de
Avcı izini süren ceylanın macerası
Gül ve Leyla imgeleri umutsuz bir şiirde
Kırlara koşullamak ahır kokan atları

Kahramanlık şiirleri yazmamı istiyorlar
Herkesin gölgesinden korktuğu bu yüzyılda
Çölde nehir bekliyor olduğum yalan değil
Avcular dans ederken bir geyik balosunda

(Aşk Beni Geçer, s. 41)

Abdülkadir Budak, umutsuz bir şair olarak gördüğü kendisinin, gül ve Leyla imgelerine tutkun olmasını; ahır kokan atları kırlara koşulama isteği olarak yorumlar. Herkesin gölgesinden dahi korktuğu bir yüzyılda kendisinden kahramanlık şiirleri yazmasını bekleyenleri eleştirir. O toplumsal olaylara kayıtsız kalmamakla birlikte, kendisinin peşindedir. Ona göre kendi gerçeğini ifade edemeyen şair, başkalarının gerçeğini ifade etmekten acizdir. Şiir, korkağın cesur olma hali değildir. Budak, şiirlerini bu eksene bağlı olarak kaleme almıştır. Avcı ve ceylan imgesi çerçevesinde sosyal düzeni eleştirmiştir.

3.4. Aile Temi

Abdülkadir Budak'ın şiirlerinde aile teması oldukça geniş yer tutar. Şair bazı şiirlerinde ailenin tüm fertlerinden bahsederken, bazı şiirlerinde bölümlenmeye gitmiştir. Bu nedenle çalışmamızın aile teması bölümünü şiirlerden hareketle alt başlıklara ayırmayı uygun bulduk.

3.4.1.. Anne ve Baba Olgusu

Babasının ikinci evliğinden dünyaya gelen yedi çocuğun kincisi olan Abdülkadir Budak, sıkıntılı bir çocukluk geçirir, ailesinin ekonomik durumu orta hallinin de altındadır. Babası çalışamayacak kadar hastalanınca evin geçimini temin etmek vazifesi annesine düşer. Babasını tedavi ettirmek amacıyla taşındıkları Ankara'da, annesi bir fabrikada çalışmaya başlar. Saçını süpürge ederek evine bakmaya ve çocuklarını okutmaya çalışır.

Budak, Can Yücel'in "Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim" şiirine nazire olarak yazdığı; "Hayatta Ben En Çok Annemi Sevdim" şiirinde annesiyle arasındaki diyalogu, ona karşı olan sevgisini ve annesinin ölümünden sonra içine düştüğü boşluğu anlatır. Annesinin ölümünü salıncağın ipinin kopmasına benzetir. Salıncağın ipi kopunca, düşlerden gerçeklere uyanır ve düşmeye başlar. Annesinin, içinde yarattığı boşluk her geçen gün daha da büyür. En acı olan durum ise, annesini artık hatıralarda dahi bulamıyor olmasıdır.

Şairin dünyasında anne, çocuğun dünyasının kapılarını açan anahtardır. Kendisini anlayan, yaralarına merhem olmaya çalışan anne de ölünce şair, anahtarsız bir kilide dönüşür.

"Ona göre baştan beri iflah olmaz biriydim
Babam korkuydu bana, annem yürek serinliği
En sevdiği oğluydum -bana hep öyle gelirdi-
Uzun avcı öykülerini ilk ondan dinlemiştim
Hayatta ben en çok annemi sevdim

Sözümüne büyümüşüm, ekmek getirirdim
eve
Annem öldü, düşünüyorum, koptu salıncağın ipi
Anahtarsız bir kilide benzediğim doğru şimdi
Saçlarına tırmanırdım tutunup yıldızlara
Kokusu kalmıştır diye kapandım odalara

Kıyamazdı bilirdim şiirler yazan oğluna
Sevgilim terk edince benden fazla ağlardı
İstiridyeydi annem, içinden inci çıkardı
Her gün daha da büyüyor yüreğimdeki yırtık
Annemi anılarda bile bulamıyorum artık

Babamın hemen ardından gitmesi
gerekmezdi
Evin badanasını yarım bırakıp erkenden
O gün bugündür bana gülden önce gelir diken
Dedim ya anahtarını yitirmiş bir kilidim
Hayatta ben en çok annemi sevdim"

(Aşk Beni Geçer, s"Hayatta Ben En Çok Annemi Sevdim", s.37)

Baba, otoritenin sembolü iken; anne, sevginin, şefkatin sembolüdür ve onun için yürek serinliğidir. Bu yüzden olsa gerek şair, şiirinde hayatta en çok annesini sevdiğini söyler.

"Ayaklarına bakmıştım yüzüne değil

Annem şaşırmişti buna, tuhaftır ben de
Oğlunun saçlarını okşamayan baba eli
Ne işe yarardı artık, üstelik bir ölüde

Ardından annem ölecek saçlarından başlayıp
Onu babama gömün, babamın denizine”
(Ahşap Anahtar, “Babam Ve Ölüm”,
s.39)

Şair, “Babam ve Ölüm” şiirinde babasının ölümünün kendisine hissettirdiklerini anlatır. Babasının kendisinden esirgediği sevgiyi düşündükçe, çocuğunun başını okşamayan baba elinin ne işe yaradığını sorgular. Üstelik bu eller artık bir ölüye aittir. Babamı her an affetmeye hazırdım, saçlarım da okşanmaya hazırdı; ama bu hiçbir zaman gerçekleşmedi, gerçekleşemedi diyen Budak, babası ölünce babasının yüzüne değil de ayaklarına bakmıştır. Çünkü bu gidiş, babasının son gidişidir. Çıkılan yolculuktan tekrar geriye dönmesi mümkün değildir, bu gidişle birlikte babasının sevgisini kazanma ve saçlarının okşama ihtimali de bitmiştir. “Ardından annem ölecek saçlarından başlayıp” diyen şair, annesinin saçlarına düşen akları kefene benzetir. “Onu babama gömün” ifadesi, Yanlış Anka Destanı adlı şiirinde yerini; “Unutulmaz babaların öldüğü / Annelerin ise onlarla gömüldüğü (Yanlış Anka Destanı, s.86) ” mısralarına bırakır.

“Ölmemiş olsaydı babam
Gülüşünü güz örtmezdi annemin
Dikenler batmazdı küçücük ellerine
Oyuna ara vermiş kardeşlerimin

Ölmemiş olsaydı babam
Raydan çıkmazdı bir tren
Bir vapur batmazdı yolcularıyla
Annemin yastığı dönüşmezdi hiç
Zehrini salan yılan”

(Yanlış Anka Destanı, “VIII.”,
s.78)

Yukarıdaki şiirde de şair, babasının ölümüyle birlikte bozulan aile düzenini ve babanın ardından tarumar olan annenin içinde bulunduğu

durumu anlatmıştır. Babanın ölümüyle birlikte anne, yaşayan ölüye dönmüştür.

" "Acılarım azalıyor yazmakla" diyerek, babamı böyle geçiştirmek istemişimdir hep. Ya da anneyi bir alternatif olarak görmüşümdür biraz da. " Babam korkuydu bana annem yürek serinliği" dizesi "Ahşap Anahtardan " yıllar önce yazılmış ve bu dize "Hayatta Ben En Çok Annemi Sevdim" adlı şiirimde yer almış. Ama babama yaptığım ilk göndermeyi, "şairin otobiyografisi" anlamına da gelen, ilkin Sevda'nın Son Keremi adlı kitabın bir bölümünü oluşturup, dokuz yıl sonra da Yanlış Anka Destanı adıyla bağımsızlığına kavuşan uzun şiirde yapmış: "Nasıl korktu o şiiri yazarken / Yüreğinin atışını babası duyacak diye" gibi dizelerin peşinden şunların geldiğini görürsünüz: "Duymadı babası, bir tarih kitabının / Sayfaları arasında gizlenen / Umutsuz uyakların o derin çığlığını / Yan odaya geçti okudu bin kez / Ertesi sabah yırttı". Yaşarken babasından edindiği yaraları düşünen bir oğlun, "o zaman sağdı babası, soluğunu duyardı" dedikten sonra, bambaşka bir acıyla yazdığı iki dize şöyledir: "Unutulmaz babaların öldüğü / Annelerin ise onlarla gömüldüğü".²⁷

Kasım 1999 tarihli Adam Sanat dergisinde yayımlanan bir şiirinde Budak, babasını öfkeli, azarlayan kimliğiyle anlatırken; annesini, dingin, şefkatli olması yönüyle anlatır.

"Öfkeli, azarlayan baba gündüzlerden çok
Dingin ve şefkatli anne olan gecede
Asıl kimliğini şarapta bulacak üzüm
Yaprak nasılsa düşecek güz bir bahane"
(Adam Sanat, Kasım, 1999)

Budak için anne, babanın gazabından kaçarak sığındığı limandır. Babasından hiçbir zaman göremediği şefkatin, anlayışın tek adresi, annesidir.

²⁷Hüseyin Atabaş, "Abdülkadir Budak ile Söyleşi", **Varlık Kitap Eki**, Şubat 2001, s.2

3.4.2. Baba Ve Oğul İlişkisi

Abdülkadir Budak'ın Ahşap Anahtar adlı kitabı; oğul-baba ve kendi oğlu üçgeninde yaşananlar doğrultusunda kaleme alınmış şiirlerinden oluşturmuştur. Tematik bir çalışma olan bu kitap, şairin ruhsal yaralanmalarını anlattığı bir kitaptır. Bu kitaptaki şiirler, şairin psikolojisinin ürünüdür. Budak, bu şiirleri aracılığıyla babasıyla, oğluyla ve kendisiyle yüzleşir. Bu eser gizli bir iç hesaplaşmanın ürünüdür. Problemleri bir çocukluk yaşayan ve babasıyla diyalogun yanı sıra sevgi bağı kurmakta da zorlanan şair, bu izleri hayatından bir türlü silemez. Bu kitap, Budak için bir terapi seansıdır. Yaşananlar Budak'ın bu eseri yazmasında temel hareket noktası olmakla birlikte, Cumhuriyet döneminde baba-oğul temasının çok irdelenmemiş olması da şaire cazip gelir.

“Çok sözünü ettim bunun. Babamla problemleri olan bir çocuktum, belki her çocuğun babasıyla problemi vardır ama sanıyorum benim biraz daha fazlaydı. Babamı yitirdiğimde orta ikideydim. Çocukluk şairin ana yurdudur denir ya... Sanıyorum öyle, yıllar sonra ben "Babalar ve Oğullar" diye bir şiir yayınladım İzmir'de Veysel Çolak'ın çıkarttığı 'Dize' dergisinde. O şiir orada kaldı sanıyordum, meğer kalmamış. Bu şiirden bir kitap çıkar mı şeklinde düşünmeye başladım. Burada belki profesyonel bir tutum söz konusu belki. Bir de baktım ki bizim Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri'nde oğul-baba meselesi çok az irdelenmiş. Kitap boyutunda bunu irdeleyen yok, bu alanın bâkir, boş olduğunu gördüm ve bu alanı doldurma heyecanını da kaptırdım kendimi. O zaman aldım babamın anısını karşıma ve onunla yaşadıklarımı bir iktidar-muhalefet bağlamında, bütün babaları ve oğulları baba-oğul temasını, kuşak çatışması özelinde inceledim. Benden sonra bu konuyu yazan, kitaplaştıran gençler oldu. Kendimizce genç arkadaşlara bir kanal açtığımı gördüm, o da duygularımı okşadı doğrusu.”²⁸

²⁸ Alper İlhan, Emine Gürbüz, “Söyleşi Abdülkadir Budak”, **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.3 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

Abdülkadir'in Budak'ın babası çok aksi bir adamdır, kendisinden yaşça oldukça küçük olan karısını kışkırdığı için ona sürekli eziyet eder. Onun bu öfkesi sadece karısına değil, çocuklarına da yöneliktir, onları özellikle de Budak'ı sürekli hırpalır

" *Babam demirci ustasıydı (ne demekse?). Kendisinden çok daha genç olan annemi çok kışkırdığını, sürekli hırpaladığını, hırsını çocuklarından -özellikle de benden- çıkardığını hatırlıyorum. Aksi bir adamdı babam.*"²⁹

Budak'ın, Sivas'ın soğuşuna rağmen hiç paltolu görmediğini söylediği, demirci ustası olan babası, sonunda hastalanır ve yatağa düşer. Soğuk algınlığına bir de nefes darlığı eklenir, bir daha da iyileşemez. Hastalığı ilerledikçe çalışamaz duruma gelir ve evi geçindirmek anneye düşer. Doğu kültürünün ezici baskılarıyla yetişmiş olan babasına, eşi de olsa bir kadının eline bakmak zor gelir. Hırsını eşinden ve çocuklarından çıkarır, onlara yaptığı eziyetin şiddetini iyice arttırır:

"*Babamı paltolu da görmedim hiç. Sivas'ın müthiş soğuşuna aldırmaksızın, terli terli dükkandan çıkar ve sırtında bir ceketle evin yolunu tutarmış. Annemin korktuğu başına gelir ve babam soğuk algınlığından yatağa düşer sonunda. Hem de bir daha kalkmamak üzere denilecek derecede hastalanır. Nefes darlığıdır bunun adı. Çalışamaz olur babam.[...] Aldığı kültürün doğal bir sonucu olarak, "hanımının eline bakmak durumunda kalması" babamı daha hırçınlaştıracak, yaralayacak, çekilmez hale getirecekti. Yalnızca anneme değil, hepimize eziyet etmeyi ölümüne dek sürdürecekti.*"³⁰

Ahşap Anahtar kitabının çıkış noktası olan "Babalar ve Oğullar" şiirinde şair, kendi çocukluk dönemini, babasıyla arasındaki diyalogu, yaşadıklarını anlatmanın yanı sıra kendi babalık serüvenini de sorgular. Kendisini henüz çocuk görürken, üzerinden çocukluğun etkilerini atamamışken, baba olmak ona ağır gelir.

"Kimler kazançlı çıktı nereden bileyim

²⁹ "Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.2 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

³⁰ "Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.2 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

Korkularımın gecelik faizlerinden
Gökyüzünde bir yıldız yeryüzünde iki çocuk
Büyütmesini öğrendim kendim büyümemişken
[...]

En tuhaf soruları sormak hep bana düştü
Onca kardeşin içinde şair ruhlu olana
Sureler ezberleme cezası verirdi babam
El öpmeye gönderirdi şekersiz bayramlara

Babam bir isli lambaydı geceleri fark edilen
Ben azarı göze alıp düşüyorken şiirlere
Böyle böyle öğrendim dakikada saklanmayı
Annesiz geçip giden yüzyıllık saatlerde

Yalnızlıktan bir orman tutuşur muydu
Bunun böyle olduğunu küçükken öğretti babam
Ayaz bir göğü örtündüm alışığım üşümeye
Ne gülden yastık edindim ne sıcacık bir yorgan”
(Endişeli Fesleğen , “Babalar ve Oğullar”, s.
39-41)

Annesiz geçen zamanlar, Budak için yüzyıl olur. Babası, Budak’ın hatıralarında sürekli ceza veren, kendisinden daima korkulan bir adam olarak yaşamaktadır. Onun bu sevgisiz tutumu kendisini de ailesini de yalnızlığa iter. Aynı evin içinde birbirinden umutsuz yalnızlıklar yaşanır. Ahşap Anahtar kitabında yer alan ve “Önsöze ek” başlığıyla yayımlanan şiirde de şair, babasının gözlerinde yalnızlığın yansımalarını görür. Bir önceki şiirde “Tekne şizofren öyle mi, kayalara yöneliyor (Muhteşem Ayıplar, s.9)” mısrasının devamı olarak aşağıdaki şiirinde yenilecek kadar güçlü olduğunu söyledikten sonra, bir tekne olan kendisine kayalıkları göstermelerini ister:

“Suyun yüzüne baba, gözlerinle bakmıştım
Ve görmüştüm dipteki çakıl yalnızlığını
Yenilecek kadar güçlüğüm artık
Bir tekneyim, gösterin bana kayalıkları”
(Ahşap Anahtar, “Önsöze ek”,
s11)

“Babam ve Haliç” şiirinde şair kıyıma kendisinden başlayarak, hayallerini taşıyan gemileri içindeki Haliç’e gömer. Ona göre babası, her an patlamaya hazırlanan bir mayındır; annesi ise, bu tutum karşısında çaresiz kalan derin bir sessizliktir. Şiirin ikinci bölümünde kıyım,

babasına yöneliktir. Babasından sevgi, şefkat dışında bir şey beklemediğini, bunu onda hiçbir zaman bulamadığını söyler:

“1.

Büyük kıyım zamanı, kendimden başlıyorum
İçindeki Haliç’e gömerek gemileri
Yön yıldızı sandığım yalnızlıklara bakıp
Mayın babayı geçtim ve çok ıssız anneyi
[...]

2.

Büyük kıyım zamanı, babamda duruyorum
Elindeki altınları gözden çıkaramadım
Göl olsaydı razıydım, kayıktım çünkü
Ondan deniz mi istedim, okyanuslar mı?”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve Haliç”,

s.14-15)

Babası, şairin gözünde derin bir kuyudur ve onun derinliklerine inmek, onu oradan çıkarmak mümkün değildir. Babayla oğul arasındaki uçurumu kapatmaya annenin de gücü yetmez.. Budak “Babam ve Matematik”, şiirinde aynanı sırlarını döküp cama dönüşmesi gibi, sırlarını dışarı döker, içsel bir arınma gerçekleştirir:

“Baba denen kuyu derin, ipi uzatın ipi
Hıştırtıyı duydun mu, kını terk etti bıçak
Annenin hakemliği geçerli değildir burada
Ayna sırlarını döküyor, cam olacak”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve Matematik 1/”,

s.16)

“2/

Nil Dicle’yle toplanmaz, oğul babası ile
Matematik izin verse hayat izin vermiyor
[...]

Kartalın gövdesine serçe kanadı takmak
Hesaptan anlamayan hayatın buluşuydu
Gövde çürüdü baba, reçine sızıyor artık
Acıkmış bir uçurum ben düşünce doydu mu?”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve Matematik 2/”

s.17/2)

“Acıkmış bir uçurum ben düşünce doydu mu?” diyerek babasına karşı duyduğu öfkeyi dile getiren Abdülkadir Budak, babasıyla arasındaki kopukluğu, yaşadıklarını bir türlü hazmedemez, geçen zaman onun yaralarını iyileştirmeye yetmez. Bilinçaltının hazırladığı tuzağa düşmeye daima mahkum olur. Bilinçaltında olanlar Budak’ta şiir biçiminde dışa

vurulur. Şair, Ahşap Anahtar kitabında baba olgusuyla birlikte, devletin, dinin, geleneklerin biçimlendirdiği üst otoriteyi de yazar.

“Ben bu kitapta baba olgusunu, senin deyişinle bir otoriteyi yazarken , kuşku yok ki, geleneklerin, dinin, devletin biçimlendirdiği üst otoriteyi yazmış oldum. Hatırladığım kadarıyla, babamın kurduğu baskı, öteki kardeşlerimi beni olduğu kadar rahatsız etmiyordu; ya da bana öyle geliyordu. Konuşmayı yazdığım şiirlerden öğrendim desen yeridir. O günlerin verdiği alışkanlıkla , bugünde asıl demek istediğimin şiirlerde bulunacağını söylerim her fırsatta. Bu kitapta da "konuşma dili yetmedi şiirlere tutundum" diyorum. Babamı anlamaya, onu bağışlamaya her zaman hazırdım. Saçlarımda okşanmaya hazırdı. İkisi de olmadı, olmadı ne yazık ki”³¹

“Babam Ve Kağıt” şiirinde kendisi ifade etmeye konuşma dilinin yetmediğini, bu nedenle şiirlere tutunduğunu belirttikten sonra; “Yazmak tedaviyse eğer bu yolu seçiyorum” diyerek babasını anlatma sebebini açıklar:

*“Bana bir kağıt lütfen, kağıdın temizliği
Daha kara cümleler düşürmek için babaya
Konuşma dili yetmedi şiirlere tutundum
[...]
Yazmak tedaviyse eğer bu yolu seçiyorum
Yoksa bir daha bozacak giyotin niyetini”*

(Ahşap Anahtar, s.35)

Şiir yazdığı için baştan beri uçuruma meyilli bir çocuk olan Budak, şiirlerini annesini kendisi, babasının ise gölgesi olarak görür. Babasıyla arasında kuşak çatışmasının ötesinde bir ilişkisizlik vardır. Babasının gözünde şair olmak bir yana oğul olmak dahi Budak için lükstür. O şiirleriyle kendisini babasına kanıtlamaya çalışır.

“Şimdi düşünüyorum da,kuşak çatışmasının ötesinde bir ilişki, daha doğrusu bir ilişkisizlik vardı babamla benim aramda. Bu ilişkisizliği aşmak için, evimizin varı-yoğu olan birkaç kitabı defalarca okurdum ona. Neydi bu kitaplar? Hazreti Ali’nin cenk hikayeleriydi en başta. Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Arzu ile Kanber, Tahir ile Zühre, Leyla ile Mecnun gibi efsanevi aşk hikayeleri.(.....) Aynı kitapları defalarca okumanın

³¹ Hüseyin Atabaş, “Abdülkadir Budak ile Söyleşi”, **Varlık Kitap Eki**, Şubat 2001, s.3

verdiği bıkkınlıkların sonucu olarak-babamın hafızasının zayıflamasından yararlanıp-değiştirdiğimi, okur gibi yaparak yeniden yazdığımı da anlatmıştım. Belki de öyleydi: Babama kendimi kanıtlamak, sevdirmek... evet, bilinçaltında bu da yatıyordur. Öyle olmasaydı, 33 yaşındayken, Yanlış Anka Destanı adlı şiirin bir yerinde şu dizeleri yazmış olur muydum? "Ölmemiş olsaydı babam/ Görseydi/ Diye düşündü dergide/ Yayımlanmış ilk şiirine bakarken". Saklardım şiirlerimi babamdan. Resim yapmak günahtı; şiir yazmak dersten uzaklaşmak anlamına geliyordu; zayıf notların sebebiydi. Şüphelenmesin diye Türkçe kitabının değil de, örneğin Tarih kitabının arasına koyardım yazdıklarımı. Yakaladığında azarlardı; döverdi bazen. Bir dizemde de söyledim bunu. Ben babamın değil de doğaçlama şiirler söyleyen annemin şairiydim. Onun içindir ki "Kıyamazdı bilirdim şiirler yazan oğluna / Sevgilim terk edince benden fazla ağlardı "demiştim annem için. Babamın gözünde şair olmak lükstü benim için; oğul olabilmek de..."³²

Budak'ın ben görmedim, ablam görürmüş, "maviş gözleri dolu dolu olurmuş" bazen dediği, kalbinin taşlaştığına inandığı babasının ağlaması, olağanüstü bir durum, hatta bir rüyadır.

"Babamı ağlarken gördüm, ışıdım
Erkenden açiverdi Sincan'ın laleleri
[...]

Alevini gizleyen yanardağ ağzıymışım
Bu çocuk başından beri uçuruma meyilli
Şiir uyanırken yazılan rüya imiş
Annenin kendisiymiş ve babanın gölgesi"
(Ahşap Anahtar, "Babam ve Rüya",
s.19)

Babamın canını yaktım bu kitapta, bir o kadar da kendi canımı yaktım diyen ve Ahşap Anahtar kitabını otuz dört bıçak darbesi diye tanımlayan, Abdülkadir Budak, babasıyla yaşadığı iletişim kopukluğunu, zamanla kendi oğluyla da yaşar. Bu durumu; "Babam ve Meşale" şiirinde; "Meşaleyi senden aldı oğluna devrediyor"(Ahşap Anahtar,s.21), "Babam ve Oğlum" şiirinde; "Babama benziyorum! Babama benziyorum! /Tanrım ne uzun yolculuk, tanrım ne uzun mola / Savaşta kollarını değil şarkılarını

³² Hüseyin Atabaş, "Abdülkadir Budak ile Söyleşi", **Varlık Kitap Eki**, Şubat 2001, s.3

yitirmiş / İki insan olarak dönüyoruz oğlumla”(Ahşap Anahtar, s.43) , Babam ve Çarşı şiirinde ise “Elinizdeki kitapla rüyaları dolaştım / Babama benzemiştım, uyandım ürpertiyle” (Ahşap Anahtar,s.49)mısralarında dile getirir.

“Bu ev ikimizde kanayadursun
Saksıyım, bahçeyi içeren bir genişlik
Bu benim düşüncem, neticeye bak
Bilinen benzetmeye sığınsam yeri
Baba ağacında oğul bir yaprak
[...]
Haritalar ülkeleri değil de
Evleri göstermeli
Meğer ne genişmiş evimiz bizim
Aradık bulamadık birbirimizi
Sen ağaçsın artık ve benim yaprak
Hayat değiştirdi rollerimizi”

(Ev Zamanı, “Ev, Oğlum”, s. 42-

43)

“Ev, Oğlum” şiiri, baba-oğul ilişkisinin sorgulandığı bir şiirdir. Birbirine kapalı odalardan oluşan ev, herkesi kendi yalnızlığına iter. İletişimin dolayısıyla ilişkilerin koptuğu bir evde, aile fertlerinin bir araya gelmesinin ve diyalog kurmasının zorluğunu anlatır, şair. Oğul, baba ağacında bir yapraktır. Zamanla roller değişir; baba yaprağa dönüşür.

“Her şeyin tanımını baştan yapmalı
Diyelim ki babayım yetimliğimde
Oğlum kendisini yetim sanıyor
Kafiyesi kötü olacak ama
Bu ev ikimizde birden kanıyor
[...]
Bilinen benzetmeye sığınsam yeri
Baba ağacında oğul bir yaprak
[...]
Baba bir öğrencidir yanlışlar yapar
Yanlışları tekrarlayan oğulsa

Hem sonra nedir ki yanlış dediğin?
Benim baba olmam mı onunsa oğul?
İkimizde istemedik bu rolü
Kim kimin tanrısı ve kim kime kul?

Trensem oğlumdur son istasyonum
Dünya denen raylar şahit olsun ki
İstasyon ben isem trendir oğlum”

(Ev Zamanı, “Ev, Oğlum”, s. 42-

43)

“Ev, Oğlum” Şiirinde Şair Abdũlkadir Budak, kendisiyle oğlunu ŐzdeŐleŐtirir. Aralarındaki atıŐmayı ve yaşananları bu ev ikimizde birden kanyor Şeklinde dile getirir. Baba ağacında bir yaprağa benzeyen oğul, hũzũn derslerinin boş geçemediği bir zamanda dalından dũŐmeye mahkumdur. Bu Şiirin ũũncũ bŐlũmũnde Şair, oğluyla arasındaki iliŐkiyi, bundan hareketle hiç kimsenin tercih etmediği rol paylaŐımında hatanın kimde olduğunu sorgular.

“Ateşi kundaklayıp kucağıma verdiler
Oğlum sandım, ormanları dolaştım
ıktığımda tek bir ağaç kalmadı.
Hep eki sesleri, eki sesleri
Oğlum sandım dŐvũlen bakırları

Bakır her ikimiz de, eki hangimiz?
Kim kime uçurum, kim kime kuyu?
Doğrudur bu evin her zaman eki
Bakırın bu evde bakır olduğu
Babaydım ben, tecrũbeli bir aptal
[...]
GŐkyũzũmũz tavan arası kadar
Bastığımız her yer bir i kanama
DŐvũl bakır, eki yine hũnerli
Kesil kumaş, hũkũm yine makasta

Oğlum! Oğlum! İkimize gŐmũlũyor nicedir
Hangi evden Őlũ ıkırsa mezarlığa değil de
Mutfak salon koridor yara gibi duruyor
Balkon ise yaranın kabuğudur bu evde”

(Ev Zamanı, “Őıringa”, s.

20-21)

“Babaydım ben, tecrũbeli bir aptal” diyen Şair, kuşak atıŐması yaşadığı oğlunu, aralarındaki iliŐkinin yakıcı, yok edici olması sebebiyle kundaklanıp kucağına verilmiş bir ateş olarak gŐrũr. Ne kadar çabalasa da onu kucağında tutmayı baŐaramaz. Kucağındaki ateşle avcıya destekçi orman olan evi dolaşır, yanmayan tek ağaç bırakmaz. Tutunacak tek dal bulamaz. Yaşananlar onları dŐvũlen bakıra ve ekice benzetir. Fakat bakırın ve ekicin ki olduğu taraflara göre değişir. Kimim kime uçurum ya da kuyu olduğu tartıŐılır. Uçurumun giderek derinleŐmesi, basılan her yeri i kanamaya çevirir. Baba ile oğul arasında giderek derinleŐen kopan ilişki, paylaşımları yok eder, bu da hangi evden Őlũ ıkırsa ikimize

gömülüyor dizesiyle anlatılmıştır. Bu evdeki her yer yaradır. Oğul, bu yaranın kabuğudur.

“Gömleği Leyla desenli bir şair idin
Yazdığın şiirlerin imzası gül'dü
Ne oldu da tutuştu bilinçaltı ormanı?
Geçtiği sular da boğuldu köprü

Bir kitap oluşur, vakit gelmiştir
Düşmek için çıkılmıştır balkona
Şairdir yazacak bir şeyler bulur
Baba bir iççekiş, oğul travma”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve Güleyle”,

s.23)

Babasına duyduğu saygının korkudan ileri geldiğine değinen Budak, babasını bir iççekiş, kendisini ise travma olarak görür. Tedavi olmak için de şiirlere gider. Böylece diyalogsuz bir bahçe, monolog gül doğurur.

“Babama duyduğum saygı korkudandı, konuşmaz, konuşturamazdı beni. Değil sözlerimi, bakışlarımı bile dik bulur, olmadık manalar çıkarırdı. Bir iççekiş'ti o; ama ben travma'ydım. Ya da tersi. Onun için de Ahşap Anahtar adlı bir terapi seansına ihtiyacım vardı. Bir kez daha doktor yerine şiirlere gittim ben.”³³

“Babam ve İstasyon” şiirinde baba ve oğul, aynı paralelde devam eden; ama asla kesişmeyen tren raylarına benzetilir. Aynı köklerden beslenseler de dalları başka bahçelere uzanır. Şair, buluşması imkansız tren raylarını görünce, yazgı denen şeyin olmadığına inanır. Hiçbir zaman kazanamadığı babasını, hayat denen cephede kaybettiğini düşünür.

“Yazgı diye bir şey yok, olduğunu sanırsın
Buluşması imkansız rayları düşününce
Şaşırırım, ben bir göle düşerim
Gölde açan nilüfer olmuşken anne

İstasyonu düşünürüm, babam gelir aklıma
Buluşması imkansız raylar ile birlikte
Tahta asker bavulu, seferberlik günleri
Babam kaybedilmiş hayat denen cephede

Çoktan çekildi o göl nilüferler de”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve İstasyon”,

s.29)

³³ Hüseyin Atabaş, “Abdülkadir Budak ile Söyleşi”, **Varlık Kitap Eki**, Şubat 2001, s.3

Ona göre yalnız çocukların yaşadığı evler, birbirinden bağımsız odalardan ibarettir. Yalnızlıklardan kurtulmaya çalışan çocuğun sığınağı düşleridir. Baba, tıpkı bir değirmenin unu öğütmesi gibi oğlunu öğütür. Yalnız çocukların dünyasında odaların toplamı,“Dikkat düş kuruluyor” yazılı kapıdan öte anlam taşımaz

“Gövde ruhu tutuşturur, baba oğlunu
Küçük bir başın düştüğü her yastık kaya
Ev oda demektir elbet yalnız çocuklar için
“Dikkat düş kuruluyor” yazılır kapısına”
(Ahşap Anahtar, “Babam ve Değirmen”,
s.33)

Aynı suların açığı ve kıyısı olmalarına rağmen oğul, baba limanına yanaşamaz. Oğul babasına yaklaşmak ister; fakat aralarındaki iletişim eksikliği bu yakınlaşmayı imkansız kılar. Aşağıdaki şiirde eksik olarak gösterilen martılar, saklı kalmış çığlıkların ifadesidir. Budak, bu durumu Varlık Kitap Eki, (2001, s.3)ten yaptığımız alıntı da gösterdiğimiz gibi, babam konuşmazdı, beni de konuşturamazdı şeklinde ifade eder.

“Babam limandı belki, yanaşmayan gemi ben
Aynı suların açığı, kıyısıydık ikimiz
Susmak ona özgüydü eşlik etmekse bana
Ben şimdi anlıyorum, martıydı eksiklerimiz”
(Ahşap Anahtar, “Babam ve Liman”,
s.37)

“Babam Ve Harita” şiirinde Budak, ölünün elini tutsan sıcaklığını ona duyurabilirsin, o da sana kendi soğukluğunu iletir derken; babasının dayaktan başka bir şey için kullanmadığı, şefkatsiz ellerini hatırlar. “Gördüm, babamın elleri babamın makasıydı (Ahşap Anahtar, s.18)” dediği bu eller şairin dünyasını bin yerinden yırtılmış haritaya çevirmiştir. Bu nedenle Budak, içinde babasının geçtiği her şiirini karartma gecesi olarak niteler.

“Piri Reis olmaya aday olsan ne çıkar
Bin yerinden yırtılmış haritayla dünyada

Sıcaklığın geçerdi ölünün elini tutsan
Ama öyle olmuyor, ondan sana soğuma

Karartma gecesidir yazdığın her bir şiir
İçinde baban varsa, çocuk bunu unutma!”
(Ahşap Anahtar, “Babam Ve Harita”,
s.53)

Budak, şiirlerinde; sevgiden, şefkatten yoksun, sürekli cezalar veren, azarlayan, hoşgörüden yoksun bir baba portresi çizer.

*"Sureler ezberleme cezası verirdi babam / El öpmeye gönderirdi şekersiz bayramlar". Ve şöyle devam eder şiir : "Babam isli bir lambaydı geceleri fark edilen / Ben azarı göze alıp düşüyorken şiirlere". Ve final dizeleri: "Yalnızlıktan bir orman tutuşur muydu / Bunun böyle olduğunu küçükken öğretti babam". Bununla da yetinmemiş, Kasım 1999 tarihli Adam Sanat dergisinde yayımlanan bir şiirimde "Öfkeli, azarlayan baba gündüzlerden çok / Dingin ve şefkatli anne olan gecede / Asıl kimliğini şarapta bulacak üzüm / yaprak nasılsa düşecek güz bir bahane" demişim."*³⁴

Ağrı'yı yalnızca dağ sanmanın yanlış olduğunu söyleyen Budak, bir başka şiirine de "Ağrı", dağından söz edecektim, ama bu beni aşar, o halde ağrımdan söz edeyim diye başlar. "Babam ve Ağrı" şiirinde şiddeti seçtiğini, çünkü bunun kendisine uygulandığını (babası tarafından) söyler. Yaşadığı ruh depreminin enkazından babasıyla birlikte çıkar.

"Şiddeti seçiyorum, uyguladılar çünkü
Suyumuz içilmedi, ürün vermedi tarlalar
Ruh depremi enkazından birlikte çıkarıldı
Babalar ve oğullar! Babalar ve oğullar!"

(Ahşap Anahtar, "Babam ve

Ağrı",s.76)

"Hadi ben hayırsızım, raydan çıkmış trenim / Daha acısı baba, yolcu da benim! (Ahşap Anahtar, "Babam ve Yolcu",s.61)" diyen Budak, bir başka şiirinde de "Yan yana ama iki ayrı raya benzerdik / Aynı trene biner aynı ufka gitmezdik (Ahşap Anahtar, "Babam ve Ray", s.63)" diyerek; babasıyla arasındaki uçurumu, asla aynı noktada buluşamıyor olmalarını dile getirir.

"Babam ve Arena" şiirinde Budak, tek suçlu olarak babasını görmediğini belirtir, olanlarda hayatında payının olduğunu söyler. Bu şiir, şairin babasını direk suçlamadığı, ona eleştirel bakmakla beraber, onu affetmeye hazır olduğu mesajını da verdiği şiirdir.

"Arena bir imkandır usta matador için
Kırmızı bahanedir saldıracak boğaya

³⁴ Hüseyin Atabaş, "Abdülkadir Budak ile Söyleşi", **Varlık Kitap Eki**, Şubat 2001, s.2

Hayattı çocukluğumu arenaya benzeten
Oğul boğa idi de matador muydu baba?"
(Ahşap Anahtar, "Babam ve Arena",
s.69)

Babasıyla arasındaki uçurumu, baba temalı şiirlerinden oluşan Ahşap Anahtar kitabında toplayan Budak, Düşle Dergisi'ne verdiği röportajda; kitabını okuduktan sonra zaman zaman babasına haksızlık ettiği hissine kapıldığını, ona çok yüklendiğini, bazı dizelerin canını yaktığını, hatta bu kitabı çıkarmamanın daha iyi olacağı fikrine kapıldığını söyler. Konuyu aydınlatması açısından Budak'ın bu ifadesini alıntılamaı uygun gördük:

*"Size bir şey söyleyeyim mi, bu itirafım ilk olacak ve de size olacak. O kitabı okuduktan sonra babama haksızlık ettiğim kanısına da vardım. Fazlaca yüklenmişim, öyle tuhaf bir duygu yaşadım. Bu kitabı yazmasaydım, yayınlamasaydım daha mı iyi olurdu diye düşündüğüm zamanlar oldu. Sonraları o kitap benim için bir terapi seansı gibi geldi. Yıllar sonra bir günah çıkarma, rahatlama, iç dökme duygusu da vermedi değil -belki daha çok bunu verdi. Acaba babama haksızlık mı ettim düşünüp içimi acıttığı yerler oldu, bazı dizeler canımı yaktı kitap çıktıktan sonra. Fakat ne yapayım, ben psikologa değil, şiire gittim, derdimi ona döktüm. O kitap bana bu anlamda, şu yaşında bile iyi geldi, bunu söyleyebilirim."*³⁵

Zaman zaman babasına haksızlık ettiğini düşünen, bu nedenle Ahşap Anahtar kitabını ve bu kitaptaki şiirleri yazma sebebini sorgulayan Budak, "Babam ve Kezzap" şiirinde kendisine bu şiirleri yazsam ne olurdu, sorusunu sorar. Cevap olarak da, içindeki sızıya dayanma gücünü yitirdiğini, kezzaptan sözcüklerle susmaya dayanamadığını söyler:

"Ben bu şiirleri yazsam ne olurdu?
Bir daha susmuş olurdum kezzaptan sözcüklerle

Kitabın sonuna yaklaşmış olmalıyım
Bir oğuldum, gereğinden fazla açtım içimi
Baba imgesini şiirden çıkarmak ah!

³⁵ Alper İlhan, Emine Gürbüz, "Söyleşi Abdülkadir Budak", **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.3 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

Etimden bir parça koparmak gibi”

(Ahşap Anahtar,

s.79)

Şiirinin son bölümünde ise, kendisini içini gereğinden fazla açan bir oğul olarak tanımladıktan sonra, bu süreçte sadece babasını değil, kendisini de yaraladığını ifade eder. Babasını, ucu paslı mızrak; şiirlerini ise, kendisini korumak için kullandığı kalkan olarak görür.

“Ucu paslı bir mızrak değilse babam
Niçin korunuyorum şiir denen kalkanla?
Rüzgara güz yaprağı ısmarladım, gelecek
Eylülde yaralarım bütün kitapçılarda!”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve Eylül”,

s.85)

Şair, Ev Zamanı’nda öğretilmelerin hakim olduğu bir dille, kişisel trajedisini betimler.Ev Zamanı’nda görünür kılınan mutsuz babaya karşılık, Gümleğim Leyla Desenli’de mutlu bir aile reisi vardır. Ahşap Anahtar ve Ev Zamanı’ndaki kötümser, depresif ruh hali yerine, şairin mutlu, sevinçli ruh halleri ortaya çıkar. Gümleğim Leyla Desenli’deki “Çay Getir” adlı şiirin bazı dizeleri şöyledir:

“ Sen bir yanıma otur çocuklar bir yanıma
Al atlar otlakta kişnesin yine
Merhabalar uçurmaya hazırım
Tipiye tutulmuş kar çiçeğine

-Ah sevgilim bir yastığı
Paylaşmanın sevincini
Yazmamak yürek incitir”

(Gümleğim Leyla Desenli , s.

57)

Budak, huzursuz geçirdiği çocukluk yıllarının ardından huzuru, kendi kurduğu yuvasında arar. Bu yuvadan da zaman zaman çatlak sesler gelse de, eşi ve çocuklarıyla paylaştığı huzurlu bir aile ortamını, aynı yastığı paylaştığı eşini anlatmamayı haksızlık sayar. “Çay Getir” şiiriyle umutsuz şiirlerine, umutlu bir şiir katmış olur.

“Beni çok seviyor babam
Ablamı ve annemi
Sonra soframıza ekmek uzatan
Erken gidip geç geldiği işini

Paylaşmayı sever babam
Güzel olan her ne varsa
Kanatlar vermeyi sever

Uçmak isteyen kuşlara

Dostluk bir bahçedir onda
Babam çiçeğin akranı
Mektup yazmayı çok sever
Pazar günü geç kalkmayı

Yorganımız kaydığında
Üşür babam geceleri
Düşündeki ceylanların
Sever göle inişini

Babam avcıyı sevmedi”
(Kuşların Alfabetesi, “Babamın Sevdikleri”,
s.14)

Budak, Kuşların Alfabetesi kitabında yer alan “Babamın Sevdikleri” başlıklı şiirinde çocuğun dünyasında babanın yerinden hareketle, hiçbir zaman sahip olamadığı, daima özlem duyduğu baba portresini çizer. Bu şiir, Budak’ın diğer şiirlerinde anlattığı baba, oğul, aile portresine tezat oluşturur. Bu şiirdeki baba; eşini, çocuklarını çok seven, onlar için çalışıp didinen, paylaşmayı seven, çocuklarından sevgisini ve şefkatini esirgemeyen, ailesi için her türlü fedakarlığı gösteren bir tiptir.

3.4.3. Abla Kardeş İlişkisi

Birçok şiirinde babasını, annesini tartıp biçen Abdülkadir Budak, kendi hayatından bir kesit sunduğunu söylediği “Ablam Ablam” şiirinde ablasını, onunla ilişkilerini, aralarındaki mesafeyi dile getirir. “*Annemdi ikimizi Birleştiren uçurum*” diye söz ettiği abla kardeş ilişkisi, asma köprü kimliğinde sallanarak, ama yıkılmadan sürüp gitmektedir. Onları birleştiren tek unsur anneleridir. İçlerinde farkında olmadan gelişen, yakın yaşlarda olmanın kıskançlığı da sezilmektedir. “Tehirsiz bir tren düşünemedik” mısrası da her şeye geç kalmış olmalarının simgesidir. “Çağ atladık tren yine tehirlir” mısrası da Hüseyin Peker’in dediği gibi³⁶; belki de ablasından ne kadar ileri gittiğinin ifadesidir. “Ablamla aramda birkaç güz vardı ” diyen şair, sonraki bölümde “Güz okulu mezunu iki kardeşтик” der. Hüzün dersinin boş geçmediği hayatlarında onların kaderi elbetteki dalından düşen yaprağa benzeyecektir. Aralarındaki mesafe o

³⁶ Hüseyin Peker, “Budak Şiirine Yeniden Bakışlar”, **Varlık**, Şubat 2001, s.45

kadar uzundur ki, aradan ne kadar zaman geçse de hatta çağ atlansa da o mesafeyi kapatmak mümkün değildir.

“Ablamla aramda birkaç güz vardı

Trenlerin tehirli geldiği saatlerde

Annemdi ikimizi birleştiren uçurum

Asma köprü kimliğinde

Yaz’dı unutulmuş şenliğin adı

Güz okulu mezunu iki kardeşlik

Annemizi anımsadık istasyonlarda

Tehirsiz bir tren düşünemedik

En iyi öğretmenimizdi yaprak ölüsü

Hüzün dersi boş geçmedi okulda

Çağ atladık tren yine tehirli

Aramızda birkaç güz var ablamla”

(İşaretler, “Ablam Ablam”, s.

20)

Hüseyin Peker, “Budak Şiirine Yeniden Bakışlar” adlı yazısında “Ablam Ablam” şiirinde Budak’ın sadece ablasından değil, diğer şairlerden de önde olduğunu anlattığını savunur.

“ ‘Çağ atladık tren yine tehirli’ belki de ablasından ne kadar ileri gittiğini simgeliyor. Zaten işin başından beri ablasından ileride gittiğinin bilinmesi vardı. “Güz okulu mezunu iki kardeşlik” demenin bir faturası var. Bu okuldan biri önce mezun olur, mecazi anlamda. Biri de yaya kalır. Budak; kardeşleri kadar, diğer şairleri de geçtiğini savunuyor, sessiz,

parıltısız. “Üstüme vazife mi bilemiyorum / ‘Büyük Saat’ini kuran şairler gibi / koskoca ormandaki yalnız ağacı görmek” (Aşk Beni Geçer, s.11)

Budak, birçok şairden önde gelen bir şiire koştüğünü görüyor. Bunu alttan alarak dile getiriyor. Evet, Budak’ın zihni, çok şairin , hele kuşakdaşının önüne geçti. Geleneklere bağlı kalışı, Adnan Özer’in Cumhuriyet Kitap, Haziran 1996 tarihli yazısında andığı gibi bir bakıma: “Son yirmi beş yılın en verimli şairleri arasında sayılan Budak’ın Halk kültürünü ve imgelerini dünyevi tarzda yorumlamasından söz edilir.” Özer’in deyimiyle Anadolu Türk şiirinin son çeyrek yıldaki izdüşümüdür. Ama dünyayı tümüyle görmek için ne bekler durur?”³⁷

“Karşı Sav” şiirinde aradaki uçurumun giderek daha da derinleştiği dikkatleri çeker. Aradaki köprü olan anne de gidince kardeşleri bir araya getirmek artık imkansız olur. Şair bu durumu “hiç kimse uzak değil benim kadar ablasına” mısrasında dile getirir. Şair kendisini hüznün en yoğun yaşandığı güze benzetirken, ablasına karşı giderek kışa dönüşür.

“Hiç kimse bir acıya benim kadar yakın değil
Hiç kimse uzak değil benim kadar ablasına
Gülüşünü burada unutup gitmiş anneyi
Anımsamak mümkündür uçurum kıyısında
[...]

Bilinir benim yazdığım bir çığlığın kendisi
Avcı dilinde geyik, aşk dilinde bir Leyla
Hiç kimse benim kadar güz olmayı bilemez
Hiç kimse benim kadar kış değil ablasına”

(Aşk Beni Geçer, “Karşı Sav”, s.

40)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi “Güz okulu mezunu iki kardeş”in birbirlerine yakın olmaları ve aynı çizgide buluşmaları mümkün değildir. Hüzün dersleri boş geçmediği müddetçe, bu yara kabuk tutmayacak ve kanamaya devam edecektir.

³⁷ Hüseyin Peker, “Budak Şiirine Yeniden Bakışlar”, **Varlık**, Şubat 2001, s.45

3.5. Ölüm Ve İntihar Temi

Budak'ın şiirlerinde ölüm teması geniş bir yer tutar. Abdülkadir Budak, kimi şiirlerinde ölüm korkusunu dile getirip, ölümün gelmemesini isterken, bazı şiirlerinde ölüm temayülü gösterir, hatta bunu intiharı çağrıştıran ifadelerle dile getirir. İntihar temalı şiirlere ve bu şiirlerinde intihar eden şairlere de yer verir.

Budak, vasiyet olarak yazdığı şiirinde erken öleceğini anlatırken intiharı çağrıştıran; "İçimden uzaklaştı bir atın kişnemesi / Duvar sandım bileğime çaktım çiviye / Kibritimi kaybettim, yoğunlaştı karanlık" (İşaretler, Vasiyet, s.74-75) mısraları kullanmıştır.

Bu şiir, şairin vasiyeti olmasının yanı sıra, kaybettiklerinin ardından yaktığı ağıttır. Şiirdeki ölüm teması, kendi ölümünü düşünmesiyle başlayıp, babasının ölümü ve ardında bıraktıklarıyla devam eder. Babaların öldüğü, annelerin ise onlarla gömüldüğü unutulmaz diyen Budak, bu şiirinde de aynı tema üzerinde durur ve annesinin gülüşünün, babasının ölümüyle evi terk ettiğini söyler. O, kendisini yanlış bir masal kahramanı olarak görür. Bir zamanlar Gömleği Leyla Desenli olan şair, şiirin dördüncü bölümünde ustalık trenini kaçırmış olmasına rağmen, aşk gömleği biçmeye yeltenen çırak olarak tarif eder kendisini. Çırağın çabaları boşa çıkar, kumaşı da ziyan olur; fakat onun yeni kumaş alacak gücü olmadığı gibi, yeni gömlek biçecek gücü de kalmamıştır. Şair hayatı boyunca hedeflediklerinin gerisinde kalmıştır bu durum onu çok incitmektedir. Gül'e tutkun olan bir şairin son isteği, elbetteki tabutuna çivi yerine gül çakılması olacaktır.

"Erken öleceğim göreceksiniz
İçimden uzaklaştı bir atın kişnemesi
Gül soldurdum, dışlandım bir bahçeden
Duvar sandım bileğime çaktım çiviye

Kibritimi kaybettim, yoğunlaştı karanlık
Uğraştım, yakamadım güneş sandığım mumu
Bir çığlığı ezberime aldım ben

İyiye çıkmayacak tabut yorumu

Kimse bulup getirmedi annemin gülüşünü
Babamın öldüğü gün evden çıkıp gitmişti
Yanlış masal kahramanı olduğumu, tuhaftır
Masalsız büyüyen çocuklar söylemişti

Sokağın öbür ucunda tabelasız bir dükkan
Kör makasın kestiği kumaş parçacıkları
Aşk gömleği dikecekmiş, prova bekliyor
Ustalık trenini kaçırmış terzi çırağı

Kumaşım araya gitti, yenisini alamam
Usta gibi konuşan bir çırağa inandım
Hazırdım okyanusun tuzlu suyunu içmeye
Yağmur birikintisine eğilmek zorunda kaldım

Tabut sözcüğündeki ürpertinin anlamı
Lekesiz beyazlık verir umarım kefenime
Annem öldüğünde öyle yapmıştım
Gül çakın tabutuma çivi yerine”

(İşaretler, “Vasiyet”, s.

74-75)

Her şeyin yozlaştığı, değerlerin alt üst olduğu, tensel zevklerin aşk sanıldığı bir çağın gündeminde; bir bıçağın kendine saplanması olarak değerlendirilen “Rus Ruleti” olacaktır. Bu şiirde de intihar teması dikkatleri çekmektedir.

“Gündemimde “Rus ruleti”, bir mermi çekirdeği
Bir bıçağın kınıyla yenilediği sözleşme
Fırtınasız denizde gemilerin batışı
Tabancaya mermi koymayı unutmak düelloda
Gündemimde bahçıvanın çiçeksiz intiharı
[...]
Aşkın hisse senetleri değer kaybediyor hep
Etin tadına bakılıp bırakılan borsada
Bir bıçağın kendine saplanması gündemde
Yarasına bastırarak kapıya kadar gelip
Sokağa çıkması duygularımın
Birisinin omzuma dokunup hişşst demesi
Yeniden çekilmesi büyük yalnızlığına
Rus ruleti sonunda bir mermi çekirdeği”

Budak'ın İmzası Gül adlı kitabında intihar temalı bazı şiirleri vardır. Sanki şair, ilk üç kitabının sevinçli duygu halinden depresif bir duygu haline geçmiş ve orada kalmıştır. bu şiirlerden bir tanesi "Gizli Cam Parçaları" adını taşır. Budak, bu şiiri intihar eden şair Metin Akbaş'ın bir dizesinden yola çıkarak kaleme almıştır:

"Şehrin ortasındaki kır çiçekleri
Usulca çekildiler geldikleri yerlere
Kapatsak da olur artık camlarımızı
Balkonumuza serçeler beklemesek de

Şehrin ortasındaki kır çiçekleri
Çekildiler diyorum Metin Abi örneği
Ah hepimiz ölüyoruz giderek
İntiharların çünkü biçimleri değişti

Büyük kalabalıklardaki yalnızlık intihardır
Görkemli caddelerin açılması uçuruma
Yapma çiçekler götürmek sevdiğimize
Yazmamak intihardır duyumsayıp da

Kesen bıçak değildir insanın bileğini
Yüreğimin kıyısındaki "gizli cam parçaları"
İntihardır bu çağda ağlamayı bilmemek(*)
Nilgün Marmara'yı sevmek, Beşir Fuat'ı

Ecza dükkanının önünde Metin Abi olsaydı"¹

Yine aynı şiir kitabında yer alan "Uçurum Hakkı" adlı şiirde intihar etme düşüncesi bir çılgına dönüşür. "Denizdim ben çekildim her yanım kum / Uçurum hakkımı kullanmak istiyorum." (İmzası Gül, s.42)

* İntihar eden şair Metin Akbaş'ın bir dizesi.

¹ www.şiiropenceresi.com , 31.05.2007

“Yazmadı bir daha o güne kadar

-Hemen altını çizmeli, o günün önemi var-
oyun niyetine çocuğun biri
(Yoksa kendisi miydi?)
bir sapan taşıyla kuşu öldürdü”

(Yanlış Anka Destanı, “IV”,

s.74)

Oyun niyetine bir çocuğun sapan taşıyla öldürdüğünü söylediği kuş, Budak’ın şiirlerinde her zaman yer alacak bir imgeye dönüşür. Budak, Yanlış Anka Destanı adlı eserinde yer alan “IV.” başlıklı şiirinde ilk şiirini yazdığı günü, o günkü heyecanını, kendisini babasına ispatlama isteğini, fakat bunu başaramayıp ertesi gün şiirini yırtışını ve çocuğun biri diye tarif ettiği kendisinin oyun niyetine sapan taşıyla bir kuşu öldürdüğü güne kadar yazmadığını anlatır. “Kuş” imgesini kullanma sebebini de “V.” başlıklı şiirinde; günah çıkarır gibi itiraf eder:

“Ölüm, basit bir sözcük olmadı asla
Nice büyük anlamları içerdi
Bu imge uzun süre düşlerinin sonuna
Uçmaktan edilen kuşu getirdi

Küçüçüktü, ölmeseydi!

Kuş sözcüğünü bu yüzden mi seviyor
Sıkça kullanıyor şiirlerinde
Bir günah çıkarır gibi

Küçüçüktü, ölmeseydi!”

(Yanlış Anka Destanı,

“V.”, s.75)

Onun için ölüm, asla basit bir sözcük olmamıştır ve aklına daima sapan taşıyla vurulan kuşu getirmiştir. Bu nedenle şiirlerinde “kuş” sözcüğünü sıkça kullandığını, bunun da günah çıkarma olduğunu söylemiştir:

Öldürülen kuşu hiç unutmayan Budak, “Ödül Töreni” şiirinde vicdan azabından kurtulmak için bir başka kuşu ödüllendirme yoluna gider. Fakat

ne yaparsa yapsın içindeki vicdan azabından kurtulması ve hatasını telafi etmesi mümkün değildir. bu nedenle kuşa ödül verecek kurulda, kırık kanatlı bir adamın yeri yoktur.

“Seçici kuruldaydım çağrılacaktım elbet
Uçma konusundaki bir ödül törenine
Kırık kanatlarımı yanıma alıp geldim
Oy verdim kuş sahneye çıkınca
Ödülünü kendisine ben verecektim
[...]
Üç-beş sandalye ötede oturan çocukluğum
Oyun sanıp bir kuşu öldürüyordu
Günah çıkarıyordu zavallı ruhum
Ödüllendirerek başka bir kuşu
Özeleştiriyordum fırsatını yakaladım
Sordum kendi kendime bir ömrün sorusunu
Kuşa ödül verecek seçici kurulda
Kırık kanatlı adamın ne işi vardı?
Gözyaşlarım araladı gözlerimi bir ara
Gördüm ki tören bitmiş, utancımınla birlikte
Bir ben kalmışım salonda”

(Aşk Beni Geçer, “Ödül Töreni”, s. 30-

31)

Budak'ta herkes gibi ölüm gerçeğini düşündükçe, yapmak istediklerini hatırlar ve hayat daha da sıkı tutunmak ister. Hayattan beklentilerini, eşini, çocuklarını, gerçekleştirmek istediği düşlerini düşünür ve “Gelme ölüm, yüreğimde umut var / Gelme ölüm, ürün veren yaşayım / Gelme ölüm, yapılacak işlerim / Yazılacak şiirlerim var benim” diyerek ölümü kendisinden uzaklaştırmaya çalışır.

“Gelme ölüm, dalım çiçeksiz değil

Havuzumda ak kuğular yüzüyor

Ceylanlar sekiyor ormanlarımda

Gelme ölüm, yüreğimde umut var

İki güzel çocuk uyuyor yan odada

Hastalık biçiminde sokulan ellerini

Çok bunaldım, çeker misin üstümden

Senin yerin kuştan uçuş ummayan

Kafesini içinde taşıyanın yanıdır

Gelme ölüm, alma beni onlardan

Gürültü çıkarma, kızım uyanır

Gelme ölüm, ürün veren yaştayım

Hangi denize girsem taşıyor sular

Hangi yoldan geçsem izim kalıyor

Gelme ölüm, yapılacak işlerim

Özenle onarılabacak çatılarım var

Yazılacak şiirlerim var benim

Yaşım ne ki daha, otuz dolayındadır

Gelme ölüm, alma beni onlardan

Gürültü çıkarma, oğlum uyanır”

(Sevdanın Son Kerem'i, “Ölüm Duygusuna Tepki”,

s.:38-39)

Abdülkadir Budak, Endişeli Fesleğen ismini taşıyan şiir kitabındaki şiirlerinde ölüm temasını yoğun bir şekilde ele almıştır.

Şaire göre, tıpkı bir ipek olan tenin çürümesi büyük haksızlıktır. Ölüm, acemi terzi gibi önündeki kumaşın kıymetini anlamaktan acizdir, bu nedenle acemi elleriyle ipeğe makas darbeleri indirir.

“Esinini ipekten almış olmalıdır ten
Çürümek büyük haksızlık bu söz anımsanınca
İpeğe büyük makası vurmuş mu oluyor ölüm
Acemi terzi eliyle bir sınav sırasında”

(Endişeli Fesleğen, "Güllerin Vakti Soldu",s.11)

"Kırkı Henüz Geçmişti" şiirinde ise şair; yaşamı, alna dökülen kaküle, ölümü ise saçı sifıra vurdurmaya benzetir:

"Arifesi camdır hüznün bayram günü kırılır
Bu tanım denk düşüyor çağın unutkan ruhuna
Yaşamı alna dökülen kaküle benzetirdik
Ölüm saçı sifıra vurdurmak mıdır yoksa?"

(Endişeli Fesleğen, "Kırkı Henüz

Geçmişti", s.12)

"12 Dev Silgi" şiirinde de yaşamak, çokça yazmaya; ölüm, yazıları silen dev bir silgiye benzetilir:

"Birimiz hepimiz için yeterince çılgınmış
En büyük çılgınlık sayılırdı çünkü ölüm
Yücel bir daha şaşırttı, dedi k,:
Yaşamak yazmaktır çokça
Ölüm ise dev silgi"

(Endişeli Fesleğen, "12 Dev Silgi",

s.20)

Endişeli Fesleğen adlı kitabında yer alan "Olurdu Böyle Şeyler" şiirinde şair, "Tuğlanın duvardan düşmesi midir ölüm / Sökmek midir kapıdaki isimliği (Endişeli Fesleğen, s.21)" sorularıyla ölümle birlikte değişen şeyleri anlatmak için kullanmıştır. Ölümün bu kadar basite indirgenmesine olan tepkisini ortaya koymuştur.

"Kar Manzarası" başlıklı şiirde görünen, ömre yağan kardır. Yaz mevsimi, ömrün olgunluk çağıdır ve yerini, yaşlılığa bırakmaya mecburdur. Sonsuzluk arzusu taşıyan insan, yaza aldanmıştır. Onun bitişini görmek insan ruhuna ağır gelir. İnsan yazın bitişini, kışın gelişini bu manzarayı görünceye kadar kabullenemez:

"Eskimiş bir arkadaşlık anısına mı benzer,
Kanı yerde kalmış günün kara düşen manzarası?
Yaz geçmiş, nerden belli bir yaz daha göreceğim
Ne kadar büyümüşüm, kızım gelin adayı
[...]

Tabancamı yitirdim, ona güveniyordum
Bir acıyı şakağında duydum-duymadım olurdu
Bunu biri söylerdi gelin adayı kızıma
Donarak ölme provası yapıyor duygularım

Yazın yolunu kesmiş bir kış manzarasında”
(Aşk Beni Geçer, “Kar Manzarası”, s. 42-43)

Kızının gelin adayı olacak kadar büyüdüğünü gören Budak, geçip giden zamanla beraber kendisinin de yaşlandığını ve ölüme doğru gitmeye başladığını fark eder. Bir yaz daha göreceğinden endişe eder. Şiirin ikinci bölümünde yer alan “Bir acıyı şakağımda duydum-duymadım olurdu” mısrası da bize intihar fikrini çağrıştırır.

“Kar Manzarası” şiirinde şair, Abdülkadir Budak, mevsimler paralelinde ölüm temasını ele alırken; “Bay Bay” şiirinde de karla kefen arasında beyazlık açısından benzerlik kurar. Bu şiirde, Türk edebiyatında alışılmış bir benzetme olan, kış-ölüm benzetmesi yapılmıştır.

“Nisanın hatırı vardı mayısın acelesi
Bahar uzaklaşiverdi “az kaldı kışa”
Valizime gökyüzünü sığdırdım
Şiirler, kuşların aziz hatırasına

Karla kefen arasında koşutluk kuruyor beyaz
Çok derin üşüyorum benzedim kışa”

(İşaretler, “Bay Bay”, s. 14-15)

“O Zaman Şimdi” şimdi şiirinde şair, gençlik yıllarını ve şu anki yaşını kıyaslar. İnsanın yaşı ne kadar ilerlerse ilerlesin gönül yaşı kolay kolay değişmez. Yaşın ilerlemesiyle birlikte insan, ölüme bir adım daha yaklaşmış olur. Şair, genç iken ömrünü bir sevgilinin saçlarına dadanmış rüzgarla değişmeye hazır olduğunu, kırk küsur yaşında bile aynı hayallere yüreğinde yer verdiğini söyler. Bu çelişki içinde kalan şair, ölüme doğru gidişi hüznle seyreder, bir kadının vücudunu ısıtmayan bedenini toprağa ısıtmaya en büyük aday olarak görür:

“Gencidim, ömrümü değişmeye hazırdım
Sevgilimin saçlarına dadanmış bir rüzgarla

O zamanlar öyleydi de, şimdi farklı mı sanki

Kırk küsür yaşında bile yine bildik ütopya

Ateşi haklı çıkararak aşkları sorgularken
Külden alıntı yapmak düştü payıma

Bir kadının koynunu ısıtamayan vücut
En büyük adaydır şimdi toprağı ısıtmaya”

(Aşk Beni Geçer, “O Zaman Şimdi”,
s.22)

“Soğuma” şiiri elli yaşın sınırına dayanmış bir adamın yaşının ilerlemesini ve buna bağlı olarak içinde ölüm korkusunun belirmesini anlattığı şiirdir. Burada, yaşın ilerlemesine rağmen heveslerin gençlik dönemindeki heyecanla devam etmesi anlatılırken, bu çelişkiyi yaşayan insanın ölümü kabullenemediği gerçeği gözler önüne serilir. Şair, ölümü, kendinden uzaklaşmaya ve caddelerin içindeki sokağa kapanmasına benzetir. Yaşın ilerlemesiyle her şey yavaş yavaş anlamını yitirmeye başladığını düşünen Budak, bu duygular içinde yanmış kömürün soba için bir anlamı olmadığı gibi, elli yaşın da ömür için bir anlamı yoktur, der:

[...]

Anılara ne oldu? Madenden çabuk soğuyor
Yaş elli mi oluyor, ki balkon çiçekleri
Bahçe düşlerine nokta koyuyor.
Bir arkadaş sesi gibi sıcaktım düne kadar
Her kilidin üzerinde anahtarı vardı
Nehir demiştim dördüncü dizede
Düşen köprü mü sulara, zaman mı?

Dudakta bir öpüşün soğurken sıcaklığı
Yaş elli mi oluyor, öylemi geliyor bana?
Ölüm dediğin nedir, kendinden uzaklaşmak
Caddelerin kapanması içindeki sokağa
[...]

Farkım yok sararmış pencere perdesinden

Yanmış kömür soba için ne anlama gelirse
Elli yaşın sınırında o anlamı buldum ben”

(Ev Zamanı, “Soğuma”, s.

24-25)

“ O Zaman Şimdi”, “Soğuma” ve “Yoksul Vakitler” şiirlerinde görüldüğü gibi; Budak ölüm temasını yaşın ilerlemesiyle birlikte ele almıştır. Aşağıdaki şiirde yaşın ilerlemesiyle oluşan kuşak çatışması dile getirilmiştir. Kuşak çatışması yaşayan nesiller arasındaki kültür farkı ortaya konulmuştur:

“Ne bilir yeni kuşaklar posta arabasını
İki çay söyledik de biri bile gelmedi

Ne bilir bu kahvenin kaba garsonu
Posta arabasını, çayın inceliğini

Nasıl gelirse yan yana öyle geliyor işte
Posta arabasıyla çay, garson ile biz

Posta arabası dedim , onayladı arkadaşım
O da benim kuşaktan, orta yaşı bulduk yani”

(Sana Bakmak, “Yoksul Vakitler”, s.
50)

“Düşmanım Üç” adlı şiirde şair; “Ölüm gelince, insandan geriye ne kalır?” sorusunu kendisine yöneltir. Dünyayı yürümelerden kurtulduğu sırada geriye ayakları değil de, ayakkabı numarası kalacaktır. Yürüdüklerim değil düştüklerim kalacak diyen şair, iyi olanlar, kazanılanların unutulacağı, geriye acıların ve yenilmişliklerin kalacağını söyler:

“Tabutuma ilk çiviye kim çakar
Doğrusu bunu merak etmiyorum da
İlk kim merak eder ayakkabı numaramı
Üstelik dünyayı yürümelerden
Kurtulduğum sırada

Ayakkabı numaram kalacak, biliyorum
Ayaklarım değil de

[...]

Düştüğüm kalacak, bunu da biliyorum

Yürüdüklerim değil de”

(Sana Bakmak, “Düşmanım Üç”, s.56-57)

Budak, “Bir Gül Çocuk” adlı çocuk şiirleri kitabına aldığı “İstek” şiirinde çocuğun dünyasında ölümün yerini ve taşıdığı anlamı anlatmıştır. Bu şiirdeki çocuk, ölen dedesinin ardından üzülen ninesinin üzüntüsünün sebebini anlayamaz. Onun dünyasında omuzlar üstünde taşınmak eğlenceli bir oyundur. Ölüm kavramı onun dünyasına henüz girmemiştir. Bu nedenle kendisi de oyuna katılmak ister, beni de omuzlarının üstünde taşıyınlar, der:

“Sevgili tonton nine
Omuzlarda götürdüler dedemi
Bu kadar üzölmek niye?

Keşke büyüdüğüm zaman
Beni de taşıyalar
Omuzların üstünde”

(Bir Gül Çocuk, s. 40)

3.6. Zorunlu Bir Yaşam Alanı Olarak Ev Temi

Abdülkadir Budak, “Ev Zamanı” kitabında ev gibi önemli bir uzam üzerinde çalışmıştır. Bu kitap, onun tematik çalışmalarından biridir. Ev uzamı, şiirimizde Behçet Necatigil, Ziya Osman Saba gibi şairler tarafından da işlenmiştir. Budak’ın evi, zorunlu bir yaşam alanı olan, bireyin kısıtılmışlığını yansıtan bir yapıya sahiptir. Budak, bu eserinde ev ile birlikte evlilik kurumunu da sorgulamaktadır.

Ev, insanlar için vazgeçilmez bir kavramdır. İnsanları birleştirir, ayırır, anılaştırır. Sıradan bir evi yuva yapan, içinde yaşayanların paylaşımları, mutluluklarıdır. Evler eşyalarla ve içinde barınan insanlarla anlam kazanırlar, onlarsız, yalnız, soğuk ve çıplaktırlar. Evler insanların her haline tanık olurlar. Her ev, içinde yaşayanların izlerini taşır, onları yansıtır. Zamanla insanlar da her hallerine tanık olan evlere benzemeye başlarlar. Şairler ve düşünürler, evi mutluluğun ya da mutsuzluğun uzamı

olarak ele alıp değerlendirmişlerdir. Gaston Bachelard için ev, bir “mutluluk mekanıdır, ruhumuzun bir oturma yeri”dir. Onun gözündeki ev tanımını kendi ifadesiyle şöyledir:

“Evleri, odaları sürekli anımsayarak kendi içimizde oturmayı öğreniriz.(s. 28); İnsanın düşünceleri, anıları ve düşleri için en büyük birleştirici güçlerden biridir. Ev, insan yaşamında kazanılmış şeylerin korunmasını sağlar, bunları sürekli kılar(s.34) Ev olmasaydı, insan dağılıp giderdi.(s.35) bir daha hiç bulmamak üzere yitirdiğimiz evler, içimizde yaşadığımızı şairler çok güçlü bir biçimde kanıtlar(s.79) Geçmişte kalan ev büyük bir imgeye, yitirilmiş içtenliklerin büyük imgesine dönüşür(s.120)”³⁸

Abdülkadir Budak, evi genellikle mutsuzluğun uzamı olarak görür. “Az buçuk mutluluğun, sıkıntının daha çok / Az biraz çiçek açmanın, solmanın daha / Az biraz geçikmenin, koşa koşa dönmenin / Tekrar, yazgısı belki / Evi içerenlerin (Ev Zamanı, “Ev Tekrar”, s. 32-33)

Budak’ın anlattığı evler; kuşaklar arası çatışmanın, geleneksel yapının kentsel yapıya aykırı düştüğü, gerilim ve acıların yaşandığı evlerdir. Bu nedenle onun şiirlerinde evler, birbirine en yakın olması gerekenlerin giderek uzaklaştıkları, ayrı odalar toplamına dönüştükleri, iğreti birlikteliklerin sergilendiği mekana dönüşür. Evler, tekrar ile ısrar arasında olmakla beraber ele güne karşı oluşturulmuş mecburiyetin dış kabuğudur.

Budak, Ev Zamanı kitabında evi, daha geniş anlamda evlilik kurumunu sorgular. Ev ve evin halleri bu kitapta yoğun biçimde irdeler, daha çok da evlerin insanları eşyalaştırdığı üstünde durur.

Abdülkadir Budak, Ev Zamanı kitabını, “Ünlem Evler, Virgül Evler Ve Nokta Evler” olmak üzere üç bölüme ayırmıştır. Bu ayrımı yaparken bölümlere ismini veren noktalama işaretlerinin, duygu değerlerini kullanmıştır. “Ünlem evler” bölümü duygu yoğunluğunun ağır bastığı şiirleri kapsar. “Virgül evler” bölümündeki her şiire Budak “Ev,” şeklinde birer başlık koymuştur. “Nokta evler” bölümü ise, son sözün

³⁸ Gaston Bachelard, Mekanın Poetikası, Çev. Aykut Derman, Kesit Yay. 1996

söylendiği, noktanın konulduğu, ifade edilmek istenenlerin kesin bir tavırla belirtildiği şiirlerden oluşmuştur.

Ev Zamanı kitabında yer alan “Ev Dediğin” adlı şiirde Budak, neden ev üstüne yazdığını, amacını açıklar. Şiirine; yalnızlığını bastıran adamın biri dediği kendisinden bahsederek başlar. Amacı; kava dönüşen ve her an kibrit çöpünü tutuşturmaya hazır olan evin sahte tebessümünü şiir formunda söylemektir. Budak, ev üstüne yazmak istemediğini; kendisi gibi evlerde oturup, sonra onlara kötü şiirler yazanların cezasını yine şiirler versin, bir tek dizeleri okunmasın diyerek dile getirir. Fakat buna rağmen kendini yazmaktan alamaz, çünkü şiir denilen ima sanatına tutunmuştur bir kere. Şair, ben yazmak istemiyordum; ama evimin esinleyen bir yanı vardı diyerek kendisini aklamaya çalışır.

“Kibrit çöpünün gücü orman yetiyorken
Kava dönüşen evin sahte tebessümünü
Söyle, bir kahve falında, şiir formunda
Yalnızlığını bastıran adamın biri
Kendini aç bırakan bu obur eve
Ekmek getirmekte ısrar eder elleri

Oturduğu evlere kötü şiirler
Yazıp da bencileyin
Sonra da evlerde oturanların
Cezasını yine şiirler versin
Okunmaz olsunlar, bir tek dizesi
Kalmasın yaralı hafızalarda
Kendimi affedemem, sığındım çünkü
Şiir adı verilen bir ima sanatına

*Ev dediğin üç öğün tok
Beş vakit aç
Ben yazmak istemezdim
Evimin esinleyen bir yanı vardı”*

(Ev Zamanı, “Ev Dediğin”, s. 26-

27)

Budak, evi istasyona benzeter; ama yolcu o istasyondan trene bir daha binemez. Evde yaşayanların arasından köprüsüz ırmaklar geçer, bu nedenle ev odayı, oda yalnızlıkları ısıtmaz, kırılan şeylerin sayısı giderek artar, albümlerdeki gülümseyen resimler her geçen gün daha da azalır. Sevginin hüküm sürmediği, paylaşımların olmadığı ev, yuva olma özelliğini kaybeder. Bu durum karşısında şair, bir kuyuya düşer gibi şiirlere düşer, şiirlerinde teselli arar:

“Büyük istasyonlardaki büyük vedalar için
Trenler uzun bekler güzel bir gelenektir
Büyük istasyona benziyor artık bu ev
Tren bir yolcu daha edinecektir demektir
[...]

Bir kartal karıştırmış kayalıklarla bu evi
Parsın homurtuları pençeleri bu evde
Evler baykuş olunca sözler saptırılıyor
Yırtıcı hayvanlara benziyorum bu yüzden
Kırılanın sayısı her geçen gün artıyor
Gülümseyen fotoğraflar eksiliyor albümden
[...]

Köprüsüz ırmaklar aramızdan geçiyor
Ev odayı ısıtmıyor oda yalnızlığımı
Bir kuyuya düşer gibi düşüyorum şiirlere
Evim büyük istasyona benziyor sanki
Ama yolcu binemiyor bir kez daha trene”

(Ev Zamanı, “Ev Zamanı”, s. 10-

11)

Bir başka şiirine “Ağrı” adını veren şair, Ağrı dağından söz etmek istediğini; fakat buna gücünün yetmediğini söyledikten sonra, kendisine bir alternatif sunar ve ağrısından yani anlatmaya gücünün yeteceği şeyden söz etmeye karar verir. Bu şiirde Budak, evin birleştirici özelliğinden, aile fertlerinin evdeki konumundan bahseder ve ailesinin her ferdi evin bir parçası olarak tanımlar. Onun tanımına göre; oğul, iğreti duran balkon; kız, merdiven boşluğudur. Bu evin toplamı dört kişiden değil, ıssızlıklardan, yalnızlıklardan ibarettir. Ev dört kişinin omzunda taşıdığı büyükçe bir tabuttur. Dışardan sıcak bir aile yuvası gibi görünen evin içi, kabukla gizlenmiş bir yaradır. Ortada, biten; fakat bittiğini kimsenin söylemeye cesaret edemediği bir şeyler vardır. Yine de ele güne karşı mutluluk rolü oynanmaya çalışılır. Bu öldürücü role rağmen içi kabukla gizlenmiş yara, paylaşımından, sevgiden yoksun dört kişide kanamaya devam eder.

“Dağından söz edecektim, bu beni aşar
Ağrımdan söz edeyim, kapalı anlamımdan
Geniş görünen evdeki odanın darlığından
Ben burda sahibiyim, büyük hayaller
Kurmayı unutalı yüzyıllar oldu
Evin oğlu yama gibi duran balkondur
Evin kızı bir merdiven boşluğu

Bu evin toplamı dört kişiden ibaret

Değildir işte, size öyle geliyor
Bu evin toplamı ıssızlıklardan
Yazmak bana düşüyor, okumak bir yaprağa
Bir kez daha kopuyorken dalından
[...]
Durgun bir göl gibi duruyor karım
Kurumuş kuyular gibi duruyor bakışları
Değişen şeyler var da konuşmuyoruz
Biten bir şeyler var ekler gibiyiz
Ev dediğin artık büyükçe tabut
Dört omuz taşıyor, evet bildiniz

Akrabalar, komşular, saçaktaki kuşlar için
Öldürücü bir rolü oynayan biziz
Evin içi kabukla gizlenmiş yara
Çay içmeye bile çıkamıyoruz
Düşeceğiz korkusuyla balkona”

(Ev Zamanı, “Ağrı”, s. 18-

19)

“Soğuma” adını taşıyan şiirde şair, eve yeni bir tanım getirir. Ev, denilen şey bir birine kapalı odalardan ibrettir. Ev,dışa kapalılığı simgelerken, odalar da diğer odalara kapalılığı, yalıtılmışlığı, kaçışı simgeler.

Her tabutun yanlışlıkla getirildiği ev, değil aile fertlerini, odaları dahi birleştirecek güce sahip değildir. Aynı evin içinde dört farklı dünya kurulmuştur. Tabutu taşıyacak olan dört omuz ölüden daha ölüdür, çünkü onlar yaşayan ölülerdir.

“Dudakta bir öpüşün soğurken sıcaklığı
Yalnızlık odadan çıkar ve sığmaz alanlara
Orman çok uzakta, ama dal burada kırılır
Nehir çok uzak ama burda yıkılır köprü
Her tabut yanlışlıkla bu eve getirilir
Omuzlayacak olanlar ölüden daha ölü
[...]

Ev dediğin bana göre odalardan ibaret
Yani ötekilere kapalı odalardan”

(Ev Zamanı, “Soğuma”, s.

24-25)

Budak, Bachelard’ın evleri bütünleştirici sayan yaklaşımına katılmaz. Ona göre ev bir ısrardır, uyumsuzluktur. Şayet öyle değilse,

“niçin koydular peki bu ayrı odaları” diyen şair, kendi fikirlerinin doğruluğunu ispatlama çabasına girer.

[...]
Tekrar ile ısrar arasında bir fark var
Ev ısrar belki de dört ayrı kişiliğin
Cehennem potasında kaynamasında
Evet evet ısrardır ev
Tekrar gibi dursa da

Israr, tekrar bir yana
Ev bir bütün demekse
Tam burada sormalı:
Niçin koydular peki
Bu ayrı odaları?”

(Ev Zamanı, “Ev,

Tekrar”, s. 32-33)

Ev, ilk bakışta birleştirici bir unsur, bir başlangıç gibi görünse de, aslında her şeyi sınırlayan, umutsuz bir sondur. Aynı evde yaşayan, fakat iletişim kuramadıkları için evin içinde kendi iç dünyasına sığınan tarafları bir araya getirmek çabası boşunadır. Bunun için öncelikle birbirine kapalı odaları açmak gerekir, yoksa bölünmüşlükler devam edecektir. Ev, kararlı durmasına rağmen içindeki tereddütlere yenilecektir.

[...]
İlk bakışta bir başlangıç
Aslında bir sondur evler
Ne kadar köprü yapsak
Bir ırmak ikiye böler
[...]
Ev aslında bir tereddüttür
Kararlı duruşuna bakma”

(Ev Zamanı, “Ev, Sancı”, s.

34)

Paylaşımların giderek azaldığı, ilişkilerin koptuğu bir ortamda içtenlik azalır, zamanla da hiç kalmaz, dışarıdan güzel görünen yuvanın varlığını ele güne karşı devam ettirebilmek için, paylaşılan roller oynanmak zorundadır. Bu nedenle herkesin bir maske edinmesi ve o maskenin arkasına saklanması şarttır. Öyle olmasa bir şeylerin yürümesi imkansızlaşır. Zaten evin kendisi de bir maskedir.

[...]
Ev dediğin azizim maskeler üretmektir
[...]

Bardağa okyanus sığdırmak mı istersiniz?
Maskeleri seviniz yani evlerinizi
Baba işe gider hep oğul yalnızlıklara
Akşam eve dönülür, maskenin inceliği

Maske siparişleri vermek zorundasınız
Yürümez evlilik, yürüyemez çocuklar
Ne güzel yalandır beraberlikler için
Öpücükler maskedir, maskelidir kucaklar”

(Ev Zamanı, “Ev, Maske”, s.

48-49)

Dıştan görünmeyen bir çok yalnızlığın taşıyıcısı olan ev, yalnızlıklarını insanla çoğalarak yenmesi bakımından Tanrı'ya benzetilir.

“Tanrı bir yalnızlıktır, çoğalmak ister insanla
Ev bu yüzden benziyor olsa gerek Tanrı'ya”

(Ev Zamanı, “Ev,

Tanrı”, s. 35)

Budak, ev temalı şiirlerinde evlerin sadece sıradan, alışılmış, bağımlılık yaratan, yalnızlık kokan, içe dönük hallerini anlatmakla kalmaz, evdeki bireylerin iç dünyasının yanı sıra evle bir bütün olmuş eşyaların, evdeki ve insan zihnindeki yerini de anlatır. Modern çağın getirdiği yenilikler evlere ve kullanılan eşyalara da yansır. Zamanla evler, eşyaların işgaline uğrar. Evin içindeki eşyalardan insanlara yer kalmaz. Böylece; önceleri bir sığınak olan evler, insanların dar alanlarda ve zamanlarda birbirini kaybettiği bir tuzağa dönüşür. Evin tuzak haline şahit olan şair, evden çıkmak kendimizden çıkmaksa, hiç olmasa bir kereliğine kendimizden çikalım ve ruhlarımızın hapsedildiği, zorunlu ilişkilerin yaşandığı evlere dönmeyelim diyerek firar havası yaratır.

[...]

Eşyalara bakmaktan birbirimize
Bakamaz olmuşuz fark etmedin mi?
Ev önce sığınak, bir tuzak sonra
Yolculuk birbirimizi görmek için bir fırsat
Ayna da eşyadır, valize koyma

[...]

Bize yer kalmamış bak, iğreti duruyoruz
Ev demek ki eşyaların işgali

Evden çıkmak kendimizden çıkmaktır
Kendimize dönmek dönmekse evimize
Evden çıkmak kendimizden çıkmaktır

Çıkalım kendimizden hiç olmazsa bir kere

Dönmeyelim evlere!”

Ev Zamanı, “Ev, Eşya”, s.

36-37)

Tuzağa dönüşen evler, zamanla her şeyi kendilerine benzetir. Yaşadığı mekanı kendisine benzetemeyen insan, yaşadığı mekana benzemeye başlar. Aşağıdaki şiirde bu duygunun yansımaları görülmektedir.

“Duvarına çivi oldum
Başına yumuşak yastık
Ev bana dönüştü çoktan
Ya da ben ev oldum artık”

(Ev Zamanı, “Ev, Pergel”, s. 39)

“Kafamda bir makasla dolaşıyorum” diyen şair, kendisini kötü bir terziye benzetir. Evi de onun acemice kesip biçtiği kumaştır. Şair, tıpkı bir makasa benzeyen sözleri ve elleriyle sürekli sevdiklerini kestiğini söyler. Şiirlere tutunan şair, yazarak evin sırlarını deşifre eder. Yazdığı her şiir, etinden parçalar koparan makastır. Aynı zaman da her şiir, bir yara olan ev ve şair için sargı bezidir. Çünkü Budak, ecza dükkanı yerine şiirlere gitmeyi yeğler:

“Kafamda bir makasla dolaşıyorum
Evimi kumaşla karıştıran makasla
Sözlerim makas oluyor, ellerim bile
Okşamıyor kesiyorum sevdiklerimi

Evin sırlarını saçıyorum bak
Kumaş parçaları gibi uçuyorlar
Her şiir bir makas, ben kötü terzi
Diyelim ki sargı bezi her şiir
Yara benim de sanki bu ev değil mi?”

(Ev Zamanı, “Ev, Makas”, s.

46-47)

Budak, bir ayna olarak gördüğü evde kendi yansımalarını seyretmekte ve seyrettiklerini anlatmaktadır. Budak, aynadaki mutsuz yansımalarından, kendisine biçilmiş olan rolden rahatsızdır. Bu rol, onun bilinçli tercihi değildir. Ona göre insan, bir yalnızlıktır ve odalara bölünmüş ev, insanın yalnızlığını daha da çoğaltır.

“Ev ayna olsun bu kez bir de kendime bakayım

Zaten öyle değil midir baştan beri yaptığım
İnsan bir yalnızlıktır yastıkta ayrı bir baş
İnsan bir sessizliktir kalın gürültülerde
[...]

Ben babayım, kocayım bu evin direğiyim
Bu rolü ben seçmedim, ama hep bana verdiler”
(Ev Zamanı, “Ev, Ayna”, s.
54)

“Nokta Evler” bölümünden aldığımız aşağıdaki şiirde, şair son olarak söylemek istediklerini söyler ve noktayı koyar. Ona göre evi, ev yapan paylaşımlardır ve paylaşımların olmadığı bir ev ıssızlıklara ve yalnızlıklara mahkumdur.

“Dışarda oturur gibi evde oturanlar vardır
Evi ev yapan diyorum paylaşmalardır
Bir buğday tanesini milyonlarca başağa
Çevirmek olsa gerektir ev yorgun bir yolculuktan
Hemen sonra gemiyi bir limana”
(Ev Zamanı, “Yedi Eyvah”, s.
65)

Duygularındaki kirin yazınca temizlendiğini düşünen Budak, “Ev Zamanı 2” şiirinde yazmayı, suçluluk duygusunun ifşası ve ruhunun kirlerine uzatılan bir sabun olarak gördüğünü söyler. Onun dünyasında ev, avcıyla birlik olmuş bir ormandır ve kendisinin peşindedir. Şairin yazdıklarının toplamı ev ise, şiirlerinin her bir birer odadır. O halde son söz, şiirleri okuyan, odaları tek tek dolaşan okuyucuya aittir. Şair üstüne düşen vazifeyi yapmış, “Kağıt yerine derimi kullanmış belki de ev / Belki de o yazmıştır ben olarak zamanı” diyerek anahtarı okuyucunun eline vermiştir:

“Ruhumun kirine uzatılan sabundur
Yazmak ifşası belki de suçluluk duygusunun
Bunları göze almak, okla doğrulanan yayı
Avcıyla birlik olmuş orman mıdır ev?
Yani geldi mi diyorsun ceylan zamanı
[...]
Nasıl da bana benzer iğreti balkonlu ev
Kopmak ve dönmek zamanı

Kitap adı anahtardır kapıya
Ve okura aittir, aradan çekilmeli
Evin hangi odasına girerse girsin

Yazan değil, okuyan verecektir kararı
Kağıt yerine derimi kullanmış belki de ev
Belki de o yazmıştır ben olarak zamanı”

(Ev Zamanı, “Ev Zamanı 2”, s.

12-13)

Abdülkadir Budak, “şair gibi yaşamadın, şair gibi yazdın da”,
“Öleceğin yeri çoktan seçmişsin; evin” “Sivilce gibi durursun bir ağacın
yüzünde / Budak, sık kendini, patlat evinde!” (Ev Zamanı, s.67) diyerek
yapmak istediklerini ve yaptıklarını anlatır.

Ev Zamanı kitabının en son şiiri olan “Ev Kitabı”, Budak’ın bu
kitabı yazma sebebini ve söylemek istediklerini özetlediği şiiridir. O, bu
şiirleri ünlem ile virgölün arasında gidip gelen sarkaç gibi yazmıştır. Evi,
onun gözünde birkaç odadan ibaret, kanatlarını zifte batırmış, gövdesi
yara içinde olan bir kuştur.

Budak, senaryosunu yazmış, oynamış ve seyretmiştir. Oyununun
oynandığı sahneye de “ev” demiştir ve ev dediği aynada gördükleri, bir
kitabın oluşmasına vesile olmuştur

“Senaryomu yazdım, oynadım ve seyrettim
Bu sahnenin adına ben ev dedim
Kara sütümlle besledim üvey bir anne gibi
Bendim onu uyurken öpen bir baba
Acılarım kaç cilt olur, bilemem
Evler bu kitapta şu kadar sayfa
şu kadar sayfayla eve bir kitap
Yapmaya kalktım işte çekiç ve çivilerle
Metal çağın ellerinde ben ahşap
Anahtardım dönüşmeden kilide”

(Ev Zamanı, “Ev Kitabı”, s.

69)

Budak’ın paylaşımlardan, sevgiden uzak olduğu için içinde;
ıssızlıkları, yaraları, yalnızlıkları, birbirine kapalı odaları barındırdığını
düşündüğü evleri anlattığı Ev Zamanı kitabındaki şiirlerin her biri,
kopmuş ilişkilerin, başkalaşmış yaşantıların, birbirini anlamayan aile
fertlerinin, içine düştükleri hüznün, yalnızlıkların, çektikleri acıların
ardından yakılmış birer ağıttır. Her şiir aynı zamanda böyle bir duruma
nasıl gelindiğini anlamaya, anlamlandırmaya yönelik bir sorgulamadır

Kuşların Alfabetesi adlı kitapta yer alan ve çocukların dünyasında
evlerin yerini, değerini anlatan “Evlerimiz” adlı şiir, Budak’ın Ev Zamanı

adlı kitabında çizdiği tabloya tezat teşkil eder. Bu şiirde yer alan ev, acının, hüznün değil; mutluluğun, neşenin, sevginin, paylaşımın, birlikteliğin yaşandığı bir mekandır

“Okul, iş dönüşü yatmaya gelip
Sabah çıkıp gittiğimiz
Evdır sevgilerin buluşma yeri
Sıcak sıcak çarpan yüreklerimiz

Ev öteki adıdır
Her şeyleri bölüşmenin
Ortak düşler kurmaktır ev
Güzel günlere ilişkin

Duvarları değildir evi ev yapan
Birlikte oluşumuz, sevgilerimiz
Ellerimiz demektir ev
Belki ayak izlerimiz

Güle güle diyen odur
Yine bekleriz diyen de
Ev oluyor hastalığın ilacı
Terimizi siliyor ipekten mendiliyle

Ev anneme benziyor
Annem benziyor eve”

(Kuşların Alfabetesi, “Evlerimiz”, s.20)

Çocuğun dünyasında ev, sıcacık yüreklerin ve sevgilerin paylaşıldığı, güzel günlere ilişkin ortak düşlerin kurulduğu mekanın adıdır. Evi ev yapan, duvarlar değil, birlikte oluşlar, paylaşılan sevgilerdir. Evler de tıpkı anneler gibi sevginin, şefkatin sembolüdür.

3.7. Acı ve Yalnızlık Temi

“Acılarım azalıyor yazmakla(Sevdanın Son Kerem’i, s.42-43)”, “Sen ne güzel yaşıyorsun acıyı (Sevdanın Son Kerem’i, s.60) ”, “Sürekli kül üreten bir yangın yeri miyim (Sevdanın Son Kerem’i, s.61) ” diyen Budak’ın acı temasıyla örülmüş şiirleri dikkat çekecek kadar çoktur. Onun acılarının perde arkasında; kötü geçmiş bir çocukluk, kopuk aile bağları, çağın değişen ve yozlaşan değer yargılarına karşı duramamak, aşkın hakettiği değeri bulamadığı bir yüzyılda yaşamak, anlaşılmamak yatmaktadır.

Adeta azarlar gibi yazılmış olan “Avcı Dostu” şiirinde şair, bir taraftan kendisini sorgulamakta, diğer taraftan azarlamaktadır. Bunca zaman yaptıklarının, yazdıklarının kendisini nereye götürdüğünü sorgular. Sonuç olarak; yazma eyleminin sebebini acıların ancak yazmakla azaldığına bağlar. Bu düşüncesini bir başka şiirinde de “Ah ben doktor yerine şiirlere gittim de / Diyalogsuz bir bahçe monolog gül doğurdu

(Ahşap Anahtar, s.14-15)” diyerek dile getirir; fakat şiiri bir diyalog olarak görmez. Budak, şiirin ruhsal bir iyileşme süreci olduğuna inanır:

“Şiir sanıldığı gibi bir diyalog değil, bir monologdur. En azından şairi için böyledir bu. Bir iç konuşmadır. Şiirin okurla buluşması diyalog getirmez sanıldığı gibi. Şiir okuru şairin yerine geçer, yine başlar bir içsel konuşma. Böyledir bu, ya da bana öyle gelir. Arada bir “konuşma dili yetmedi şiirlere tutundum” desem de böyledir, yeni bir çaresizlik, ıssızlıktır. Şiirin ruhsal bir sağaltı olduğuna inandığım zamanlar olur. Doktor yerine şiirlere(başkalarının yazdığı şiirlere de) giderim. Bir süre sonra görürüm ki; dünya dediğim şey, çiçeğiyle konuşmayan bir bahçeden ibarettir. Koca bahçe bir küçücük gül kadar ıssızdır, yalnızdır. Bahçe ile gülün aynı anda anılıyor olması, onların buluştuğu anlamına gelmiyor. Bu acıklı durum, şairin yeni bir şiir daha yazmasına yol açıyor, o kadar.”³⁹

“Sen misin yitiren sözcüklerini
Ağız-dil vermeyen kitaplarında
Hangi durağa vardın, sormak isterim
Yönünü şaşırılmış rüzgar önünde
Ne ararsın tüm gülleri yok sayan
Bahçıvanı ölümlü bir bahçede

Acılarım azalıyor yazmakla
Yoksa senden söz etmeye değmezdi”
(Sevdanın Son Kerem’i, “Avcı Dostu”,

s.42-43)

“Son Ayraç” şiirinde, acıları güzel yaşadığı için kendisine ozan olmayı denemek yönünde yol gösteren şair, ozanlığın ancak acıyı güzel yaşayanlara yakışacağını düşünmektedir. Şayet yazarsa; güzel yaşadığı acıları paylaşacak bir dost edinecek, çok ağrıyan başını sevgi ve şefkat kaynağı olan dizelere yaslayarak huzur bulacaktır.

“Yüzünü bana döndür, ışık gelsin istiyorum
Bir bardak su döküver saksıdaki çiçeğe
Devam et kaldığın yerden okumaya kitabı
Ozan olmayı dene, sana çok yakışacak
Sen ne güzel yaşıyorsun acıyı
[...]
Çok ağrımış başını öncü dizelere koy
Göreceksin bir kuşun göğü kapladığını

³⁹ Yusuf Alper, “Abdülkadir Budak”, **Varlık**, Şubat 2001, s.43

Yenik düşecek deniz gösterişsiz tekneye
-Ateşle bir ozanın ilişkisi nerededir?
Bu çok güzel sorudur, sormasını bilene

Hanı değil tozlu yolu önemse"

(Sevdanın Son Kerem'i, "Son

Ayraç", s.60)

Bir önceki şiirde başını öncü dizelere koyan şair, Yanlış Anka Destanı şiirinin "XXI." bölümünde sözcüklerin kendisi için anlamını; "sözcüklerin yastığı yumuşak mı, onlarla acılarının önüne geçebildin mi", diyerek sorgulamasına devam eder. Her şairin hayatı boyunca bir tek şiir yazdığını düşünen Budak, iki farklı eserinden aldığımız bu iki şiiri adeta birbirinin devamı niteliğinde yazarak, kendi savını doğrular.

"Sapı kan içinde o gül dedi ki:
-Ey ozan sözcüklerin yastığı yumuşak mı
O güzel gereçlerle onulmaz acıların
Ördün mü duvarını

Yıkmayı göze aldın mı?"

(Yanlış Anka Destanı, "XXI.", s.

91)

Budak, bir sarnıçta toplumsal ve bireysel acılarını demlendirerek yazar şiirlerini. Onun için çocukluk, yitirilmiş bir cennettir. "Acıların Önsözü" şiirinde çocuksu bir ego gizlidir:

"Dilli düdükler kırıldı
Ve değnekten atlarımız
Sırtından atıverip
Uzaklaştılar bizden.
Öyle kaptan olmak gibi
Düşlerimiz de yoktu
Ak yelkenli tekne umduk
Karanlık denizlerden

Nerde bir yangın çıksa
Külü biz oluyorduk
Hangi göle bir ceylan
Sokulmuşsa avcı siz.
Şunu kimse yadsımaz
Dramda başrol oynar
Yakasına karanfiller
Takmayan gençliğimiz

Duru suların yüzünü
Öpmek için çabalayan
İnce birer söğüt dalı
Oldukça da adlarımız
Acıların önsözüne yazıldı”

Gömleğim Leyla Desenli, “Acıların Önsözü”, s.

14-15)

Çocukluğun neşesi dilli düdükler, düşlerini koşturduğu değnekten atlar kırılmıştır. Çünkü çocukluğun ümitli dünyasından, umutsuz bir hayata kapı açılmıştır. Beklentiler gerçekleşmemiştir. Böyle bir durumda acıların önsözüne yazılmaya en layık olan ad, elbetteki acı bir kök tadı seçen şairlerin olacaktır.

Kendisini bir yere ait hissetmeyen şair, sözcükler aracılığıyla kendi coğrafyasını oluşturmanın peşindedir. Kibritle oynarken büyük yangınlar çıkardığı dar alanlar, sözcükleri kullanarak kendisi için yarattığı imgelem dünyasıdır. Şair, kimliğini; yazdığı kitaplardan, tutkun olduğu izleklerden sorar. Kendisini ozan olmanın ötesinde, hep gerili duran bir yayın boy hedefi olarak görür.

“Kibritle oynarken büyük yangınlar
Çıkaran sen miydin dar bir alanda
Güldüğün olurdu, şiir yazdığın
Bir kuş sapan taşlarından sıyrılıp
Kanadını gökyüzüne çarpınca

Seni bir kuğudan ya da ceylandan
Havuzdan, avcıdan önce sormuşum
Seni el emeği ya da göz nuru
Olan ince kitaplardan sormuşum
Sen bir ozan mıydın, boy hedefi mi
Seni hep gerili duran bir yayın
Öldürücü kimliğinden sormuşum”

(Sevdanın Son Kerem’i, “Yokluğun Baş

Ağrısı”, s.45)

“Ama Olmuyor İşte” adlı şiirde şair, umudu süsleyip yüreğine asmak istediğini; fakat bunu bir türlü başaramadığını anlatır. Şiirin ince diliyle daima kimliğini sorgulayan şair, kendisini gökyüzüne bakarken yakalanmış biri olarak görür. Yazdığı her şiirle duygularına bir kimlik ekleyen Budak’ın şiirleri, kendisini hiçbir zaman terk etmeyen çağcıl

acılarına uyaklanmışır. Bu nedenle Şair, kendisini s¼rekli k¼l ¼reten bir yangın yerine benzetir:

“Belirteyim az ¼nce bir Şiiri bitirdim
G¼zel uyaklar d¼Őt¼ ¼ađcıl acılarına
¼nce ¼aba harcadım, yine baŐaramadım
Bir umudu s¼sleyip y¼ređime asmayı
BaŐıma ağrılar girdi, bir Şiiri bitirdim
Bir kimlik ekledim duygularıma
S¼rekli k¼l ¼reten bir yangın yeri miyim
Hep sorarım, yine sordum kendime
Şiirin ince diliyle: -Ben kimim?
(G¼ky¼z¼ne bakarken yakalanmış biriyim)”
(Sevdanın Son Kerem’i, “Ama Olmuyor

İŞte”, s.61)

“Uzak Yanıltıcıdır” Şiiri, Budak’ın acının T¼rk¼esiyle yazdığı Şiirlerin, yazılış sebebini kendisine ve okuruna a¼ıkladıđı, cevap niteliği taşıyan bir Şiirdir. Acılı ađa¼lara benzeyen s¼zlerimiz sizi yanıltmasın diyen Budak, kendisinin de y¼z¼ne g¼n ışığı vuran s¼zc¼klerle yazmayı bildiğini; ama ozanların kendi kimliklerinden paylarını aldığını, acıları yazarak kınamanın da kendi payına d¼Őt¼đ¼n¼ s¼yler. Yanıltıcı olan uzaklıktan, ger¼ek¼i yakınlığa gelindiği zaman, onun ger¼ekleri de g¼n ıŐıđına ¼ıkacaktır:

“Kardeş yazmasını biz de bilirdik
Y¼z¼ne g¼nıŐıđı yansıyan s¼zc¼klerle
Sırtındaki biniciyi yere vurup giden o
Atların Şiirini, r¼zgarın yelesine

Kardeş, acı aŐılı ađa¼lara benzeyen
S¼zlerimiz yanıltmasın iyi mi
Bir umut besliyor g¼z g¼nlerinde
İlkyaza ilişkin d¼Őlerimizi

Kimlikten paylarını alıyordu ozanlar
Acıları yazarak kınamak d¼Őt¼ bize
Sokul azıcık daha, uzak yanıltıcıdır
“Kardeş akan suyuz biz, sapız ¼i¼eđe”

AŞk desenli g¼mlekleri giydik hep
Sabahla baŐladık g¼ne, usulca
Kardeş, farkında mısın Şiirlerimiz
G¼l takmayı deniyor ceketin yakasına

Uzak yanıltıcıdır, sokul azıcık daha”

(Sevdanın Son Kerem'i, "Uzak

Yanıltıcıdır", s.66-67)

Payına düşeni kabul eden, azla yetinmesini bilen şaire gün gelir elindekiler yetmez olur. Kendisini karanlıkta unutulmuş küçük bir el feneri olarak gören şair, artık içinde bulunduğu durumdan kurtulmak ister. Bunu da; "Bana iyi öğrettiler azla yetinmesini / Köşk yerine kulübe aşk benim zenginliğim / Son bir rica: Ya güneşle tanıştırın ya büyük bir ateşle / Karanlıkta unutulmuş küçük el feneriyim (Endişeli Fesleğen,"Rica", s.43)" mısralarında dile getirir.

Hüzün çığlıklarının yükseldiği "Karanlık Oda" şiiri, umut edilen; ama elde edilemeyenlerin arkasından yapılan bir iç hesaplaşmadır. Sadece evine akşam ekmek götürecektense kadar iyi olduğunu düşünen şairin kendisiyle düello edecek kadar dahi gücü yoktur, okyanus düşlerken gölde boğulmuştur. Bu şiirde şair, kendisinden hareketle küçük savaşların kahramanı olmaktan öteye gidemeyenlerin, kendi yansımalarının küçüklüğüne bakmadan büyük umutlar önermelerinin yanlışlığını ve bunun acı sonuçlarını anlatmıştır:

"Eğitim görmüş rüzgarın
Estiği kadar estim
Kendisine sarkmayı göze alacak kadar
Uçurum olmasını öğrenebildim

Gözümdeki kıymığı çıkaramadım bir türlü
Kendi çığlımla bile düello edemedim
Ancak çocuklarla çocuk olacak kadar
Akşam eve ekmekle dönecek kadar iyiydim

Sözümde duramadım, özür dilerim kuşlardan
Uçmak önerdim onlara kanatsız kalbim ile
Geniş akan ırmağa köprü olmaya kalktım
Okyanus düşlüyorken boğuldum gölde"

(Aşk Beni Geçer, "Karanlık Oda", s. 18-

19)

Toplumsal acıyla birlikte bireysel acının da yoğunlaşacağını anlayan, Budak, acı temalı şiirlerinde; şiirin umutsuzluklardan, karamsarlıklardan, yokluklardan, yoksunluklardan, acılardan çıktığına inanır. O, şiiri umutsuzlukların umuda dönüştürülme hali olarak yorumlar,

her şeye rağmen gelecekte umudunu kesmez. Geçmişe ait kaygılarını bugünle karşılaştırarak, hatta çarpıştırarak yazan Budak, acı kesiftir, yaygındır, fazladır; ama ümit şiiirdedir dercesine yazar, acının üstesinden şiirle gelmeyi bilir. Bunu da şu sözleriyle ifade eder:

“Benim gördüğüm veya görmek istediğim insanlığın çok daha iyiye gitmesidir. Birçok değerimizi yitiriyoruz, bunu da hüznle izleyenlerden biriyim. Biraz da şiiri Necatigil’in deyişiyle ‘geçmişe atıflara ileten’ bir insanım. Geçmişe ait kaygılarım var, bugünkü yeni değerlerle geçmişi karşılaştırarak, çarpıştırarak şiir yazıyorum. Yüreğimin acıdığı yerler var ama yine de gelecekte umutluyum.”⁴⁰

Budak’ın şiirlerinde yoğun bir yalnızlık söylemi de dikkatleri çeker. Yalnızlık temini, daha çok aynı çatı altında toplanmalarına rağmen yalnızlıklarını aşamayan aile fertlerinin içinde buldukları ruh halinden hareketle verir.

Yalnızlıktan bir orman tutuşur muydu
Bunun böyle olduğunu küçükken öğretti babam
Ayaz bir göğü örtündüm alışığım üşümeye
Ne gülden yastık edindim ne sıcacık bir yorgan”
(Endişeli Fesleğen , “Babalar ve Oğullar”, s.
39-41)

Yukarıdaki dörtlükte babasıyla arasında yaşanan diyalog kopukluğunu anlatan Budak, yaşanmayan baba-oğul ilişkisinin kendisini yalnızlığa ittiğini söyler. Evin içindeki soğuk atmosferi ayaz bir gök benzetmesiyle ifade etmiştir.

Gökyüzümüz tavan arası kadar
Bastığımız her yer bir iç kanama
Dövül bakır, çekiç yine hünerli
Kesil kumaş, hüküm yine makasta”
(Ev Zamanı, “Şırınga”, s.
20-21)

Budak’ın evi, dışa kaplı olduğu kadar kendi içine de kapalıdır. Evi ayrı odaların toplamı olarak gören Budak, evin insanları birleştirmek yerine daha da yalnızlaştırdığına inanır. Her şeyi kapsayan gökyüzü, onun dünyasında dar bir alan olan tavan arasına indirgenmiştir. Bu ifade yaşanan yalnızlığı etkili bir şekilde dile getirir.

⁴⁰ “Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak”, **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.3(www.dusle.com/icerik/indeks 10/01/2007)

“Ev, Ayna” şiiri, bir arada bulunuyor olmanın insanın yalnızlığını gidermeye yetmediğinin ifadesidir. Şaire göre ortada ruhsal manada paylaşılan bir şeyler olmadığı müddetçe insan, kalabalıklar içinde dahi olsa yalnız kalmaya mahkumdur.

“Ev ayna olsun bu kez bir de kendime bakayım
Zaten öyle değil midir baştan beri yaptığım
İnsan bir yalnızlıktır yastıkta ayrı bir baş
İnsan bir sessizliktir kalın gürültülerde”
(Ev Zamanı, “Ev, Ayna”, s.
54)

“Dudakta bir öpüşün soğurken sıcaklığı
Yalnızlık odadan çıkar ve sığmaz alanlara
Orman çok uzakta, ama dal burada kırılır
Nehir çok uzak ama burda yıkılır köprü
Her tabut yanlılıkla bu eve getirilir
Omuzlayacak olanlar ölüden daha ölü
[...]
Ev dediğin bana göre odalardan ibaret
Yani ötekilere kapalı odalardan”
(Ev Zamanı, “Soğuma”, s.
24-25)

Budak’a göre, aile fertlerinin kendi iç dünyalarının dışına çıkmadıkları, ortak yaşam alanı dışında herhangi bir paylaşımın olmadığı, ötekilere kapalı ruh dünyalarının mecburiyetler çevresinde bir araya geldiği ev, zorunlu bir yaşam alanı olmaktan öteye gidemez.

“Gövde ruhu tutuşturur, baba oğlunu
Küçük bir başın düştüğü her yastık kaya
Ev oda demektir elbet yalnız çocuklar için
“Dikkat düş kuruluyor” yazılır kapısına”
(Ahşap Anahtar, “Babam ve Değirmen”,
s.33)

Kendi çocukluğundan hareketle evi, yalnız çocuklar için sadece odadan ibaret gören Budak, samimi aile ilişkilerinin yabancısı olan çocuğun yalnızlıktan kurtulmak için kendisini düş dünyasına ittiğini söyler. Bu şiirdeki yalnız çocuk, düşleri aracılığıyla yalnızlığına meydan okumaktadır.

“Tanrı bir yalnızlıktır, çoğalmak ister insanla
Ev bu yüzden benziyor olsa gerek Tanrı’ya”
(Ev Zamanı, “Ev,

Tanrı”, s. 35)

Tanrı’yı bir yalnızlık olarak değerlendiren Budak, ev ile Tanrı arasında bir paralellik kurar. Ona göre, ev de tıpkı Tanrı gibi insanla çoğalmak ve yalnızlığından kurtulmak ister.

“Kibrit çöpünün gücü orman yetiyorken
Kava dönüşen evin sahte tebessümünü
Söyler, bir kahve falında, şiir formunda
Yalnızlığını bastıran adamın biri
Kendini aç bırakan bu obur eve
Ekmek getirmekte ısrar eder elleri
(Ev Zamanı, “Ev Dediğin”, s. 26-
27)

Hayatıyla dirsek temasını yitirmeyen şiirler yazan Abdülkadir Budak, şiirlerinde kendini, yaşamını, ruhsal dünyasını sıklıkla anlatır. Aşağıdaki şiirde de yalnızlığını açıkça ifade etmekten çekinmemekle birlikte kendisini yalnızlığını bastırmaya çalışan bir adam olarak tanımlar.

3.8. Çocuk Temi

Abdülkadir Budak’ın “Bir Gül Çocuk” ve “Kuşların Alfabetesi” adlı iki tane çocuk şiiri kitabı vardır. Budak bu iki kitabında çocuğa ve çocuğun iç dünyasına yönelmiş, onun gözüyle dünyaya bakmıştır. Budak, şiir çocuklar ya da büyükler için değil, insanlar için yazılır tezini savunur. Ona göre çocuklar için ayrı, yetişkinler için ayrı şiirler yazmaya ve farklı imgeler kullanmaya gerek yoktur. Bu nedenle çocuklara yönelik yazdığı şiirlerinde de tutkun olduğu imgeleri ve temaları kullanmıştır. Çocukların yüreğinde şiir sevgisi yeşertmekle birlikte, verdiği mesajlarla onlara güzel bir yaşamın ipuçlarını da sunar.

“- Bir Gül Çocuk (1981), Kuşların Alfabetesi (1997) adlarını taşıyan iki çocuk şiirleri kitabım var. Üçüncüsüne elim değmedi, zorlamadım

kendimi. Çocuk şiirleri de çocuklar gibi doğal olmalı bana kalırsa. Zorlamayla olmaz. Yazdıracaksa kendini yazdırmalı bu şiirler. Hangi şiir çocuklara, hangisi yetişkinlere yöneliktir, bunu tam olarak ayırt edebilmiş olsaydım üçüncü bir kitabım daha olabilirdi. Benim büyükler için yazdığım şiirlerden çoğunu çocuklar okuma fırsatı bulsa seveceklerdir, biliyorum. Ödül konuşmasında “şiir çocuklar ya da büyükler için yazılmaz, insanlar için yazılır” demiştim 24 yıl önce. “Çocuklar korkunç Allahım!” der ya Dağlarca, o hesap. Ha, biraz daha yalın bir söyleyiş gerekebilir belki. Onları küçümsemeden, akıl vermeden, didaktik bir söylemden uzak durarak insanı, doğayı sevdirebiliriz. İnsan-doğa diyalektiğini şiir diliyle aktarabiliriz. En başta ana dilimizin, Türkçe’nin inceliklerini kavrayabilmeli, bir edebi haz tattırabilmeliyiz onlara; geleceğin yazarları, şairleri de onların arasından çıkacak.”⁴¹

Budak, 1981 yılında yayımladığı “Bir Gül Çocuk” kitabıyla; Türk Dil Kurumu Çocuk Edebiyatı Ödülü’nü, 1997 yılında yayımladığı “Kuşların Alfabetesi Kitabıyla da “Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü’nü kazanmıştır.

“Bir Gül Çocuk” şiirinde şair, toplum bahçesinin çiçekleri olarak gördüğü çocuklara seslenir. Onların çektiği sıkıntıları, kimsesizliği, sevgisizliği, eğitimsizliği anlatır. Sizi de yetiştirecek bir bahçıvan bulunur diyerek çocukların yüreğine umut tohumları serper, dediğinin er geç olacağını söyledikten sonra, her derdin ilacı olan gülümsemeyi onların yüzlerinde görmek istediğini dile getirir. Bu şiir de çocukların mutluluğu için topluma düşen görevler hatırlatılmıştır. Çünkü, iyi yetiştirilmiş çocuklar iyi, başarılı toplumların temelini oluşturur:

“Senin de gözlerine hüznün oturmuş
Demir atmış gönlüne acı
Gülmektir her derdin ilacı
Bir gül çocuk

Yok mu ellerinden tutan, eğiten
Öksüzler gibisin eğik başınla
Ne demek istersin ağlayışınla
Bir gül çocuk

Saçlarını okşayan bir annem yok mu

⁴¹ Leyla AKGÜL, “Şiirden ve Hayattan Abdülkadir Budak’la” www.turkedebiyet.net (09.01.2007)

Hani, üstüne başına çekidüzen veren
Bütün güzellikleri önüne seren
Söyle çocuk
Toplum bir bahçeyse, sen bir çiçeksin
Seni de yetiştirecek bahçıvan bulunur
Üzülme, söylediğim er geç olur
Bir gül çocuk”

(Bir Gül Çocuk, “Bir Gül Çocuk”, s.

53)

Kuşların Alfabetesi kitabında yer alan “Şair “Bir Gül Çocuk” Diyor” şiirinde Budak, kendisini, çocuklara karşı olan sevgisini ve bu kitapla kazandığı ödülü anlatmaktadır

Budak, betonlaşmış bir şehirde elinde kır çiçekleri taşıyan, çocukları sevgiden kazaklar ören bir şair olarak tanıtır kendisini:

“Betonlaşmış bir şehirde
Elinde kır çiçekleri
Taşıyan bir şair yaşar
Bir elinde uçurtması
Ötekinde kitaplar var

Sevgilerin ipliğinden
Kazak örüyor şiirde
Para almaz çocuklardan
Onlar üşüdüklerinde

Çocuklar gülmeli der hep
Çocuklar güle benzerler
Şair bütün çocukları
Çocuklar şairi sever

Bunun için “Bir Gül Çocuk”
Adını koymuş kitaba
En çok çocuklar sevindi
Kuşlardan ödül alınca”

(Kuşların Alfabetesi , Şair “Bir Gül Çocuk” Diyor
s.24)

Budak’ın çocuk kitaplarındaki şiirleri incelerken, Budak’ın çocuğu farklı bakış açıları altında ele aldığını gördük. Bu nedenle çalışmamızın çocuk temi bölümünü çeşitli alt başlıklara bölmeyi uygun gördük.

3.8.1. Çocuk ve Sevgi Temi

Mutsuzluğu, hüznü, yoksulluğu, baba sevgisine hasreti, yaşayarak öğrenmiş olan Abdülkadir Budak, olumsuz koşullarda geçen

çocukluğunun izlerini ruhsal dünyasından hiçbir zaman silememiştir. Şiir kitaplarında; çocukluğunu, ailesini, yaşantısını, yalnızlığını, evde yaşanan kopuk ilişkileri anlatan Budak, çocuk şiirlerinde özlediği, hayalini kurduğu mutlu aile tabloları çizer. Özellikle sevgi temasına sıkça yer verir.

Her insanın hayatında kapanmayan yaralar vardır. Budak'ın kapanmayan yaralarının temelinde sevgisizlik ve ilgisizlik yatar. Çocuğun sevgiye, şefkate, ilgiye olan ihtiyacını, yaşayarak öğrenmiş olanlar kadar iyi bilen yoktur. Şair, "Çiçekler ve Sevgi" şiirinde çiçekler için su ne anlam ifade ediyorsa; insanlar için de sevgi, aynı anlamı taşır demektedir.

"Sular çiçekleri annem
Her sabah kalkar kalkmaz
Ve ben bir daha anlarım
İnsanoğlu sevgisiz
Çiçekler, susuz yaşayamaz"
(Bir Gül Çocuk, "Çiçekler ve Sevgi",
s. 6)

Şair, çocuk şiirlerini çocukların bakış açısıyla, onların diliyle kaleme almıştır. Saz ile çocuğu söyleştirdiği şiirinde çocuk kendisini saz ile eşleştirir. Çocuklara şiddet uygulamanın sebep olacağı sonuçlar saz ile sembolize edilir. Çocuk, sazın teline yumuşak vurulunca uysal sesler çıkardığını, sert vurulunca hırçınlaştığını söyledikten sonra kendisini bu saza benzetir. Sevildiği zaman mutlu olduğunu dile getirir:

"Öyle değil mi saz kardeş
Teline yumuşacık vursalar
Uysal sesler çıkarırsın
Sert vursalar hırçın ses
Ben de senin gibiyim
Öyle mutlu oluyorum
Sevince beni herkes"
(Bir Gül Çocuk, "Saz ile Çocuk", s.
20)

"Koklanmayan Gül Üşür" diyen ve gül imgesine tutkun olan Budak, şiirlerinde yaşadıklarını, hüznelerini, umutlarını, sevgisini, acısını, hayallerini gülün kimliğinde anlatır. Aşağıdaki şiirinde de çocuğu güle benzetmiştir. Çocuğun dünyasında annenin ve anne şefkatinin önemini dile getirmiştir:

" 'Koklanmayan gül üşür'
Böyle demiş Ozan Amca
Ben bir gülüm anneciğim

Biraz daha koklasana”

(Bir Gül Çocuk, “Böyle Demiş Ozan Amca”, s. 26)

Anne; sevginin, şefkatin, fedakarlığın, anlayışın sembolüdür. “Kazak” şiirinde çocuğu soğuktan koruyan kazak, anne sevgisidir. Budak’ın şiirlerindeki çocuk, bencil değildir, güzel olan her şeyi paylaşmak arzusu içindedir. Anne sevgisine sahip olan çocuk, anne sevgisinden mahrum olan çocukları düşündükçe, onların da bu sevgiyi yaşamalarını ister. Çocuğun bu tavrı yetişkinlere örnek olmalıdır.

“Sevginin ipliğinden
Bir kazak örmüş annem
Bu nedenle ben hiç üşümezmişim

Annemin zamanı olsa
Örse çocuklara
Üşümese onlar da”

(Bir Gül Çocuk, “Kazak”, s.

34)

Zamanları ve mekanları güzelleştiren insanlardır. Çocuğun kişiliğinin mimarları anne-babasıdır. Sevgi doyumuna ulaşmış olan çocuk, kendisine, çevresine faydalı bir insan olur. Şair bu düşüncelerini; “annem beni öpünce rüzgarın bir şeyleri yıkmaya gücü yetmez, babam beni sevince uçurtmamın ipi kopmaz”, şeklinde dile getirir.

“Öpünce annem beni
Gökten yıldızlar yağar
Rüzgar yıkmaz bir şeyleri
Ellerimi üşütmez kar

Sevince babam beni
İpi kopmaz uçurtmamın
Isınır yüreğim birden
Tadını alırım çocuk olmanın”

(Bir Gül Çocuk, “Sevinç”, s.

41)

Budak, çocuk şiirlerinde mutlu bir aile ortamında yetişen çocukların bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı, kendine güvenen, başarılı bireyler olacağına dikkatleri çeker.

3.8.2 Barış, Kardeşlik , Yurt Sevgisi, Özgürlük ve Çocuk

Bugünün çocuklarının yarının yetişkinleri olduğu düşünülünce, çocukların iyi birer vatandaş olarak yetiştirilmesinin önemi de ortaya çıkmış olur. Bu nedenle çocuğa sevgi ve şefkatle beraber, ulus bilinci, yurt sevgisi, barışın önemi, kardeşçe yaşamının gerekliliği, dil bilinci, milli ve manevi değerler de kavratılmalıdır.

Budak, bu bilinçle çocuklara yönelik şiirlerinde; kardeşlik, barış, özgürlük, yurt sevgisi ve dil bilinci temalarına yer vermiştir. “Bulutsuz Bir Dağ Gibi” şiirinde sevginin, barışın, kardeşliğin, dostluğun olduğu yerde, kara bulutların dağılmaya mahkum olduğunu çocuğun ağzından anlatmıştır:

“Babam ilk önce bana
Sevgi, barış, kardeşlik
Dostluk sözcüklerini
Yazmasını öğretti

Ve böylece üstümden
Kara bulutlar gitti”

(Bir Gül Çocuk, “Bulutsuz Bir Dağ Gibi”, s.
10)

Bir toplumda, barışı, kardeşliği, huzuru sağlamak o toplumu oluşturan fertlerin elindedir. Herkes, bu bilince sahip olursa ve davranışlarına bu doğrultuda yön verirse aşılmayacak engel, başılamayacak şey yoktur. “Biz İstersek” şiirinde insanlara el ele verdikleri taktirde uykularını bölen korkunç düşlerden, kilitli kapılardan, kınından çıkmış bıçaklardan kurtulacakları ve tadına doyumaz bir hayata sahip olacakları mesajını verilmektedir:

“Biz istersek korkunç düşler
Bölemez uykumuzu
Yitirdiği yolu sorar
Çekinmeden kurda kuzu

Kilitli kapı kalmaz hiç
Biz istersek tüter baca
Yaşamak doyumsuz olur
El ele verirsek dostça

Biz istersek gerisin geri sokulur
Kınından çıkmış bıçak
Bu yer, bu gök, bu deniz
Terk edilmez çabucak”

(Bir Gül Çocuk, “Biz istersek”, s.

45)

“Öğüt” başlıklı şiirde oyuncak tüfek isteyen çocuğun babasıyla arasında geçen diyalogdan hareketle, öldürme eyleminin oyun dahi olsa kötü olduğu çocuklara anlatılmaktadır. Çocuklara, insanlara ve onların ilişkilerine zarar veren şeylerden uzak durulması, barışın, sevginin her yana yayılması öğütlenir.

“Oyuncak tüfek istedim
Babam almadı bana
Dedi ki: -Yavrum kan kusan
Hiçbir şeyle oyalanma

Defne dallarından taç yap
Tak o ışıklı başına
Yalancıktan bile olsa
Öldürme hiç dedi bana”

(Bir Gül Çocuk, “Öğüt”, s.

46)

“Yasaklama”adını taşıyan şiirinde şair, çocuğun dünyasında savaşın yerinin olmadığını anlatmıştır. Çocuk, kendi iç dünyasında savaşları anlamlandıramaz. Çünkü savaşlar, sevginin, barışın karşısındadırlar Yetişkinlerin bu kadar acımasız olmaları, haksız yere kan dökülmesi, annelerin-babaların evlatsız, evlatların annesiz-babasız kalması bir çocuk için anlaşılır şey değildir.:

“Yaşamak varken çiçeği koklayıp
Salıncak kurmak dallara
Gökyüzünün mavisıyla boyanmak
Isınmak varken sevgiyle
Korkuyorum babacığım
N’olur bana savaşlardan söz etme”

(Bir Gül Çocuk, “Yasaklama”, s.

58)

Budak’ın çocuk şiirleri sadece çocuklara değil yetişkinlere de hitap eder. Çocuklara temel değerleri kazandırmak isteyen Budak, yetişkinler de mesajlar verir ve unuttukları değerleri onlara hatırlatır. İnsanları birbirlerine sadece kan bağıyla bağlanmadıklarını, milli, manevi, kültürel

değerlerin de insanlar için birleştirici unsur olduğunu anlatır. Şair, kardeşliği sadece kan bağında aramaz. Fakat bir milleti oluşturan fertlerin hepsinin birbirlerine kan bağıyla bağlanmış gibi davranmalarını ister.

Sözcükleri değerli kılan, taşıdıkları anlamlardır. Aşağıdaki şiirde şair, en çok sevilen sözcüklerden birinin **kardeşlik** olduğunu, bu sözcüğü kardeşinden ayrı tutmadığıyla anlatmıştır.

“Özellikle sevdiğimiz sözcükler vardır

Örneğin **kardeşlik** gibi

Bana sorarsanız ayrı tutamam

Bu sözcükle kardeşimi”

(Kuşların Alfabetesi, “Sözcükler”,

s.55)

Dil, bir milleti bir arada tutan en önemli unsurlardan biridir. Fazıl Hüsni Dağlarca'nın “Türkçe benim ses bayrağım” söyleminden alıntılama yaptığı, “Türkçe'nin Öğrencisi” şiirinde Budak, çocuklara ülke, dil bilincini ve sevgisini aşlamak ister.

“Şair dedeme göre

“Türkçe benim ses bayrağım”

Sözcükler dilimin oyuncağıdır

Ve ağızda anne sütü lezzeti

İkisi bir kuşun iki kanadı

Seviyorum ülkemi ve Türkçe'mi”

(Kuşların Alfabetesi , s.12)

Şair, özgürlüğüne sahip olmayan kafesteki aslanın, bir kediden farkının olmadığını söyleyerek çocuğun dünyasına ve zihnine özgürlüğün gücünü, anlamını yerleştirmek ister.

“Bir hayvanat bahçesinde

Babam bana dedi ki:

-İşte yavrum, görüyorsun

Ha kafeste bir aslan

Ha sokakta bir kedi”

(Bir Gül Çocuk, “Özgürlük Olmayınca”, s.

14)

Tutkun olduğu izleklerini çocuk şiirlerinde de kullanan Budak, “Önce Oyun” şiirinde “küçük bir Ferhat” tiplemesi çıkarır karşımıza. Bu imgeden hareketle çocuğun dünyasında oyunun yerini verir. Kendisini,

küçük bir Ferhat, derslerini dağ, kalemmini kazma olarak gören çocuk, içindeki oyun oynama isteğini annesiyle babasına anlatmak ister ve onlara ben dağ devirmeyi değil, oynamayı severim diyerek kendi durumunu anlatmaya çalışır. Bu şiirde Budak'ın amacı yetişkinlere seslenmek, çocuklara çok yüklenmenin onları yıldıracağı mesajını iletmektir.

“Ben bir küçük Ferhat'mışım

Dağmış önümdeki dersler
Kazmaymış benim kalemim

Bilseler annemle babam
Ben dağ devirmekten çok
Oynamayı severim”

(Bir Gül Çocuk, “Önce Oyun”, s.

32)

3.8.3. Geçim Kaygısı ve Çocuk

Budak, çocuk şiirlerinde geçim kaygısını, ekonomik sıkıntıları, bu sıkıntıları yaşayan ailenin durumunu ve maddi sıkıntıların çocuğun dünyasındaki yansımalarını da ele almıştır. Bu şiirlerde ele alınan konu, kişisel olmaktan çıkar bireyden başlayıp toplumsal sıkıntılara uzanır.

Borçlarını ödeyemeyen, çocuklarına bayramlık alamayan, hayatın yükü karşısında ezilen baba, oyuna-oyuncağa hasret çocuklar, çocuğunun isteğini karşılayamadığı için üzülen anneler, sevgiden, şefkatten mahrum kimsesiz çocuklar, Budak'ın şiirlerinde yer alır.

“Karşı evin damına
Yuva yapmış bir leylek
Uçar bazen göklerde
Kanatlarını gererek

Keşke Fatmaların da
Leylek yuvası kadar
Küçücük evleri olsa
Onlara da bahar gelse”

(Bir Gül Çocuk, “Yuva”, s.

8)

Karşı evin damında yuva yapan leyleği gören çocuğun aklına, evsiz olan arkadaşı gelir. Bunu düşününce onların da leylek yuvası kadar da

olsa bir evlerinin olmasını diler. Evi yuva yapan, paylaşımlar ve sevgidir. Ev, yuva olunca mutluluğa; yaşayanlar da bahara kavuşmuş olur.

“Üzünc” şiirinde de işsiz kaldığı için borçlarını ödeyemeyen, bu yüzden türkülerini dahi unutan, çocuklarına sevgisini göstermeyen babanın içine düştüğü umutsuz durum ve bu durumun ailenin diğer fertlerine yansması ele alınmıştır.

“Hele ki akşam olunca
Üst üste sigara içer
Ne de çok düşünür babam
Oysa türküler söylerdi
Şakalaşırды bizimle
İşten çıkarılmadan önce”

(Bir Gül Çocuk, “Üzünc”,s.

11)

Yaşanan ekonomik sıkıntılar yüzünden çocuğuna bayramlık dahi alamayan anne, çocuğunun eski gömleğin yakasını tersine çevirir, üzüntüsünü çocuğuna belli etmemeye çalışarak...Yaşanan sıkıntıların farkında olan çocuk, alınmayan bayramlığa değil, annesinin üzülyor olmasına üzülyür.

“Çok merak ediyorum
Gömleğimin yakasını
Tersine mi çevirecek
Bu yıl da bayram gelince
Benim annem gözlerinden
Yaş dökerek ince ince”

(Bir Gül Çocuk, “Bayramlık”,

s.18)

“Memurdur Benim Babam” şiirinde, babasının evi geçindirme çabalarını ve aldığı maaşı masraflara yetiştirmek için sürekli hesap yaptığını gören çocuğun aklına, muzipçe bir fikir gelir. Babasını öğrenci olması halinde, sürekli hesap yaptığı için en çok matematik dersinde başarılı olacağını düşünür. Budak’ın seçtiği hedef kitle, sadece çocuklar değil, aynı zamanda yetişkinlerdir. Bu şiirde, memur kitlenin çektiği sıkıntılar, çocuğun ağzından anlatılır. Böylece yetkililere de mesaj iletmeye çalışılır.

“Babam öğrenci olsaydı
En çok matematikte
Başarılı olurdu

Niçin diye sorarsanız
Gelecek ay elimizde
Ne kalacak diyerek
On kez hesap yapar günde”
(Bir Gül Çocuk, “Memurdur Benim Babam”, s.
23)

Ekonomik sıkıntılar içinde yaşayan, ailesinin sıkıntılarına tanık olan, heves ettiği şeylerden mahrum kalan çocuğun düşlerini elbetteki içinde buldukları durumdan kurtulma hayalleri süsleyecektir. Çocuk, gerçek hayatta gerçekleştiremediklerini düş dünyasında özgürce gerçekleştirme şansına sahiptir. Sınırsız zannedilen düş dünyası, ne yazık ki yaşananlarla sınırlıdır.

“Deftersiz kalemsiz kalmasa abim
Oyuncaklar arasında yitsem ben
Babam borç yapmadan bir ay çıkarsa
Ve acı çekmese annem”
(Bir Gül Çocuk, “Düş Oyunu”, s.
62)

“Düş Oyunu” şiirindeki çocuğun hayali; babasının borç yapmadan bir ay çıkarması, annesinin acı çekmemesi, abisinin okul masraflarını karşılanması, kendisinin de istediği oyuncaklara sahip olmasıdır. Hayat, o kadar acımasızdır ki; çocuğun düşlerinin dahi içinde bulunduğu durumun çok ötesine geçmesine müsaade etmez.

4. Şiirlerinin Yapı Bakımından İncelenmesi

4.1.Nazım Şekli

Abdülkadir Budak ilk eserlerinde düzenli nazım şekillerini, özellikle halk edebiyatı geleneğinde yer alan dörtlükleri kullanmıştır. Zamanla bu yapının dışına çıkarak ikilikleri ve serbest nazım şekillerini de kullanır.

4.1.1.Düzenli Nazım Şekilleri

4.1.1.1. İkilikler

Abdülkadir Budak, ikilikleri Sana Bakmak ve Ahşap Anahtar adlı şiir kitaplarında sıkça kullanmıştır.

“Göl az sonra görünecek
Birazcık sabır kurbağa

En ince harami sen ol
Suç olmaktan çıksın yağma

Dümdüz gidiyorken hayat
Aşk bir çelişkidir sorma”

(Sana Bakmak, “Kadın ve Şehir” s.

12-13)

Sana Bakmak kitabında yer yer ikilikleri kullanmakla birlikte, kitabın “Giysili Çıplak” adını taşıyan üçüncü bölümünde şair, tamamen ikilikleri kullanmıştır.¹

Sana Bakmak kitabındaki; “Kadın ve Şehir 1”, “Kadın ve Şehir 2”, “Kadın ve Şehir 10” , “Su Gerekeçesi”; Aşk Beni Geçer’de, “O Zaman, Şimdi”, “Tanım ve Konum; Ev Zamanı’nda, “Ev, Tanrı”, “Penguen”, “Fil” adlı şiirler de ikilikler halinde yazılmıştır. Budak’ın “Ev, Tanrı” adlı şiiri bir tek ikilikten oluşmuştur.

“Ne bilir yeni kuşaklar posta abrasını

İki çay söyledik de biri bile gelmedi

Ne bilir bu kahvenin kaba garsonu

Posta arabasını, çayın inceliğini

(Sana Bakmak, “Yoksul Vakitler”, s.50)

“Kendimi su yerine koyuyorum da

İçimi bir duruluk kaplıyor sorma

¹ Bu bölümde toplam sekiz şiir bulunmaktadır. Bu şiirler sayfa 41 ila 55 arasında yer almaktadır.

Sana ormanlar içinden, ağaç gölgelerinden

Sana akmak istiyorum başımı çarpa çarpa

(“Sana Bakmak, “Su Gerekçesi”, s.39)

Ahşap Anahtar kitabının birinci ve üçüncü bölümünü dörtlükler halinde yazan Budak, kitabın “Aynı trene biner aynı ufka gitmezdik”² adlı ikinci bölümünde yer alan bütün şiirlerini ikilikler halinde yazmıştır.

“Kurşun kalemdi eskiden, babam şimdi tükenmez

Oğul adlı bahçenin etrafındaki duvar

Duvarı yazdı babam, kuşattığı gülü ben

Şairane benzetme: Kandiller gündüz ağlar”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve

Kalem”, s.47)

“Onu şöyle tanımlarım: Afrika’ya eğilim
Ama ne yazık ki ben Nil değilim”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve

Nil”, s.73)

Gömleğim Leyla Desenli’de yer alan, “Yaz Okusun” adlı şiir de ikilikler halinde yazılmıştır.

4.1.1.2.Üçlükler

Abdülkadir Budak, üçlükler halinde yazdığı şiirler yok denecek kadar azdır. Budak, sadece Gömleğim Leyla Desenli’de yer alan, “Cümbüş”³ ve Bir Gül Çocuk’ta, “İstek” , “Önce Oyun”, “Kazak”, adlı şiirlerini üçlükler halinde yazmıştır.

“Güzel bir ad bulmuş ilk şiir kitabına

² Ahşap Anahtar kitabının bu bölümünde toplam on dört şiir yer almaktadır. Bu şiirler 47 ila 73. sayfalar arasında yer almaktadır.

³ Bu şiirin sonu bir tek mısra ile bitirilmiştir..

Soyadıyla çağırđım arkadaş
Kuşların arasından seslendi bana”
(Gömleğim Leyla Desenli,
“Cümbüş”, s.54)

“Ben bir küçük Ferhat’mışım
Dağmış önümdeki dersler
Kazmaymış benim kalemim”
{ Bir Gül Çocuk, “Önce
Oyun”, s.32)

“Sevginin ipliğinden
Bir kazak örmüş annem
Bu nedenle ben hiç üşümezmişim”
{ Bir Gül Çocuk,
“Kazak”, s.34)

“Sevgili tonton nine
Omuzlarda götürdüler dedemi
Bu kadar üzölmek niye”
{ Bir Gül Çocuk,
“İstek”, s.40)

4.1.1.3.Dörtlükler

Geleneksel halk edebiyatını zemin edinmekle birlikte modern bir söylem kullanan Budak, şiirlerinde genellikle dörtlükleri kullanmıştır. Budak, bütün şiir kitaplarında dörtlükler halinde yazdığı şiirlere yer vermiştir.

“Annem benden öğrenmişti, sancıyı
Ben bu evden öğrendim
Beni doğurdu annem
Evi doğuran bendim”
(Ev Zamanı, “Ev, Sancı”,
s.34)

“Onun dalgınlığı cam kırıkları
Eşyaları odayla bırakıyor sokağa
Unutuşlar ona iyi geliyor
Bir de sevgilinin yüzü olmasa”
(Sana Bakmak, “Dalgınlığa Övgü”,
s.58)

Şair, Ahşap Anahtar kitabını üç ayrı bölüme ayırmış, kitabın ilk bölümünde yer alan on beş, ve üçüncü bölümünde yer alan beş şiiri dörtlükler halinde yazmıştır. İkinci bölümü ise ikiliklerle yazmıştır. Diğer şiir kitaplarında ise dörtlüklerin yanı sıra serbest nazım şekillerini de kullanmıştır.

“Limanın anlamını çözer mi yanaşan gemi
bunu denize sorsam daha derine iner
liman bir şey söylemez belki de gemilere
Açıklarda içine demir atmışsa eğer”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve Liman”,

s.37)

4.1.2.Serbest Nazım Şekilleri

4.1.2.1. Eşit Düzenli Serbest Şekiller

Abdülkadir Budak, çoğunlukla tamamen serbest nazım şekilleri kullanmakla beraber bazı şiirlerinde, bentlerdeki mısra sayılarının eşitliğine dayanan eşit düzenli serbest şekiller de kullanmıştır.

Bir Gül Çocuk, kitabında yer alan “Kitap Sevgisi, (s.36)” ve Sevdanın Son Kerem’i’ndeki “Suskun Gülün İçeriği, (s.52)” beş dizeli iki bentten, yine aynı kitapta yer alan “Asma Köprü, (Sevdanın Son Kerem’i, s56-57)” ve “Endişeli Fesleğen’deki “Son Duruma Üç Beşlik,(s.42) üç beşlikten oluşur. Aşk Beni Geçer kitabındaki “Hayatta Ben En Çok Annemi Sevdim, s.37” adlı şiir de beş mısralı bentlerle yazılmıştır.

Gömleğim Leyla Desenli adlı kitapta yer alan; “Yaralı Kumla Söyleşi, s.43-45”, “Ölümcül Bahçe Ağdı, s.46-48”, “Dere Böyle Nereye, s.49-50” ve adlı şiirler altı mısralı bentlerle yazılmıştır.

Budak’ın bentlerdeki mısra sayılarının eşit olduğu pek az şiiri bulunmaktadır. Ancak bent sayısındaki bu eşitlik kafiye düzeni ve ölçü için geçerli değildir. Yani bentlerde yer alan mısralar arasında belli bir kafiye örgüsünden ve ölçüden söz edilemez.

4.1.2.2. Düzensiz Nazım Şekilleri

Budak, şiirlerinde her bentte farklı sayıda mısra bulunan düzensiz nazım şekillerini daha çok kullanmıştır. Örneğin Ev Zamanı adlı şiir kitabında yer alan “Soğuma, s.24-25” başlıklı şiir, ilki altı mısralı, ikincisi

yedi, üçüncü ve dördüncüsü dört, beşincisi altı mısralı olmak üzere bentlerden oluşmuştur.

Ev Zamanı kitabında, “Ev Zamanı, s.10-13”, “Ev Bağımlısı, s.16-17”, “Ağrı, s.18-19”, “Ev Dediğin, s.26-27”, “Ev, Sentez, s.44-45”...vb şiirlerin her bendindeki mısra sayıları farklıdır.

Endişeli Fesleğen'deki “Balkon, s.28” şiirinin ilk bölümünde beş, ikincide iki, üçüncüde dört, dördüncüde dokuz, beşincide beş mısra vardır. aynı kitaptaki, “Hırka-Gömlek Ayrımı, s.31” adlı şiirin ilk bölümünde iki, ikincide altı, üçüncüde yedi mısra vardır.

Aşk Beni Geçer'de yer alan; “Kadın ve Nehir, s.10-11”, “Avcı Ceylan Günleri, s.12-13”, “Aşk ve Ülke, s.14-15”, “Karne, s.17”, “Karanlık Oda, s.18”...vb şiirler düzensiz nazım şekliyle yazılmıştır.

“Külhanbey yürüyüşlü kentlerin ortasında
Ne yazdıysam boştu, biraz da yalan
Öksüz sevinçleriyle en ahşap konaklarda
Ancak acının diliyle konuşup da anlaşılan
Beton yağınlarına benzeyen adam mıyım
Çiçek tozları bile çıkmıyor ceplerimden

“gülün ölüm yüzyılında doğdum” ben”
(İşaretler, “Çağcıl

Ağıt”, s.18-19)

Budak, diğer şiir kitaplarında da düzensiz nazım şekillerini sıkça kullanmıştır. Farklı kitaplardan aldığımız aşağıdaki şiirler Budak'ın pek çok eserinde düzensiz nazım şekillerini kullandığının göstergesidir:

“Bir zamanlar savurduğun o çığlığa rastladım

Özgür akan ırmağa ne kadar benziyordu
Güneş ışığı gibiydi sular ürperdiğinde

Sen bodruma sığınmıştın, çatıya bile tenezzül
Etmemiş ve ilk rüzgarla gitmiş kiremit
Odadan sokaklara, oradan nice aşklara
Gönlü nasıl isterse öyle tartan terazi
Çağları an'a çeviren ve üzümü şaraba
Anahtardı üstün olan, kilit değildi”

(Sana Bakmak, “Çılgılık Dileği”, s.60-

[...]
Nasıl olsa bitecek bu hüzün gösterisi
Kesilecek birazdan içtenliksiz alkışlar
Şimdilik yüreğini kavuran bir müziğe
Eşlik eden seyirciler az sonra
Evlerinde olacaklar

Hep Peruz'un içine yağacak karlar"
(Gömleğim Leyla Desenli,

"Peruz", s.37)

[...]
Gelme ölüm, ürün veren yaşayım
Hangi denize girsem taşıyor sular
Hangi yoldan geçsem izim kalıyor
Gelme ölüm, yapılacak işlarım
Özenle onarılacak çatılarım var
Yazılacak şiirlerim var benim

Yaşım ne ki daha, otuz dolayındadır
Gelme ölüm, alma beni onlardan
Gürültü çıkarma, oğlum uyanır"

(Sevdanın Son Kerem'i, "Ölüm Duygusuna

Tepki", s.38-39)

4.2. Ölçü, Uyak ve Redif

Abdülkadir Budak, geleneğe her şeyden önce bir kültür mirası olarak bakar. Onun başlarda sezgiyle, ama daha sonra bilinçli olarak temellendirmeye çalıştığı bir durum; bugünkü modern söylemle, modern şiir yazma biçimleriyle geleneksel olanın hece tarafını buluşturmadır. Şiirin beslendiği kültürel kaynakların etkisiyle olsa gerek Budak, şiirlerinde hece veznini kullanmıştır.

Budak, hiçbir zaman heceleri sayma kaygısı gütmediğini söylemekle birlikte seslerin değerini gözettiğini söyler. O, heceyi şiiri için bir ritim olanağı olarak kullanır. Hece ölçüsünü kullanışını ve hecenin kendisi için anlamını Düşle dergisinin (Aralık 2004) 39. sayısında yayımlanan söyleşide şöyle açıklar:

"Hece, bir Türk kalıbı olarak da değil bende, bir yaşam biçimi sanki. Hiçbir zaman tam anlamıyla hece ölçüsünü gözetmemekle birlikte

en azından hece tadını şiirime bir ritim olanağı olarak kullandım. Bunu zaman içinde o kadar benimsedim ki, modern söyleyişlere geçişte zorlandığımı da söyleyebilirim. Bende öylesine yer etti ki, şiiri bitirip baktığımda hece ölçüsünün tutup tutmadığını çok da merak etmedim ama, bunu gözüm görmese bile kulağım sesin nerede düştüğünü fark etmeye başladı. Bir süre sonra baktım, saymadan, ölçüyü tutturma kaygısı gütmeden hece şiirleri yazmaya başlıyorum... O bildik kalıbın, geleneksel kalıbın içine yeni özler, duyular, bakışlar koymaya çalıştım. Bana genç hececi diyenler, son hececi diyenler oldu. Bunlardan neredeyse sevinç duyduğumu bile söyleyebilirim. Çünkü bugün benim yoğunluğumda heceyle modern olanakları birleştirmeye çalışan başka bir şâir yok. Bu da daha özgü sanki, benim özel yanımda bana güzel geliyor.”⁴

Hüseyin Atabaş'ın Budakla yaptığı ve Varlık Kitap Eki'nde yayımlanan söyleşide⁵ Budak; sesi tartmayı öğrendiğini, heceleri değil sesleri saydığını, bu nedenle çoğu kez ölçünün tuttuğunu söyler. Bu tavrının klasik şiire bir yaklaşım denemesi olarak değerlendirilemeyeceğini; ama klasik şiirden kopmayı da düşünmediğini söyleyerek açıklar.

Abdükadir Budak, genellikle hece ölçüsü kullanmıştır. Hece ölçüsünün farklı kalıplarını kullanan Budak, özellikle çocuk şiirlerinde 7'li ve 8'li hece ölçüsü kullanırken, diğer şiirlerinde 11'li, 14'lü hece ölçüsü kullanmayı tercih etmiştir.

Şairin Bir Gül Çocuk adlı çocuk şiirleri kitabından alıntıladığımız “Bulutsuz Bir Dağ Gibi, s.10” adlı şiir, 7'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

“Babam ilk önce bana / 7
Sevgi, barış, kardeşlik / 7
Dostluk sözcüklerini / 7
Yazmasını öğretti / 7 ”

Aynı kitapta yer alan “Biz İstersek, s.45” adlı şiir ise 8'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

“Kilitli kapı kalmaz hiç / 8
Biz istersek tüter baca / 8

⁴ Alper İlhan, Emine Gürbüz, “Söyleşi Abdülkadir Budak”, **Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, s.1 (www.dusle.com/icerik/index 10/01/2007)

⁵ Hüseyin Atabaş, “Abdülkadir Budak ile Söyleşi”, **Varlık Kitap Eki**, Şubat 2001

Yaşamak doyumsuz olur / 8

El ele verirsek dostça / 8 "

Şair, Bir Gül Çocuk ve Kuşların Alfabetesi adlı çocuk şiirleri kitabında yer alan şiirlerinde çoğu zaman 7'li ve 8'li hece ölçüsünü bir arada kullanmıştır.

"Sözlük roman okur gibi / 8

Okunmaz dedi babam / 7

Ama unutmuş olmalı / 8

Su içilmez susamadan / 8"

(Kuşların Alfabetesi,

"Sözlük", s.22)

"Öpünce annem beni / 7

Gökten yıldızlar yağar / 7

Rüzgar yıkmaz bir şeyleri / 8

Ellerimi üşütmez kar / 8"

(Bir Gül Çocuk, "Sevinç", s.41)

Ev Zamanı adlı kitapta yer alan "Ev, Midye" adlı şiir 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

"Benim de evlerim oldu, benim de / 11

Midye olup sakladığım incimi / 11

Onun için diyorum ki bu evde /11

Değerler her zaman hızlı değişti / 11"

(age. s.51)

Abdülkadir Budak'ın şiirlerinin kendine özgü bir hesabı vardır. Ahşap Anahtar, biçim bakımından daha hesaplı şiirlerden oluşmuştur. Bu eserde yer yer dizeler iki satıra yayılmıştır. Ayrıca ikiliklerle yazılmış şiirlere de yer verilmiştir. Az sayıda aksamalara rağmen, bütün şiirler on dörtlü(14'lü) hece ölçüsüne (7+7) uygundur.

"1.

Büyük kıyım zamanı, kendimden başlıyorum / 14

İçindeki Haliç'e gömerek gemileri / 14

Yön yıldızı sandığım yalnızlıklara bakıp / 14

Mayın babayı geçtim ve çok ıssız anneyi / 14

[...]

2.

Büyük kıyım zamanı, babamda duruyorum / 14

Elindeki altınları gözden çıkaramadı /14

Göl olsaydı razıydım, kayıktım çünkü /14

Ondan deniz mi istedim, okyanuslar mı? / 14"

(Ahşap Anahtar, "Babam ve Haliç",

s.14-15)

Bir şiiri yazmaya oturduğu zaman hece kaygısı gütmediğini, onun kendiliğinden oluşan bir şey olduğunu söyleyen Abdülkadir Budak'ın son

kitaplarında, son şiirlerinde bu sesin gittikçe kırılmaya başladığı dikkatleri çeker. Budak, şiirlerinde yeni ritim duygularına yönelmeye, kendi kalıplarını kırarak dış uyakları kullanmamaya, beyitle şiirler yazmaya başlar. Böylelikle yeni söyleyişlere, yeni açılımlara gitmeyi amaçlar. Örneğin aşağıya alıntıladığımız şiir, serbest ölçüyle yazılmıştır.

“Kalktın aniden / 5
Seninle birlikte sabah da kalktı/ 11
Gün yüzünü yıkadı, dağıttı uykusunu / 14
İşçilerin servisi hareket etti / 12
Okula gidecek çocuğa defter, kalem / 13
Sana bayram sevinçleri / 8”

(Sana Bakma, “Kadın ve Şehir”,

s.24)

Budak, şiirlerinde kafiye ve redifleri de kullanır. Şiirlerinde daha çok yarım uyak kullanmıştır. Onun şiirlerinde redifler çok fazla yer almaz. Budak’ın dörtlükler halinde yazmış olduğu şiirlerin neredeyse tamamında ikinci ile dördüncü mısra kafiyelidir. Bentler halinde yazmış olduğu şiirlerinde birbiriyle uyaklı mısralar yer almakla beraber, bu mısralar çoğunlukta değildir.

a- “Seni ey ufkumun beyazı seni
b- Seni en çok sarmaşıklı balkonda
c- Seyretmek güzel olurdu
b- Sonra gidip özlemek, kalabalık çarşıda”

(Gömleğim Leyla Desenli, “Acılı

Giz”, s.11)

Yukarıdaki dörtlükte ikinci ve dördüncü mısra kendi aralarında uyaklıdır. Bu mısralarda yer alan “da”lar rediftir.

Budak, şiirlerinde nadiren tam kafiye de kullanır. Şiirin bütününde aynı kafiye türüne yer vermediği de olur. Örneğin; “Cahide” (Endişeli Fesleğen, s.35)adlı şiirinin ilk dörtlüğünde hem tam hem yarım uyak, ikinci dörtlüğünde tam uyak, üçüncü ve dördüncü dörtlüğünde ise yarım uyak kullanmıştır.

a _ gördük Birinci ve üçüncü mısradaki “dük” redif, “r”ler
yarımb _ **biz** uyak; ikinci ve dördüncü mısradaki “iz”ler tam
uyaktır.

a _ içiyorduk

b _ Cahide’s**iz**

İkinci dörtlükte birinci ve üçüncü mısrada uyak düzenine uymazken, ikinci ve dördüncü mısralardaki “in”ler rediftir.

ç _ ona

ç _ için

d _ koltuğu

ç _ Cahide'nin

Üçüncü dörtlükte de ikinci ila dördüncü dize uyaklıdır. “r”ler yarım kafiye oluşturmuştur.

e _ Cahide

f _ pırr!

g _ deniz

f _ kanatır

Budak, düzensiz nazım şekillerini tercih ettiği şiirlerinde, aşağıya alıntıladığımız şiirlerde görüldüğü gibi bentler içerisinde birbiriyle kafiyeli mısralara yer verir.

Aşağıdaki şiir üç bent, bir ikilikten oluşmuştur. Şair, bu şiirde olduğu gibi sonuna ikilik eklediği şiirlerde ikilikleri kendi arasında kafiyeli şekilde kullanmıştır. Bu şiirin ilk bölümünde yarım uyak, ikinci bölümde yarım uyağın yanı sıra tam uyak ve redif kullanmıştır.

a _ söyleşti

ç _ yakışmadı

a _ biri

ç _ karşı

b _ gökyüzü

e _ şaşırđım

c _ ayna

f _ sevincimin “in”ler rediftir.

d _ süren

e _ anlatamam

c _ dünya

f _ ellerimin

g _ gibi

g _ tekneleri

(Sevdanın Son Kerem'i, “En Sevdiğim Güne Şiir”, s.58)

a _ artık

b _ uzun

c _ boyuna

d _ adam
e _ benziyor
c _ kulaçlara
f _ Nil'sin
c _ Afrika

(Ev Zamanı, "Ev, Sentez", s.44)

Budak, ikilikler halinde yazdığı şiirlerinde değişik kafiye formları kullanmıştır. Bazı şiirlerinde "aa, bb, cc,...", bazılarında "ab, cb, db,...", bazılarında ise "ab, ac, ad,..." şeklinde kafiye örgüsü kullanmıştır.

Ahşap Anahtar kitabında yer alan "Babam ve At, s.51" şiirinin kafiye düzeni ise "aa, bb, cc,..." şeklindedir.

a _ akıtması b _ ağzı c _ saksıyı
a _ yarışması b _ kıyamazdı c _ yanıtladı

Aşk Beni Geçer kitabında yer alan "O Zaman, Şimdi, s.22" şiirinin kafiye düzeni "ab, cb, db,..." şeklindedir.

a _ hazırdım c _ sanki d _ sorgularken
b _ rüzgarla b _ ütopya b _ payıma

Sana Bakmak şiir kitabında yer alan "Tartım Havası, s.48" şiirinin ilk dört beyitinin kafiye düzeni "ab, ac, ad,..." şeklindedir.

a _ camdan **terazi** a _ bir **terazi** a _ mola **terazi**
b _ kan c _ düşülüyor d _ içimizdeki

Diğer beyitlerin kafiye düzeni "ab, cb, db,..." şeklinde devam etmektedir.

5. Dil ve Üslup

5.1. Dil

5.1.1. Şiir Dili ve Şiir Dilinde Görülen Değişmeler

Budak, şiirlerini; içtenlikle, inandığı, içselleştirdiği şeyleri yazarak, sentetik ve yapay olandan uzak durarak oluşturmuştur. Onun şiirlerinde kimi iç konuşmalar ve bilinç akışları, olanca özgürlüğü ve doğallığı içinde okurun önüne serilir. Şair, zaman zaman uzak çağrışımlara yaslanmışsa da temel anlamdan şaşmamaya özen gösterir. Şiirdeki anlamı o kadar da okurun insafına bırakmaz, kendi vermek istediği anlama gelinsin ister. Bu nedenle kendini ele veren şiirler yazar. Her okunduğunda yeni anlamlar vermenin peşinde değildir. Fuat Çiftçi ile yaptığı söyleşide Budak bu tavrını şöyle ifade eder:

“Anlamı o kadar da okurun insafına bırakmam; değişik yorumlara gidecekse gider de, dönüp vermek istediğim anlama gelsin isterim. Bunun için şiir yazıyorum çünkü. Yüzeyde değil ama dibini gösteren bir

*derinlikte. Geçmişe atıflarla ilerleyen bir şiir de değil benimkisi; yarında yaşamasını istediğim bir "şimdiki zaman şiiri" olsa gerektir. Kültürel zemini hissettirmek, vefa borcunu ödemeye çalışmak esasında."*¹

Budak'ın şiirlerini söz varlığı açısından değerlendirdiğimiz zaman; şiirlerinde (birkaç şiirinde rastlamakla beraber) yabancı sözcüklere yer vermediğini, Türkçe sözcüklerle yazmaya özen gösterdiğini söyleyebiliriz.

Şiir kurma tekniği açısından ilk iki kitabını bir arayış dönemi olarak değerlendiren Budak üçüncü kitabı Gömleğim Leyla Desenli'de tekniğini oturttur ve bu, şairin sonraki kitaplarında da sıklıkla kullandığı bir teknik olur. Budak'ın bu eserinden itibaren kullandığı tekniği ve rahat söyleyişini, Hayriye Ersöz ile yaptığı söyleşide yer alan Budak'ın ifadeleriyle anlatmayı uygun bulduk:

*"Bazen dörtlüklerle, daha çok da değişik sayıdaki dizelerden oluşan öbeklerle ve dış uyaktan elde edilen artı seslerle. Rahat söyleyiş bugün de egemen. Kekeme bir şiir olmasa gerek benim yazdığım. Akıp giden duru sular gibi. İçerikte, kimi temaları ele alısta, bakışta bazı farklılıklara gittiğim olmadı mı? Oldu. Endişeli Fesleğen bunun başlangıcıdır."*²

Endişeli Fesleğen ile birlikte şairin lirik ve naif söyleminin yerini daha sert bir eleştirel üslup alır. Bu süreç Ahşap Anahtar, Ev Zamanı'yla devam eder. Budak, bu süreci kendi ifadesiyle şöyle anlatır:

*"Şiddeti seçiyorum uyguladılar çünkü" deyişim, "uyakları çılgılık eski bir şiir / Dilini bir jiletle değişti ama" dizesi boşuna yazılmış değildir. Bir farkındalık vardır bunda ve fark ettirme isteği. Tırnak içinde söylüyorum: Yapılmış, yazılmış, yoğunlaşma anlamında da kendini yazdırmış şiirlerden oluşur bu "kitap". Tematik bütünlükle yetinilmemiş, biçimde de bir tutarlılık, bütünlük gözetilmiştir. Böyle bakıldığında hesaplı kitaplıdır bu şiirler."Bir kitap oluşur vakti gelmiştir / Düşmek için çıkmıştır balkona" denilmiştir de ondan. Dediğim gibi, Endişeli Fesleğen ile başlayan bir süreç devam etmektedir; psikolojik çözümlemelere girişilmiştir bu kitapta, depresif duyarlıkların şiiri yazılmak istenmiştir."*³

¹ Abdülkadir Budak, "Kağıda geçmekle kalmaz bu şiirler, insana geçer", Endişeli Fesleğen, Ank., Kül Sanat Yay., 2006, s.73

² Hayriye Ersöz, "Abdülkadir Budak İle İşaretler", Abdülkadir Budak, İşaretler,İst., Toroslu Kitaplığı, 2006, s.102-103

³ Hüseyin Atabaş, "Abdülkadir Budak ile Söyleşi", **Varlık Kitap Eki**, Şubat 2001, s.4

Şair, Endişeli Fesleğen'le kullandığı biçimi önemli bir sıçramaya uğratar, şiir dilini olmasa da biçimini yeni bir döneme sürükler, özellikle kitabın ilk bölümünde bu dikkati çeker. Bu kitapta yer alan "Yeni Bakış" adlı şiir, yeni bakışlara, yeni arayışlara, yeni söyleyiş tekniklerine girilme zamanının geldiğini hatırlatan bir şiirdir. Bu şiirin uyarıcı bir yanı da vardır, şairin kendi kendine yaptığı bir telkin özelliği gösterir.

*"İtri'yle aramda gül mesafesi
Neşterle aramda kan ve kan
Ben dünyada bu kadar kalmazdım ama
Yaşama sevinci bakışınızdan*

*Bıkmışken akşam kandili sayılmaktan ve
Hayırsız orman ağaç olmaktan
Önce yaprağımdan solardım ama
Bir bahar edindim bakışınızdan*

*Yağmurdan kaput giydirdi bana
Öğrencisiz okul ve önce vatan
Kendini bile karşıya geçiremeyen köprü
Beni karşıya geçirdi bakışınızdan*

*Tehditti hayatın en büyük geleneği
Hep korku çıkardım enkaz altından
Bardakta okyanus falına baktım
Neşterle aranda kan ve kan*

*İtri'ye dönelim ve ney sesine
"Neva Kâr" adlı yapıta gül borcu bizden
Ben dünyayı böyle görmezdim ama
Yeni bakış edindim gözlerinizden"*

(Endişeli Fesleğen, s.51)

Budak, Hayriye Ersöz'le yaptığı söyleşide, Kağıt Kefen adını taşıyan dosyasını kitaplaştırmaktan vazgeçmemiş olsaydı, değişme çabalarını daha bir yerine oturtacağını; ama buna cesaret edemediğini, yıllardır kurmaya çalıştığını kendi elleriyle yıkmayı göze alamadığını, yine de arayışlarının sürdüğünü söyler.

Aynı söyleşide Budak, aşağıya yaptığımız alıntılama da görüldüğü gibi, şiir dilinin daha kapalı bir söyleyişe doğru gittiğini ve yan anlamları arttırma düşüncesine kapıldığını ifade eder:

" Sana Bakmak'tan sonra dergilerde yayımladığım kimi "kara şiirler", kimi "hesaplar"... Daha kapalı bir söyleyişe doğru ağır ağır bir gidiş. Yan anlamları arttırma düşüncesine de kapılarak yazılmış kimi şiirler. "Yalın yazdın seni yalın sandılar" diye başlayan öz savunmuş şiirleri de belki. Demek istediğim gibi, hayatımda, okuduklarımda, algılama biçimlerimde değişiklikler olduğu oranda yansıtma biçimlerimde değişiklikler olacak. Bazen bıkarım kendimden, kendi şiirimden, oturur "Tabula Rasa" başlıklı bir şiir yazarım ya da benzerlerini. Bir iç hesaplaşmaya girdiğim olur. Kendime yönelttiğim itirazlar, kendi şiirime bir başkaldırı. Sonu gelir, gelmez, ama yaparım bunu. Bu benim iç dinamiklerimi arttırır. Beni zinde kılar. Şiirimi ana yatağından koparmamakla birlikte başka yataklardan da akıtmak isterim. Nehre yeni kollar kazandırma çabasına girerim en azından. Ama bunu yaparsam kendi doğallığı içinde yapmış olurum. İkinip sıkınmaya gerek yok. Yapay zorlamalara gerek yok. Hem sonra biliyorum ki "Her yerde olan hiçbir yerde olamıyor". "4

Her şairin hayatı boyunca bir tek şiiri parçalar halinde yazdığına inanan Budak, sadece aynı kitaptaki şiirleri arasında değil, tüm eserleri arasında bir kan bağı kurar. Onun eserleri birbirlerine eklenerek büyür. Fakat bu durum, bazı eleştirmenler tarafından olumsuz bir süreç olarak değerlendirilir. Hüseyin Peker, *Varlık* dergisinin Şubat 2001 sayısında yer alan "Budak'ın Şiirine Yeniden Bakışlar" adlı yazısında Budak'ın şiirlerinin bir bütün halinde iken gösterdiği parlamayı, yalnız bırakıldıklarında gösteremediklerini söyler⁵

İnsanın şiirinin değişmesi için yaşam tarzının değişmesi gerektiğine inanan Budak, ülkemizde ve dünyada toplumsal değişimler olmasına rağmen kendi içinde toplumsal değişimlere koşut yaşamamıştır. Bu nedenle Budak, şiirlerinin büyük değişimler yaşamadığını söyler. Şiirin ve şairin samimi olmasından yana olan Budak, kendisi ne ise şiiri de o olsun düşüncesindedir. Şairliği bir yetinme olarak gören şair, yapay olanın

⁴ Hayriye Ersöz, "Abdülkadir Budak İle İşaretler", Abdülkadir Budak, İşaretler, İst., Toroslu Kitaplığı, 2006, s.103-104

⁵ Hüseyin Peker, "Budak Şiirine Yeniden Bakışlar", **Varlık**, Şubat 2001, s.45

peşinden koşmaz, kendi olanın peşindedir. Kurduğu Őir dŭnyası kŭçük de olsa kendisine ait olsun ister.

5.2. Üslup

5.2.1. Soyut Dil, Sembolik Anlatım ve İmge Dünyası

Budak'ın özellikle "İlk kitabı Geçti İlkyaz Denemesi'nden itibaren kendi imge alanını kurma çabası gösterdiğini görüyoruz. Yalnız biçim bakımından çektiği sıkıntı ilk üç kitabında daha belirgindir. İkinci kitabı olan Şimdi Yaz'da daha kısa dizeler yer alırken, bir yıl sonra çıkan Gömleğim Leyla Desenli'de dizelerin uzadığı ve daha rahat bir söyleyişe geçildiği dikkatleri çeker. Budak, Gömleğim Leyla Desenli'den itibaren renkli bir dille yazmayı yoğunlaştırırken, şaşırtıcı imgeleriyle de şiirini başkalarından ayırmaya başlar.

Budak, dilini ve üslubunu netleştirme çabalarını Şubat 2001 sayılı Varlık dergisinde şöyle ifade etmektedir:

*"İlk kitabımdaki, (içerikte değilse bile) biçimdeki abartılı sözcük ekonomisinden hızla uzaklaşmak istedim. [...]1978-81 arası, hangi biçimde, hangi bakış açısında karar kılacağım konusunda çok hızlı düşündüğüm yıllardı. Seçme, ısrarlı olma anlamında, başat iki motifi vitrine çıkarma anlamında önemli saydığım öteki kitabıma, 1993'te yayımladığım İmzası Gül'e gelene kadar sürdü bu. Aşk Beni Geçer'de de (1997) devam ettiği söylenebilir. Hayatta karşılığı olduğu kadar, ütopyik olanı da içeren bir şiir yazma isteğine kapılış. Halk kültürünün ilerici yanlarını modern imgeyle buluşturma, buradan senteze gidebilme çabaları. Hem sürekliliğini koruyan bir iç hesaplaşma, hem de toplumsal oluşumları şiir diline taşıma uğraşı. Birey olabilme çabaları elbette; ama bireyin toplumsal bir varlık olduğunu da unutmadan. Düşlere ilişkin bir şiir; o oranda da hayata , yaşanana ilişkin. Kır ile şehir arasındaki ruh hali. Kısıtılmış, sıkışmış bir ruh hali ve bunların uzantısı olan şiirler. "*⁶

Budak, şiirleriyle okurda görsel bir duyumda oluşturur, kaba benzetmelerden kaçınır, imgeleri rastlantısal değildir. Dizeleri sözcük fazlalığından arınmıştır, dizeleri bulanık, karışık değil; ama çok anlamlıdır. Tek sözcüklü dizesi ve sayfadan taşacak uzunlukta dizesi hemen hemen

⁶ Yusuf Alper, "Abdülkadir Budak", **Varlık**, Şubat 2001, s.43

yok gibidir. Budak dize kurma tekniği konusunda Necip Fazıl'a benzetilir. O, Necip Fazıl'a benzetilişini ve konudaki düşüncelerini kendisiyle yapılan bir söyleşide şöyle dile getirmiştir..

*"Bunun en yeni örneğine Neşe Aksakal'ın yazısında rastladım. Yazısının ara başlıklarından biri şuydu: "Abdülkadir Budak'ta Necip Fazıl Uğultusu". Dize kurma tekniği konusunda yer yer benzeştiğimizi söylemekle birlikte "varoluş sorunsalı" ve "arayış" bakımından ayırıştığımızı ileri sürüyordu. Necip Fazıl Allah'a ben ise dünyaya yöneliyormuşum."*⁷

Abdülkadir Budak, şiirlerinde soyut bir dil kullanmıştır. Budak "gül, Leyla, avcı, ceylan" imgelerini şiirlerinde sıkça kullanır. Bu sözcüklerin Budak'ın dünyasında ayrı birer yeri ve önemi vardır. Budak, genellikle aşk temini işlediği şiirlerini "gül ve Leyla" imgeleri üzerine inşa etmiştir. "Gül benim kimliğim, kıskanma Leyla" diyen Budak, bu ifadeyle Leyla'nın da, gülün de yerini hem kendisine, hem de okuyucuya göstermektedir. Gül, Budak'ın kimliği iken, Leyla onun için aşkın sembolüdür. Şair,adeta bu iki imgeyi şiirlerinden çıkarıp hayatına taşımıştır. Bu imgeler yalnızca şiirlerinin değil, "Gömleğim Leyla Desenli, İmzası Gül" gibi kitaplarının da isimleri olmuştur. Gömleğim Leyla Desenli, Leyla ile Mecnun'un harmanlandığı yerdir. Gömleğim Leyla Desenli'den alıntıladiğımız "Mecazi" ve İmzası Gül'den alıntıladiğımız "İmzası Gül" adlı şiirler Budak'ın dünyasında Gülün ve Leyla'nın anlamını ve yansımalarını vermektedirler.

"Çöl kumuyla teyemmüm eyledi Mecnun
Kapanmak için alevden damıtılmış secdeye
Yüzünü dönderdi Leylaya doğru
Yani aşkın kiblesine

Sol göğsünün altından yükseldi sesi:
-Soğutma yüreğimi, yandıkça bahtiyarım
Adım Leyla ile anıla tanrım!"

(Gömleğim Leyla Desenli, "Mecazi", s.

32)

"[...]
İmgeydi gül derin avcı izinde

⁷ Fuat Çiftçi, Abdülkadir Budak, "Kağıda geçmekle kalmaz bu şiirler, insana geçer", Endişeli Fesleğen, Ank., Kül Sanat Yay., 2006, s.65

Ezilmiş ceylan bakışı imgesi
İmgeydi gül, elyazması kitaptı
Sığ okumaların göremediği
Gül imgesi sırtı dökülmüş ayna
Nasıl göstereceğini inceliğini?

İmgeydi gül, yani hekim çantası
Bir ecza dükkanı yaralarım
Büyümeyi öğretirken sudaki halkalara
İmgeydi gül, bileğine çiviymiş
Göndermeydi çarşıdaki İsa'ya
[...]
İmzası gül, bir hançere oyulmuş
Kanayan bir kalbin üzerindeki
Yazmıyorum ölüyorum diyerek
Güllerle örtüyor bir şair cesedini”

(İşaretler, “İmzası

Gül”, s.39-40)

Şiirlerinde bireysel acıları, toplumsal acılarla birleştirerek yazan Budak, ezici düzeni ve ezilenleri sorguladığı şiirlerinde “avcı-ceylan” imgesini sıkça kullanmıştır. Onun şiirlerinde ki avcı imgesi, ezici düzeni; ceylan imgesi ise ezilenleri imlemektedir. Budak'ın bu çerçevede kaleme aldığı şiirler birtakım göndermelerle yüklüdür.

[...]
O gün düşürdüm cebimden, getirmesin bulanlar
O şehirde çektirdiğim son hatıra resmini
Artık her yerim üşüyor, o şehir benim için
Avcı duvarında asılı ceylan derisi
[...]
Sabun arıyor şehir, ellerini yıkayacak
Benim içinden gelmiyor, başkası versin”

(Aşk Beni Geçer ,“Kırgın Arkana Bakma”,

s. 48-49)

“Kırgın Arkana Bakma” adlı şiirde sözü edilen şehir, Sivas'tır.1993'te Sivas'ta yaşanan otel yangınına göndermede bulunan şair, şehri avcı duvarında asılı ceylan derisine benzetir. Sivas'ı bir kurban gibi gösterir. Ona göre yaşananlar ezici sistem tarafından planlanmıştır. Olayın görünen yüzünün ardında, perde arkasında sistemin temsilcileri vardır..

Aşağıya alıntıladığımız şiirde de o dönem yaşanan siyasi olayların sonuçları üzerinde durulmuştur. Budak, burada vurulmuş ceylanlara benzettiği genç ölümlerin gözlerinde, olayın failleri olan avcıları görmekte ve göstermektedir.

[...]
Üstlerine günü geçmiş gazeteler örtülen
Genç ölümler geçen yaz mı yoğundu
Uçları çiçekli kırık dalları
Anlatan (ki yazarı acı olan) kitabın
Karıştırmak istemiyorum sayfalarını
[...]
Sahi geçen yazı yaşadım mı ben
Ne zaman düşünsem aklıma kan geliyor
Avcı okunuyor ceylanın gözlerinden

Sahi geçen yazı yaşadım mı ben”
(Gömleğim Leyla Desenli, “Geçen Yazı Sorma Bana”,

s.17-19)

Budak, sadece şiirin içindeki dizelerin tutarlı olmasına değil, bütün kitaplarının kendi içinde tutarlı olmasına ve kan bağıını korumasına dikkat etmiştir. Budak’ın bu tavrı ilk şiir kitabından itibaren devam etmektedir. Budak’ın bu tavrı üstüne Aziz Nesin, Kerim Öztekin takma adıyla bir yılın şiir değerlendirmesini yaptığı Nesin Vakfı Edebiyat yıllığında(1982) Gömleğim Leyla Desenli ile ilgili yazısında Budak’ın tutarlılığını koruduğu müddetçe başarılı olacağını söylemiştir:

“Budak, şairlikte en zor olanı seçmiş: Açık anlamlı ve kolay anlaşılabilir zor yaratılanını... Daha kendileri olmadan (kişiliklerini kazanmadan), kendilerini bulmadan, daha kendi şiir mimarileriyle kendi saraylarını kurmadan, daha bir gecekonduya bile sığmamışken, ille de değişmek, ille de kendini yenilemek gibi günümüz şairlerinin kimisinde görülen şairlik hastalığına tutulmazsa, Abdülkadir Budak’ a bağlanan umutlar boşa çıkmayacaktır sanırım.”⁸

Bu ögüde yıllar yılı kulak veren Budak, biçim değişmese bile yeni özlerin peşinde olduğunu, daha eleştirel, daha can yakıcı bir söylemin peşinde olduğunu, bir iç hesaplaşmaya girdiğini ve bunun ilk denemesini de Endişeli Fesleğin’ le yaptığını söyler. Endişeli Fesleğin yeni imge alanları yaratmanın ve yeni bir dil edinmenin zamanının geldiğini hissettiren bir kitaptır. Tematik bütünlüğü olan Ahşap Anahtar ise bu yeni imgelerin, yeni dilin ortaya konduğu kitaptır. Orhan Koçak yazısında⁹;

⁸ Yusuf Alper, “Abdülkadir Budak”, **Varlık**, Şubat 2001, s.42

⁹ Orhan Koçak, “Yenilecek Kadar Güçlüyüm Artık”, **Virgül**, Nisan 2001

eleştirmenlere göre; Budak'ın naif, lirik bir söylemi olduğunu, Budak'ın söylemlerinin ve dilini Endişeli Fesleğen'den başlayarak daha sivri, en azından daha ironik bir dile dönüştüğünü, bu dilin Ahşap Anahtar'da daha acıtıcı, kıyıcı bir dil haline geldiğini söyler.

“Büyük kıyım zamanı, kendimden başlıyorum
Büyük kıyım zamanı babamdan başlıyorum”

(Ahşap Anahtar, “Babam ve Haliç”,

s.14)

Abdülkadir Budak, ender bir mecaz ustasıdır. Ahşap Anahtar ve Ev Zamanı kitaplarında bu ustalık, olağanüstü bir düzeyde sergilenir. Çağdaş hayatın çok yönlü karmaşasına, eğretilmelerle ışık tutar.

“Ateşi kundaklayıp kucağıma verdiler
Oğlum sandım, ormanları dolaştım
Çıktığımda tek bir ağaç kalmadı.
Hep çekiç sesleri, çekiç sesleri
Oğlum sandım dövülen bakırları

Bakır her ikimiz de, çekiç hangimiz?
Kim kime uçurum, kim kime kuyu?
Doğrudur bu evin her zaman çekiç
Bakırın bu evde bakır olduğu

Babaydım ben, tecrübeli bir aptal
[...]

Gökyüzümüz tavan arası kadar
Bastığımız her yer bir iç kanama
Dövül bakır, çekiç yine hünerli
Kesil kumaş, hüküm yine makasta

Oğlum! Oğlum! İkimize gömülüyor nicedir
Hangi evden ölü çıksa mezarlığa değil de
Mutfak salon koridor yara gibi duruyor
Balkon ise yaranın kabuğudur bu evde”

(Ev Zamanı, s. 20-21)

Yusuf Alper'e Abdülkadir Budak'ın, Külebi ile Necatigil aralığında yer aldığını söylemesine rağmen, Külebi'nin Anadolu'yu gezen kağrı sesleri ve bozkır tozları dışında, daha zekaya dayanan bir yanına yaslandığını ve onun zekanın yanında görülmekten, zekice imgeler

tasarlamaktan yana bir ozan olduğunu, bu uğurda birtakım ozanlara benzemekten de çekinmediğini söyler.¹⁰

Her kitapta başka bir kimlik ve kişilik sergilemeyi yanlış bulan Budak, bu davranışı değişmekten gelişmekten sananları, pop çağının hızlı tüketilme mantığına hizmet etmekle suçlar. Belirsizliğin zenginlikten sayılmasını eleştirir. Ona göre şiirin kendine özgü söyleyiş özellikleri, imge alanları, özel sözcükleri olmalıdır. Şair, neyi nasıl yazarsa yazsın kendisi olmalı, tutarlılığını korumalıdır.

5.2.2. Sapmalar

Dilin söz dizimi açısından niteliklerinde bilinçli olarak değişikliklere gitmeye, dilde bulunmayan yeni sözcük ve anlatım biçimlerini kullanmaya sapma denir. Budak, şiirlerinde sapmalara yer vermemiştir. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Türkçem benim ses bayrağım" söylemini benimseyen Budak şiirlerinde yöresel sözcüklere de yer vermemiştir.

"Şiirde Folklor Tuzağı" başlıklı yazısında Budak'ın; Diyarbakırlıya çok şey ifade eden bir sözcük, Egeliye hiçbir şey ifade etmez. Folklor,

¹⁰ Yusuf Alper, "Abdülkadir Budak", **Varlık**, Şubat 2001, s.46

ozanı dar bir çevreye iter. Önemli olan ise bir ulusa seslenebilmektir. Dolayısıyla şiirin dili yöresel değil, evrensel olmalıdır; çünkü yöresel söyleyişler şiirin anlamını kısır bir döngüye hapseder. Bir ulusun sınırları içinde dahi bölünmüş özellikler gösteren folklor, aynı sınırlar içinde olan başka bir bölgeye bile bir şeyler veremezken, bir şey söyleyemezken, bir başka ulusun insanlarına neler söyleyebilir. Bu nedenle şiirde yer alan bir sözcük folklorik bir nitelik taşısa bile, bu sözcüğün niteliği şiirde en azından bir simgeye dönüşmelidir ve dizede geçen öteki sözcükler yerel sözcüğün niteliğini açıklama görevini üstlenmelidir,”⁴²der. Budak’ın bu ifadeleri, şiirlerinde folklorik sözcüklere yer vermeyişinin en önemli sebebidir.

5.2.3. Öncelemeler

Aşk Beni Geçer kitabında yer alan “Hayatta Ben En Çok Annemi Sevdim” adlı şiirde şair, vurgulamak istediği mısraları daha dışardan yazmıştır. Şair, öncelemek istediği formu şekle yansıtmıştır. Budak’ın diğer şiirlerinde bu tarz önceleme yoktur.

“Ona göre baştan beri iflah olmaz biriydim
Babam korkuydu bana, annem yürek serinliği
En sevdiği oğluydum -bana hep öyle gelirdi-
Uzun avcı öykülerini ilk ondan dinlemiştim
Hayatta ben en çok annemi sevdim

Sözümona büyümüşüm, ekmek getirirdim
eve

Annem öldü, düşünüyorum, koptu salıncağın ipi
Anahtarsız bir kilide benzediğim doğru şimdi
Saçlarına tırmanırdım tutunup yıldızlara
Kokusu kalmıştır diye kapandım odalara

Kıyamazdı bilirdim şiirler yazan oğluna
Sevgilim terk edince benden fazla ağlardı
İstiridyeydi annem, içinden inci çıkardı
Her gün daha da büyüyor yüreğimdiki yırtık
Annemi anılarda bile bulamıyorum artık

Babamın hemen ardından gitmesi
gerekmezdi
Evin badanasını yarım bırakıp erkenden
O gün bugündür bana gülden önce gelir diken

⁴² Abdülkadir Budak, Ayna Sandım Şiiri, Ank.,İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.18-19

Dedim ya anahtarını yitirmiş bir kilidim
Hayatta ben en çok annemi sevdim”
(Aşk Beni Geçer, “Hayatta Ben En Çok Annemi

Sevdim”, s. 37)

SONUÇ

1970'li yıllarda adını duyuran Abdülkadir Budak, sesini günümüze taşımış şairlerdendir. Budak, eserlerinde ulaştığı lirik yoğunluk, düşünsel dünyasındaki özgünlükler, mecaz ve imge zenginlikleriyle günümüz şiirinin önde gelen şairleri arasında yer alır.

Yaratılan şair imgesinin korunmasından yana olan Abdülkadir Budak'ın amacı; tutarlı bir çizgi geliştirmek, altından imzası çekildiğinde dahi şairini ele verecek şiirler yazmaktır. Şair, belirsiz zenginlikten ziyade, tutarlı bir yoğunluktan yanadır. "Leyla, gül, avcı, ceylan, ...vb" kimi izleklere tutkun olan Budak, şiirlerini tekrar ile ısrarın arasında, tekrara düşmemek çabasıyla yazar. Budak, tutkun olduğu bu izlekleri, şiirlerinde bütünselliği sağlamak amacıyla tercih etmiştir. Biçimde, yapıda, bakışta, ve bunun sonucu olarak biçimde bir bütünsellik oluşturmanın peşindedir. Ona göre, her şairin kendine özgü denilecek imge alanları, özel sözcükleri ve söyleyiş biçimi olmalıdır. Bir şiirin, sadece dizeleri arasında tutarlılık göstermesini yeterli bulmayan Budak, yazmış olduğu bütün şiir kitaplarının kendi içinde bütünsellik göstermesini sağlamıştır; çünkü ona göre her şair, hayatı boyunca bir tek şiiri parçalar halinde yazar. Budak'ın bütün kitapları arasındaki organik bağa bakıldığı zaman, onun üçüncü kitabı Gömleğim Leyla Desenli'den itibaren kendi imge alanını oluşturmaya çalıştığı dikkatleri çeker. Endişeli Fesleğen'le birlikte Budak, yeni söylemlerin, imge alanlarının kapısını açmanın yanı sıra biçimde de değişikliğe gitmeye başlar.

Şiirlerinde genellikle hece ölçüsü ve yarım uyak kullanan Budak, düzenli nazım şekillerinin yanı sıra serbest nazım şekillerini de kullanmıştır. Serbest ölçüyle yazdığı şiirleri de oldukça çoktur.

Budak'ın şiirlerinde göze batan yapısal bir değişiklik yoktur. Onun şiirlerinde ufak tefek farklılıklar olmakla birlikte, öncekileri dışlamaktan ziyade onların üstüne şiiri yeniden yapılandırma söz konusudur. Budak'ın şiir kurma tekniği, doğaçlama gibi duran hali, dış uyak tutkunluğu, sese verilen önem değişmese de Budak, içerikte ve yorumlayışta bazı değişikliklere gitmiştir. Şiirini hayatıyla aynı paralelde sürdüren Budak, şairin dünyaya obur gözlerle bakmasını, değişmek için değişmesini doğru

bulmaz. Ona göre şair, yetinmeyi bilmelidir, kendisi de bunu tercih etmiştir.

Sadece güzel sözcükler kullanmanın bir adamı şair etmeye yetmeyeceğini söyleyen Budak, şairin bir derdinin, bir meselesinin olması gerektiğini savunur, bu çizgide tek boyutlu bir şiir anlayışı geliştirmekten uzak durur. Abdülkadir Budak, 70 kuşağı şairleri arasında anılmasına rağmen şiirlerinde; o dönem yaygın olan sav sözlere ve ideolojik soyutlamalara, siyaseti önceleyen bir tutuma yer vermez. Yeri geldiğinde muhalif tavrını ortaya koyarak toplumsal eleştirisini yapar. İnsanın kanayan yarasına ve bireysel acılara merhem olmak isteyen bir şiirden yana olur. Toplumsal acıları, bireysel acılarla demleyerek sunmaya çalışır.

O, hayatta karşılığı olduğu kadar, ütopyik olanı da içeren bir şiir yazma eğilimindedir. Birey olabilme çabasını bireyin toplumsal bir varlık olduğunu unutmadan gösterir, hem sürekliliğini koruyan bir iç hesaplaşmasını, hem de toplumsal oluşumları şiir diline yansıtmanın mücadelesini verir. Onun şiirleri düşlere ilişkin olduğu kadar hayata, yaşanana da ilişkindir.

Abdülkadir Budak'ın, ayrıca şiir üstüne özellikle şiirin kendi sorunsalı üstüne yazdığı çok sayıda şiiri vardır. poetik kaygıyla yazdığı şiirleri de oldukça çoktur. Kimi şiirlerinde de bu bağlamda telaffuz edilmiş birçok mısra vardır. Bazı şiirlerinde de Turgut Uyar'a, Cemal Süreya'ya kimi eleştirmenlere, yanıtlar verdiği görülür. Bir şairin otobiyografisi diyebileceğimiz, Yanlış Anka Destanı'nın tamamı bu tür şiirlerden oluşur.

Abdülkadir Budak'ın şiirleri hem lirik, ironik hem de yalındır. Şiirleri kendi hayatından çıkmıştır ve zengin imgelerle örülmüştür. Onun şiirleri geleneksel izlenimlerle, modernizme doğru yol alır. Şekil olarak geleneksele bağlı olmakla birlikte, içerik olarak modern bir söylem taşır. Bayıldıran'a göre Necatigil ile Külebi, kır ile şehir arasında kalmıştır. Sesi kır havası taşısa da, şiirinin içeriği ise şehirli insanın varoluş sorunsalına ilişkin bir yerde durmaktadır. Halk kültürünün ilerici yanlarını modern imgeyle buluşturma ve buradan senteze gidebilmenin peşindedir.

Şiiri, kendine özgülük, bir kişilik sanatı olarak gören Budak, biçemi şairin kişiliği, kimliği olarak değerlendirir. Ona göre şair zor olanı

başarmalı, her şiirine kendi kimliğinin damgasını vurabilmelidir. Pop çağının hızlı tüketilme mantığına karşı çıkan Budak, yeniliklere, gelişmelere açık olmayı kabullenirken, şairin kimliğini yitirmesini reddeder. Budak'ın fikrinde şair, yenilenmeyi, değişmeyi, içinde bulunduğu zamanı, ortamı fark etmeli, uyarlanmayı yenilenmeyle karıştırmamalıdır. Şairin yazdıkları yaşadıklarıyla onaylanmış olmalıdır diyen Abdülkadir Budak, içsel dürüstlüğü taşıyan şairlerden biridir. Şairin içtenlikli olmasından yanadır. Onun şiirleri yaşadıklarından izler taşır, hatta onun şiirlerine itirafçı şiir de denilebilir. Budak, şiirlerinde kendinden yola çıkarak ötekine varmayı hedeflemiştir.

KAYNAKLAR

1.Kendi Yazdıkları

BUDAK, Abdülkadir, **Geçti İlk Yaz Denemesi**, Kayseri, kendi yayını, 1978

_____, **Şimdi Yaz**, Kayseri, Hakimiyet Sanat Yayınları, 1980

_____, **Gömleğim Leyla Desenli**, Kayseri, Aday Kitaplar, 1981

_____, **Sevdanın Son Kerem'i**, Kayseri, Aday Kitaplar, 1985

_____, **Yanlış Anka Destanı**, Kayseri, Aday Kitaplar, 1985 ("Sevdanın Son Kerem"i' nin içinde)

_____, **İmzası Gül**, İstanbul, Armoni Yayıncılık, 1993_

_____, **Aşk Beni Geçer**, İstanbul, Can Yayınları, 2003

_____, **Endişeli Fesleğen**, Ankara, Kül Sanat Yayıncılık, 2006

_____, **Ahşap Anahtar**, İstanbul, Can Yayınları, 2000

_____, **Ev Zamanı**, İstanbul, Can Yayınları, 2002

_____, **Sana Bakmak**, İstanbul, Can Yayınları, 2004

_____, **İşaretler**, İstanbul, Toroslu Kitaplığı, 2006,

_____, **Dalgın Rüzgar**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2007

_____, **Bir Gül Çocuk**, Ankara, Lacivert Yayınevi, 2006

_____, **Kuşların Alfabetesi**, Ankara, Lacivert Yayınevi, 2006

_____, **Ayna Sandım Şiiri**, Ankara, İlkayaz Kitaplığı, 1998

2. Yararlanılan Kaynaklar

2.1. Kitaplar

AKSAN, Doğan, **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, Ankara, Engin Yayınevi, 2005

AKTAŞ, Şerif, **Edebiyatta Üslup ve Problemleri**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1998

ASİLTÜRK, Baki, **1980 Kuşağı Şiir Poetikası**, İstanbul, Toroslu Kitaplığı, 2006

BACHELARD, Gaston, **Mekânın Poetikası**, Çeviren: Aykut Derman, Kesit Yay. 1996

BEHRAMOĞLU, Ataol, **Büyük Türk Şiiri Antolojisi**, İstanbul, Sosyal Yayınları, 2001

CEBECİ, Oğuz, **Psikanalitik Edebiyat Kuramı**, İstanbul, İthaki Yayınları, 2004

ENGİNÜN, İnci, **Yeni Türk Edebiyatı: Tanzimattan Cumhuriyet'e (1839-1923)**, İstanbul, Dergah Yayınları, 2006

KORKMAZ, Ramazan, **İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2002

PAZ, Octavia, **Yay Ve Lir Şiir Nedir?**, İstanbul, Era Yayıncılık, 1995

2.2.Makaleler

ALPER,Yusuf, "Abdülkadir Budak", **Varlık**, Şubat 2001, s.41-43
ATABAŞ,Hüseyin, "Abdülkadir Budak ile Söyleşi", **Varlık Kitap Eki**, Şubat 2001, s.2-4

BAYILDIRAN, Sabit Kemal, "Üçüncü Kuşaktan Bir Şair", **Yazko Edebiyat**, Ağustos 1982

BUDAK, Abdülkadir, "Şair İşine Bakar!", **Varlık**, Ağustos 2004

BUDAK, Abdülkadir, "Şiir Geyikler Öldükten Sonra Yazılır", **Ayna Sandım Şiiri**, Ankara, İlkyaz Kitaplığı, 1998, s.69

BUDAK,Abdülkadir, "Kusursuz Şiir", **Ayna Sandım Şiiri**, s.51-53

BUDAK, Abdülkadir, "Şairi Görmek", **Ayna Sandım Şiiri**, s.53-56

CİNOZOĞLU, Hüseyin Avni, "Abdülkadir Budak Şiirinin Desenleri",

07.11.2006, www.siiirpenceresi.com/poetikmetinler/h_avni_cinozoğlu.htm

ERGÜLEN, Haydar, "Abdülkadir Budak Gömleği Şiir Desenli İmzası Şair", **Hürriyet Gösteri**, 1997, s.16-19

GÜNER,Günay, "Abdülkadir Budak'ın Ev Zamanı Üzerine Doğaçlamalar", 31.04.2007, <http://gunayguner.blogcu.com>

KAYIRAN, Yücel, "Kerem'in Çılgılığı", **Adam Sanat**, Eylül 1994

KOÇAK, Orhan, "Yenilecek Kadar Güçlüyüm Artık", **Virgül**, Nisan 2001

PEKER, Hüseyin, "Budak Şiirine Yeniden Bakışlar", **Varlık**, Şubat 2001, s.44-46

2.3.Söyleşiler

AKGÜL,Leyla, “Şiirden ve Hayattan Abdülkadir Budak’la”
www.turkedebiyet.net (09.01.2007)

BAKİ, Hayati, “Gülün Ölüm Yüzyılında Doğmuş Bir Şair”,
Abdülkadir Budak, **Ayna Sandım Şiiri**, Ank.,İlkyaz Kitaplığı,
1998, s.86

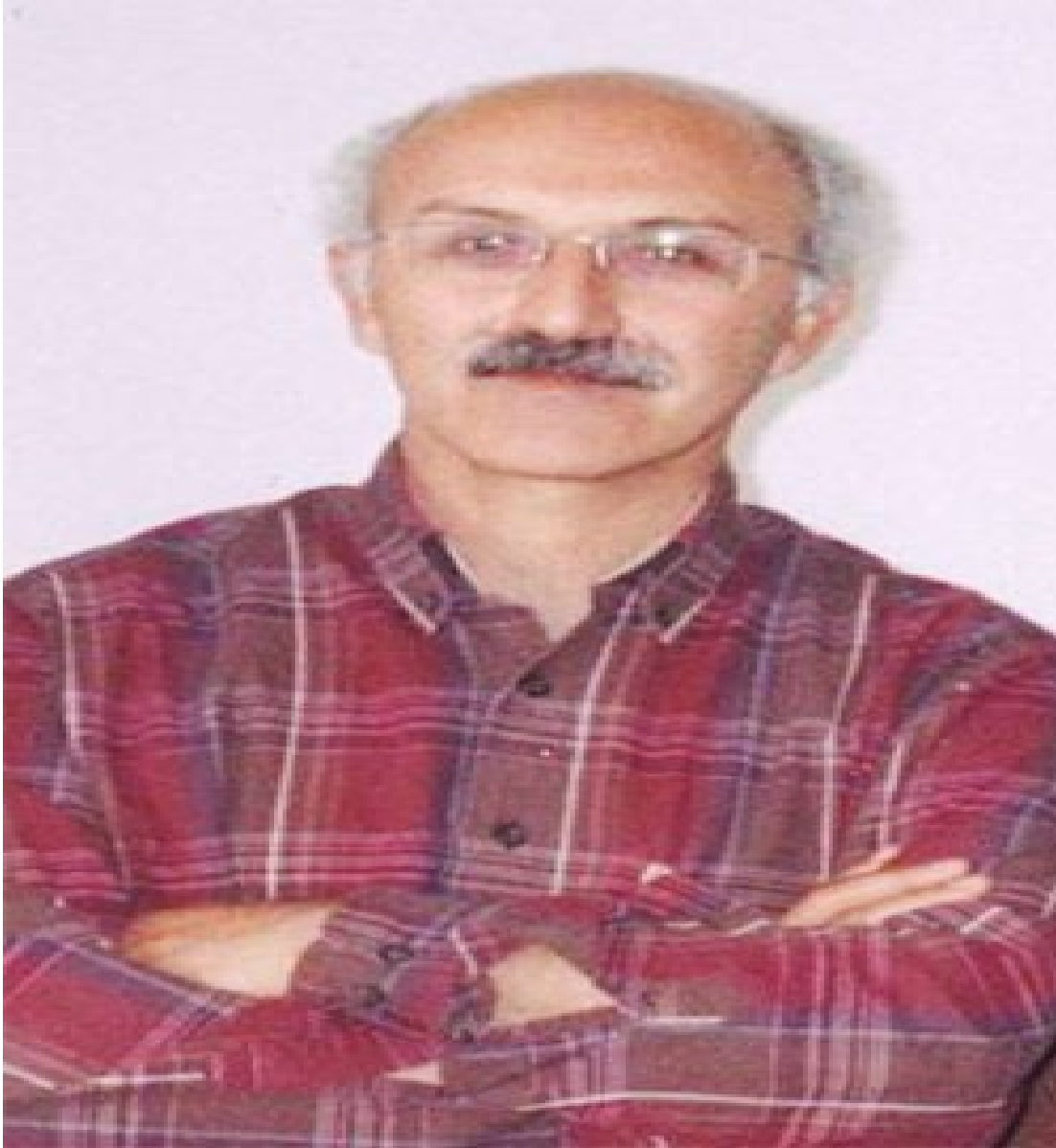
BUDAK, Abdülkadir, “Eserleri Üzerine Bir Konuşma”, **Varlık**,
Mart 2002

ÇİFTÇİ, Fuat, Abdülkadir Budak, “Kağıda Geçmekle Kalmaz Bu
Şiirler, İnsana Geçer”, **Endişeli Fesleğen**, Ank., Kül Sanat Yay.,
2006, s.61-77

ERSÖZ, Hayriye, “Abdülkadir Budak İle İşaretler”, Abdülkadir
Budak, **İşaretler**,İst., Toroslu Kitaplığı, 2006, s.97-107

İLHAN, Alper, GÜRBÜZ, Emine “Söyleşi Abdülkadir Budak”,
Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi, S.39, Aralık 2004, s.3
(www.dusle.com/icerik/indeks 10/01/2007)

“Kendi Kaleminden ... Abdülkadir Budak”, **Düşle Edebiyat ve
Kültür Dergisi**, S.39, Aralık 2004, 10/01/2007,
www.dusle.com/icerik/indeks

Düşle Edebiyat ve Kültür Dergisi, S.39, Aralık 2004,

ÖZGEÇMİŞ

1980 Kars ili Selim İlçesi Gürbüzler Köyünde doğdum.

1990 Sarıkamış 29 Eylül İlköğretim Okulunu bitirdim.

1993 Sarıkamış Merkez Orta Okulunu bitirdim.

1996 Sarıkamış Lisesinden mezun oldum.

2001 Kafkas Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden; bölüm birincisi, fakülte birincisi ve üniversite genelinde birinci olarak mezun oldum.

2001 Sarıkamış Halitpaşa İlköğretim Okuluna Türkçe öğretmeni olarak atandım.

2004 Sarıkamış Fevzi Çakmak İlköğretim Okuluna Türkçe öğretmeni olarak tayin oldum.

2005 Sarıkamış Şehit Binbaşı Bedir Karabıyık Anadolu Lisesine Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak atandım. Halen bu okulda çalışmaktayım.

2005 Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans sınavını kazandım.

2007 Nisan ayında evlendim.